

Justerat tisdagen den 21 april 2009

Inger Linge

Conny Andersson

John Glas

§ 65 **Inledning**

Ordföranden förklarade sammanträdet öppnat.

Upprop förrättades och närvaro och frånvaro på grund av anmälda förhinder antecknades enligt uppropslistan, bilaga 1.

Fullmäktige godkände de anmälda förhindren.

§ 66 **Kungörelse och annonsering**

Kungörelsen om fullmäktiges sammanträde anslogs den 26 mars 2009 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare samt till länsstyrelsen.

Föredragningslistan infördes den 30 och 31 mars 2009 i de tidningar där enligt fullmäktiges beslut annonsering ska ske.

Tillägg till föredragningslista anslogs den 3 april 2009 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare.

Det antecknades att sammanträdet kungjorts i laga ordning.

§ 67 **Justering**

Att tillsammans med ordföranden justera sammanträdet protokoll utsågs förste och andre vice ordföranden.

Protokollet skall justeras senast tisdagen den 21 april 2009.

§ 68 **Anmälan av länsstyrelsens beslut att för tiden t.o.m. den 31 oktober 2010 till ny ersättare i valkretsarna 1 och 3 efter Sofia Segergren (C) utse Mathias Steffens (C)** LS 0902-0122

Efter förslag från ordföranden lades beslutet till handlingarna.

§ 69**Anmälan av Patientnämndens årsrapport 2008**

LS 0903-0246

Anf. 1-18

I ärendet yttrade sig Lena Appelgren, Barbro Nordgren, Elisabeth Dingertz, Lena-Maj Anding samt landstingsråden Birgitta Sevefjord, Birgitta Rydberg, Gustav Andersson och Dag Larsson.

Efter förslag från ordföranden lades årsrapporten till handlingarna.

§ 70**Landstingsstyrelsens redovisning av landstingsfullmäktiges uppdrag givna i 2008 års budget – avrapportering årsbokslut 2008**

LS 0902-0166

Anf. 19-30

I ärendet yttrade sig landstingsråden Raymond Wigg, Catharina Elmsäter-Svärd, Gustav Andersson och Stig Nyman, Lena-Maj Anding, landstingsrådet Ingela Nylund Watz samt Thomas Magnusson.

Fullmäktige beslutade

att med godkännande lägga redovisningen till handlingarna.

§ 71**Anmälan av lägesredovisning för utvecklingen av den regionala kärnan Flemingsberg**

LS 0903-0219

Anf. 31-37

I ärendet yttrade sig landstingsråden Lars Dahlberg, Raymond Wigg, Christer G Wennerholm och Catharina Elmsäter-Svärd samt Gunilla Helmersson.

Efter förslag från ordföranden lades redovisningen till handlingarna.

§ 72**Överläggning i ärendet om årsredovisning år 2008 för Stockholms läns landsting och bolag (förslag 21)**

LS 0811-1021

Anf. 38-154

I ärendet yttrade sig landstingsråden Catharina Elmsäter-Svärd, Ingela Nylund Watz, Birgitta Rydberg och Gustav Andersson, Lena-Maj Anding, landstingsrådet Birgitta Sevefjord, Pia Lidwall, Håkan Jörnehed, Björn Sigurdsson, landstingsrådet Christer G Wennerholm, Yvonne Blombäck, landstingsrådet Maria Wallhager, Johan Sjölander, Åke Askensten, Lennart Rohdin, Gunilla Roxby Cromvall, Kerstin Pettersson, landstingsrådet Dag Larsson, Thomas Magnusson, landstingsrådet Raymond Wigg, Olov Lindquist, Nanna Wikholm, Juan Carlos Cebrian, landstingsråden Lars Dahlberg och Stig Nyman, Vivianne Gunnarsson samt Anders Johansson.

§ 73**Revisionsberättelser över dels landstingsstyrelsen, dels övriga nämnders, styrelser och bolags verksamhet för år 2008 samt ansvarsprovning (förslag 22)**

LS 0903-0262

Anf. 155-162

Ordföranden informerade om kommunallagens jävsregler samt de regler för ansvarsprovning som gäller.

I ärendet yttrade sig revisorerna Georg Jönsson, Kenneth Strömberg, Göran Hammarsjö och Gunilla Jerlinger, Lena-Maj Anding, Åke Askensten, Lena Huss samt Håkan Jonsson.

BESLUT

Fullmäktige beslutade inledningsvis

att lägga revisionsberättelserna till handlingarna.

Beslut gällande ansvarsprövning fattades sedan enligt följande.

Revisorsgrupp I

Fullmäktige beslutade

att med återopande av revisorernas tillstyrkande och presidets beredning bevilja ansvarsfrihet för landstingsstyrelsen och övriga styrelser i revisorsgrupp I för verksamheten år 2008

att med återopande av revisorernas tillstyrkande och presidets beredning uppdra åt landstingets ombud att vid respektive bolagsstämma rösta för att styrelsen och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för 2008 års verksamhet.

De ledamöter och ersättare som innehaft uppdrag i landstingsstyrelsen och bolagsstyrelser inom revisorsgrupp I deltog ej i behandlingen och besluten gällande ansvarsprövning för de styrelser i vilka de innehaft uppdrag.

Revisorsgrupp II

Fullmäktige beslutade

att med återopande av revisorernas tillstyrkande och presidets beredning bevilja ansvarsfrihet för nämnder och styrelser i revisorsgrupp II samt för nämnd, bolagsstyrelse och styrelse för kommunalförbund i den gemensamma Norrtäljeorganisationen för verksamheten år 2008

att med återopande av revisorernas tillstyrkande och presidets beredning uppdra åt landstingets ombud att vid respektive bolagsstämma rösta för att styrelsen och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för 2008 års verksamhet.

De ledamöter och ersättare som innehaft uppdrag i landstingsstyrelsen och bolagsstyrelser inom revisorsgrupp II deltog ej i behandlingen och besluten gällande ansvarsprövning för de styrelser i vilka de innehaft uppdrag.

Revisorsgrupp III

Fullmäktige beslutade

att med återopande av revisorernas tillstyrkande och presidets beredning bevilja ansvarsfrihet för nämnder och styrelser i revisorsgrupp III för verksamheten år 2008

att med återopande av revisorernas tillstyrkande och presidets beredning uppdra åt landstingets ombud att vid respektive bolagsstämma rösta för att styrelsen och verkställande direktören beviljas ansvarsfrihet för 2008 års verksamhet.

De ledamöter och ersättare som innehaft uppdrag i landstingsstyrelsen och bolagsstyrelser inom revisorsgrupp III deltog ej i behandlingen och besluten gällande ansvarsprövning för de styrelser i vilka de innehaft uppdrag.

§ 74**Beslut i ärendet om årsredovisning år 2008 för Stockholms läns landsting och bolag (förslag 21)**

LS 0811-1021

Under den tidigare överläggningen i ärendet under § 72 framställdes följande yrkanden.

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen
- 3) bifall till tjänstgörande MP-ersättarens reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att notera den framlagda informationen i årsberättelsen för landstingskoncernen för år 2008 som framgår av bilaga 1:1 i landstingsstyrelsens förslag

att fastställa den framlagda årsredovisningen för landstingskoncernen för år 2008 som framgår av bilaga 1:2 i landstingsstyrelsens förslag

att disponera resultatenheternas resultat i enlighet med bilaga 2:1 i landstingsstyrelsens förslag

att uppdra åt landstingets ombud vid AB Storstockholms Lokaltrafiks bolagsstämma/årsstämma under förutsättning av revisorernas tillstyrkande att rösta för

att fastställa de i årsredovisningen intagna resultat- och balansräkningarna

att besluta om att AB Storstockholms Lokaltrafiks (SL) vinst om 153 514 032 kronor samt SL-koncernens vinst om 282 000 000 kronor balanseras i ny räkning

att bevilja styrelsen och verkställande direktören ansvarsfrihet för 2008 års verksamhet

att uppdra åt landstingets ombud vid Landstingshuset i Stockholm AB:s bolagsstämma/årsstämma samt dess dotterbolag under förutsättning av revisorernas tillstyrkande att rösta för

att godkänna de i årsredovisningen intagna resultat- och balansräkningarna samt resultatdispositioner i enlighet med bilaga 2:2 i landstingsstyrelsens förslag

att bevilja styrelsen och verkställande direktören ansvarsfrihet för 2008 års verksamhet

att Landstingshuset i Stockholm AB enligt bilaga 2:3 i landstingsstyrelsens förslag skall lämna villkorade aktieägartillskott till Danderyds Sjukhus AB med 28 905 000 kronor, S:t Eriks Ögonsjukhus AB med 4 549 000 kronor, Södersjukhuset AB med 3 748 000 kronor och Folk tandvården Stockholms län AB med 3 718 000 kronor, i enlighet med gällande sanktionsregler och vinstdispositionsregler

att Stockholms läns sjukvårdsområde erhåller kapitaltillskott om 43 865 000 kronor i syfte att stärka resultatenhetens soliditet

att godkänna att Södersjukhuset AB tillförs 7 290 000 kronor för att bestrida kostnader avseende avveckling och överföring av Bilddiagnostik Närsjukvård till annan vårdgivare

att godkänna gjord reservering avseende pensioner med 252 000 000 kronor i Koncernfinansiering i enlighet med Finansinspektionens alternativregel gällande landstingets bolag

att uppdra åt landstingets ombud vid TioHundra AB:s bolagsstämma/årsstämma under förutsättning av revisorernas tillstyrkande att rösta för

att fastställa de i årsredovisningen intagna resultat- och balansräkningarna

att besluta om att TioHundra AB:s vinst om 1 143 619 kronor balanseras i ny räkning

att bevilja styrelsen och verkställande direktören ansvarsfrihet för 2008 års verksamhet

att godkänna överförandet av 47 000 000 kronor från Koncernfinansiering till TioHundra-nämnden/Norrtälje kommun avseende ersättning för tillkommande kostnader för akutsjukvård utanför Norrtälje samt landstingets del av nämndens underskott

att godkänna att Karolinska Universitetssjukhuset samt Landstingsstyrelsens förvaltning tillåts reservera 40 000 000 kronor respektive 30 000 000 kronor avseende kostnader för omställningsarbete.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes dels av S- och V-ledamöterna och dels av MP-ledamöterna.

§ 75

Frågestund

LS 0904-0325

Anf. 163-216

- 1) Peter Andersson (S) till ordföranden i sjukvårdsstyrelse Söder, Olov Lindquist (FP): Har du för avsikt att vidta några åtgärder med anledning av personalens brev om att Vårdval Stockholm inte fungerar som överlämnades till södra sjukvårdsstyrelsen vid studiebesök på Forums vårdcentral den 12 mars?
- 2) Birgitta Sevefjord (V) till landstingsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M): Tänker du ta några initiativ från SLL till snabba lösningar så att barn inte ska behöva skuldsättas och dra på sig betalningsanmärkningar?
- 3) Raymond Wigg (MP) till landstingsrådet Birgitta Rydberg (FP): Är det Stockholms läns landsting som har lagt ned Psykoterapiinstitutet?
- 4) Birgitta Sevefjord (V) till landstingsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M): Är du beredd att ta initiativ till en frysning av landstingsrådets och gruppledarnas löner i Stockholms läns landsting?
- 5) Anders Johansson (S) till ordföranden i sjukvårdsstyrelse Norr, Olle Reichenberg (M): Är du nöjd med landstingets insatser till Barnahuset i Norrort?
- 6) Mikael Sundesten (S) till ordföranden i programberedning barn och unga, Gunilla Helmerson (M): Ångrar du att majoriteten inte värnat familjecentralerna mot bakgrund av regeringens konstaterande att familjestödet är bäst i kommuner med familjecentraler?
- 7) Johan Sjölander (S) till landstingsrådet Lars Joakim Lundquist (M): Är du nöjd med beslutet att lägga ner majoriteten av de gamla närakuterna mot bakgrund av att patienterna nu istället vänder sig till akutmottagningarna på akutsjukhusen?

8) Inger Ros (S) till ordföranden i sjukvårdsstyrelse Stockholms stad och Ekerö, Marie Ljungberg Schött (M): Med anledning av Caremas stora kampanj till invånarna i Vårberg och Skärholmen med bland annat erbjudande om hälsocheck värd 250 kr om man listar sig på vårdcentralen: Är det rimligt att skattepengar går till dyra marknadsföringskampanjer istället för vård?

9) Curt Hansson (S) till landstingsrådet Gustav Andersson (C): Är landstingsrådet, liksom jag villig att, utifrån västkustens positiva erfarenheter av hänsynsområden i skärgården (s.k. tysta naturhamnar) utveckla sådana i vår vackra men ofta alltför bullriga skärgård?

Frågorna antecknades som besvarade.

§ 76

Årsredovisning och revisionsberättelser 2006 för Samordningsförbunden i Södertälje och Botkyrka samt årsredovisningar och revisionsberättelser 2007 för Samordningsförbunden i Södertälje, Botkyrka, Huddinge och Haninge (förslag 23)

LS 0810-0994

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att lägga revisionsberättelser för 2006 från Samordningsförbunden i Södertälje och Botkyrka och för 2007 från Samordningsförbunden i Södertälje, Botkyrka, Huddinge och Haninge till handlingarna

att godkänna årsredovisningar för 2006 från Samordningsförbunden i Södertälje och Botkyrka

att godkänna årsredovisningar för 2007 från Samordningsförbunden i Södertälje, Botkyrka, Huddinge och Haninge.

§ 77

Fastställande av soliditet, eget kapital, resultatdispositionsregler, redovisning av pensionskostnad samt sanktionsregler för akutsjukhusen (förslag 24)

LS 0901-0012

Anf. 217-221

I ärendet yttrade sig Johan Sjölander, Thomas Magnusson, Vivianne Gunnarsson samt landstingsrådet Maria Wallhager.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S-, V- och MP-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att fastställa att soliditeten för dotterbolag inom Landstingshuset i Stockholm AB (LISAB) och nämnder som verkar under bolagsliknande former skall kunna variera mellan lägst tio och högst trettio procent under förutsättning att inte något avtal finns som anger annat mått

att ge kapitaltillskott med 491 000 000 kronor till Karolinska Universitetssjukhuset och med 6 000 000 kronor till Danderyds Sjukhus AB, för att eget kapital, för samtliga akutsjukhus oavsett associationsform, skall uppgå till minst 6 % av omsättningen vid ingången av år 2009

att fastställa regler för disposition av positivt resultat för samtliga bolag inom LISAB-koncernen samt förvaltningar som drivs under bolagsliknande former, som innebär rätt att behålla 100 % av ett positivt resultat utöver resultatkravet upp till en nivå för soliditeten om 30 %, förutsatt att det inte finns avtal som anger annat mått och/eller att verksamheten utgör en beställarfunktion

att fastställa föreslagen tillämpning av sanktionsregler för landstingets akutsjukhus

att införa ny redovisningsmetod avseende pensionskostnader för Karolinska och Salem Nykvarn Södertälje (SNS) som innebär att PO-pålägg används vid kostnadsbelastning för sociala avgifter, avtalsförsäkringar och ålderspension

att förstärka rapporteringen i april- och oktoberboksluten och att maj- och novemberboksluten ersätts av resultatrapporter

att upphäva tidigare beslut i landstingsstyrelsen LS 0510-1867 och LS 0510-1855.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes av S-, V- och MP-ledamöterna.

§ 78

Arvodering av styrelseuppdrag i Södertälje sjukhus AB (förslag 25) LS 0901-0015

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att uppdra åt landstingets ombud vid bolagsstämman yrka på och rösta för att årsarvoden skall utgå till styrelsen för Södertälje sjukhus AB enligt arvodesberedningens förslag

att bolagsstyrelsen skall beakta av landstingsfullmäktige antagna bestämmelser om arvoden i styrelserna för bolag och stiftelser avseende landstingsanställda eller anställda i landstingsägda bolag.

§ 79

Reviderad plan för krishantering för Stockholms läns landsting samt plan för krisledningsnämnden inför extraordinära händelser (förslag 26) LS 0902-0185

Anf. 222-223

I ärendet yttrade sig landstingsråden Raymond Wigg och Gustav Andersson.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anta en reviderad plan för landstingets hantering av extraordinära händelser och uppdra till förvaltningarna att genomföra den planering som krävs för sådana händelser

att som ägardirektiv för bolagen fastställa den reviderade planen och uppdra till dessa bolag att genomföra den planering som krävs för sådana händelser

att anta förslag till ändringar i reglementet för landstingsstyrelsens allmänna utskott

att såväl förvaltningschefer som VD i landstingsägda bolag i de frågor som avser krisledningsutskottets uppgifter är underställda landstingsdirektören i dennes egenskap av koncernchef

att uppdra åt landstingsstyrelsen att genomföra de förberedelser som krävs för extraordinaära händelser

att upphäva krishanteringsplan för landstinget antagen i december 2005 (LS 0409-1633).

§ 80

Regionalt samarbete mellan landstingen i Stockholms, Sörmlands och Västmanlands län, godkännande av avsiktsförklaring (förslag 27)

LS 0902-0187

Anf. 224-232

I ärendet yttrade sig landstingsråden Catharina Elmsäter-Svärd och Dag Larsson, Lena-Maj Anding, Pia Lidwall, landstingsråden Maria Wallhager, Gustav Andersson och Raymond Wigg samt Sverre Launy.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna avsiktsförklaring om fördjupad samverkan mellan Stockholms läns landsting, landstinget i Sörmland och landstinget Västmanland

att uppdra till landstingsstyrelsens ordförande att underteckna avsiktsförklaringen.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes av S-ledamöterna.

§ 81

Överflyttning av ärenden från Centrum för folkhälsa till annan verksamhet i landstinget och till Karolinska Institutet med anledning av bildande av KFA (förslag 28)

LS 0901-0102

Anf. 233-237

I ärendet yttrade sig landstingsråden Raymond Wigg och Stig Nyman.

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att överföra handlingarna i ärendena beskrivna i hälso- och sjukvårdsnämndens diarie HSN 0803-0472 och de projekt som funnits vid Centrum för folkhälsa (CFF) exklusive de vid LAFA (Landstinget förebygger Aids) till Karolinska Institutet

att överföra handlingarna i ärenden knutna till LAFA till hälso- och sjukvårdsnämnden

att överföra handlingarna i ärendena tillhörande före detta Centrum för vårdutveckling (CVU) till landstingsstyrelsens förvaltning

att ge dispens på ytterligare 6 månader utöver de lagstadgade 3 månaderna för arkivering av avslutat material

att personalhandlingarna får överföras till Karolinska Institutet.

§ 82

Bildande av samordningsförbund för rehabilitering i Värmdö (förslag 29)

LS 0902-0183

Anf. 238-239

I ärendet yttrade sig Vivianne Gunnarsson och Gunilla Helmersson.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att inrätta samordningsförbund för rehabilitering i Värmdö

att fastställa föreslagen förbundsordning för samordningsförbundet i Värmdö

att ställa sig bakom avsiktsförklaring för det fortsatta arbetet

att utse en ledamot och en ersättare i styrelsen

att samordningsförbundet skall starta sin verksamhet från och med den 1 april 2009.

§ 83

Motion 2008:19 av Lena-Maj Anding m fl (MP) om inrättande av hälsocentraler med förstärkt kompetens i hälsofrämjande arbete (förslag 30)

LS 0805-0490

Anf. 240-244

I ärendet yttrade sig Lena-Maj Anding, landstingsråden Birgitta Rydberg, Raymond Wigg och Birgitta Sevefjord.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till S-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen
- 3) bifall till tjänstgörande MP-ersättarens och V-ledamotens gemensamma reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes av dels S-ledamöterna och dels av V- och MP-ledamöterna.

§ 84**Motion 2008:21 av Raymond Wigg m fl (MP) om ohälsosamma transfetter (förslag 31)**

LS 0805-0493

Anf. 245-252

I ärendet yttrade sig landstingsråden Raymond Wigg och Birgitta Rydberg, Sverre Launy, landstingsrådet Dag Larsson, Yvonne Blombäck samt Anna Attergren Granath.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till tjänstgörande MP-ersättarens, S- och V-ledamöternas gemensamma reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande godkända voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat enligt MP-, S- och V-ledamöternas förslag.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablan visade 71 ja-röster, 50 nej-röster och att 28 ledamöter varit frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 2.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes av MP-, S- och V-ledamöterna.

§ 85**Motion 2008:28 av Juan Carlos Cebrian m fl (S) om åtgärder för att förhindra självmord bland äldre människor (förslag 32)**

LS 0806-0587

Anf. 253-263

I ärendet yttrade sig Juan Carlos Cebrian, Mariana Penchansky Buzaglo, Anita Johansson, Lena-Maj Anding, Ann-Sofi Matthiesen, Kerstin Pettersson, landstingsrådet Birgitta Rydberg, Pia Lidwall samt Lotta Nordfeldt.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

- 2) bifall till S- och V-ledamöternas reservation i landstingsstyrelsen
- 3) bifall till tjänstgörande MP-ersättarens reservation i landstingsstyrelsen och till den andra att-satsen i motionen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Då votering begärts ställde ordföranden först propositioner om vilket av yrkandena under 2) och 3) ovan som skulle utgöra motförslag till landstingsstyrelsens förslag vid huvudvoteringen och fann att fullmäktige utsett S- och V-ledamöternas förslag till motförslag.

Begärd omröstning genomfördes sedan enligt följande godkända voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat enligt S- och V-ledamöternas förslag.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablan visade 69 ja-röster, 41 nej-röster, att ledamöter 7 avstätt och att 32 ledamöter varit frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 3.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes dels av S- och V-ledamöterna och dels av MP-ledamöterna.

§ 86

Motion 2008:26 av Håkan Jörnehed m fl (V) om att landstinget ska erbjuda samtalsstöd för transpersoner (förslag 33)

LS 0806-0591

Anf. 264-268

I ärendet yttrade sig Håkan Jörnehed, landstingsråden Birgitta Rydberg och Raymond Wigg samt Lennart Rohdin.

YRKANDE

- 1) gemensamt yrkande om bifall till motionen

BESLUT

Fullmäktige beslutade enhälligt

att bifalla motionen.

§ 87**Motion 2007:21 av Raymond Wigg m fl (MP) om en regional sårbarhetsplan (förslag 34)**

LS 0704-0416

Anf. 269-288

I ärendet yttrade sig Vivianne Gunnarsson, landstingsråden Gustav Andersson och Raymond Wigg, Sverre Launy, landstingsrådet Dag Larsson, Jan Strömdahl samt landstingsråden Maria Wallhager och Christer G Wennerholm.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till tjänstgörande MP-ersättarens och V-ledamotens gemensamma reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes av MP- och V-ledamöterna.

§ 88**Motion 2007:48 av Jan Strömdahl m fl (V) om vetenskaplig klimatpanel för Stockholmsregionen (förslag 35)**

LS 0712-1377

Anf. 289-299

I ärendet yttrade sig Jan Strömdahl, landstingsråden Gustav Andersson och Raymond Wigg samt Fredrik Kronberg.

YRKANDEN

- 1) bifall till landstingsstyrelsens förslag
- 2) bifall till V-ledamotens och tjänstgörande MP-ersättarens gemensamma reservation i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att avslå motionen.

RESERVATION

Reservation mot fullmäktiges beslut anfördes av V- och MP-ledamöterna.

§ 89**Valärenden (förslag 36)**

LS 0809-0820, 0810-0944, 0811-1054, 0812-1129, 0902-0109, 0118, 0162, 0903-0203, 0225, 0263, 0264, 0282, 0287

Fullmäktige beslutade att medge befrielse för Inga-Lill Engelmark-Schönning (KD), från uppdraget som ledamot i övervakningsnämnden Stockholms centrums andra, för Stefan Sporre (C), från uppdraget som ledamot i övervakningsnämnden Stockholm söder och för Christina Enocson-Mårtensson (S) från uppdraget som ersättare i stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum.

Fullmäktige valde enligt valberedningens förslag

AB Storstockholms Lokaltrafik från ordinarie bolagsstämma 2009 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2010

Ledamöter

Suppleanter

M	Christer G Wennerholm	M	Shashika Padmaperuma
M	Charlotte Broberg	M	Ingmar Wallén
M	Lennart Kalderén	M	Roland Dehlin
M	Marie Bladholm	M	Tobias Lodestrand
M	Peter Kockum	FP	Stella Fare
FP	Lennart Rohdin	FP	Alexandra Birk
KD	Jan Stefansson	KD	Michael Stjernström
C	Tage Gripenstam	C	Andreas Strömberg
S	Lars Dahlberg	S	Staffan Holmberg
S	Johan Sjölander	S	Göran Wrene
S	Nanna Wikholm	S	Helena Söderlind Paues
S	Gun Eriksson	S	Erika Ullberg
MP	Yvonne Blombäck	V	Gunilla Roxby Cromvall

Ordförande

1:e vice ordförande

2:e vice ordförande

M Christer G Wennerholm

FP Lennart Rohdin

S Lars Dahlberg

Ordning för suppleanters inträde för de av Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet valda suppleanterna:

För ledamöterna Wennerholm, Broberg, Kalderén, Bladholm och Kockum inträder suppleanterna Padmaperuma, Wallén, Dehlin, Lodestrand, Fare, Birk, Stjernström och Strömberg; För ledamoten Rohdin inträder suppleanterna Fare, Birk, Stjernström, Strömberg, Padmaperuma, Wallén, Dehlin och Lodestrand; För ledamoten Stefansson inträder suppleanterna Stjernström, Strömberg, Padmaperuma, Wallén, Dehlin, Lodestrand, Fare och Birk; För ledamoten Gripenstam inträder suppleanterna Strömberg, Padmaperuma, Wallén, Dehlin, Lodestrand, Fare, Birk och Stjernström; För ledamöterna Dahlberg, Sjölander, Wikholm och Eriksson inträder suppleanterna Holmberg, Wrene, Söderlind Paues, Ullberg och Roxby Cromvall; För ledamoten Blombäck inträder suppleanterna Roxby-Cromvall, Holmberg, Wrene, Söderlind Paues och Ullberg.

Waxholms Ångfartygs AB från ordinarie bolagsstämma 2009 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2010

Ledamöter

Suppleanter

M	Mikael Freimuth	M	Astrid Grufman
M	Elisabeth Dingertz	KD	Sara Frykman
FP	Caroline Åkerhielm	C	Hans Lindqvist
S	Reynoldh Furustrand	S	Tommy Söderblom

S	Urban Ryadal	S	Gadha Makdesi Elias
Ordförande		1:e vice ordförande	2:e vice ordförande
M	Mikael Freimuth	FP	Caroline Åkerhielm
		S	Reynoldh Furustrand

Ordning för suppleanterns inträde för de av Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Socialdemokraterna valda suppleanterna:

För ledamöterna Freimuth och Dingertz inträder suppleanterna Grufman, Frykman och Lindqvist; För ledamoten Åkerhielm inträder suppleanterna Frykman, Lindqvist och Grufman; För ledamöterna Furustrand och Ryadal inträder suppleanterna Söderblom och Makdesi Elias.

Locum AB från ordinarie bolagsstämma 2009 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2010

Ledamöter	Suppleanter	
M Mikael Freimuth	M Christer Grunder	
M Annika Sandström	M Harry Bouveng	
FP Leif Gunnahr	FP Fredrik Hjelmquist	
C Gustaf Stjernberg	KD Bojan Tivic	
S Anna Kettner	S Tore Lidbom	
S Anders Linder	S Gunilla Lundberg	
MP Ewa Larsson	V Thomas Magnusson	
Ordförande	1:e vice ordförande	2:e vice ordförande
M Mikael Freimuth	FP Leif Gunnahr	S Anna Kettner

Ordning för suppleanterns inträde för de av Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet valda suppleanterna:

För ledamöterna Freimuth och Sandström inträder suppleanterna Grunder, Bouveng, Hjelmquist och Tivic; För ledamoten Gunnahr inträder suppleanterna Hjelmquist, Tivic, Grunder och Bouveng; För ledamoten Stjernberg inträder suppleanterna Grunder, Bouveng, Hjelmquist och Tivic; För ledamöterna Kettner och Linder inträder suppleanterna Lidbom, Lundberg och Magnusson; För ledamoten Larsson inträder suppleanterna Magnusson, Lidbom och Lundberg.

Landstingshuset i Stockholm AB från ordinarie bolagsstämma 2009 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2010

Ledamöter	Suppleanter	
M Catharina Elmsäter Svärd	M Jan Olov Sundström	
M Christer G Wennerholm	M Filippa Reinfeldt	
M Marie Ljungberg Schött	M Shashika Padmaperuma	
FP Birgitta Rydberg	FP Maria Wallhager	
C Gustav Andersson	KD Pia Lidwall	
S Ingela Nylund Watz	S Johan Sjölander	
S Anna Kettner	S Jan Jogell	
S Lars Dahlberg	S Tomas Rudin	
MP Vivianne Gunnarsson	V Gunilla Roxby Cromvall	
Ordförande	1:e vice ordförande	2:e vice ordförande
M Catharina Elmsäter Svärd	FP Birgitta Rydberg	S Ingela Nylund Watz

Ordning för suppleanterns inträde för de av Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet valda suppleanterna:

För ledamöterna Elmsäter Svärd, Wennerholm och Ljungberg Schött inträder suppleanterna Sundström, Reinfeldt, Padmaperuma, Wallhager och Lidwall; För ledamoten Rydberg inträder suppleanterna Wallhager, Lidwall, Sundström, Reinfeldt och Padmaperuma; För ledamoten Andersson inträder suppleanterna Sundström, Reinfeldt, Padmaperuma, Wallhager och Lidwall; För ledamöterna Nylund Watz, Kettner och Dahlberg inträder suppleanterna Sjölander, Jogell, Rudin och Roxby Cromvall; För ledamoten Gunnarsson inträder suppleanterna Roxby Cromvall, Sjölander, Jogell och Rudin.

SLL Internfinans AB från ordinarie bolagsstämma 2009 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2010

Ledamöter	Suppleanter
M Catharina Elmsäter Svärd	- Ingemar Ziegler
S Ingela Nylund Watz	
- Lennart Läftman	
- Hillevi Rosenquist	
- Nils Wilborg	
Ordförande	Vice ordförande
M Catharina Elmsäter-Svärd	S Ingela Nylund Watz

Samordningsförbundet för rehabilitering i Värmdö intill utgången av 2010

Ledamot	Ersättare
M Elisabeth Dingertz	S Anna-Lena Östman
Revisor	
M Bernt Östh	

Länsrätten intill utgången av 2010

Nämndemän	
M Mirjam Jonsson	(efter Per Hagwall)
M Charlotta Bragée Myrberg	(efter Emma Feldman)
M Said Hassan Abdurahman	(efter Fadi Varli)
S Bodil Bressler	(efter Karin Hellberg)

Svea Hovrätt intill utgången av 2010

Nämndemän	
KD Kerstin Brunnberg	(efter Evan Arvidsson)

Skattenämnden för skattekontor 5-8 intill utgången av 2010

Ledamöter
M Susanne Lippert
M Marie Lindwall
KD Hans Nord
KD Dag Bengtsson

Skattenämnden för skattekontor 9-10 samt utlandsskattekontoret
intill utgången av 2010

Ledamöter

M Paula Fortes
FP P. O. Hellberg (efter Jonas Uebel)

Övervakningsnämnden Stockholms centrums andra intill utgången av 2010

Ledamot

KD Ewa-Marie Ås (efter Inga-Lill Engelmark-Schönning)

Almi Företagspartner i Stockholms län AB från ordinarie bolagsstämma 2009 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2010

Ledamöter

M Kjell Treslow
M Lena Cronvall-Morén
S Sylvia Lindgren
S Staffan Holmberg

Almi Stockholm Investeringsfond AB från ordinarie bolagsstämma 2009 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2010

Ledamöter

M Kjell Treslow
S Staffan Holmberg

Mälardalstrafik AB från ordinarie bolagsstämma 2009 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2010

Ledamöter

M Christer G Wennerholm
S Lars Dahlberg

Ersättare

M Charlotte Broberg
S Nanna Wikholm

Fullmäktige beslutade enligt valberedningens förslag dels att ärendet om nominering av ledamot och ordförande till Centrum för Oral Biologi efter Ulf Lagerström (-) skall utgå samt att bordlägga val av

en ledamot i övervakningsnämnden Stockholm söder efter Stefan Sporre (C)

en ersättare i styrelsen för stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum efter Christina Enocson-Mårtensson (S)

sju nämndemän i länsrätten efter Anna-Liisa Laukkanen (V), Marie Antman (V), Eva Gatsinzi (V), Ann-Christin Johansson Grennefors (V), Berivan Öngörur (V), Toivo Jokkala (V) och Daphne Nordenskjöld (MP)

en nämndeman i svea hovrätt efter Anna Myrhed (C)

åtta ledamöter i skattenämnden för skattekontor 5-8 efter Lennart Grudevall (FP) samt fyra platser för (M), två platser för (C) och en plats för (V)

åtta ledamöter i skattenämnden för skattekontor 9-10 samt utlandsskattekontoret, sex platser för (M) och två platser för (C)

tre ledamöter i skattenämnden för skattekontor Södertälje, två platser för (M) och en plats för (MP)

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens allmänna utskotts förslag att föreslå Kommunalförbundet Ägarsamverkan i Norrtäljes Sjukvård och Omsorg att nominera

Tiohundra AB från ordinarie bolagsstämma 2009 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2010

Ledamöter

- Lars Hjalmarsson
- Barbro Westerholm

Ordförande

- Lars Hjalmarsson

Fullmäktige beslutade också enligt landstingsstyrelsens allmänna utskotts förslag att bordlägga en ledamotsplats i styrelsen för Tiohundra AB.

§ 90

Anmälan av motioner

LS 0904-0327, 0328, 0329, 0330

Nr 2009:8 av Nanna Wikholm (S) om bättre zongränser i SL-trafiken

Nr 2009:9 av Dag Larsson m fl (S) om jämlik cancervård

Nr 2009:10 av Lars Dahlberg (S) om höjd säkerhet i SL-trafiken

Nr 2009:11 av Anders Lönnberg (S) om att se osteoporos som ett prioriterat folkhälso-
problem

Motionerna remitterades till landstingsstyrelsen för beredning.

§ 91

Bordlagd interpellation 2009:6 av Yvonne Blombäck (MP) om sittplatsgarantin

LS 0902-0129

Anf. 300-310

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 10 februari 2009 att interpellationen fick ställas. Interpellationen bordlades vid fullmäktiges sammanträde den 10 mars 2009.

Svar på interpellationen, se bilaga 4.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Yvonne Blombäck, landstingsråden Christer G Wennerholm och Lars Dahlberg, Lennart Rohdin, Urban Ryadal samt Mona Rudenfeldt.

§ 92**Interpellation 2009:13 av Lars Dahlberg (S) om de nya pendeltågen**

LS 0903-0209

Anf. 311-316

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 10 mars 2009 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 5.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig landstingsråden Lars Dahlberg och Christer G Wennerholm samt Urban Ryadal.

§ 93**Interpellation 2009:14 av Gunilla Roxby Cromvall (V) om att SL tar bort möjligheten att gå på bak på blåbussarna**

LS 0903-0210

Anf. 317-321

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för trafikfrågor. Fullmäktige medgav den 10 mars 2009 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 6.

Då Gunilla Roxby Cromvall var frånvarande beslutade fullmäktige att Jan Strömdahl fick företräda henne.

Landstingsrådet Christer G Wennerholm hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Jan Strömdahl, landstingsrådet Christer G Wennerholm samt Yvonne Blombäck.

§ 94**Interpellation 2009:15 av Dag Larsson (S) om effekterna av Vårdval Stockholm**

LS 0903-0211

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 95**Interpellation 2009:16 av Juan Carlos Cebrian (S) om bristfällig vård för äldre multisjuka**

LS 0903-0212

Anf. 322-325

Interpellationen är ställd till ordföranden i programberedning äldre och multisjuka. Fullmäktige medgav den 10 mars 2009 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 7.

Pia Lidwall hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Juan Carlos Cebrian och Pia Lidwall.

§ 96**Interpellation 2009:17 av Peter Andersson (S) om ouppfyllda mål för hälso- och sjukvården**

LS 0903-0213

Anf. 326-329

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för sjukvårdsfrågor. Fullmäktige medgav den 10 mars 2009 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 8.

Landstingsrådet Birgitta Rydberg hänvisade till det skriftliga svaret. Vidare yttrade sig Peter Andersson och landstingsrådet Birgitta Rydberg.

§ 97

Anmälan av interpellationer

LS 0904-0305--0312

Nr 2009:18 av Dag Larsson (S) om psykiatrins prestationer

Nr 2009:19 av Birgitta Sevefjord (V) om omhändertagande och insatser för personer med svår migränproblematik

Nr 2009:20 av Lena-Maj Anding (MP) om barns rätt till respektfullt bemötande i hälso- och sjukvården

Nr 2009:21 av Inger Ros (S) om ökad valfrihet för cancerpatienter

Nr 2009:22 av Johan Sjölander (S) om den borgerliga majoritetens misstankar vad beträffar prisdumpning mot ledningen för Karolinska universitetssjukhuset

Nr 2009:23 av Ann-Sofi Matthiesen (MP) om BB Stockholms möjligheter att söka auktorisation

Nr 2009:24 av Kristina Söderlund (S) om fotvård, kompetens och tillgänglighet

Nr 2009:25 av Lars Dahlberg (S) om ny kollektivtrafiklagstiftning

Interpellationerna skall besvaras vid nästa sammanträde.

Avslutning

Ordföranden avslutade sammanträdet kl 21.00.

Vid protokollet

Peter Freme

Anföranden vid Stockholms läns landstingsfullmäktiges möte den 7 april 2009

§ 69 Anmälan av patientnämndens årsrapport 2008

Anförande nr 1

Lena Appelgren (KD): Ordförande! Först vill jag tacka ordföranden, ledamöterna och åhörarna för att jag har fått möjlighet att i dag stå här framför er och presentera vår årliga rapport till Socialstyrelsen. 2008 års rapport är nämndens tionde rapport, så det är lite av ett jubileum.

Patientnämnden är fristående och opartisk. Dess första och största uppgift är att hjälpa patienter, anhöriga och personal. Patienternas synpunkter på vården är också mycket viktiga i patientsäkerhetsarbetet. 18 procent av de skriftliga ärenden som inkom under 2008 ledde till förbättringsåtgärder i vården. Ibland var det i enskilda ärenden, men ofta var det på en mer övergripande nivå. Statistik från vår databas används av alltfler vårdgivare i det interna kvalitetsarbetet.

Jag skulle också vilja nämna stödpersonerna. I vår nämnd förordnar vi stödpersoner. Den 31 december fanns det i vårt län 111 stödpersoner med pågående uppdrag. Det är en skara människor som vi här i salen är skyldiga att säga ett stort tack till.

Under 2008 mottog patientnämnden i Stockholm 4 724 ärenden, och det är en ökning med 2 procent. Det är alltså ingen större ökning alls. Men antalet skriftliga ärenden har ökat. Det ökar arbetsbördan för handläggarna, men det ökar också underlaget för vårt förebyggande arbete.

Antalet ärenden är stort om man jämför med andra ställen man kan vända sig till med klagomål, till exempel patientförsäkringen, Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd och de som handlägger Lex Maria-ärenden, men i relation till det stora antalet vårdtillfällen i vårt län är det relativt litet. Vi vet att det görs 3,3 miljoner läkarbesök i primärvården, till exempel.

Under 2008 ser vi en ökning av antalet ärenden som gäller akutsjukvård och psykiatri, medan antalet ärenden inom primärvården minskar. Ni ser grafen på tavlan här, och den finns också i årsrapporten.

När det gäller akutsjukhusen ser vi en ökning av antalet ärenden med 9 procent. Den största gruppen bland våra ärenden totalt sett är behandlingsärendena. Inom akutsjukhusen ökar de med 16 procent, och bemötandeärendena ökar med 28 procent.

Inom psykiatrin ökar det totala antalet ärenden med 20 procent. Också här är antalet behandlingsärenden störst, och det ökar med 33 procent och tillgänglighetsärendena med 14 procent.

Inom primärvården ser vi en minskning av antalet ärenden med 14 procent. Minskningen gäller behandlingsärendena, som har minskat med 8 procent, och bemötandeärendena, som har minskat med 9 procent. Men framför allt gäller det tillgänglighetsärendena, som har minskat med 34 procent.

Kära landstingsledamöter! Vi som sitter här är ytterst ansvariga för vården i vårt län. I den rapport ni har framför er finns viktig statistik, men det finns också ett antal berättelser i den. De gäller människor som har farit illa i vården. De människorna har genom sin berättelse lämnat viktig information till vården, och vården har många gånger tagit till sig den och använt den i sitt förbättringsarbete. Det är av största vikt att också vi som sitter här lyssnar till patienterna.

Till slut skulle jag vilja lämna en information till er om vilka ledamöter som finns i patientnämnden. Många av oss finns med här i dag. Vi har på oss en gul knapp. Våra tjänstemän står ute i foajén. Ni kan fråga oss om det är något ni vill veta.

Anförande nr 2

Barbro Nordgren (S): Ordförande, fullmäktige! Lena har tagit de övergripande delarna som årsrapporten redovisar. Jag skulle också vilja betona vissa delar av den.

Det är mycket glädjande att klagomålen på tillgängligheten i primärvården har minskat så dramatiskt. Det är en minskning som har skett under fem års tid, så det ska vi alla ta åt oss för. Detta startade redan 2004.

Men det som oroar är klagomålen inom psykiatrin, som har ökat med 20 procent, och barn- och ungdomspsykiatrin, där de har ökat med 25 procent. Det gäller ju de patienter som kanske har svårast att göra sig hörda i vårt samhälle och som ändå tar sig tid att framföra sina synpunkter. Det måste vi ta till oss.

Vi ser också en ökning av klagomålen på akutsjukhusen och specialistvården. Det är inte bra. Man kan tolka det som man vill, men min och vår tolkning är nog att i tyngden på våra akutsjukhus ökar i samband med att tillgängligheten till närakuterna minskar. Då blir också behandlingen därefter.

Vi har knappar på oss i dag. I nämnden och tillsammans med tjänstemännen har vi haft uppe att det inte är så väldigt många klagomål i förhållande till att det är så många besök i vår vård, men kännedomen och kunskapen om patientnämnden och patienternas makt måste öka, därför är vi en del av denna marknadsföring i dag, men det måste komma ut också på annat sätt.

I årsrapporten ser vi alltså hur patienterna drabbas när våra akutsjukhus måste spara, och det är ju det värsta. Men vi ser också att det förekommer felaktiga besked, felaktig behandling och felaktigt bemötande. Detta är också en kostnadsökning för vårt landsting. I revisionsrapporten har våra revisorer tagit upp patientsäkerhetsarbetet. Det välkomnar vi i patientnämnden. Det är oerhört viktigt att de olika aktörernas roll klarläggs, och det är av yttersta vikt att patientsäkerhetsarbetet bedrivs så att de vårdsador som i dag uppstår minskar.

Över hela landet är det över 100 000 personer som skadas i vården, och för 3 000 leder det till dödsfall. Det är helt oacceptabelt!

Patientnämnden är en opartisk och fristående instans, och vi ska stödja och hjälpa enskilda patienter. Därför är det av yttersta vikt att vi tar till oss vad som står i årsrapporten. Speciellt vill jag än en gång betona psykiatrin och akutsjukvården, men jag vill också ta upp hörselvården och tillgängligheten, där väntetiderna både för dem som har arbete och för dem som är pensionärer är oacceptabelt långa.

Med detta, ordförande och fullmäktige, vill jag be er att läsa patientnämndens årsrapport med noggrannhet och agera därefter.

Anförande nr 3

Elisabeth Dingertz (M): Ordförande, ledamöter! Både Lena och Barbro har tagit upp de flesta fakta som finns i rapporten. Jag skulle däremot vilja ta upp en annan sak. Jag skulle vilja ge en eloge till vår förvaltning som har rott detta i land. Med tanke på den revisionsbedömning vi har fått – full pott över allt – kan det knappast bli bättre. Jag tycker också att vi ledamöter som sitter i patientnämnden ska känna oss stolta över att få sitta där, i denna förvaltning som sköts så bra. Jag tror inte att någon annan landstingsförvaltning har fått så goda revisionsbetyg, faktiskt.

Sedan har vi pratat om att vi nästa år ska marknadsföra oss lite mer i kommunerna. Det sker inte mycket anmälningar i kommunerna, och kommunerna har ju också ett ansvar för viss sjukvård i hemmet. Det kommer vi att ägna lite tid åt framöver. Vi ska också ta fram lite goda exempel på att vi verkligen har gjort nytta ute i verksamheterna och ändrat på rutiner etcetera.

Anförande nr 4

Lena - Maj Anding (MP): Ordförande, landstingsledamöter! Mycket bra har sagts om patientnämndens verksamhet. Vi Miljöpartiet tycker att den är mycket viktig. Den ger viktiga signaler till verksamheterna. Vi måste vara väldigt lyhörda för vad den beskriver för oss, den verklighet som många människor hamnar i. Vi läser rapporten noga.

Det finns en del saker att säga. Exempelvis bedömer man att det har varit 25 procent fler allvarliga ärenden än föregående år, och det är något att begrunda. Andelen ärenden inom psykiatrin ökade med 20 procent. Det man tar upp där är att vårdplan saknas. Det finns brister i kontinuiteten. Man redovisar biverkningar och att man inte har fått den behandling som man skulle ha önskat. Inom specialistvården finns det långa väntetider, bland annat inom hörselvården, strokevården och i rehabiliteringen, där det finns mycket att arbeta med fortsättningsvis.

Men det allvarligaste är ändå de läkemedelsrelaterade problemen, där vi ser en ökning med 56 procent. De flesta gäller behandling. Inom primärvården är den läkemedelsrelaterade ökningen 73 procent. Det är mycket. Akutsjukvården redovisar en ökning med 62 procent, och inom psykiatrin är den 22 procent. Här behöver man tita närmare på hur vi arbetar med läkemedelsstrategin. Även om det inte är så många som anmäler tycker jag att signalerna är allvarliga. Detta behöver vi följa upp.

Det handlar mycket om bristande rutiner, om risker i patientsäkerheten och om bristande kunskap om rutiner. Det behöver man observera.

Det är också glädjande att det totalt sett är en minskning av antalet ärenden i primärvården och tandvården. Det vill jag också notera.

Anförande nr 5

Landstingsrådet Sevefjord (V): Ordförande! Jag vill tacka nämnden för en väldigt bra årsrapport. Jag betraktar den inte som en kritik mot verksamheten utan som hjälp och stöd för att utveckla verksamheten, och det tror jag att ni andra också gör. Därför är just patientnämndens självständiga ställning i förhållande till politiken oerhört viktig.

Jag har också noterat att psykiatrin är ett område där anmälningarna har ökat procentuellt. Framför allt kan man notera att 17 procent av samtliga ärenden handlar om just psykiatrin. Man behöver titta särskilt nog på detta. Särskilt är det ärenden som rör behandling, och det handlar framför allt om allmänpsykiatrin. Det finns saker att göra för att förbättra psykiatrin, även om den har förbättrats under senare år. Men detta är en viktig signal att ta till sig för både majoriteten och oss i oppositionen.

Något som var roligt att läsa är det som står på s. 45 i rapporten. Där står: "Nämnden har under året haft ett nära samarbete med representanter för Stockholms Brukarförening, som ofta varit ombud för medlemmar som framfört problem i samband med substitutionsbehandling." Jag tycker att det är fantastiskt bra att vår patientnämnd samarbetar med Stockholms Brukarförening. Vi har ju diskuterat brukarföreningen många gånger, och vi i oppositionen har drivit hårt att den också ska få ekonomiskt stöd från landstinget. Här ser vi att patientnämnden har förstätt nyttan med det. Jag hoppas att vi nästa gång ska vara beredda att ge ännu mer stöd till Stockholms Brukarförening än i dag. I dag ger vi 50 000 kronor.

Anförande nr 6

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Jag tycker att patientnämndsrapporten är ett av de mest läsvärda dokument som vi landstingspolitiker får varje år. Den innehåller mycket intressant material. Det är oerhört viktigt att vi som sitter i olika nämnder också försöker analysera de olika vårdgrenarna och se vad som behöver göras.

Jag har mycket god erfarenhet av att patientnämnden hjälper patienter att hitta rätt i vården och att man lyckas hitta andra lösningar där man har misslyckats. Men jag har också sett nämndens förmåga att återföra till verksamheter de brister man har kunnat se på systemnivå i en enhets sätt att ta hand om sina patienter. Jag tycker att vi ska slå vakt om det arbetssättet.

Det finns både glädjande och bekymmersamma synpunkter. Till de glädjande hör att klagomålen om primärvården har minskat dramatiskt under förra året, vilket jag tillskriver att vården faktiskt är så tillgänglig att fler kommer fram och därmed känner sig mer nöjda.

När det gäller synpunkterna på psykiatrin är det i regel bemötandefrågor som patienterna har synpunkter på. Det väcker ganska mycket tankar hos oss. Hur blir man bemött som patient? Blir man sedd, trodd och bekräftad i sitt lidande på ett bra sätt när man söker kontakt med psykiatrin? Jag tror att det finns en hel del att göra för förändring där.

Därför är det viktigt att också ge patienten ökad makt, makt att välja bort behandlare som man inte känner förtroende för, makt att välja bort mottagningar som man inte tycker fungerar som man skulle önska. Därför är det väldigt viktigt att vi nu bidrar till att få fler vårdgivare och en mångfald i systemet. Jag tror att det kommer att påverka så att klagomålen minskar. Låt oss se vad som händer.

Anförande nr 7

Landstingsrådet A n d e r s s o n (C): Fru ordförande! Det är en stor förmån för oss att få den utomordentligt goda dokumentation av vårdens arbete som patientnämndens rapport utgör. Man kan knappast överskatta nyttan av detta verktyg för att få in medborgarnas, patienternas, synpunkter på vården som sedan kan lita till grund för våra beslut på olika områden. Det finns knappast någon indikator som kan vara överlägsen patientnämndens rapport för att ge en indikation om tillståndet i vården.

Den som har läst årets rapport kan inte undgå intrycket att utvecklingen ändå går i riktning mot det bättre. Som alliansföreträdare och centerpartist känner jag naturligtvis detta som ett bra kvitt, inte minst på att det vårdvalssystem som vi har infört, med mer makt till patienterna och en fri etablering för utförare, på det hela taget har medfört förbättringar, även om det naturligtvis alltid kan finnas enstaka skönhetsfläckar i alla system. Det är ändå uppenbart att medborgarna uppfattar förbättringar i vården.

På tandvårdsområdet, där jag själv har ett särskilt ansvar, är det fortsatt intressant att det är de ekonomiska frågorna som är huvudanledningen till missnöje och klagomål. Det är egentligen inte så konstigt med tanke på att det på tandvårdsområdet till skillnad från sjukvårdsområdet är medborgarens egen plånbok som kommer i skottgluggen. En vuxen människa i Sverige måste betala den största delen av tandvården ur egen plånbok.

Vi måste alla ta denna signal till oss. Det går inte att undvika att se finansieringen av tandvården som en huvudfråga. Att säkerställa en god konkurrens på tandvårdsområdet och en god transparens när det gäller priser och behandlingsvillkor är oerhört viktigt om vi ska ha en tandvård som medborgarna känner förtroende för. Det tar jag också som ett kvitto på att de prioriteringar som vi har gjort på just arbetet med transparens och konkurrensfrågorna nationellt och regionalt är riktiga.

I huvudsak måste man konstatera att utvecklingen går mot det bättre. Ingenting är perfekt, men vi ser ändå att alliansens politik i Stockholms läns landsting ger resultat. Jag vill återigen tacka patientnämnden för dess utmärkta arbete.

Anförande nr 8

Landstingsrådet Larsson (S): Ordförande, fullmäktige! Även jag skulle vilja tacka patientnämnden och dess förvaltning för en alldeles utmärkt rapport. Den är läsvärd. Sedan är det uppenbart att man kan välja vad man läser i den. Det är inte en slump att sjukvårdslandstingsrådet Birgitta Rydberg valde att visa upp en enda bild, nämligen antalet klagomål i primärvården, och låter bli att visa hur det utvecklas inom psykiatrin, barnsjukvården och på de stora akutsjukhusens mottagningar, för där fungerar inte vården alls.

Det är inte en slump att landstingsrådet Gustav Andersson slår sig för bröstet, men jag undrar om han skulle göra det om han mötte medborgarna på Södersjukhusets akutmottagning, där man i dag får sitta längre i kö eftersom det akuta omhändertagandet har havererat. Det är inte heller någon slump att Birgitta Rydberg och Gustav Andersson låter bli att omnämna det mycket pinsamma faktum att mer än hälften av alla läkare i primärvården i vårt landsting inte vet vart de ska skicka remisser någonstans. Man väljer vad man slår sig för bröstet för.

I det här fallet väljer man att blunda med ena ögat för de mycket stora problem som delar av sjukvården står inför i vårt län. Tyvärr är det så illa.

Anförande nr 9

Landstingsrådet Rydberg (FP): Dag Larsson! Varför glömmer du att berätta att Vårdbarometerns undersökningar visar att patienterna är mer nöjda med tillgängligheten och med de behandlingar de får? Vård barometern visar i alla avseenden att vi är på rätt väg. Varför, Dag Larsson, berättar du inte detta?

Anförande nr 10

Landstingsrådet Larsson (S): Ordförande, fullmäktige! Jag väntade på att Brigitta Rydbergs kulle gå upp och hänvisa till Vårdbarometern. Jag fick ta del av de uppgifterna i går via Metro och via förnyade inlägg och rapporter från Birgitta Rydbergs blogg. Först blir man glad och tänker att patienterna är mer nöjda. Men sedan blir man fundersam. När vi har tittat på uppgifterna i primärvården kan vi konstatera att vårdcentraler i utsatta områden i snitt har förlorat 4 miljoner kronor var och blivit av med fem helårsanställda i snitt. Det är SLSO:s egna siffror.

Då började jag fråga mig: Om man skär ned på sjukvården och ger den mindre resurser, blir då blir folk mer nöjda! Kan det vara så, eller befinner jag mig i samma situation som Alice i Underlandet? Jag började tänka att det var något som inte stämde. Jag ringde till SKL och bad om att få fram de siffror som Birgitta Rydberg hänvisare till. Vårdbarometern är nämligen deras undersökning. Då slår de ifrån sig och säger att de inte vet vad Birgitta Rydberg talar om.

Då ringer jag till Catarina Andersson Forsman, vår kära sjukvårdsdirektör, och frågar vad det är för siffror. Hon har ingen aning om vad det är för siffror som Birgitta Rydberg presenterar på sin blogg. Efter en del undersökningar visar det sig att det finns uppgifter hos de föredragande landstingsråden. Självklart är det så, och så har det alltid varit. Man gör undersökningar och tar fram material, och ibland väljer man att släppa ut det. Men det jag tycker är häpnadsväckande är att man påstår saker som vi i oppositionen inte har möjlighet att granska.

Jag har ringt till förvaltningen och så vidare och frågat efter siffrorna. De hemlighålls för oss i oppositionen. Med ett sådant sätt – man döljer avsändaren och hemlighåller uppgifterna för oppositionen – hur ska vi då kunna föra ett samtal?

När vi socialdemokrater gör granskningar av sjukvården, vilket vi gör ibland, och beställer fram material från SLSO och andra brukar vi publicera rapporter. Men i samma ögonblick som vi publicerar dem ser vi till att de andra politiska partierna får ta del av våra uppgifter, får veta vem avsändaren är och får möjlighet att gräva i våra siffror. Ni påstår saker utan att vi får möjlighet att granska dem. Med ett sådant hanterande förfaller det politiska samtalet mellan partierna, och det tycker jag är ynkedom.

Debatt ska föras med blanka vapen. Låt oss få se era siffror. Låt oss få se hur ni har granskat. Jag tror nämligen inte att medborgarna i Rinkeby, där listningen har minskat från – hör och häpna – 11 956 patienter till 11 900. Man har blivit av med 11 000 kronor på Rinkeby vårdcentral. Hälften av personalen är uppsagd, och Birgitta Rydberg har mage att påstå att Rinkebyborna är mer nöjda med vården. Det är trams, och det är ett dåligt sätt att bedriva politik.

Anförande nr 11

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Dag Larsson gillar inte att Vårdbarometern visar andra siffror än han skulle vilja se. Men de här siffrorna är korrekta. De kommer från Vårdbarometern

De uppgifter som jag lägger ut på min blogg är korrekta, till skillnad från en del uppgifter som läggs ut på vissa socialdemokraters bloggar, där det finns direkta felaktigheter ibland. Men det tänker jag inte orda mer om här i talarstolen nu.

När det gäller de olika vårdcentralerna och effekterna av vårdvalet är det ett observandum att det faktiskt har utfallit bra i de här områdena. Vi kan också se att det är skillnad i produktivitet mellan olika vårdcentraler, och det har egentligen inget samband med socioekonomin. Ni ser här att det är stor spridning. När det gäller Rinkeby har det kommit en ny vårdcentral i Tensta som har blivit väldigt populär och tagit många patienter från andra vårdcentraler.

Anförande nr 12

Landstingsrådet L a r s s o n (S): Rinkeby vårdcentral har blivit av med 56 patienter. Konsekvensen är 11 miljoner kronor i minskade intäkter. Hälften av personalen har sagts upp. Den andra nystartade vårdcentralen i Rinkeby går på knäna och kan knappt överleva. Birgitta Rydberg säger att de fattiga invånarna i vårt län är mer nöjda med primärvården i dag än någonsin tidigare, men hon vägrar att visa oss i oppositionen underlaget för det påståendet. Vad är det för sätt att bedriva politik på?

Anförande nr 13

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): På Järvafältet har det dessutom tillkommit två nya läkare på husläkarmottagningen i Järva. Så har man minskat antalet undersköterskor. Det kostar mer att ha läkare. Man har valt att göra en omstrukturering av personalen. De facto får patienterna fler möjligheter till läkarbesök.

Anförande nr 14

Landstingsrådet L a r s s o n (S): I söndags kväll släppte Folkpartiet ut underlag från den så kallade Vårdbarometern och presenterade det som objektiva fakta. Hela dagen i går har jag försökt få tag i fakta. Jag har frågat Sveriges kommuner och landsting, och jag har frågat vår egen förvaltning. De kan inte hjälpa oss. Det är ett bra sätt att påstå saker och ting men att vara så rädd för att bli granskad att man inte låter oss i oppositionen få del av siffrorna. Jag tycker fortfarande att detta är ynkedom.

Anförande nr 15

Landstingsrådet **Sevefjord (V)**: Egentligen hör väl inte den här debatten hemma under det ämne vi ska diskutera, men det dök upp, och då måste vi ta vara på tillfället.

Vi i Vänsterpartiet har också försökt få tag på det här underlaget. Vi har sökt i förvaltningen och på SKL, och ingen känner till det. Men eftersom du gör det, Birgitta Rydberg, kanske du kan gå upp i talarstolen och tala om var vi ska hitta det material som du har använt. Vi ville naturligtvis få reda på det, för det är ju intressant, men det går inte. Gå nu upp och tala om för oss var vi ska hitta detta material som förvaltningen och SKL inte känner till.

Anförande nr 16

Landstingsrådet **Rydberg (FP)**: Detta material har tillställts hälso- och sjukvårdsförvaltningen av Sveriges kommuner och landsting.

Anförande nr 17

Landstingsrådet **Sevefjord (V)**: Om förvaltningen har fått det, varför säger man då att man inte känner till det när vi frågar efter det?

Anförande nr 18

Lena Appelgren (KD): Eftersom inga fler står på talarlistan skulle jag vilja gå upp och tacka alla er som har berikat debatten, särskilt de av er som håll sig till ämnet och talade om patientnämnden. Jag vill också tacka vårdpersonalen. Det finns faktiskt inget motsatsförhållande mellan patientnämnden och dem som arbetar i vården, utan vi arbetar nära tillsammans för att förbättra för patienterna. Det seriösa arbete som våra handläggare gör tillsammans med vården när det gäller återföringsarbete, som Birgitta Rydberg talade om, ökar kvaliteten i vården, och det riktar in sig på strukturer och inte på människor.

Slutligen vill jag precis som alla andra tacka vår förvaltning. Eftersom förvaltningen inte har talarrätt skulle jag också vilja tacka er för alla vackra rosor till vår förvaltning, och jag hoppas att de är gula.

§ 70 Landstingsstyrelsens redovisning av landstingsfullmäktiges uppdrag givna i 2008 års budget – avrapportering årsbokslut 2008**Anförande nr 19**

Landstingsrådet **Wigg (MP)**: Fru ordförande! Fullmäktige och åhörare! När man inte sitter i revisionen är det alltid intressant att få granska majoritetens budgetåtaganden. Jag har några frågor. Dels gäller det ett antal uppdrag om jämställda löner, arbetet med jämställdheten, närmare bestämt uppdrag 8, 9 och 10 under landstingsstyrelsens förvaltning.

När man jobbar med jämställda löner är det viktigt att man har tillförlitlig statistik att utgå från och att den könsuppdelade statistiken tas fram även fortsättningsvis. Vi har ett ökat antal privata vårdgivare, och det har nått mina öron att man inte får in den statistik och de fakta som man fick när detta låg under offentlig förvaltning. Jag vill bara säkerställa att man fortlöpande får in statistik när det görs upphandlingar och vårdval, annars blir det en omöjlighet att följa det här arbetet.

Min andra fråga gäller arbetet med Miljösteg 5 och målet om 50 procent förnybara bränslen. Vi vet att arbetet inom VÅAB har försvärats med tanke på att det bränsle som man jobbar med, med palmolja eller biodiesel, har gått i stå, för det var inte hållbart att jobba med palmoljeinblandningen. Då undrar jag vad det nu finns för strategi för att uppnå detta mål. Det är ju flera uppdrag som talar om detta, uppdrag nr 12 under landstingsstyrelsens förvaltning och uppdrag nr 6 och 7 under VÅAB, som talar om de här målen. Hur gör majoriteten för att säkerställa detta? Det är en viktig fråga att man kan uppnå målet om 50 procent till 2011.

Slutligen vill jag ta upp naturbruksgymnasierna. Där ligger det två uppdrag, uppdrag nr 47 och nr 61, och man ska ta fram ett slutligt förslag om hur de ska förvaltas, ägas och drivas.

Det har också pratats lite om att det kan finnas andra intressenter som kan vara villiga att antingen gå in som partner. Nu vet vi att det här inte blir några friskolor. Det uppdraget har såvitt jag förstår också gått i stå. Det tycker inte vi i Miljöpartiet är fel, för vi tycker att det är bra att de får fortsätta att verka inom landstingets förvaltning, men jag undrar hur det går med det arbetet. Rätt som det är ramlar det väl in något förslag.

Det skulle vara jättebra om jag kunde få ett svar av ansvariga landstingsråd på de tre områdena.

Anförande nr 20

Landstingsrådet E l m s ä t e r - S v ä r d (M): Fru ordförande! Jag vill bara uppmärksamma fullmäktige på att detta inte bara är ett anmälningsärende, utan det ska också fattas beslut om att godkänna rapporten. Den uppmärksamme läsaren kan konstatera att vi i landstingsstyrelsen nu har ändrat förfarandet, bland annat på rekommendation av våra revisorer, och lägger inte fram årsredovisningen bara som en anmälan, utan man ska också aktivt ta beslut om att godkänna rapporten.

Anförande nr 21

Landstingsrådet A n d e r s s o n (C): Fru ordförande! På den direkta frågan från Raymond Wigg vill jag som miljöansvarigt landstingsråd ge ett svar, även om det inte i alla delar kan bli så detaljerat.

Problemet med den biodieselsubstans som Vaxholmsbolaget planerade att på försök köra någon eller några båtar på var ju att det fanns andra miljöproblem kopplade till det bränslet. Det var ju palmolja som det var baserat på. Man bestämde därför att ta det säkra för det osäkra. Även om det sades från producenten att man skulle kunna basera det på slakteriavfall och liknande tyckte man att det fanns en risk för sammanblandningar och att man på något vis skulle stödja exploatering i regnskogsmiljöer, och det är naturligtvis inte önskvärt.

Såvitt jag kan dra mig till minnes har detta dock inte satt stopp för experimentverksamheten när det gäller att pröva olika former av inblandningar i båtbränslet. Jag tror också att man nu söker andra biodieselsubstanser för att kunna uppnå ungefär samma resultat.

Båttrafiken i Stockholms läns landsting har helt andra ekonomiska villkor när det gäller den klimatomställning som ska ske än vad som gäller för till exempel busstrafik eller färdtjänst. Båtbränsle omfattas nämligen inte av de skatter som har stark styreffekt på land. Man får alltså ta en helt annan kostnad för klimatomställningen för att nå de högt uppsatta målen för landstinget som helhet. Därför är det underförstått, om än inte uttryckt, att Vaxholmsbolaget nog inte kommer att nå målet om 50 procent fossilbränslefri drift till år 2012. Målet är också skrivet för landstingets verksamhet som helhet.

Målsättningen måste dock vara att öka andelen fossilbränslefri drift och att minska de totala utsläppen. Det sker också ett arbete med att minska bränsleåtgången. Man har ett försök tillsammans med KTH som har minskat bränsleåtgången och svallvägsproblematiken med upp till 20 procent, och man kan ändå köra samma hastigheter. Man har också utbildat förarna i miljövänlig körning, så att man blir mer energieffektiv. De här insatserna är på sitt sätt ännu bättre än att ersätta bränslena.

Jag tycker på det hela taget att Vaxholmsbolaget visar ett stort ansvarstagande utifrån de speciella villkor man arbetar under. Det är inte så att det skulle saknas någon strategi för att också Vaxholmsbolaget ska vara ett miljöföredöme.

Anförande nr 22

Landstingsrådet Wigg (MP): Fru ordförande! Tack, Gustav, för svaret! Man kan ju inte spela ut det ena goda mot det andra. Vi är alla här i salen till dags dato överens om Miljösteg 5, och hittills har detta steg inneburit att alla fordonsslag – bussflottan framför allt, eftersom all spårtrafik redan går på bra-miljöval-el – ska nå 50 procent förnybart. Det låter lite bakåtsträvande när du spelar ut det framgångsrika miljöarbetet med ecodriving på sjön och svallvägsförsök och så vidare mot att arbeta aktivt med bränslefrågan. Det låter som om du backar.

Jag ville veta: Vilken strategi väljer man nu när palmoljan har visat sig vara ett icke hållbart alternativ? Där slirar du lite på svaret, måste jag säga.

Anförande nr 23

Landstingsrådet Andersson (C): Jag menar att Steg 5 ska tolkas som att den övergripande målsättningen är att landstingets totala transporter till 50 procent ska drivas fossilbränslefritt. Här kommer förutsättningarna att vara olika för olika delar av transportverksamheten. Sedan tycker jag verkligen att Vaxholmsbolaget gör mycket på det här området utifrån sina speciella förutsättningar.

Slutligen: Ska vi ha en sammanhängande klimatpolitik måste förr eller senare även båttrafikens klimatkostnader internaliseras i priset. Då kommer man att ha helt andra förutsättningar för att inte låta klimatarbetet komma i konflikt med möjligheten att ha ett gott trafikutbud för denna viktiga del av vårt län.

Anförande nr 24

Landstingsrådet Wigg (MP): Fru ordförande! Gustav, om vi räknar in samtliga transportslag har vi nått långt förbi 50 procent. Så blir det om vi räknar in spårtrafiken. Strategin har varit att färdtjänst, busstrafik, VÅAB, AISAB – ja, alla – ska jobba med det. Nu kommer det ju till exempel en grön ambulans, och det är bra. Men vad är strategin nu?

Nu har detta med palmoljan och biodieseln gått i stå. Då måste man tänka nytt. Man kan inte bara ligga stilla och vänta på att det ska lösa sig så småningom, för då når vi inte målet, även om vi jobbar på andra fronter med excodriving på sjön och så vidare. Vi måste hitta ett bränsle att jobba med. Vilken strategi har vi för det?

Ordföranden: Detta är alltså en anmälan av en redovisning av uppdrag som har givits av fullmäktige. Vi kan inte gå in på vart och ett av dessa uppdrag, för då kan vi diskutera hur länge som helst. Vi måste ta upp delarna av detta på något annat sätt, för så här kan vi inte fortsätta. Vi får ta upp det i något annat sammanhang.

Anförande nr 25

Landstingsrådet Nyman (KD): Fru ordförande! Jag ska ge en kort kommentar till uppdragen 47 och 48 om naturbruksgymnasierna. Det har inte alls gått i stå, som Raymond Wigg trodde, utan arbetet pågår. Det är kryss i pågår-kolumnen. Vi återkommer när det finns något att berätta i sak. Arbetet pågår. Det har inte gått i stå. Jag ville bara intyga detta.

Anförande nr 26

Landstingsrådet Wigg (MP): Fru ordförande! Jag förutsätter att man får nyttja tiden i fullmäktige som man vill och att jag som ledamot har rätt att ställa frågor.

Det som har gått i stå är, efter vad jag har förstått av rapporteringen hittills, att friskolefrågan är avskriven. Det har inte gått att gå fram på den fronten. Men jag är kanske felinformerad om det också. Annars vet jag att det finns ett antal intressenter som har varit uppe i diskussionerna, Lantbruksuniversitetet, LRF och så vidare. Jag ville veta hur det går med det.

Anförande nr 27

Landstingsrådet N y m a n (KD): Det är nog så här, Raymond Wigg: Om det blir en förändring så blir det friskolor, om skolverksamheten fortsätter och om landstinget lämnar sitt huvudmannaskap för någon annan skolform.

Men vi behöver inte hänga upp oss på orden. Jag kan intyga att arbetet pågår med en uttalad ambition att det är naturbruksgymnasieverksamhet som ska bedrivas på båda dessa ställen, oavsett vem som driver dem i fortsättningen. Till dess att det finns något annat som är genomförbart är landstinget huvudman för skolorna.

Anförande nr 28

L e n a - M a j A n d i n g (MP): Ordförande, landstingsledamöter! Jag har också läst de här uppdragen och tycker att det är väldigt många där vi inte har fått någon redovisning alls om hur det går med alla uppdrag. Det hade varit bra om man hade kunnat få reda på lite mer kring det.

Jag tittade lite grann på nummer 11, där man säger att könsuppdelad statistik ska analyseras ur ett verksamhetsperspektiv och att åtgärder ska föreslås efter behov. Där ser man tydligt att majoritetens svar handlar om det personalstrategiska området, att man har ett tydligt medarbetarfokus. Det är i och för sig bra, men vi i Miljöpartiet menar att man också måste lyfta upp befolkningsperspektivet. Vi vill ju ha en jämställd vård, lika för kvinnor och män. Där har man inte kommit lika långt, och det är väl snart dags för en rapport till fullmäktige om hur långt man har kommit kring det här.

Jag kan inte låta bli att reagera på språkförbistringen. Man pratar om mångfaldsplaner, men menar olika driftformer, medan vi menar kulturkompetens och integration – alltså en helt annan sorts mångfald än vad som tas upp i den här rapporten.

Sedan finns det ett uppdrag som jag är väldigt intresserad av, med anledning av en motion som jag inte tyckte jag fick så väldigt bra svar på. Det handlar om hur man ska se till att det uppstår konkurrensneutralitet mellan privat och offentligt drivna verksamheter. Det finns heller inte redovisat hur det går med det, hur det uppdraget kommer att genomföras eller vem som har fått ansvaret.

Så det finns en hel del matnyttigt och intressant i den här rapporten, men jag hoppas att vi kan få mer tydliga redovisningar av hur det går med många av de uppdrag där det inte står någonting alls.

Anförande nr 29

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (S): Ordförande, landstingsfullmäktige! Det är ju ändå bra, tycker jag, att Miljöpartiet har rest ett antal frågeställningar kring de rapporter som nu är lämnade. Jag tror att det illustrerar vad revisionen egentligen har menat att vi ska ägna oss åt i landstingsfullmäktige när det handlar om att granska de givna uppdragen.

Förutom det Catharina Elmsäter-Svärd nu säger om att vi inte bara lägger saker till handlingarna utan faktiskt också godkänner en rapport, så måste detta också leda till att landstinget majoritet tillsammans med oss övriga partier funderar på på vilket sätt fullmäktigeförsamlingen ska få rimliga förutsättningar för att – med förberedda ansvariga landstingsråd – föra en diskussion om de här rapporterna.

Jag föreslår för egen del att det kan bli en diskussion i samband med en gruppledaröverläggning, så att vi slipper den här typen av förvirrad diskussion. Jag tycker att det vore en bra ordning. Det vore att fullfölja intentionerna i vad revisionen har efterlyst.

Ordföranden: Ett utmärkt förslag! Vi ska ta upp det. Jag har också tänkt att vi inte ska ha rubriken *Anmälan* då, för den är ju mot den här bakgrunden felaktig.

Anförande nr 30

Thomas Magnusson (V): Fru ordförande! Det var precis det jag hade tänkt säga. Det är faktiskt felaktigt, för som Catharina Elmsäter-Svärd påpekade är ju det här ett beslutsärendet. Och är det ett beslutsärendet så tror jag att det är väldigt viktigt att vi får den möjligheten att diskutera och, som Raymond gör, lyfta ett antal frågeställningar.

Jag tror att det vore bra om vi fortsättningsvis ägnar en stund åt den här typen av uppföljning, för uppföljning av beslutade åtgärder tror jag är oerhört viktigt.

§ 71 Anmälan av lägesredovisning för utvecklingen av den regionala kärnan Flemingsberg

Anförande nr 31

Landstingsrådet Dahlberg (S): Ordförande, landstingsfullmäktige! Inför budgetfullmäktige i höstas gjorde Sten Nordin och Christer Wennerholm ett kraftfullt utspel kring Spårväg Syd. I den här rapporten återfinns en kort lägesbeskrivning när det gäller Spårväg Syd, och där står det bland annat att SL ska inleda en förstudie hösten 2009. Eftersom styrgruppens ordförande också är ordförande i SL vill jag ta tillfället i akt och ställa frågan: När ska SL-styrelsen behandla frågan om förstudie av Spårväg Syd?

Anförande nr 32

Landstingsrådet Wiggg (MP): Fru ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag har endast två frågor.

Vi vet ju att regeringen beslutade att inte inrätta ett universitet vid Södertörns högskola. Den här rapporten visar med all tydlighet att högskolan uppfyller alla de krav som gäller för att vara ett universitet. Någonstans känns det som att det bara är en principfråga för regeringen att man inte ska ha fler universitet.

Eftersom det var ett enigt fullmäktige som tidigare stod bakom Södertörns högskolas ansökan om att få bli ett universitet, och eftersom den uppfyller alla krav och förutsättningar, undrar jag: Vad gör vi nu? Visserligen är det här också bara en rapport, men nu står vi inför det faktum att regeringen har sagt nej. Hur driver vi frågan vidare?

Jag saknar också i redovisningen en så viktig fråga som näringslivsutvecklingen runt Flemingsberg. Här har vi tidigare konstaterat att det behöver komma in mer företag, som jobbar på marknaden. Vi kan se hur landstinget, kommuner och andra bildar bolag tillsammans med Karolinska, men det är ändå inte riktigt näringsliv i sig. Hur går det med den viktig frågan om näringslivet? Det skulle jag också vilja få en rapport om. Kan vi få en komplettering med de två frågorna?

Anförande nr 33

Landstingsrådet Wennerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag kan väl svara på Lars Dahlbergs fråga även om det numera är Catharina Elmsäter-Svärd som numera är ordförande för vår räkning i styrgruppen.

Precis som Lars Dahlberg påpekar kommer det först att genomföras en förstudie på tjänstemannanivån i SL, sedan kommer den att komma upp till SL-styrelsen. Det ligger helt i linje med den överenskommelse som finns i Cederschiöldsuppgörelsen, där alla partier var överens om att lyfta Spårväg Syd tidigare i handläggningen än vad som annars var tänkt. Där har vi en total samsyn, så vi har ju all anledning att driva på så att planeringsresultaten finns klara och färdiga att omsättas i en byggnation i verkligheten någon gång omkring 2013–2015, om jag tar det ur huvudet, där det ligger i Cederschiöldsuppgörelsen. Då kommer denna spårväg att komma som en följd av att vi nu också bygger de två norra grenarna, plus att vi tittar på renoveringen av Saltsjöbanan och att binda ihop den in till Slussen. Där blir det här ett naturligt steg.

Vi var fullt överens om att den är viktig, och den är lyft, och nu kommer planeringsunderlaget från tjänstemannasidan fram. När det är framme fattar vi beslut om att gå vidare i SL-styrelsen.

Anförande nr 34

Landstingsrådet W i g g (MP): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Christer kanske inte uppfattade det när han var på väg upp för att svara om Spårväg Syd, men jag ställde två frågor. Som ordförande i styrgruppen kanske du har funderat lite på dem? Eller Catharina, som har stått bakom uttalanden i pressen och så vidare kanske kan berätta om vilken strategi vi ska ha från landstingets sida i universitetsfrågan? Det är ju oerhört viktigt att formalisera och föra fram Södertörns högskola till universitet. Hur går vi vidare nu när regeringen har sagt nej?

Den andra frågan gällde näringslivsutvecklingen runt den regionala kärnan. Vi vet att det finns många kommunala och statliga instanser som jobbar för att få dit näringslivet, men hur går det? Jag saknar detta i redovisningen.

Anförande nr 35

Landstingsrådet E l m s ä t e r - S v ä r d (M): Fru ordförande! Som Christer Wennerholm informerade om är det alltså jag som efter årsskiftet har tagit över som ordförande i styrgruppen.

Jag kan nämna för fullmäktige att inom en ganska snar framtid, inom den närmaste månad, kommer det bland annat att hållas ett Forum Flemingsberg, där näringslivet i området tillsammans med politiska företrädare från både kommunen och landstinget möts för att se vad man ska gå vidare med, och framför allt för att visa att man har en gemensam anda och viljeinriktning att utveckla. Den kvarstår som tidigare. Men det behövs nog också en politisk skjuts till näringslivet, att vi vill göra någonting med Flemingsberg.

När det gäller högskolan är det så befängt att Södertörns högskola precis som Raymond Wigg säger egentligen uppfyller alla kriterier för att vara ett universitet, om man tittar på kvalitet. För att hårdra det är det bara namnet som skulle behöva ändras.

Vi kan konstatera att regering efter regering efter regering inte har låtit Södertörns högskola bli ett universitet, men på den här sidan har vi inte givit upp hoppet. Vi tycker fortfarande att Högskoleverket ska ta tag i frågan på allvar. Vi fortsätter envist vår kamp.

Möjligtvis kan man tycka att det skulle vara ett dilemma att den senaste regeringen inte tyckte att det skulle bli några fler universitet. Frågan är om det inte finns en del universitet som inte längre borde vara universitet, om man nu bara skulle titta på antalet, och släppa fram dem som egentligen har rätt kvalitet. För är det någonting som vi borde kunna vara rätt överens om i den här församlingen för hela Stockholmsregionen så är det att vi inte har för många universitetsplatser utan snarare för få. Ska vi vara den motor och tillväxtfaktor som behövs för hela landet, så är det här vi behöver ha fler universitetsplatser, inte minst på den södra sidan.

Vi vet ju att just Södertörns högskola jobbar på ett sådant sätt att den kan rekrytera människor som annars inte har en naturlig erfarenhet av att man i familjen har gått till högre studier. Där gör Södertörns högskola faktiskt skillnad!

Vi har en ständig dialog med rektor för högskolan för att se hur vi kan jobba vidare framåt, och vi gör en gemensam dragningsplan om att målsättningen fortfarande är universitetet.

Anförande nr 36

Landstingsrådet W i g g (MP): Tack, ordförande, för ordet. Tack så mycket, Catharina! Det var bra att vi fick den redovisningen. Jag kan avslöja att åker man i kollektivtrafiken nu så ser man massor med annonser från Södertörns högskola, och under står det "University". Det kanske går lättare om man använder svengelska?

Det är en jätteviktig fråga, som du säger, Catharina, och jag är glad över att du och landstinget fortsätter att driva den här för Södertörn oerhört viktiga frågan. Södertörn måste utvecklas, och det måste bli fler attraktiva platser både vad det gäller näringsliv, kommunikationer och högskolor eller universitet, men även campusarna i Haninge och Södertälje är jätteviktiga tycker jag.

Apropå regeringar kan jag bara säga detta. Det lovades ju en Stockholmsvänlig regering från er sida nu. Jag vet inte om jag kan kalla den nuvarande regeringen Stockholmsvänlig i just den här frågan!

Anförande nr 37

G u n i l l a H e l m e r s o n (M): Fru ordförande! Jag tänkte bara upplysa lite grann om allt det planarbete som pågår i Huddinge kommun. Inte minst för Flemingsbergsdalen, alltså kring själva stationen, pågår planprogramarbetet för fullt. Vi diskuterar i kommunen hur det kan utvecklas och hur mycket arbetsplatser vi ska kunna få in där.

Intill den blivande Spårväg Syd och i nära anslutning till Södertörnsleden, som har byggstart nästa år, i Glömstadalen som ligger precis i anslutning till Flemingsberg, pågår det också arbete med en fördjupad översiktsplan. Vi håller på och diskuterar hur stora områden vi ska kunna lägga ut som arbetsplatsområden. Också det arbetet är prioriterat i kommunen.

Sedan pågår naturligtvis, precis som det ska, en diskussion med Botkyrka om hur arbetet för arbetsplatser kan utvecklas över kommungränsen.

Jag kan lägga till att det var länge sedan, om det någonsin har skett, som det har tillförts så mycket resurser till forskning i Stockholmsområdet som under den här regeringen.

Ordföranden: Innan vi går över till de viktiga beslutsärendena vill jag göra fullmäktige uppmärksamma på den skrivelse som ligger utdelad i bänkarna. Den handlar om meddelarfrihetens innebörd och konsekvenser. Den är inte kopplad till något ärende utan bara en viktig påminnelse om en viktig fråga.

§ 72 Överläggning i ärendet om årsredovisning år 2008 för Stockholms läns landsting och bolag

Ordföranden: Med detta går vi över till de tre punkter på föredragningslistan som hänger ihop. Punkt 8 har rubriken Överläggning i ärendet om årsredovisning för år 2008 – för Stockholms läns landsting och för bolagen. Under den punkten blir det bara överläggningar, inte beslut. Punkt 9 gäller revisionsberättelser och ansvarsprövning. Punkt 10 har rubriken Beslut i ärendet om årsredovisning för år 2008 för Stockholms läns landsting och bolag – alltså det som har varit föremål för överläggningar under den kommande punkten 8.

Det är nu viktigt att notera att för att kunna delta i beslut under punkt 10 måste man ha varit närvarande i överläggningarna under punkt 8.

Det finns jävsbestämmelser. Det gäller inte för punkt 8 – jag kommer att redogöra för dem när vi kommer till punkt 9, där de hör hemma.

Efter detta börjar vi med gruppledaranföranden, i turordning.

Anförande nr 38

Landstingsrådet **E l m s ä t e r - S v ä r d (M)**: Fru ordförande, fullmäktige! Nu är det alltså dags att se om 2008 blev som alliansen hade tänkt sig, eller om det rent av blev så illa som oppositionen befarade. Vi har nu att fundera på vad som har hänt, vad vi har gjort och vad vi ville uppnå.

Vi har ju ständigt fortsatt att jobba med våra tre mål, som handlar om att förbättra tillgängligheten och kvaliteten i vården, liksom att förbättra kollektivtrafikens tillförlitlighet och, framför allt, att ha en ekonomi i balans.

I dag har vi också en revisionsrapport där vi har kunnat konstatera hur verksamheterna har skötts. Det finns också en form av betygsskala, där man tittar på räkenskaper, intern kontroll och styrning. För nämnder och bolag finns det betygskriterier på 71, och vi har fått högsta eller näst högsta betyg på samtliga utom två. Det gäller styrningen för Karolinska sjukhuset och Södertälje–Nykvarn–Salem – SNS – där effekterna kom i gång för sent, mycket beroende på att vi behövde en längre tid för att genomlysa verksamheterna så att vi verkligen gjorde rätt saker när åtgärderna sattes in.

2008 blir väl annars ett år att minnas av många andra skäl – året som började så bra men som för många slutade i kaos, både globalt, nationellt men även lokalt, med den finanskris som har varit.

Hur blev det då för Stockholms läns landsting? Vi kan konstatera att ekonomin fortfarande är stark och att vi har en ekonomi i balans. Vi gjorde ett bättre resultat än budgeterat, ett år då vi hade valt att sänka landets högsta landstingsskatt med 17 öre. Ändå gjorde vi ett resultat på över en halv miljard. Vi fick återigen betyget AA+ i rankning av Standard & Poor's.

Någonting som har känts oerhört viktigt under året är arbetet med att införa den nya styrmodellen för våra akutsjukhus, den del av vår verksamhet som betyder så mycket för människor och kostar en hel del pengar. Också revisorerna tycker att det är positivt att sjukhusen nu får jobba med underleverantörer och mer av samarbete.

Ska man lite kort sammanfatta vad som hände, kan man konstatera: Ja, vi ökade tillgängligheten, inte minst med Vårdval Stockholm, där fler än 850 stockholmare fick en möjlighet att träffa en läkare. Vi fick fler än 20 nya vårdcentraler. Över 60 000 personer i Stockholm har fått möjlighet att välja sin egen läkare. Var det bra, eller var det dåligt? Ja, frågar man stockholmarna så säger nio av tio att de är nöjda eller mycket nöjda med den vård som de får på vårdcentralerna. Vi har också jobbat hårt för att korta väntetiderna och gjort en hel ansträngning inte minst för att förbättra rapporteringen, så att vi vet hur läget faktiskt ser ut. Vi kan konstatera att väntetiderna minskar och att köerna också minskar. För inte så länge sedan kunde Sveriges Kommuner och landsting konstatera att Stockholms läns landsting numera är ett av de landsting som har de kortaste väntetiderna i genomsnitt.

Vi har också haft den största satsningen någonsin på kollektivtrafiken, SL. Vi har fortsatt att satsa på att förbättra och utöka trafiken och se till att tillförlitligheten är bättre. Blev det dåligt eller blev det bra? Aldrig har vi haft så bra resultat med nöjda kunder när det gäller pendeltågstrafiken.

Ett annat beslut som är viktigt för framtiden fattade vi allihop gemensamt: att bygga det nya Karolinska sjukhuset – en möjlighet för oss att bli världsledande region när det gäller *life science*.

Vi har påbörjat ett stort och oerhört viktigt omställningsarbete, där vi under goda tider har givits möjligheter att effektivisera verksamheten för att vara rustade för sämre tider som kommer. Blev det som vi sade? Blev det som vi lovade? Ja, vi kan konstatera att stockholmarna har fått en skillnad i sin vardag med alliansens förda politik. Aldrig tidigare har patienter varit så nöjda med den vård som de får, och aldrig tidigare har trafikanterna inom SL varit så nöjda. Så *I'm sorry*, oppositionen – det blev inte så illa som ni försökte göra gällande för ett år sedan!

Anförande nr 39

Landstingsrådet Nylund Watz (S): Ordförande, landstingsfullmäktige! Vad blev 2008 egentligen? Catharina Elmsäter-Svärd använde ju själv det temat, men jag skulle vilja reflektera över några saker som finanslandstingsrådet undvek att tala om.

2008 blev det år då Vårdval Stockholm manifesterade vilken typ av politik det är som en borgerlig, moderatledd landstingsledning egentligen för, bortanför allt prat om Nya Moderater och en ny *approach* till politiken. Det var det år då klass började spela roll i sjukvårdspolitiken igen, det år då vårdcentralerna i de mest utsatta områdena förlorade personal, började gå på knäna och inte längre hade möjlighet att prestera en lika god hälso- och sjukvård som i andra områden.

Det blev också det år då den ekonomiska krisen kröp in på finanslandstingsrådets kontor. Frågan är om den hittills förda politiken har underlättat de kommande åren, som kommer att bli mycket, mycket besvärliga.

Anförande nr 40

Landstingsrådet Elmsäter-Svärd (M): Fru ordförande, fullmäktige! Vad blev det egentligen av 2008? Ska vi lyssna på Ingela Nylund Watz, eller ska vi lyssna på stockholmarna själva? Nio av tio säger att de är mer nöjda nu med den vård som de får. Hur ska vi ställa oss till det faktum att det under detta år har tillkommit mer än 20 nya vårdcentraler, när vi vet att inte en enda ny vårdcentral tillkom under den tid när Ingela Nylund Watz var finanslandstingsråd? Jag tycker det talar sitt självklara språk.

Dessutom kan vi konstatera att med en skatten för stockholmarna har vi ändå tillfört både värden och kollektivtrafiken historiskt mycket pengar, och människor är nöjda.

Skillnad hade det varit med den höjda skatt som Socialdemokraterna föreslår på alla nivåer, som hade inneburit 20 000 kronor mer om året för en stockholmare. Hur rustad hade man då stått i en finansiell kris?

Anförande nr 41

Landstingsrådet Nylund Watz (S): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag kan bara konstatera likt Läkarförbundet, som nu också har riktat kritik mot den genomförda vårdvalsreformen, att vi nu har ett sjukvårdssystem som efter ett år i drift inte är etiskt ur personalens utgångspunkt när det handlar om på vilket sätt man har möjlighet att ta emot patienterna. Det är i sanning ett underbetyg för den borgerliga landstingsledningen!

Jag kan också konstatera att den borgerliga landstingsledningen inte har sett till att rusta landstinget inför de mycket besvärliga år vi nu har framför oss, genom att man har underfinansierat verksamheterna efter sina skattesänkningar och nu tvingar värden, framför allt vid våra sjukhus, att varsla personal, att införa anställningsstopp och att genomföra de tysta varsel som det innebär när vikariatsanställningar inte förlängs och när timanställningarna inte ropas in.

Det är en mycket, mycket allvarsam situation som den borgerliga landstingsledningen har försatt landstinget i, och de kommande åren kommer att bli fruktansvärt förfärliga!

Anförande nr 42

Landstingsrådet E l m s ä t e r - S v ä r d (M): Fru ordförande! Vi kan bara konstatera att det som vi lovade stockholmarna och medborgarna var att öka tillgängligheten i vården, och medborgarna och patienterna är nöjda. Vi har gjort det som vi sade att vi skulle göra. Inte en enda vårdcentral tillkom under den förra majoriteten; vi har fler än 20.

När det gäller sjukhusen och deras ekonomi är det för mycket som skulle ha gjorts för länge sedan. Vi är de som har tagit tag i den ekonomiska situationen i tider som har varit goda för att kunna ställa om under mjuka förutsättningar för att rusta oss inför sämre tider. Detta om den ökande kostnadsutvecklingen, inte minst på Karolinska, borde ha gjorts redan av den förra majoriteten. I stället sattes vi i en situation där vi tvingas ta tag i det här nu, alldeles för sent. Men vi kan konstatera att om två år är till och med Karolinska ikapp, om vårt arbete får fortsätta.

Anförande nr 43

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (S): Ordförande, landstingsfullmäktige! Inledningsvis vill jag i likhet med revisorerna peka på att den årsredovisning som ligger framför oss är upprättad i strid med god revisionsred. Det är tredje året i rad som revisorerna har den kritiken att lämna mot redovisningen, och bara det i sig tycker jag är ytterst anmärkningsvärt. Avsättningar för pensioner och omstruktureringskostnader är inte bokförda korrekt. I stället fixar och tricksar den borgerliga majoriteten med bokföringen så att den passar syftena, som är politiska, just nu.

Jag måste därför fråga finanslandstingsrådet, och jag förväntar mig svar i den här debatten: Vad är det för fel på kritiken från revisorerna och deras anvisningar? Varför överprövar ni revisorernas rättmätiga krav på att redovisningen ska upprättas i enlighet med god revisionsred?

Ordförande! Lyssnar man på finanslandstingsrådet, vilket jag nu gjorde, så kan man lätt förledas att tro att landstinget lever i den bästa av världar. Den egna insatsen beskrivs i rosenrött – men verkligheten lämnas därhän. Det känns minst sagt märkligt att läsa det allra första som skrivs i landstingsmajoritetens förslagsskrivelse. Där påstås det att landstinget har "en stark ekonomi". Finns det någon som kan ta detta påstående på allvar? I en tid då BNP och skatteintäkter faller som en sten, personal varslas på Karolinska och anställningsstopp råder i hela sjukvården, då har vi enligt landstingsmajoriteten en stark ekonomi!

Förstår inte den borgerliga majoriteten vilket allvarligt läge vi nu befinner oss i? När vi nu stänger böckerna för första hälften av mandatperioden, tvingas vi konstatera att det råder ekonomisk kris, samhällsekonomin krymper och det i en omfattning som inte har skådats sedan 1930-talet. Det är *där* vi befinner oss, Catharina Elmsäter-Svärd – inte i en stark ekonomi!

Landstingets mycket allvarliga ekonomiska läge borde innebära att man nu bryter med den förda skattesänkarpolitiken. Det borde föranleda tidigareläggningar av investeringar för att få fart på samhällsekonomin. Det går inte, menar jag, att svälta sig ur den globala krisen. Det krävs i stället investeringar för att stimulera ekonomin och få fart på framtidstron. Inte minst borde regeringen inse att det är alldeles hög tid för investeringar i kollektivtrafiken.

Men från regeringen och landstingsmajoriteten agerar man rakt motsatt. Av årsredovisningen framgår det faktiskt, märkligt nog, att landstingsfullmäktige i december reviderat ned SL:s investeringsbudget med hela 535 miljoner kronor, och den borgerliga regeringen har tagit sig före att slopa det stöd om 50 procent av fordon och depåer som SL tidigare kunde räkna med. Detta är ett dräpslag mot SL:s långsiktiga ekonomi. Lägg därtill att beskeden om statliga investeringar i ny spårtrafik helt har uteblivit.

Det vore önskvärt om finanslandstingsrådet i den här debatten bland annat kunde ge besked om hur finansieringen av Tvärbanan Norr och Ost ska lösas.

Man hade också hoppats att regeringen fullt ut skulle inse behovet av att säkra jobb och kvalitet i välfärdssektorn genom ökade statsbidrag redan för 2009. Men från den borgerliga regeringen kommer inga pengar för 2009, och uppenbarligen otillräckligt med resurser för 2010.

Ordförande! Jag ska inte tala så mycket om köerna, mer än att de är längre än vad majoriteten utlovad, nämligen en köfri sjukvård. Oerhört många patienter väntar i dag längre på sjukvård än vad köerna utlovar. Vi har genomgått det första året med Vårdval Stockholm. Resultatet är att vårdcentraler i områden med stora vårdbehov har förlorat miljontals kronor och tvingats skära ned i genomsnitt fem heltidstjänster per vårdcentral. Primärvården måste prioritera korta och många besök. Det står nu klart att Vårdval Stockholm är ett hafsverk, som slår emot de mest utsatta patienterna.

Ordförande, fullmäktige! När man sammanfattar den första hälften av mandatperioden ser man att köerna i sjukvården har ökat och investeringar i kollektivtrafiken dröjer. Ett orättvist vårdval hindrar de mest utsatta att få vård på jämlika villkor. Där står vi nu, när den ekonomiska krisen börjar slå med full kraft. Ändå skryter finanslandstingsrådet.

Bifall till vår reservation i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 44

Landstingsrådet **E l m s ä t e r - S v ä r d** (M): Fru ordförande! Ingela Nylund Watz, vi gör det fullmäktige har beslutat att vi ska göra. Vi använder pengar för att kunna ta ansvar för våra verksamheter och vår personal. Därför tar vi också beslut, och vi fullföljer fullmäktiges beslut om omstruktureringsmedlen. Vi tycker också att vi ger en rättvisande bild av hur vi ska använda dem.

Har vi en stark ekonomi eller inte? Är det så att jag står här och bluffar eller inte? Ja, vi kan konstatera att vi investerar. Vi har aldrig någonsin satsat så mycket på sjukvård och så mycket på kollektivtrafik som vi gör nu.

Min fråga tillbaka till Ingela Nylund Watz är snarare: Är det rätta medlet i dessa tider att höja skatten för en vanlig stockholmare med 20 000 kronor? På vilket sätt underlättar man krisen för människor i det sammanhanget?

Huruvida vi ska komma in på vad som händer i framtiden när vi pratar bokslut, kan jag bara konstatera att sedan 2006 har den här regeringen fram till 2012 tillfört 26 miljarder mer än när ni lämnade.

Anförande nr 45

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z** (S): Finanslandstingsrådet Catharina Elmsäter-Svärd, det framgår med all önskvärd tydlighet att ni föreslår att årsredovisningen ska hantera omstruktureringskostnader på det sätt som ni gör. Det har vi läst oss till, vi förstår det.

Men min fråga är: Varför överprövar ni den kritik som revisionen har riktat år från år, som jag kan tolka det enbart ur politiska syften och bokföringstekniska tricks? Det är nämligen vad en enig revision framför – att föra omstruktureringskostnaderna på det sätt som ni gör är inte förenligt med god redovisningssed utan har helt andra syften.

Berätta då vad syftet är, finanslandstingsrådet!

Anförande nr 46

Landstingsrådet **E l m s ä t e r - S v ä r d (M)**: Fru ordförande! Det kan bli ganska förvirrande, både för den församling som sitter här och för dem som lyssnar. Vad är det vi gör?

”Budgettricksande”, säger Ingela Nylund Watz. Det är då ganska märkligt att det som vi väljer att göra de här åren inte skulle vara okej nu, när det uppenbarligen var fullt okej för samma Ingela Nylund Watz att göra 2005.

Vi har en mycket stor medvetenhet om att i vårt mångfaldsarbete, när vi lägger ut verksamheter till någon annan, kan det uppstå övertalighet av personal. För detta används pengarna. Vi vet vad vi gör. För detta behöver vi pengarna. Vi har fattat beslut i fullmäktige om hur vi ska göra, och vi följer det fullmäktige har beslutat. Det är inte konstigare i den delen. Jag tycker att det är ett utmärkt sätt för oss att i goda tider ta ansvar för både personal och verksamhet. Jag vet inte, fru ordförande, vad Ingela Nylund Watz tycker att vi skulle ha gjort annorlunda mot personal och verksamhet.

Anförande nr 47

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z (S)**: Ordförande, landstingsfullmäktige! Till att börja med skulle vi ha haft betydligt mer resurser att röra oss med, eftersom vi hade en annan skattenivå för 2008.

Men det är intressant att höra nu att man i tre år har blundat för revisionskritik som man har fått, när finanslandstingsrådet den här gången vill hantera de drygt 300 miljoner kronorna på det sätt som föreslås i årsredovisningen. Det är möjligen så att om finanslandstingsrådet, som uppenbarligen har studerat 2005 års bokslut, hade gjort det lite mera grundligt så hade hon kunnat bli ytterligare fäst vid nödvändigheten att följa revisorernas uppmaningar.

Det här är nämligen inte förenligt med god sed. Det går inte att i nuläget peka ut de individer eller de grupper av individer som ska vara föremål för de här pengarna. Därför är det inte rätt att hantera dem på det här viset i bokslutet. Det är en mycket märklig överprövning som finanslandstingsrådet och majoriteten tar sig före!

Anförande nr 48

Landstingsrådet **R y d b e r g (FP)**: Med Ingela Nylund Watz budgetar hade vi haft en rent katastrofal ekonomisk situation i landstinget nu. Trots stora skattehöjningar får ju inte ni era förslag att gå ihop. Ni har väl redan glömt er senaste budget, som trots skattehöjningar inte gav något överskott. Det är för mig obegripligt att ni kan kalla oss oansvariga!

När du kallar Vårdval Stockholm för ett hafsverk tycker jag att det är en väldigt arrogant inställning till patienterna, för de är mera nöjda. De har fått lättare tillgång till vård. De har också fått fler mottagningar, även i utsatta områden, att välja mellan.

Men jag förstår att det sticker i ögonen att vi har lyckats få fler läkare till husläkarmottagningarna genom vårdvalet, att vi genom fri etablering har fått nya privata vårdgivare och att de dessutom har startat i Tensta, i Upplands-Väsby, i Haninge och i Södertälje. Inte ens det tycks glädja Ingela Nylund Watz.

Anförande nr 49

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z (S)**: Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag förstår att Birgitta Rydberg inte är ett dugg intresserad av att lyssna på den kritik som jag framför när det handlar om Vårdval Stockholm. Men Läkarförbundet brukar ju vara en organisation som Folkpartiet vanligtvis hyser rätt stor tilltro till, och när Läkarförbundet kritiserar Vårdval Stockholm för att det blir på gränsen till ett svårhanterligt etiskt problem, att det missgynnar och gör att man inte kan ta hand om patienter som har de största behoven, då borde väl Birgitta Rydberg lyssna åtminstone en liten stund?

Vad det här året har inneburit är faktiskt ett historiskt steg mot en mer klassmässig uppdelad vård i Stockholmsregionen, där de som har de största behoven har sämst möjligheter att komma till. Vårdval Stockholm har för de utsatta områdena inneburit inte färre listade patienter, men mindre pengar och i genomsnitt fem färre anställda per vårdcentral. Det innebär självklart att kvaliteten och möjligheterna att erbjuda vård efter behov på sådana premisser blir orättvisa.

Anförande nr 50

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): För mig är det faktiskt viktigare vad patienterna tycker än vad Läkarförbundet tycker. Patienternas svar i olika patientenkäter har varit väldigt tydligt: de är mera nöjda.

Vi har gjort flera utvärderingar – Ernst & Young, Karolinska Institutet, Centrum för folkhälsa – och det har lett till att vi har gjort vissa justeringar i årets ersättningsystem. Det system vi hade under förra året hävdar jag var mera rättvist än det tidigare ersättningsystemet, där man faktiskt fick betalt även om man inte tog emot några patienter.

Facit för 2008 är att vi har fått fler besök i de utsatta områdena. Är detta ett problem, Ingela? Är det ett problem att patienterna nu kommer fram i vården och inte avvisas?

Anförande nr 51

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (S): Ordförande, landstingsfullmäktige! Birgitta Rydberg borde nog vara en aning försiktig. En del av de rapporter som Birgitta Rydberg hänvisar till, bland annat Ernst & Youngs, noterar ju att det till och med är på det sättet att på vissa av de här vårdcentralerna hotas nu den medicinska säkerheten. Birgitta Rydberg borde nog inte slå sig för bröstet med hur bra det har blivit i de delar av länet där vårdbehoven är som störst.

Låt mig också säga att det är väl inte så underligt att det blir svårt att diskutera patientnöjdhet med Birgitta Rydberg, när oppositionen förvägras att ta del av material som Birgitta Rydberg för ut på sin blogg! Vi kan inte få ut den från SKL. Vi kan inte få ut den hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning. Men Birgitta Rydberg hävdar att det är sanning, det hon skriver på sin blogg.

Jag tycker det får stå för Birgitta Rydberg, vilken typ av debatt hon vill ha.

Anförande nr 52

Landstingsrådet A n d e r s s o n (C): Fullmäktigeledamöter! Det måste vara besvärligt att vara oppositionsledare i Stockholms läns landsting – även om det kanske inte är lika besvärligt som att vara det i riksdagen. För Ingela Nylund Watz jagar ett undflyende moln. Den kritik som hon levererar från talarstolen har en sak gemensamt, och det är tonfallet – men innehållet får justeras efter hand, när antingen landstingsalliansen löser problem på egen hand eller regeringen vidtar åtgärder som rycker undan grunden för en del av den kritik som Socialdemokraterna för fram.

Ni har krävt högre skatt, och ni har krävt mer pengar från staten. I dag utlovar regeringen i Dagens Nyheter just mer pengar från staten. Personligen skulle jag nog tycka att vi har betydande redskap på egen hand, men det är ett faktum att ingenting i dagsläget tyder på att Stockholms läns landsting skulle ha en så svag ekonomi att vi inte skulle kunna klara av en bra budget för 2009.

Anförande nr 53

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z (S)**: Ordförande, landstingsfullmäktige! Vi kan återkomma senare i debatten till att göra bedömningar av det ekonomisk-politiska läget, men om Gustav Andersson på fullt allvar kan stå i denna talarstol, i den ekonomiska miljö vi befinner oss i, i Sverige och globalt, och säga att det finns ingenting som talar för att landstinget inte har en stark ekonomi, då undrar jag om vi ens lever på samma planet!

Gustav Andersson måste väl precis som jag vara införstådd med att de senaste nedskrivningarna av skatteintäkterna som har redovisats av Konjunkturinstitutet med största sannolikhet inte är de sista nedskrivningarna.

Om det är så att landstingsmajoriteten far omkring på något rosenrött moln och tror att allting ska lösa sig genom de otillräckliga statsbidrag som regeringen nu presenterar, då förstår jag att det här kommer att bli ett ännu större problem för landstinget de kommande två åren än vad jag trodde från början.

Anförande nr 54

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Det är uppenbart att Ingela Nylund Watz inte svävar omkring på några rosa moln. Tvärtom, Ingela, förefaller du precis som ditt partis ekonomisk-politiska talesman i riksdagen om inte direkt önska negativa nyheter så i alla fall ha en tendens att svartmåla det ekonomiska läget. Verkligheten kommer naturligtvis att utvisa vem som har rätt, men det känns inte som att ni nöjer er med att utgå från de siffermaterial som vi har till vårt förfogande.

Det är klart att vi får ett bortfall, ett minskande intäktsunderlag i landstinget – eller rättare sagt en minskad ökning av intäkterna. Likväl är det så att vi har en större marginal för år 2009 än vad ni hade budgeterat för, och vi ser fortfarande gott hopp om att kunna göra en budget som går i balans för 2010. Så ser siffermaterialet ut i dag.

Anförande nr 55

Landstingsrådet **N y l u n d W a t z (S)**: Ordförande, landstingsfullmäktige! Man hämtar ju inspiration från olika håll. Gustav Andersson och jag har uppenbart helt olika sätt att betrakta det som sker runt om i världen just nu, och vi har i allra högsta grad olika synsätt på hur vi ska förhålla oss till det när det handlar om landstinget.

Jag tittar på 2008. Jag konstaterar att den politik som hittills har förts har varit orättvis, ökar klassklyftorna och innebär en aningslöshet när det handlar om landstingets möjligheter att möta den ekonomiska krisen som vi nu står inför.

I förra veckan var jag tillsammans med andra ledamöter i SKL:s styrelse på studieresa i USA. En av de saker som jag slogs av, som inte har drabbat Sverige ännu men som kan komma, var att alla varuhus och affärer är tomma. Människor har tappat tilltron till framtiden. Om den utvecklingen kommer till Sverige, vilket vi inte kan vara helt övertygade om att den inte gör även om vi får hoppas det, då förstår jag att Gustav Andersson har lite hemarbete när det handlar om att lära sig ekonomisk-politisk hantering!

Anförande nr 56

Landstingsrådet **R y d b e r g (FP)**: Fru ordförande, landstingsledamöter! Nu blåser finans-krisens vindar snålt, och snart kommer det att märkas för oss i landstingen när människor förlorar sitt jobb och vi blir av med skatteintäkter. Det är en tröst att då kunna luta sig mot ett starkt resultat för 2008, som vi kan presentera för fullmäktige och länets invånare i dag.

Men låt oss samtidigt vara rättfram: Det är inget guldkantat läge vi har framför oss. 2010 och 2011 blir tuffa år för kommuner och landsting.

Ändå är dagens besked från regeringen att vi får ett utökat statsbidrag med 449 miljoner kronor nästa år ett glädjebesked i en mycket bekymmersam situation. Alliansen har kämpat hårt med den vårdskuld som den nuvarande oppositionen lämnade ifrån sig. Vi har kämpat med den höga kostnadsökningstakten och med de problem som fanns i SL-trafiken, som ni också lämnade i arv 2006. Det arbetet fortsätter.

Vi har levererat vad vi har lovat invånarna i länet – en mer tillgänglig vård, en större egenmakt att bestämma vart och till vem man vill gå när det gör ont i kroppen eller i själen, en SL-trafik som fungerar bättre än på många år, särskilt förbättringarna i pendeltågstrafiken – och invånarna är nöjdare än någonsin.

De är nöjda med vården, där klagomålen på tillgängligheten krympt ihop med att vårdvalet har gett fler mottagningar, fler husläkare så att över 90 procent av medborgarna nu har en egen doktor och distriktssköterska, och dessutom har möjlighet att träffa dem.

Dagsnoteringen, mina vänner, är att det finns 32 nya mottagningar som har fått avtal, 28 som redan är i drift. 21 av dem ligger utanför tullarna. 13 av dem ligger i socioekonomiskt tunga områden.

Vi har samtidigt lyckats knäppa åtminstone lite grann på landets tidigare högsta landstingsskatt, samtidigt som vi har kontroll över ekonomin. Det är oerhört viktigt i dessa kärvare tider, att vi ser till att medborgarna nu får behålla lite mer av sina pengar.

Att i det här läget gå fram med skattehöjningar vore förödande för konjunkturen. Då skulle vi få se tomma butiker och varuhus här i Stockholm också, och det skulle påverka jobben.

Och även med de skattehöjningar som S och deras rödgröna tilltänkta koalitionspartner kanske skulle kunna enas om, går inte deras ekonomiska alternativ ihop. Ni socialdemokrater talar gärna vitt och brett om ekonomiskt ansvar, men i höstas när finanskrisens vindar redan blåste full storm, innan den orkan vi har i dag, lade ni fram en budget med obefintliga marginaler. Nu föreslår ni ett nytt sjukhus i Södertälje, när ni inte ens har pengar i ert alternativ till Nya Karolinska, som ni vill att landstinget ska bygga och finansiera helt självt. Jag bävar för vad ert ekonomiska alternativ skulle ha inneburit för landstinget och Stockholmsregionen!

Medborgarna kan känna sig trygga med alliansen, för vi har tagit ansvar för vården, trafiken och ekonomin, och det tänker vi fortsätta att göra.

Med det yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag när det gäller årsredovisningen.

Anförande nr 57

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (S): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag vill inte ha någon genomgång med Birgitta Rydberg om vad som är skillnaden mellan drifts- och investeringsbudget – det har ju revisorer tidigare haft i det här landstinget, så det lämnar jag därhän.

Jag vill bara konstatera att Birgitta Rydberg, som företräder Folkpartiet i landstingsmajoriteten, har varit med om ett historiskt år. Hon har varit med om det år då klasspolitiken i vården återinförts i Stockholms läns landsting, där de medborgare som har de största behoven av sjukvård, de mest sammansatta sjukdomarna, kronikerna och de långtidssjuka i länets mest utsatta områden, har fått en sämre vård än vad man hade tidigare därför att *systemet* som man har infört inte premierar annat än korta besök hos doktorn, 15 minuter åt gången. Jag tycker att det är en historisk bedrift av Folkpartiet att ha lyckats med att vara med om en så revolutionerande reform!

Anförande nr 58

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Ingela Nylund Watz, vi har verkligen ingenting att skämmas för! Patienterna kommer fram till vården i dag. Vi har haft en kraftig besöksökning. Patienter blir inte avvisade, som de blev när vi inte hade tillräckligt många läkare. Patienterna är faktiskt mera nöjda. Vi har fått flera nya mottagningar, som faktiskt kan ta emot patienterna. Jag skäms inte det minsta för detta.

Vad vi också ser med facit är att det är i de socioekonomiskt tunga områdena besöken har ökat mest. Det är invånarna där som har varit de stora vinnarna. Sedan är det lite olika hur lång tid man behöver för olika besök. En del behöver 10 minuter, en del behöver 30 minuter. Det jämnar ut sig under dagen.

Men det absolut viktigaste är att man över huvud taget får komma fram och träffa sin doktor eller sjuksköterska, och där har vi nu facit: där har det hänt någonting under förra året som är oerhört positivt. Att du inte gillar detta beror säkert på att det inte stämmer med din karta att vi också kan ha privata vårdgivare som kompletterar den vård som tidigare har drivits av landstinget. Vi kan bara se att patienterna är vinnare i de socioekonomiskt tunga områdena.

Anförande nr 59

Landstingsrådet N y l u n d W a t z (S): Birgitta Rydberg säger att patienterna är vinnare i de socioekonomiskt utsatta områdena. Det är ett häpnadsväckande uttalande! Det är tur att vi har skriftliga protokoll i det här landstinget.

I de vårdcentraler som finns i de mest utsatta områdena har 2008 inneburit att man har i stort sett lika många listade som man hade tidigare, man har färre undersköterskor och annan typ av personal, man har anställt några fler läkare, som tvingas ösa på med 15-minutersbesök, vilket innebär att den sammanlagda vårdkvaliteten för de här utsatta grupperna, som ofta behöver längre och mer omfattande besök för att få sina vårdbehov tillfredsställda. Det har Birgitta Rydberg varit med om att ordna. Det är fantastiskt att höra henne stå i talarstolen och säga att patienterna i de mest utsatta områdena har blivit mycket nöjdare och fått det mycket bättre. Det är, återigen, tur att vi har protokoll!

Anförande nr 60

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Man kan fråga sig: Vad gjorde man för pengarna i det gamla systemet, och vad gör man för de pengar man får nu?

Man har gjort en förändring av bemanningsstrukturen på flera mottagningar, och det tror jag var alldeles rätt inriktning, för det var för svårt att få tag i en doktor i vissa områden. Nu har man konverterat en del tjänster och i stället inrättat fler läkartjänster, vilket innebär att det är lättare att komma till doktorn, särskilt i de socioekonomiskt tunga områdena.

Det finns ingen grund för att de som har stora vårdbehov har fått en sämre eller mindre omfattande vård. Snarare kan vi nog tolka det som att det är vissa patienter som tidigare inte har fått någon vård som i dag faktiskt får vård, dels genom att vi har fler besök, men dels för att vi har fått ett stort antal nya patienter, som tidigare inte fanns i vården men i dag gör det. Varifrån de kommer kan vi naturligtvis spekulera om. Min tolkning är att det säkert fanns en hel del patienter med otillgodosedda vårdbehov som äntligen, med bättre tillgänglighet, kommer till.

Anförande nr 61

L e n a - M a j A n d i n g (MP): Ordförande, landstingsledamöter! Man kan ju läsa statistik på olika sätt. Vi läser den så, utifrån att de 30–40 procent som inte är nöjda med vården, de som inte får de behandlingar som de anser sig ha behov av, dem ser man inte i dag över huvud taget. Det är så att nöjdheten har ökat – men vad den består i egentligen vet man inte så mycket om. Ungefär 30–40 procent är *inte* nöjda med den vård de får. Det är talande!

Man har skapat etableringsfrihet, ja, och då kan vårdcentraler placera sig var som helst. Det skapar konkurrens, men den konkurrensen har slagit sönder fungerande vårdcentraler. I Rinkeby har man varit tvungen att säga upp halva personalstyrkan och förlorat 11 miljoner. Det är vad man har skapat med etableringsfrihet och konkurrens. Det tycker jag är tråkigt. Etablerade vård samband har slagits sönder.

Det finns konsekvenser av ert system som ni pratar väldigt tyst om!

Anförande nr 62

Landstingsrådet **Sevefjord (V)**: Ordförande, ledamöter, åhörare! Årsredovisningen innehåller en massa intressanta fakta och en hel del bra saker. Det är naturligtvis bra att skatteintäkterna ökar. Det är bra att antalet kollektivtrafikresenärer ökar – även om vi som åker kollektivt känner att det är lite väl trångt numera. Men det är ju inte så bra att verksamhetskostnaderna ökar mycket kraftigt och att läkemedelskostnaderna också ökar mycket kraftigt – 6 och 8 procent – i synnerhet mot bakgrund av den ekonomiska kris vi befinner oss mitt uppe i. Vi vet ju inte vad som ska hända framöver, men att bakom hörnet väntar ett stort mörker tror jag vi alla kan vara överens om. Alla nya prognoser vi ser visar bara försämringar när det gäller den ekonomiska utvecklingen.

Vad årsredovisningen inte visar är de problem som finns i vården. Det är egentligen majoriteten och den politiska kappan som borde spegla det som ni har lagt till årsredovisningen, där man ser både framgångar och tillkortakommanden. Man kan väl säga att den politiska kappan som ni presenterar är lika enögd som en cyklop. Den säger: Allt innan vi tillträdde var elände, allt nu är fantastiskt bra. Båda påståendena är historieförfalskning.

Vårdval, till exempel, har å ena sidan lett till fler läkarbesök, men å andra sidan har de distriktssköterskeledda hemsjukvårdsmottagningarna lagts ned, man har underminerat rehabiliteringsmöjligheterna inom primärvården när man har slagit sönder teamarbetet. Det är en extremt läkarfokuserad vård där undersköterskor osynliggjorts och också avskedats, man har sagt upp psykologer och kuratorer.

Generellt kan man nog säga att det är de med störst vård behov – gamla, kroniker och invandrare – som halkat efter när de starka och friska fått bättre tillgång till vårdens resurser. Detta har också understötts av en rad illa genomförda upphandlingar till exempel i Stockholms läns landsting under året. Upphandlingen av färdtjänsten var ju totalt misslyckad när växeln hamnade i Moldavien.

Upphandlingen av Hjälpmedel Syd blev man tvungen att avbryta eftersom den inte fungerade. Utprovning av hörselapparater är en annan upphandling som inte heller fungerade. De är alla upphandlingar som på olika sätt drabbar de gamla i länet.

Tolkupphandlingen var också en katastrof som drabbar invandrarna i länet eftersom kvaliteten har försämrats.

Man kan också säga att antalet fattiga i vårt län har ökat, precis som i landet i dess helhet. Inkomstklyftorna ökar precis som Ingela Nylund Watz har påpekat många gånger. Av regeringens totala skattesänkningar tillfaller 27 procent de rikaste tio procenten av våra invånare. Detta sker samtidigt som Stiftelsen Majblomman säger att en av tio föräldrar inte har råd att hämta ut medicin till sina barn. Översatt till Stockholms läns landsting innebär det att ungefär 20 000 barn inte får medicin som skrivits ut till dem eftersom föräldrarna inte hämtar ut den.

Vad svarar du, Birgitta Rydberg, då på detta? Jo, du säger: Det är en alldeles för hög förskrivning av antibiotika så det behöver inte vara negativt att man inte hämtar ur barnens medicin.

Är det verkligen rimligt att säga att det inte behöver vara negativt att föräldrarna inte hämtar ut barnens medicin eftersom de inte har råd.

Vad har ni då gjort för att förbättra för de fattigaste? Det är dem som jag tycker att vi ska fokusera på, inte på dem som har stora resurser och tillgång till bra vård. Vi vet ju att kön och klass spelar stor roll när det gäller hälsan och hälsans utveckling. Vad har ni då gjort? Jo, ni har sänkt skatten med 17 öre, och det kallar ni för "att göra vardagen enklare för stockholmarna". Den skattesänkningen innebär för en genomsnittsinkomsttagare i Botkyrka – en kvinna som tjänar i genomsnitt 15 000 kronor i månaden – 26 kronor mer i plånboken varje månad. Är det att göra vardagen enklare för den här kvinnan?

Hade det inte varit bättre att använda de här pengarna, ungefär 700 miljoner kronor, till vården till exempel, eller att använda de pengarna till gratis akutsjukvård för barn, eftersom ni införde en avgift på akutsjukvården så fort ni kom till makten?

Hade det inte varit bättre att använda pengarna till gratis mammografiscreening till exempel eller till att satsa på att bygga ut familjecentraler i utsatta områden, de familjecentraler som ni har knäckt genom er politik? Det skulle nämligen ha inneburit förbättringar för dem som är mest utsatta och har minst resurser i vårt landsting.

Anförande nr 63

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Herr ordförande! Birgitta Sevefjord påstod här i talarstolen att fler blev fattiga under 2008 och ökade klyftor i vår region. Jag skulle vilja veta vad du har för underlag för det påståendet.

Jag kan inte bestämt redogöra för hur den ekonomiska fördelningen har varit under 2008 i vår region, men det är i alla fall ett faktum att det var fler som hade jobb vid utgången av 2008 än vad det var som hade jobb vid utgången av år 2007. Det var dramatiskt många fler som hade jobb 2008 än som hade jobb år 2006.

Den sysselsättningsökning som skett under perioden, under den borgerliga majoritetsperioden, då Centerpartiet och de andra allianspartierna har styrt Stockholms län och regeringen, så har arbetslösheten i just de grupper där utanförskapet varit störst minskat kraftigt. Det borde ha motsatta effekter än dem som Birgitta Sevefjord beskriver.

Anförande nr 64

Landstingsrådet **S e v e f j o r d (V)**: Till skillnad från Birgitta Rydberg använder jag mig av existerande statistik som man kan ta del av. Jag använder mig av riksdagens utredningstjänst till exempel BRIS som har tagit fram just de här uppgifterna.

Anförande nr 65

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Jag skulle vilja veta lite mer om siffrorna och få del av själva sifferinnehållet i den statistik som du hänvisar till.

Nu tänker jag inte i första hand på BRIS-statistiken, utan jag tänker på den statistik som bekräftar den uppgift om du har lämnat om att klyftorna i länet under år 2008 ökade och att vi har fler fattiga i länet än vad vi hade år 2008.

Jag skulle också vilja kommentera frågan om hur sysselsättningen enligt Birgitta Sevefjords statistiska undersökningar har utvecklats under året samt vilka effekter det kan förväntas ha på integrationen, på alla medborgares möjligheter att klara sig väl i vårt samhälle.

För övrigt anser jag naturligtvis att det är viktigt att vi har en tillgänglig vård.

Anförande nr 66

Landstingsrådet **S e v e f j o r d (V)**: Det är inte lite du vill att jag ska förklara för dig på en minut. Vi får ta en fikapaus där ute, då kanske jag hinner.

Självklart ska jag förse dig med det underlag som visar till exempel att av de skattesänkningar som har genomförts på det nationella planet så har 27 procent av skattesänkningarna tillfallit de 10 procent som har de högsta inkomsterna. Bara detta visar på att klasskillnaderna ökar i det här länet. Du ska få den undersökningen av mig.

Anförande nr 67

Lena - Maj Anding (MP): Ordförande! Beskattningsrätten, basen för den ekonomiska utveckling som vi behöver ha i vårt län, bygger ju på att många kan betala skatt. Det är ju det som avgör vårt landstings långsiktiga betalningsförmåga. Det handlar också om att vi måste stödja en hållbar och hälsofrämjande struktur, en regional struktur och tillväxt i det här länet.

Miljöpartiet vill ju att den ekonomiska utveckling som vi ser framför oss ska innebära en grön tillväxt. Landstinget måste arbeta mycket mer med klimatomställning. Vi vill också stärka människors livsförutsättningar; både stödja, värna och stärka människors möjligheter att skapa goda livsförutsättningar och ett gott liv. Det handlar alltså om att även stärka den sociala tillväxten, att få den till stånd och göra den stark.

Långsiktig betalningsförmåga handlar om att människor mår bra. Det är människor tillsammans som skapar trygga levnadsförhållanden och det är där kan arbeta i de tillväxtcentra som vi kan se när det handlar om grön tillväxt och social tillväxt.

Landstinget 2008, vad är det då som har hänt? Ja, hur har vi stöttat människor inom hälso- och sjukvården? Sjukvården har varit mest inriktad på sjukvård, insatser när skadan och sjukdomen redan skett. Det är gott och väl, men det räcker inte.

Det har skett en kraftig privatisering, många enheter har lagts i privat drift. Detta har också lett till en minskning av landstinget som arbetsgivare. Vi har också fått färre arbetstillfällen i det här landstinget under år 2008. Det handlar mycket om den strukturförändring som den borgerliga majoriteten har genomfört som handlar om Vårdval Stockholm. Vi menar att Vårdval Stockholm har ett ganska tydligt producentperspektiv. Det är ett vårdval med fokusering på läkarrollen, där vi hellre hade sett ett teamarbete i det viktiga arbetet nära patienterna.

Vi tycker också att Vårdval Stockholm saknar ett tydligt befolknings- och medborgarperspektiv. Vi tycker att man behöver investera i hälsa för att klara de stora utmaningar som samtidigt faktiskt medför.

Tid i vården, omsorg om patienterna, ett tydligt patientansvar, sade ni. Det här har, genom de stora förändringar som Vårdval Stockholm inneburit, lett till stora brister. Och rehabilitering, vårdkedjan och samverkan är tre väldigt viktiga områden där det har skett stora förändringar, och vi ser stora brister.

För människor som har komplexa behov saknas både organisation och ersättningssystem i dag. Vi saknar också organisation och ersättningssystem för det förebyggande arbetet. Som vi ser satsas det väldigt mycket på efterfrågan i stället för på behov. Detta är inte långsiktigt hållbart. Om det inte är långsiktigt hållbart så är det inte hälsofrämjande. Landstinget behöver systemera det här mycket mer.

Vi behöver ett paradigmskifte där vi inför en tydlig klimatstrategi; vi måste arbeta för ett fossilbränslefritt landsting och län, och det måste vi göra till år 2030, som vi ser det. Detta är oerhört viktigt, och därför krävs det en helt annan allians än den vi har i dag.

Det krävs en allians med näringslivet. Det krävs en allians med organisationer, det krävs en allians med myndigheter, en helt annan allians för att bli överens om vilka åtgärder som måste vidtas. Den måste vi alla partier i det här landstinget vara överens om. Vi måste verkligen göra vår läxa för att klara det här stora och viktiga uppdraget.

Vi behöver också sätta behov, människors behov, i första rummet. Vi behöver ha en politisk och en tjänstemannaorganisation som stöder det. I det fallet har vi också en läxa att göra, och den behöver vi bli överens om ifall vi ska lyckas med vårt stora viktiga uppdrag framöver. 2008 har tyvärr inte gått i rätt riktning, inte den som vi skulle vilja se. Vi hoppas bara att det kan bli förändringar i det här avseendet i framtiden. Därmed yrkar jag bifall till MP-reservationen i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 68

Pia Lidwall (KD): Herr ordförande och ledamöter! Det var inte så länge sedan man diskuterade åtgärder för att man var rädd för en överhettad ekonomi. I dag sitter vi med den globala krisen.

Våra kolleger runt om i landet brottas varje dag med frågor om hur de ska stävja den utveckling som pågår. Mina tankar går ofta till de utsatta kommunerna.

Vi har inte riktigt den situationen i vårt landsting och det kan vi vara lite tacksamma för. Vi lever i och verkar i en region där det fortfarande råder ökad efterfrågan och där skatteintäkterna ökar, om än inte som tidigare. Mitt i allt detta ska vi ha ett varmt hjärta och ett kallt huvud när vi fattar de beslut som vi måste fatta för att vi ska klara oss ur den här krisen.

Frågan är då om vi fattade de riktiga besluten under förra året? I alliansen och i Kristdemokraterna har vi tre ledord – det handlar om att förbättra tillgängligheten inom vården, om att tillförlitligheten inom kollektivtrafiken ska bli bättre och om att ha en ekonomi i balans.

Så till den tredje frågan, en ekonomi i balans. Har vi klarat det uppdraget under 2008? Vi har fortsatt hög trovärdighet på kreditvärderingsinstitutet.

Den största frågan kommer förmodligen att vara Vårdval Stockholm. Hittills i debatten har Vårdval Stockholm debatterats mycket. När jag läser oppositionens reservationer så ser jag att oppositionen tror att vi talar om ett helt annat landsting. Om man läser våra skrivningar så är det naturligtvis på ett helt annat sätt. Det är ingenting som är konstigt med det, det handlar om våra olika roller. Men man kan ändå konstatera att landstingsdirektören har skrivit en ganska bra krönika i den här årsredovisningen som stämmer till eftertanke.

Vi har klarat uppdraget. Vi har 23 nya vårdcentraler under 2008, vi har en ökad läkarbesöksfrekvens på över 12 procent. Det är unikt, aldrig tidigare har vi sett detta i vårt landsting. Vi brottades förra mandatperioden hela tiden med tillgängligheten, och nu har det de facto skett en förändring. Nöjdheten har ökat och nöjdheten hos väldigt många äldre har dessutom ökat med Vårdval Stockholm.

Andelen geriatriker inom primärvården är i dag ungefär 6 procent. Det är den högsta andelen i landet. Det går alltså att nischa sig om man så skulle vilja för att få en viss typ av patienter.

Men det handlar inte bara om Vårdval Stockholm, det handlar också om att ställa om våra verksamheter så att de ska kunna klara av den stora mängd äldre som kommer att behöva hjälp framöver i vården. Vi brukar säga att vi har ungefär tio år på oss att ställa om verksamheterna. Det har vi gjort under 2008 och jag hoppas att det ger effekt 2009. Det handlar framför allt om att minska tiden från det att man anländer till akutmottagningen och kommer till de geriatriska klinikerna från 24 timmar till 6 timmar. Det handlar om att ambulanserna har ett system som innebär att de kör patienter till rätt vårdnivå, alltså att öka akutintaget på de geriatriska klinikerna och också faktiskt att köra folk till vårdcentralerna, om det är dit de ska för att få den bästa vården.

Det handlar om att man ska ha ett trygghetskvitto när man lämnar sjukhuset för att öka tryggheten – fler än jag som patient ska veta att jag faktiskt kommer hem.

Aldrig tidigare har väl den palliativa vården stått så i fokus som nu! Ingen ska behöva vänta för att man behöver hjälp när man ska förbereda sig för att dö. Det ska inte vara någon kö till den palliativa vården på något vis. Allt det här är saker som vi har byggt ut under år 2008 och som vi förväntar oss att vi ska se full effekt av under 2009.

Det är intressant att notera att Socialdemokraterna ville utöka budgeten för patientnämnden eftersom de trodde att det skulle bli ökade klagomål inom primärvården. Lena Appelgren har i dag redovisat att det är otroligt många färre inom primärvården som klagat på vården.

Inom trafiken är det så fantastiskt det som har hänt. Tillförlitligheten har ökat, det finns nattrafik numera, men däremot kommer vi att jobba mycket mer med tryggheten. Alldeles för många kvinnor känner sig fortfarande otrygga när de åker tunnelbana sent på kvällarna. Därför krävs det ett viktigt arbete för att öka tryggheten.

Det här är viktiga områden som vi har arbetat med hittills. Vi ska värderas för det vi har gjort under år 2008, men vi måste också sätta det här i ett mycket större sammanhang. Landstinget är en ganska stor verksamhet och det tar tid att vända hela den utvecklingen, men vi är på rätt väg. Jag är stolt som kristdemokrat för att vi har fattat de nödvändiga, tuffa besluten.

Förste vice ordföranden: Får jag bara påminna er allihop om att det första inlägget får ta fem minuter. Om man får replik så är den på en minut, vilket är exakt 60 sekunder. Jag kommer att vara väldigt hård på att vi håller de tiderna, för det skapar irritation om någon pratar för länge, och debattens planering leder till att de små partierna kommer sist, och de får tala ännu senare om vi inte håller tiden.

Var vänliga respektera den tilldelade tiden. När ni begär replik så får ni, om jag ser att ni är den enda som har begärt replik, en liten nick och då kan ni gärna ta er fram till talarstolen. Då sparar vi tid på det.

Anförande nr 69

Landstingsrådet Nylund Watz (S): Det är precis det som jag försöker åstadkomma här – lite effektivitet.

Ditt resonemang, Pia Lidwall, är ju väldigt rosenrött om vad ni har åstadkommit. Eftersom Birgitta Rydberg över huvud taget inte bryr sig om hur läkarförbundet bedömer Vårdval Stockholm så skulle jag vilja fråga dig: Hur ser du på den kritik som Läkarförbundet riktar mot Vårdval Stockholm där de är väldigt kritiska mot att patienter som har väldigt stora vårdbehov, inte minst de kroniskt sjuka, i dag inte längre har högre prioritet än patienter med lindriga åkommor. Tycker du att det här har blivit ett bra vårdvalssystem utifrån etisk utgångspunkt? Det skulle jag vilja veta.

Anförande nr 70

Pia Lidwall (KD): Ordförande! Det är viktigt att lyssna på de olika intresseföreträdarna. Vi lyssnar på såväl läkarföreningar och vårdförbund som andra.

Jag hoppas att Ingela Nylund Watz har noterat att vi förra året fattade ett beslut om att vi ska göra förändringar i ersättningssystemen. Det är viktigt för Kristdemokraterna att det är behoven som ska spegla de ersättningar som man får. Det är därför som jag är väldigt glad över att det som nu kallas Nemo-projektet – inte att förväxla med den lilla fisken – som innebär att vi ska studera de behoven mer.

Jag tror att vi kommer att få en sådan ersättningsmodell framöver. I de sammanhangen lyssnar vi naturligtvis på vad andra som har gått före kommer fram till.

Anförande nr 71

Landstingsrådet **Nylund Watz (S)**: Landstingsfullmäktige! Jag skulle vilja formulera frågan en gång till, **Pia Lidwall**, eftersom du inte riktigt svarade på frågan.

Hur bedömer du den kritik som Läkarförbundet riktar mot Vårdval Stockholm när det handlar om att patienter med kroniska sjukdomar eller stora vårdbehov har hamnat illa till i det här systemet, att det inte är riktigt bra ur etisk utgångspunkt?

Detta är ju ändå en väldigt frän kritik. Jag tolkar, om jag är snäll, ditt svar på det viset. Men det vore bra ifall du kunde ge ett mer tydligt svar och tala ur skägget.

Anförande nr 72

Pia Lidwall (KD): Jag tror att det är viktigt att de påståenden som kommer från Läkarföreningen är just påståenden.

Vårdval Stockholm har varit i drift alldeles för kort tid egentligen, dock har vi sagt att ingenting är hugget i sten. Därför har vi fattat beslut om att vi ska förändra ersättningsystemen. Vi kommer hela tiden att arbeta utifrån att det är behoven ska styra och om det är så att det finns många kroniker så ska de behoven styra så att de får hjälp.

Anförande nr 73

Håkan Jörnehed (V): I Pias anförande hör vi åter en gång att 20 nya vårdcentraler har öppnat. Jag skulle vilja fråga hur du definierar begreppet vårdcentral. Du och jag sitter ju i Sjukvårdsstyrelse Stockholms stad och Ekerö och vi får listor på över hur många som är listade vid de nya vårdcentralerna. Det är från 300 listade patienter, och då räknar ni det som en ny vårdcentral. Några har tusen personer listade, ytterst få av de nya som har kommit i Sjukvårdsstyrelse Stockholms stad och Ekerö har ju kommit upp till det som tidigare var det nationella målet om 2 500 personer.

Vi får också höra att det har tillkommit 20 nya vårdcentraler, inte en enda under förra mandatperioden. Men då tillkom det i stället 13 nya närakuter som befolkningen ville ha, och dem har ni lagt ned.

I vår sjukvårdsstyrelse, den sjukvårdsstyrelse där du också är ledamot, öppnades tre vårdcentraler som redan har lagts ned. Senast kunde man läsa att den nya vårdcentralen i Mölnbo har gått i konkurs. Därför undrar jag vad det kostar att öppna och stänga en vårdcentral under ett halvår.

Anförande nr 74

Pia Lidwall (KD): Ordförande! Visst är det ett paradigmskifte som skett. Vissst kräver det ett helt nytt tänkesätt. Nu finns en regelbok, nu finns ett auktorisationsförfarande, och det innebär naturligtvis att om man ska bli auktoriserad så ska man följa regelboken och locka till sig de patienter som finns. Då är man naturligtvis en vårdcentral.

Vi har fattat det beslutet och vi tror att det naturligtvis kommer att ske en del förändringar. En del kommer att starta men visa sig inte riktigt fungera. Närakuterna tog inget helhetsansvar. Det är mycket bättre med det beslut som gäller i dag, som innebär att vårdcentralerna har ett heldygnsansvar och ett ansvar att se till patienten och inte bara snabbt ge ett recept och säga hej då till patienten. Det tycker jag inte var någon bra idé.

Anförande nr 75

Håkan Jörnehed (V): Jag skulle vilja att du svarar beträffande Cityakuten. De har många patienter som tycker att det är väldigt bra de gånger de som moderna storstadspatienter snabbt får träffa en läkare och får antibiotika, en gång vart femte eller vart tionde år. Då tycker man att Cityakuten är väldigt bra. Menar du med ditt resonemang att den mottagningen inte ska få vara kvar?

Du har ännu inte svarat på hur du definierar begreppet vårdcentral. Om jag är läkare och har fem patienter så är det med ditt sätt att räkna en vårdcentral. På vissa andra ställen i Sverige där man inför vårdval har man bestämt att man ska ha minst 4 500 listade patienter för att det ska få kallas vårdcentral. Ni har bestämt att det inte ska vara på det sättet i det här landstinget. Därför tror jag att ert tal om 20 nya vårdcentraler bara är politisk retorik och politisk propaganda. Det är ytterst få patienter som är listade på de här nya vårdcentralerna.

Om man vill ha kvantitet i stället för kvalitet så kan man uttrycka det på det sättet, Pia.

Anförande nr 76

Pia Lidwall (KD): Om Håkan Jörnehed har läst regelboken så har han sett att en vårdcentral ska ha ungefär tre husläkare och medföljande annan personal för att klara hela uppdraget. Då kan man inte ha fem patienter – det faller på sin egen orimlighet.

Visst tycker en del patienter att Cityakuten fyller en väldigt bra funktion, men för det stora flertalet – och för oss när vi tänker och planerar för hela länets invånare – så är det ingen bra idé med korta besök på en närakut där man får recept för urinvägsinfektion, men där man faktiskt inte får hjälp med helheten.

Svaret är fortfarande: läs regelboken så är vi säkert överens, Håkan Jörnehed!

Anförande nr 77

Landstingsrådet Andersson (C): Herr ordförande! Det är inte lätt att undgå att upprepa några saker i den här bokslutsdebatten när jag ska tala för mitt parti, Centerpartiet.

Vi i allianspartierna satte upp tre mål, det har ni redan hört: ökad tillgänglighet i vården, ökad tillförlitlighet i kollektivtrafiken och en ekonomi i balans. Dessa var de mål som vi satte upp när vi hade vunnit valet 2006.

Det är klart att ingenting är perfekt. Vården kommer aldrig att bli helt perfekt, jag tror faktiskt inte det. Det är en otroligt komplex verksamhet, och det är alltid ett mycket svårt möte mellan de stora behov som finns – och de kan vara både subjektiva och objektiva – och de resurser som står till vårdens förfogande. Likväl är det svårt att undvika intrycket att pilarna pekar åt rätt håll. Vi ser att pilarna pekar åt rätt håll, att vårt arbete mot vårdköerna nu successivt börjar ge resultat.

Vi ser kanske med mycket större dramatik att vårdvalet med dess för- och nackdelar ger en dramatiskt ökad tillgänglighet och vi ser att medborgarna bekräftar de här intrycken, både i våra egna undersökningar och i andras undersökningar, till exempel de undersökningar som genomförs av Sveriges Kommuner och Landsting. Medborgarna är mer nöjda med vården, och de upplever att den är mer tillgänglig nu än när vi tog över 2006.

Så till frågan om tillförlitligheten i kollektivtrafiken. Jag ser att Christer Wennerholm, vårt förträffliga trafiklandstingsråd, står på talarlistan efter mig, men som miljölandstingsråd måste jag säga att det är ytterst tillfredsställande att se den utveckling som SL har haft under de här två åren. Nöjdheten ökar, resandet ökar. Vi har en alliansmajoritet som på detta sätt praktiskt visar miljöengagemang och genomför en praktiskt sett mycket effektiv miljöpolitik.

Så har vi då målet om en ekonomi i balans. Jag tycker faktiskt att vi kan säga att vi har en välskött ekonomi i Stockholms läns landsting. Vi kan se i bokslutet att överskottet är större än det som vi hade budgeterat. Vi ser nu att inkomsterna nästa år inte kommer att bli riktigt så stora som vi har räknat med, de blir större än året innan men inte riktigt så stora som vi hade hoppats på. Ändå tycks vi ha betydande möjligheter att klara den situationen just därför att vår ekonomi i dag är välskött.

Vi har ett gott kreditbetyg. På det viset kan man väl ändå säga till medborgarna i Stockholms läns landsting att alliansen har levererat det vi har sagt att vi ska leverera. Ingenting är, som sagt var, så bra att det inte kan bli ännu bättre, för världen är inte perfekt.

Som ansvarigt landstingsråd för tandvårdsfrågor kan jag inte heller låta bli att i det här sammanhanget blicka tillbaka på ett historiskt framgångsrikt år inom tandvården. Dessvärre täcker inte landstingets samlade årsbokslut alla de fakta som man kan läsa ut av till exempel sjukvårdsnämndens årsbokslut. Under 2008 har vi haft en tjugofemprocentig minskning av köerna inom specialisttandvården. Vi har sett att 9 procent fler äldre och funktionshindrade som har rätt till uppsökande tandvårdsundersökningar har även nåtts av insatserna. Det innebär att Stockholms läns landsting inte längre är sämst i landet när det gäller tandvården för de äldre, vilket fallet var när alliansen tog över styret i landstinget.

Ytterligare förbättringar kan nog förväntas genom de beslut som vi har fattat under år 2008. Vi kan också se en markant förbättring av tandhälsan hos barn och ungdomar. Allt detta ligger det naturligtvis komplexa orsaker bakom, men en hel del av detta kan härledas till beslut som vi har fattat i alliansen.

Jag tycker också att man inte behöver sticka under stol med att vi har vågat fatta beslut som utvecklar strukturen på en illa fungerande marknad inom tandvården. Birgitta Sevefjord talade om klyftor mellan rika och fattiga, jag tror inte att de har ökat under 2008, men jag vet att de finns och jag vet att de ökade under en stor del av det socialdemokratiska regeringsinnehavet.

Det innebär att tandvården, om priserna i den blir för höga, kommer att bli en klassfråga. Vi är egentligen i det läget redan i dag, därför är konkurrensfrågorna viktiga.

Jag hinner inte säga allt jag har hade tänkt säga, men jag är inte så sorglös inför det mycket bekymmersamma läge som vi befinner oss i som oppositionen kanske har fått intryck av. Det är kanske så att optimism och hoppfullhet i det här sammanhanget framstår i kontrastverkan mot olyckskorpar och domedagsprofeter.

Anförande nr 78

Lena-Maj Anding (MP): Ordförande! Era tre mål för landstinget, Gustav, skulle vi mycket väl ha kunnat ställa oss bakom: ökad tillgänglighet, ökad tillförlitlighet och en budget i balans.

Det är väldigt bra mål, men vi hade valt en helt annan väg. Vi hade valt en väg som både var långsiktigt hållbar och hälsofrämjande, en vård som gav patienter mer tid i vården, en vård som uppgraderade omsorgen, som gav patienten mer egenmakt, som såg till att rehabiliteringen fungerade, en vård med erbjudanden om en tydlig vårdkedja, där samverkan med kommunerna verkligen sätts i första rummet, som ger alla rätt till vård även dem som har komplexa behov, en vård som utreder medicinskt i stället för att enkelt bara psykförklarar väldigt komplicerade samband, en organisation som förebygger som är värd namnet och där behov sätts i första rummet. Dem hade vi kartlagt och sett till att mäta.

Anförande nr 79

Landstingsrådet Andersson (C): Lena-Maj Anding, jag tror inte att oenigheten är så stor som du kanske upplever den. Jag ställer upp bakom alla de mål som du beskriver. Jag menar att även de andra partierna i landstingsalliansen arbetar i allt väsentligt för att uppnå de här målen.

Du nämner frågan om samverkan med kommunerna, och då vill jag berätta att det är ett faktum att vi har utökat budgetarna för att kunna verka i samverkansförbund med kommunerna för att kunna arbeta med personer med sammansatt social, arbetsmarknads- och psykologisk problematik.

Anförande nr 80

Lena-Maj Anding (MP): Du ställer upp bakom allt det som jag sade, men ni har ett ersättningssystem som stimulerar korta besök, som inte ger de patienter som har komplexa vårdbehov tillräckligt med tid i vården. Det finns mycket som saknas runt patienter som har stora behov. De som arbetar i vården får för lite ersättning i de områden där de här patienterna finns. Det är fakta.

På det området måste ni också göra er hemläxa. Det är viktiga frågor som du har att jobba med, Gustav, i din majoritet.

Anförande nr 81

Landstingsrådet Andersson (C): Jag delar naturligtvis uppfattningen att man måste arbeta med de här frågorna. Jag får, liksom mina kollegor i alliansen, till stor del utgå ifrån de utvärderingar som vi har.

Jag tror inte att vårdvalssystemet är perfekt. Vi har sagt att vi ska göra årliga revideringar. Vi ska dessutom sannolikt ta ställning till en större justering av vårdvalet år 2011, men de problem som du beskriver kan inte fullständigt och på ett övertygande sätt beläggas i våra egna utredningar. Jag tror att vi kanske måste fråga oss vilken bild som olika intressen kan ha och vad kan vara en faktisk verklighet. Därmed vill jag inte säga att jag ifrågasätter att det kan finnas någon kärna i de påståenden som har framförts.

Anförande nr 82

Björn Sigurdsson (MP): Ordförande, ledamöter! Du skryter om den goda kollektivtrafikutvecklingen, Gustav Andersson. Vi kan peta i de siffrorna, men det är naturligtvis så att det visar att kollektivtrafikutvecklingen, resandet, håller jämnt skägg med invånarantalet. Men det är inte det som har den största betydelsen för klimatutvecklingen som är negativ i dag, utan det är frågan om huruvida kollektivtrafiken vinner marknadsandelar. Och läget är det att vi tappar marknadsandelar.

Kollektivtrafikresandet har ökat under 20–30 år med samma procentandel som invånarantalet. Så kommer det att vara enligt prognoserna de närmaste 20–30 åren, men det innebär att vi tappar kraftigt mätt i marknadsandelar. Det är det som bestämmer om vi har en positiv eller negativ utveckling på växthusgasutsläppen och därmed på klimatet.

Anförande nr 83

Landstingsrådet Andersson (C): Det finns väl siffror som visar, om vi ser på 25 års sikt, och kollektivtrafiken nog har tappat marknadsandelar. De siffror som jag har sett för de senaste åren tyder väl däremot på att den något har ökat sin marknadsandel, åtminstone över in- och utpassagerna i Stockholms stad. Det är den vanligaste siffran som man mäter.

Jag vill komplettera den bild som du ger, Björn Sigurdsson. Det finns en betydande potential för att minska också trafikens klimatpåverkan. Jag tror att vi kan ha som regeringens ambition för 2030 en i princip klimatneutral biltrafik. Den kanske inte är exakt lika stor som i dag eller den ska åtminstone inte öka jämfört med i dag, men jag tror att vi kan ha en ren kollektivtrafik som inte bidrar till klimatpåverkan. Detta är en minst lika viktig insats i och för sig, men det är inte en insats som vi i det här huset, det är inget som vi råder över.

Anförande nr 84

Björn Sigurdsson (MP): Landstingets kontor visar att vi kommer att öka våra utsläpp med 30 procent trots tillgodoräkandet av väldigt god teknikutveckling. När det gäller innerstadssnittet, alltså broarna och så vidare, så vinner kollektivtrafiken marknadsandelar, men kollektivtrafiken tappar mycket när vi ser till helheten, hela länets trafik. Det är det som är avgörande.

Om vi kan öka vår kollektivtrafik i stället för att medverka, som du gör Gustav Andersson, till att bygga ut vägtrafiken i lika mån eller ännu mer än kollektivtrafiken. Det är först då som vi har möjlighet att böja kurvorna över koldioxidutsläppen nedåt. Det handlar inte om att vi inte ska öka dem mycket eller lite – de måste minska, de måste minska totalt, ned till noll.

Anförande nr 85

Landstingsrådet Andersson (C): Först några ord när det gäller biltrafikens miljöpåverkan. Jag tror, och jag är inte ensam om detta, att de beräkningsmodeller som man använder sig, av bland annat WSP och andra, inte fångar inte den teknikutveckling som man kan förvänta sig och förutse, till exempel utvecklingen av elbilar och elhybridbilar.

Jag tror att vi kan ha en betydligt högre ambitionsnivå än en ökning av utsläppen med 30 procent. Jag tror att vi kan nå en klimatneutral biltrafik.

När det gäller satsningarna på kollektivtrafiken så tycker jag ändå att Björn Sigurdsson och Miljöpartiet ska ha en viss ödmjukhet. Den här regeringen satsar mycket mer massivt på infrastruktur och en betydande del av de satsningarna kommer att gälla spår, mycket mer än vad tidigare regeringar har gjort. Även i det här landstinget har vi otroligt ambitiösa investeringsplaner inom kollektivtrafikområdet.

Anförande nr 86

Landstingsrådet Nylund Watz (S): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag noterar att Gustav Andersson var väldigt angelägen om att framhålla de leveranser som den politiska majoriteten i Stockholms läns landsting säger sig ha genomfört. Bekymret, Gustav Andersson, är ju att ni inte säger ett enda ord om de leveranser som har kommit och som ni inte pratade om före valet.

En sådan leverans är ju att vi faktiskt har fått ett fullständigt vansinnigt vårdvalssystem sett utifrån vilka de största behoven är. Jag är lite nyfiken eftersom Birgitta Rydberg inte vill lyssna på läkarföreningen. Pia Lidwall är något mer öppen för att lyssna.

Tycker du ändå inte att det är en besvärande kritik från läkarföreningen som säger att det här har inneburit att vi fått problem med de etiska frågorna, när det gäller etiska prioriteringar, inte minst när det gäller dem med störst vårdbehov och dem som har kroniska åkommor i det vårdvalssystem som ni har infört.

Anförande nr 87

Landstingsrådet Andersson (C): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker naturligtvis, Ingela Nylund Watz, att det är en besvärande kritik om den är korrekt. På den frågan har inte jag i dagsläget något tillräckligt säkert svar för att säga att jag har anledning att känna mig besvärad. Det är ett faktum att läkarförbundet framför den här kritiken, men som sagt var, är det inte ett lika säkert faktum att det skulle vara en korrekt kritik.

Jag kan inte ställa upp bakom beskrivningen att vårdvalssystemet skulle vara fullständigt vansinnigt. Jag tror att det är ett ganska stort underkännande av de patienter i det här länet som i undersökning efter undersökning bekräftar att de upplever att vården är bättre än vad den var år 2006.

Jag tror att det finns många skruvar och muttrar som vi kommer att behöva skruva på innan vårdvalssystemet blir perfekt. Vi kommer ändå aldrig att få det perfekt, men jag vill bestämt hävda att det är bättre än vad läget var innan vårdvalet infördes, inte minst i de mest utsatta områdena.

Anförande nr 88

Landstingsrådet **Nylund Watz (S)**: Ordförande! Då kan vi också till det här protokollet notera att Gustav Andersson säger att vården är bättre i de utsatta områdena efter det att vårdvalsreformen genomfördes. Det är mycket intressant.

Jag kan ändå konstatera att Gustav Andersson är en aning orolig, för han pratar nu om skruvar och muttrar som ska organisera om det här systemet så att det inte får de effekter som bland annat läkarförbundet framhåller och som Gustav Andersson tycker är besvärande om de stämmer. Något slags lyssnande finns det ju ändå.

Den stora sorgen i det här sammanhanget, Gustav Andersson, är ju att ni – trots att jag tror att du vet att Folkpartiet och Kristdemokraterna vet att det här har gått helt snett, att utsatta grupper i vårt län har fått en sämre vård med det här vårdvalssystemet – inte tänker göra någonting åt det förrän år 2011. De här medborgarna får ytterligare två förlorade år med sämre vård med den borgerliga landstingsledningen.

Anförande nr 89

Landstingsrådet **Andersson (C)**: Då säger jag väldigt tydligt att jag inte tror att vårdvalssystemet har gått helt snett. Jag tycker inte att det är ett vansinnigt vårdvalssystem. Jag tror att det finns saker som kan göras bättre, exakt vilka får vi se i de utvärderingar som kommer fram. Redan när vi fattade beslut om införande av vårdvalssystemet 2007 sade vi att vi skulle göra årliga revideringar av regelböckerna och av ersättningsystemen just för att möta behov av till exempel anpassningar av beteendena som inte är önskvärda i de ersättningsmodeller som man har.

På den här punkten finns en stor ödmjukhet från alliansens sida att möta eventuella problem i vårdvalsmodellen med åtgärder. Vi har till och med gått så långt att vi har sagt att det år 2011 med stor sannolikhet kommer att genomföras en ny modell för vårdvalssystemet.

Det ändrar inte det faktum att jag faktiskt tror att vårdvalsmodellen har inneburit förbättringar för de allra flesta patienterna i vårt län. Vi har fått en vård som är mycket mer tillgänglig, och det är en väldigt viktig faktor även för de patienter som har de största behoven.

Anförande nr 90

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Herr ordförande och fullmäktigeledamöter! Jag tänker uppehålla mig en stund kring frågan om utvecklingen inom kollektivtrafiken. Vi har ju från allianspartiernas sida sagt att vi hade som mål att öka tryggheten, tillgängligheten och punktligheten i trafiken. Det som ni ser på bilden här är den aktuella statistiken. Det är klart att det i väldigt stor utsträckning handlar om att satsa på trafiken. Det är vad den nuvarande alliansmajoriteten har gjort. Jag vill också samtidigt rikta ett stort tack till alla dem som jobbar inom trafiken, för entreprenörerna! Utan deras idoga arbete hade vi aldrig kunnat uppnå de mål som fullmäktige har satt upp.

Det handlar också om att sätta medel och möjligheter i händerna på människor som jobbar för oss, det anser jag att vi har gjort. Vi har satsat på trafiken under våra år, och vi kan konstatera att vi har introducerat nya pendeltåg, förstärkt underhållet av signalsystemen, startat dygnet runt-trafik i tunnelbanan på helgerna, moderniserat Farstagrenen av tunnelbanan och påbörjat moderniseringen av Nynäsbanan och Roslagsbanan.

Jag återkommer till att en av hemligheterna trots allt är att vi har fokuserat på ett antal huvudmål, och det är punktlighet och trygghet.

Det ser vi också i form av att det ger resultat i hur nöjda resenärerna är. På den punkten kan vi väl konstatera att det är rekordnöjdhet, 2008 blev ett rekordår med 72 procent nöjda kunder hos SL. Det är det högsta värdet sedan mätningarna startade.

Vi kan också konstatera att de problem som funnits inom pendeltågstrafiken, och delvis fortfarande finns kvar, ändå har haft en liknande positiv utveckling. Den sämsta siffran varen 2006 var att 27 procent var nöjda, 2007 var 29 procent nöjda och 2008 är det 60 procent som är nöjda. Antalet missnöjda med trafiken har också minskat med 3 procentenheter till 11 procent.

Detta talar sitt tydliga språk, satsningarna på kollektivtrafiken börjar ge resultat. Kunderna är nöjda, och vi har uppfyllt målet att leverera punktlig trafik.

Det finns mycket kvar att göra. Det är klart att siffrorna för pendeltågstrafiken måste utvecklas vidare. Det är inte tu tal om den saken. Det är också så att den fråga som Pia Lidwall berörde tidigare är oerhört viktig. Om framgången ska kunna fortsätta måste de som reser i allt större utsträckning väljer att åka kollektivt, och det är i dag i många fall ungdomar, kvinnor och äldre som reser kollektivt. Alla de här resenärsgруппerna ska kunna känna sig trygga när det använder kollektivtrafiken. Om vi inte kan leverera trygghet i resandet så kommer vi inte att kunna öka siffrorna eller bibehålla dem.

Därför gör vi stora satsningar på att ha hela och rena miljöer i trafiken. Vi har gjort insatser mot klotter och skadegörelse, och det är ett stort program som har införts vad gäller övervakningskameror i tunnelbana, trafiken, stationer och bussar. Med de satsningarna är jag övertygad om att tryggheten kan öka ytterligare. Vi ser också att vi bidrar till att brott som begås i trafiksystemet i allt större utsträckning kan klaras upp eftersom det på våra bilder finns bevis mot den som begår brott.

Med dessa ord vill jag bara konstatera att jag tycker att vi med beröm godkänt har lyckats att uppnå målet att öka punktligheten och kundnöjdheten inom kollektivtrafiken – men det finns mycket kvar att göra. När Stockholm växer så måste nämligen också kollektivtrafiken växa.

Flera talare har berört att detta också har kopplingar, som Gustav Andersson också sade, till miljön i vår storstadsregion, till hur människors vardagsmiljö ser ut. Stockholm skulle aldrig fungera om inte alla de som redan i dag åker kollektivt skulle göra det i den utsträckning de gör det.

I framtiden behöver allt fler också – och vi blir allt fler varje år – kunna åka kollektivt. Därför finns det anledning att återkomma till ytterligare infrastruktursatsningar för att minska trängsel, öka utbudet av trafik ytterligare genom bland annat utbyggnad av spårvägar.

Anförande nr 91

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande! Det är så intressant att höra Christer G. Wennerholm. Du pratar så oerhört mycket om allt som ni har gjort i den här moderatledda alliansen under den här mandatperioden – men det är ju faktiskt så att mycket av det som ni nu tar äran av är ett långsiktigt arbete, och flera saker påbörjades redan förra mandatperioden.

Du visar gärna siffror som säger att 2006, valåret, så var så fasligt bedrövligt. Det var ett elände när det gäller alla möjliga saker. Vi ska komma ihåg att just det året så pågick det ombyggnader vid getingmidjan. Samtidigt kördes det trafik där. Det är inte så konstigt att det blev stort trassel då. Det ska bli väldigt intressant att se vad som händer när citybanan börjar byggas. Det kommer naturligtvis att påverka, och det kommer att påverka nöjdheten, folk kommer att reagera. Sådana siffror kan man alltid diskutera – och alla kan ta åt sig äran av det som händer.

Tryggheten pratar Christer Wennerholm om. Det handlar om att ha personal ute i kollektivtrafiken.

Anförande nr 92

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Min bild var inte en jämförelse mellan bara två år. Det var en jämförelse mellan en lång rad av år när det gäller punktligheten, och där man kan se att den går upp och ned. Men man kan också se att kurvan stiger genom åren. Det är väl det som är intressant, att se att det utvecklas.

Man kan konstatera att Miljöpartiet pratar väldigt mycket, och ni pratar väldigt mycket i oppositionsställning, men ni gör väldigt lite när ni har möjlighet att påverka.

Anförande nr 93

Yvonne Blombäck (MP): Christer Wennerholm, Miljöpartiet är inte största partiet än, men vi siktar på att bli det, och då kommer vi att få mycket mer att säga till om och kunna genomdriva vår politik fullt ut. Vi har mycket mer pengar till kollektivtrafiken än vad ni någonsin har haft.

Det långsiktiga arbetet ger resultat. Ja, det var precis det jag sade, Christer Wennerholm. Det är ett långsiktigt arbete. Om vi bara ska se till pendeltågstrafiken så är det på det sättet att det gjorts ökade nybeställningar av vagnar, spår och tåg som till stor del levereras nu – men det är inte ni som har gjort de beställningarna.

När det gäller tryggheten, som jag berörde tidigare, så handlar ju den frågan om att ha personal ute i systemet, men det kan jag inte se att ni har. Tvärtom säger ni upp folk i stället för att se till att vi får fler människor som kan öka tryggheten och servicen.

Anförande nr 94

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Nu görs det här vanliga reptricket.

Om ni vore ärliga skulle ni säga att ni inte ska ta ut några avgifter. Det är ju det ni ska använda pengarna till i ert budgetförslag. Ni ska ju sänka avgifterna. Pengarna i ert budgetförslag går inte till att förbättra trafiken. Vi har ju sett på oppositionsalternativet hela tiden att det är på det sättet. I något av era förslag skulle det ju till exempel försvinna 300 miljoner till busstrafiken bara för att avgifterna skulle vara lägre.

Anförande nr 95

Landstingsrådet **Dahlberg (S)**: Ordförande, fullmäktige! Efter valet 2006 var det ett antal stafettpinnar som lämnades över till den nya majoriteten, och en av de stafettpinnarna handlar om leveransen av nya pendeltågsvagnar. De sista vagnarna kom på plats före sommaren 2008, men än i dag är det faktiskt så att det finns en rad kvalitetsproblem med de nya vagnarna.

Uppgiften som den stafettpinnen innebar, att kvalitetssäkra leveransen av de nya X60-tågen, har inte tagits om hand av den nya majoriteten. 2008 var ett förlorat år när det gäller att se till att de nya vagnarna fungerar fullt ut och att leverantören ställs till ansvar för alla de brister och fel som har kommit fram i den nya modellen. I det avseendet var 2008 ett förlorat år och det tycker jag förtjänar att nämnas här för att fullmäktige ska vara informerat om den saken. Detta återkommer vi till en interpellationsdebatt senare i eftermiddag.

Anförande nr 96

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Det kan vi diskutera, och det kommer vi att få diskutera. Sanningen är den att kunde ha varit noggrannare, ni kunde, när de första leveranserna av pendeltågen gjordes ha lyssnat på facket – men jag har ju förstått de senaste dagarna att det är oerhört svårt på er kant att föra en dialog mellan partiet och facket.

Det blir ju massor med problem med leveranserna av tågen när man inte lyssnade på vad de som ska köra har för uppfattningar, och det är sådant som vi nu får rätta till. Det är bara att titta på nöjdhetsciffrorna och kontrollera hur pendeltågen nu går i tid för att inse att det inte är några förlorade år. Det är era insatser och underlåtenhetssynder som vi nu rättar till – som vanligt, Lars Dahlberg.

Anförande nr 97

Landstingsrådet Dahlberg (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ägnar gärna en liten stund åt att tillsammans med Christer Wennerholm blicka tillbaka och läsa de protokoll över beslut som har fattats i de här frågorna om beställning av pendeltåg. Det är eniga beslut allihop.

Att 2009 hävda att man fortfarande har den gamla majoritetens felaktigheter att skylla på tycker jag är magstarkt.

Du har regerat halva mandatperioden nu, Christer Wennerholm, och de här pendeltågen fungerar inte som de ska. Det är ditt ansvar att ta itu med den frågan.

Anförande nr 98

Landstingsrådet Wallhager (FP): Herr ordförande och ledamöter! Jag ska använda min tid till ungefär samma sak som tidigare talare här, nämligen till att beskriva nutiden, ge en betraktelse av var vi är i dag, och, lite grand förstås, blicka tillbaka och försöka summera det år som vi redovisar i årsredovisningen 2008.

Som flera har berört redan så är omvärlden sig inte riktigt lik. Våldigt mycket har hänt under 2008 som faktiskt väldigt många av oss knappt trodde kunde hända. Det råder en global finanskris och självklart påverkar den mer eller mindre alla världsdelar, självklart även Europa och Sverige och även Stockholms län.

Trots det skulle jag ändå vilja hävda, vilket flera talare gjort tidigare, att vi än så länge har klarat oss ganska bra i Stockholms län jämfört med andra delar av landet, kanske framför allt Västra Götaland. Möjligen kan vi se en viss stabilisering av finansläget nu, men det återstår en hel del att rätta ut innan vi är tillbaka på banan igen.

Om vi sedan försöker summera 2008 så skulle jag vilja säga att vi inom alliansen och Folkpartiet fortsätter att göra vardagen enklare för stockholmarna. Det är fler, precis som vi redan hört, som väljer att åka kollektivt, det är fler och fler som väljer att gå eller cykla, och människor känner sig nöjdare och tryggare i kollektivtrafiken om än inte alla är nöjda och inte alla är trygga.

Det är lättare att få tid hos husläkaren eller distriktssköterskan, och visst har läkarföreningen och Läkarförbundet riktat kritik mot vårdvalet, men det som är viktigt att notera är att de kanske utgår ifrån sina medlemmars bild mer än vad de utgår från patienternas bild.

Fler och fler får hjälp på våra akutsjukhus och det kan en del tycka är bra. En del tycker att det är dåligt. Vi tycker att det är bra. Ökad tillgänglighet inom primärvården innebär också att det är fler saker som man upptäcker hos olika patienter och därmed är det fler som remitteras till våra akutsjukhus.

Det föds fler barn än någonsin.

Danderyds sjukhus, Södersjukhuset, folktandvården, SLSO, S:t Erik – alla stängde de sina böcker med plussiffror på slutraden. Karolinska universitetssjukhuset har inlett ett tufft kostnadssänkingsprogram för att anpassa sin kostym, skapa förutsättningar för ett annat förhållningssätt, för att arbeta med en positiv spiral i stället för med en negativ spiral.

De jobbar oerhört målmedvetet för att kontinuerligt förbättra kvaliteten, patientsäkerheten, skapa förutsättningar för köfri vård och för att ha ekonomin i balans på Karolinska universitetssjukhuset. Egentligen tror jag faktiskt att Sossarna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet är ganska glada för det som vi gör – men de vågar inte erkänna det.

Flerårsavtalet är på plats, till och med lite för tidigt för en del. Dialogen är levande mellan verksamheten och ägarna och det innebär att vi tydliggör ansvar och befogenheter. Ägarstyrningen fortsätter att utvecklas. I den frågan upplever jag att vi och oppositionen i mångt och mycket faktiskt har liknande tankar om hur den ska utvecklas.

Vad ingen ännu har berört från talarstolen är två väldigt positiva tecken. Det är att våra medarbetare faktiskt mår bättre och bättre. Sjukskrivningstalen har minskat med två dagar från 20,4 till 18,4. Om vi gluttar lite i månadsbokslutet för februari i år så ser vi att siffran fortsätter att sjunka. Det skulle förvåna mig om vi inte redan vid det här årsskiftet eller åtminstone vid nästa årsskifte är nere mot 16 dagar per anställd, vilket skulle vara mycket goda siffror.

Ännu mer glädjande är att vi kan se en ända upp till 20-procentig sänkning av sjukdagarna hos kvinnor i primärvården. Det är en hög siffra som är bra men som vi måste borra djupare i för att se vad den innebär.

Medarbetarenkäten visar också bättre och bättre resultat. Överlag tycker man att vi har hög motivation, man har högt förtroende för närmaste chef, och man tycker att vi har bra lärande i organisationen. Men självfallet finns det även här en del saker som vi behöver förbättra när det gäller ett resultatorienterat ledarskap, att fortsätta med kunskapsspridningen och framför allt att hantera hot och våld mot vår personal, som är helt oacceptabelt.

Vi har en hel del utmaningar kvar. Hur ska vi komma till rätta med de ekonomiska förutsättningarna? Hur kommer de att utvecklas? Hur ska vi jobba vidare så att vår personal inte utsätts för våld och hot? Och hur ska vi hålla värdegrunden och samtalet kring allas lika värde levande?

Jag är i alla fall glad och nästan nöjd och kan därmed också yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag. Årsredovisningen visar att vi är på rätt väg, även om vi inte är ända framme.

Anförande nr 99

Johan Sjölander (S): Herr ordförande, fullmäktige! Personallandstingsrådet Maria Wallhager avfärdade Läkarförbundets kritik mot Vårdval Stockholm för att det försätter deras medlemmar i en etiskt svår situation med att det snarast var ett uttryck för läkarperspektivet än för patientperspektivet.

Flera av de beslut som ligger till grund för det bokslut som vi nu har att ta ställning till fick omfattande kritik av personalens organisationer för att inte ta hänsyn till personalperspektivet. Det handlade både om budgeten för förra året och om Vårdval Stockholm.

Ska jag tolka Maria Wallhagers avfärdande av Läkarförbundets kritik i dag som ett läkarintresse och av Vårdförbundets tidigare kritik av budgeten och att vårdvalet inte fungerar så att personallandstingsrådet faktiskt inte anser att de synpunkter som personalen har på verksamheten är värda att beakta?

Anförande nr 100

Landstingsrådet Wallhager (FP): Herr ordförande! Jag tror att du, Johan, känner mig för bra för att tro att det var så jag sade. Självfallet måste vi ta all kritik och alla åsikter i samband med att vi utvecklar ett nytt system på allvar. Men det är också viktigt att tänka på: Vems intressen företräder man? Vem är avsändaren?

Personalorganisationerna har både positiv och negativ kritik, men vi ser framför allt att patienterna är mer och mer nöjda.

Anförande nr 101

Johan Sjölander (S): Faktum är att den här majoriteten sedan den tillträdde har stängt arena efter arena där det fanns utrymme för diskussion och dialog med personalens företrädare. Ni kastade ut personalorganisationerna från det produktionsutskott som har att hantera både ägar- och personalfrågor – därav min fråga.

Det har framgått av debatten tidigare – inte bara från personallandstingsrådet Maria Wallhagers sida utan även från andra – att läkarnas kritik är ett uttryck för någon typ av särintresse. Jag tycker det är intressant att uppmärksamma fullmäktige på den saken – att det verkar vara landstingsmajoritetens syn på hur man ska hantera åsikter, synpunkter och inte minst kritik från de människor som gör jobbet ute i våra verksamheter.

Anförande nr 102

Landstingsrådet Wallhager (FP): Herr ordförande! Tack återigen, Johan! Jag tyckte att jag var tydlig med att det är viktigt att ta reda på varifrån kritiken kommer och att man värderar den utifrån det.

Jag vill inte påstå att vi har stängt någon arena, men där finns det olika åsikter.

Framför allt Läkarföreningens företrädare har en något lägre närvaro på olika möten, vilket påverkar deras möjligheter att ta del av information. Det är något de själva väljer, om de inte kan prioritera och komma på de möten som det ges tillfälle att komma till.

Anförande nr 103

Håkan Jörnehed (V): Ordförande! Vi hörde personallandstingsrådet Maria Wallhager, som även är ordförande i produktionsutskottet. Vissa saker hon säger är bra, bland annat att sjukdagarna minskar. Men jag tycker att man ska uppmärksamma också sjuknärvaron och jobba med den.

Det finns många positiva saker i medarbetarenkäten, men den är mycket stor och övergripande, och vissa frågor som vi har hanterat i produktionsutskottet gör mig lite bekymrad. Det gäller exempelvis personalen på Akalla vårdcentral. Hur bra mår personalen där? Först skulle de upphandlas, sedan skulle de försäljas, och nu drivs vårdcentralen enbart med inhyrd personal, förutom tre fasta tjänster. Då kan man diskutera vårdkvaliteten.

Hur tror du som personallandstingsråd att den processen – utifrån de beslut som produktionsutskottet har tagit om försäljningar och liknande – påverkar den personalen?

Du får också gärna svara på hur du tror att personalen inom folktandvården har mått under det år som vi nu diskuterar, till exempel på Östermalms folktandvårdsklinik, som under processen har tagit in beteendevetare för att lösa upp personalkonflikter. Hur tror du att de har mått under det här året? Det vore intressant att få höra några reflektioner om.

Anförande nr 104

Landstingsrådet Wallhager (FP): Ordförande, fullmäktige! I alla förändringsprocesser tror jag, Håkan, att personalen mår mer eller mindre bra. Jag fick själv telefonsamtal från personalen när det gällde Akalla vårdcentral. De var mycket glada över att vi äntligen hade fattat beslut om försäljning, så att de såg att den förändringsprocess som var på gång och som inte hade lyckats i alla avseenden faktiskt skulle ta slut och man fick ett klart besked.

Nu gick det tyvärr inte att sälja vårdcentralen beroende på att den förra majoriteten hade tecknat ett hyresavtal för mycket lång tid som gjorde att det i praktiken var omöjligt att få en ekonomisk balans i fråga om den vårdcentralen.

Det finns alltså bra och dåliga exempel. Jag kan kontra med att fråga: Hur tror du att personalen på Huddinge sjukhus och Karolinska sjukhuset mår när ni tog beslutet om sammanslagning av de sjukhusen? Jag tror inte att de mår så bra.

I alla förändringsprocesser måste man ta hand om det mål man vill uppnå och sedan försöka rätta verksamheten på bästa möjliga sätt för att uppnå det och självfallet också försöka ta hand om personalen.

Anförande nr 105

Håkan Jörnehed (V): Som politiker fattar man ibland beslut som personalen inte håller med om. Men man måste göra det i dialog. Jag tycker inte att man kan besluta om att upphandla Akalla vårdcentral om personalen där får läsa det i sin lokala tidning Mitt i Järva, eftersom ingen från den sittande majoriteten orkar åka ut och informera personalen. Det tycker jag inte är bra.

När vi pratar om Akalla vårdcentral skulle jag vilja fråga: Är försäljningen avstyrd nu, menar du? Varför har då Akalla vårdcentral inte blivit auktoriserad, så att åtminstone de tre som är kvar på fasta tjänster får känna trygghet? Sedan får man lösa frågan om inhyrningen av personal.

Jag tycker att man har lite att jobba med här. Det som har hänt, Maria, är att personalfrågorna som gäller vår egen verksamhet och vår egen personal är rätt osynliga. Fokus har under det år som gått bara legat på att göra sig av med personalen.

Anförande nr 106

Landstingsrådet Wallhager (FP): Håkan! Jag tror att vi har mycket att jobba med innan vi har en verksamhet som är bra i alla avseenden. Därför hyser jag en viss ödmjukhet inför att förändringsprocesser inte är något som kan pådyvlas uppifrån, utan man måste också säkerställa att de som ska genomföra en förändringsprocess, till exempel Karolinska Universitetssjukhusets ledning när det gäller att få ordning på ekonomin, måste tycka att man är på rätt spår och att de får utrymme och förtroende från landstingsledningen. Det har det också fått i det här avseendet.

Du säger också att man ska fatta beslut i dialog. Ja, man ska göra det när det är möjligt. Men om man ändå vill fatta ett beslut som personalen inte vill vara delaktig i, då kanske det tyvärr inte går att fatta beslut i dialog.

I fråga om auktorisation för Akalla vårdcentral pågår en dialog med HSN. Om SLSO söker kommer man självfallet att få auktorisation för Akalla vårdcentral, om de uppfyller de krav som finns.

Anförande nr 107

Åke Askén (MP): Ordförande, ledamöter! Över en halv miljard i positivt resultat kan i förstone låta ganska bra, men för dem som hör det kanske vi ska förklara varifrån pengarna kommer. Över hälften av pengarna – närmare bestämt 282 miljoner – kommer från SL-kollektivet, det vill säga de som dag efter dag åker med SL. Det är de som betalar kalaset. Det handlar om den skattesänkning som allianspartierna genomförde 2007 och som fortfarande gäller.

Man borde belöna SL-resenärerna för deras miljöinsats i stället för att lägga ett slags straffskatt på dem. Man flyttar över pengar från kulisserna, och så får SL-resenärerna betala extra mycket för att finansiera skattesänkningen eller i varje fall en del av den.

Men jag tänkte i huvudsak prata om annat, nämligen den regionplanering som förekommer och som minst sagt är lite illavarslande, eftersom den inte är hållbar.

Om jag nämner begreppet "Förbifart Stockholm" räcker det en bra bit. Den kostar 25 miljarder enligt de första kalkylerna, men det blir nog snarare 35 eller 45 miljarder – det vet vi inte. De pengarna finns absolut ingenstans, inte hos landstinget och inte heller hos staten, så det blir ett jättestort problem. Väljer man att lägga pengarna på Förbifart Stockholm blir det inga pengar kvar att bygga ut spårtrafiken, och då har man gjort ett dubbelt miljöpolitiskt självmål. Biltrafiken kommer att öka kraftigt genom Förbifart Stockholm, och det blir också ökade utsläpp av växthusgaser och även av partiklar, vilket är nog så viktigt, eftersom partiklarna är mycket farliga.

Där har vi en koppling till Stockholms läns landsting och sjukvården. Det finns många som gnäller och tycker att sjukvården kostar för mycket pengar. Det beror i så fall på att folk blir så sjuka. Men om vi har en bättre, utbyggd kollektivtrafik, då minskar biltrafiken och då mår folk bättre och blir friskare och behöver inte vård. Det är oerhört lönsamt för alla, även för finanslandstingsrådet. Men hon lyssnar väl inte på det örat. Det är väl svårt att tänka i nya banor när man har hållit på på samma sätt i år efter år.

Förbifart Stockholm är en klimatbomb, och den bör inte genomföras med hänsyn till stockholmarna. Det är ett slöseri redan i investeringsskedet men också i det långa loppet, eftersom Förbifart Stockholm kommer att kosta pengar också inom andra sektorer. Pengarna räcker inte. Var ska vi få tag på pengarna för att bygga ut kollektivtrafiken? Jag måste säga att det finns rätt hyfsade förslag.

Men det verkar som om pengarna inte alls finns, och då är det häpnadsväckande att allianspartierna vill prioritera Förbifart Stockholm. Jag känner det som att ni håller på att förbereda en negativ samhällsutveckling. Det är väldigt tråkigt.

Anförande nr 108

Lennart Rohdin (FP): Herr ordförande! Tonläget tidigare i dag kan få en att tror att man befann sig i den gråaste november, dystert och dant, medan vi i själva verket har en underbar vårdag bakom den vägg vi har bakom oss.

I morse tog jag som vanligt bussen från Norrtälje in till Stockholm. I dag var det 7-bussen, mitt i rusningstrafiken. Alla fick sitta, även de som klev på i Brottbby, halvvägs på de 7 milen in till Stockholm. Så var det inte för ett år sedan, och så var det inte för två år sedan. I dag är man normalt garanterad sittplats även när man kliver på Stockholmsbussen i Brottbby på morgnarna i rusningstrafik. Tidigare var man närmast garanterad ståplats.

Detta är en del av det arbete som alliansen jobbar med i SL, att se till att öka tillförlitligheten, säkerheten och tryggheten i kollektivtrafiken. Det arbetet är inte färdigt utan går vidare.

Vi jobbar med ökad punktlighet. Christer Wennerholm har tidigare visat siffror som finns på det området beträffande de framsteg som har gjorts. Det har ägt rum en kraftsamling kring spåren i Stockholmsregionen. Alla vet hur oerhört många års försyndelser som ligger bakom de problem som vi har i dag. Här måste det göras en kraftsamling i avvaktan på de kommande investeringspaket som regeringen arbetar med nu. Det arbetet går också vidare.

Under det senaste året har vi också placerat ut ett stort antal digitala informationstavlor för att förbättra informationen för de resande. Där finns även så kallade pratorer, som ökar tillgängligheten för dem som har svårt att läsa informationen på tavlorna.

Vi har fått igång processen med att skapa den nya cityspårvägen i Stockholm. Vi är nu på samma linje som Stockholms Stadshus, och jag är övertygad om att den kommer att vara ett mycket välkommet tillskott när det gäller trafikförsörjningen ovan jord i de centrala delarna av Stockholm. Som bekant var Socialdemokraterna inte så entusiastiska i den frågan.

Vi har också satt igång processen när det gäller att bygga ut dubbelspår på Roslagsbanan. Nordostsektorn är ju den sektor utanför Stockholms stad som växer kraftigast i Stockholmsregionen. Nordostsektorn går de närmaste åren om ett par av de mindre länen i landet i fråga om befolkningssiffror. Roslagsbanan med dubbelspår kommer att göra det möjligt att möta det ökade befolkningstrycket i fråga om kollektivtrafiken.

Utbyggnaden av tvärbanan pågår. Vi arbetar också med att öka tillgängligheten inom kollektivtrafiken. Vi är på god väg, men det återstår en del att göra.

Om något av det jag nu har nämnt är sådant som den tidigare majoriteten också anser sig ha jobbat med, så mycket bättre!

Sammantaget kan vi se en ökad kundnöjdhet, till och med på Nynäsbanan, trots alla problem som finns kvar – mycket återstår att göra där.

I alliansmajoriteten är vi naturligtvis glada över att det går åt rätt håll, men vi är inte på långa vägar nöjda. Det finns mycket mer att göra, och det kommer vi att fortsätta med.

De enda som är missnöjda är Socialdemokraterna. Det framgår även av den här debatten och av reservationerna i landstingsstyrelsen. Nu har också Vänstern hängt på missnöjesvalsen. Det man är mest missnöjd med från Socialdemokraternas sida är uppenbarligen att Sveriges högsta landstingsskatt har sänkts med ett antal ören. Men är då hög skatt enda sättet att garantera god offentlig service?

Finns det inga andra vägar för att öka serviceutbudet – effektivisering, rationalisering, konkurrensutsättning, alternativa driftsformer och liknande? Varför är högre skatt enligt Socialdemokraterna alltid förutsättningen för bättre välfärd?

Jag kan försäkra att när det gäller att höja skatter kommer alliansen att lämna walkover. Där är Socialdemokraterna historiskt och i framtiden bäst.

Anförande nr 109

Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter! I dag har vi i debatten hört många ovationer och överord och till och med klagomål, som vi hörde alldeles nyss. Då var det Socialdemokraterna som drabbades.

I mitt anförande kommer jag mest att prata om den krassa verkligheten. Jag har tittat lite på hur siffrorna ser ut och hur det förhåller sig. Vi har i dag ibland pratat om historiebeskrivningen, men det vi behandlar är en årsredovisning för 2008, så det är det jag tänker prata om.

Det är bra att det har skett flera förbättringar av kollektivtrafiken. Men mycket kvarstår. Vi kan inte vara nöjda än. Precis som Björn så förtjänstfullt sade står vi inför ett allvarligt klimathot och måste ställa om till transporter som sker på ett miljövänligt sätt. Det innebär att åka med kollektivtrafiken. Den omställningen har inte alls ägt rum.

Punktligheten har fortsatt att förbättras generellt, men det är stor skillnad på våra olika trafikslag. Alltjämt har pendeltägsresenärerna stora problem. Det har blivit bättre, men fortfarande är 40 procent av pendeltägsresenärerna inte nöjda eller missnöjda – det är 56 800 personer, om man räknar lite slarvigt. Det är väldigt många människor.

Nu har vi hört i debatten att det inte har blivit utsättning av de nya tågen. Men ni kan ändå tänka er själva: I 31 nya fullängdståg sitter det personer som är missnöjda med pendeltägs-trafiken. Det motsvarar ungefär pendeltåg som går i kvartstrafik sex timmar om dagen med missnöjda personer. Det är verkligen ett reellt problem att ta tag i.

Äntligen börjar Citybanan byggas, men det tar tid innan den är färdig. Redan nu skulle vi ha kunnat göra det lättare och bör göra det lättare för Nynäshamnsborna, genom att ge dem tåg utan byte i Västerhaninge.

Jämför vi trafikslagen ser vi att punktligheten för bussarna har lite större problem. Vi måste agera nu. För bussresenärerna handlar det om framkomlighetsproblem. Privatbilar kör och parkerar där bussarna ska fram. Det är inte acceptabelt att en man som oftast sitter ensam i en bil hindrar framkomligheten för uppemot 100 personer som åker i en buss.

Lägg därtill att det inte är en enda buss det gäller, utan det är många bussar som hindras varje dag och varje timme i Stockholmstrafiken. Där har ni i alliansen ett stort ansvar. Ni har i Stockholms stad gjort mycket för att se till att det blir bättre framkomlighet för biltrafiken. Konsekvenserna fick vi ta i landstinget, med våra bussar som inte kommer fram.

Det är många som åker buss. 60 000 varje dag åker med buss 4. Där är medelhastigheten så låg som 10 kilometer i timmen, bland annat på grund av alla felparkerade bilar. Det är siffror från år 2008.

De senaste åren har befolkningen i vårt län ökat med 102 253 nya medborgare eller, för att uttrycka det i procent, 5,4 procent. Men hela trafikverksamheten har under samma period ökat med bara 0,8 procent. Det är allvarligt.

Vi vet att bara en av fyra resor i dag sker med kollektivtrafiken. Vi måste få betydligt fler som åker med kollektivtrafiken. Med den politik som har drivits för kollektivtrafikresenärerna har det blivit försämringar, för man har chockhöjt taxorna och infört orättvisa zontaxor i kollektivtrafiken, och fortfarande fungerar inte SL Access-kortet.

Det är fortfarande krångel och förseningar. Det innebär att en stor andel som bor ute i länet inte har någonstans att förköpa sina biljetter.

Nu ska kundtjänsten privatiseras. Ska nu SL:s kunder få samma problem som färdtjänstens kunder? Biljettkontrollen ska också privatiseras. Ska väktare i framtiden jaga resenärerna? Man ska ta bort värdarna på de blå stombussarna – den frågan kommer vi att debattera senare i dag. Det är knökfullt på tunnelbanan i rusningstid. Ett stort antal passagerare får faktiskt inte plats och kan inte åka med. Inga förbättringar har skett år 2008 vad gäller informationen om när bussen kommer eller vad som gäller vid förseningar eller indragen trafik. Det behöver vi bygga ut. Det är fortfarande mycket stora problem i kollektivtrafiken som fordrar åtgärder nu.

Anförande nr 110

Kerstin Pettersson (V): Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Pia Lidwall säger att de äldsta har möjlighet att komma till geriatriken inom sex timmar när de hamnar på akuten. Det stämmer inte! Vården för de äldsta har försämrats. Det har blivit mindre vård på de geriatriska klinikerna. Antalet platser på de klinikerna har minskat. Det har blivit färre vårdtillfällen och kortare vårdtid för de äldre.

Däremot har det blivit öknings inom akutsomatiken. Har de äldre hamnat där? Ja, jag tror faktiskt det. De ligger där på överbeläggningar. De får ligga där ett par dagar innan de kommer över till geriatriken.

De intentioner som Kristdemokraterna har i programberedningen för äldre och multisjuka är att de äldsta i vårt län ska få en bra vård. Men jag anser inte att det är bra vård om man först hamnar på en akutklinik för att sedan efter ett par dagar läggas på en geriatrisk klinik i stället för att hamna på den geriatriska kliniken direkt.

Hemsjukvården har försämrats – det har vi sett. Det finns inte möjlighet att få hemsjukvård på samma sätt.

Det har också blivit försämringar genom överbeläggningar på akutsomatiken, vilket medför att samarbete och samverkan med kommunerna har minskat under mandatperioden.

Jag tycker inte att ni har lyckats med de ni gick ut och sade, och jag tycker inte att ni har lyckats med de mål ni hade för vården av de äldsta. Med tanke på att antalet platser på geriatriken minskar medan det blir fler och fler äldre tycker jag inte att man tar hand om dem.

Sedan vill jag påtala en sak som står i bilaga 1:2 på sidan 45. Jag vet inte om det är en fel-skrivning eller om den nuvarande majoriteten inte vill ta ansvar för de beslut som de fattar. Där står det: "Vidare har uppdraget med geriatriska läkarinsatser i Södertälje kommuns särskilda boenden upphört från 1 maj 2008 efter att kommunen har valt en annan leverantör."

Men kommunen valde inte utan rekommenderade. Beslutet om vårdgivare låg och ligger hos landstinget. Jag hoppas och tror att detta bara är en fel-skrivning. Men när jag ser i den finare broschyren att samma sak står där uppfattar jag det så att den nuvarande majoriteten inte vågar stå för sina beslut.

Anförande nr 111

Landstingsrådet **Larsson (S)**: Tillsammans i den här salen försöker vi hantera en rätt komplex och mångomfattande verksamhet, där det finns många roliga och spännande verksamheter, som sjukvård, kollektivtrafik och regional utveckling.

Vi politiker slänger oss ofta med diverse påståenden. Det är liksom så vi arbetar. Men grunden för när vi arbetar med påståenden är att det måste finnas möjlighet att gå tillbaka och kontrollera vad som ligger bakom påståendena.

I går och tidigare i dag fick vi höra påståenden från Birgitta Rydberg som handlar om att i de områden där primärvården har fått störst nedskärningar – där i snitt fem helårsanställda per vårdcentral har blivit av med jobbet – där har medborgarna blivit gladare och mer nöjda med vården. Vi har bett att få de uppgifterna verifierade, men det har fortfarande inte skett. Mina medarbetare har varit i kontakt med hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning nu på förmiddagen, och förvaltningen känner fortfarande inte igen de siffror som Birgitta Rydberg har kommit med.

Detta är bara ett av många påståenden som man kan fundera rätt mycket över. Ett annat påstående som finns i de borgerliga skrivningarna kring årsredovisningen är: Vi har arbetat bort den socialdemokratiska vårdskulden. Det får man väl sätta i samband med Moderaternas löfte att vi ska uppnå en köfri sjukvård.

Då undrar jag: Vad är den socialdemokratiska vårdskulden? Finns det någon statistik som visar hur många människor som stod i kö år 2006, hur jättemånga människor det var, i förhållande till nu? Den enda statistik jag känner till är landstingets egen statistik. Vi startade med statistik under den förra socialdemokratiska mandatperioden. Under den borgerliga perioden 1998–2002 vägrade de borgerliga partierna att föra statistik över köerna i sjukvården. Men vi startade med statistik.

I landstingets egen statistik kan man se vad som har hänt med köerna i sjukvården. De har ökat sedan januari 2007. Antalet väntande har ökat med 39 procent. De som har väntat längre än vårdgarantitiden har ökat med 87 procent. Vi har gigantiska köer inom psykiatrin. Barnsjukvården är ett elände när det handlar om köer. Och jag vill inte prata om hörapparat, för då blir det så pinsamt att man knappt kan stå kvar.

Men det står i era papper: Vi har arbetat bort den socialdemokratiska vårdskulden. Var fanns den? Vilka siffror har ni? På vilket sätt kan ni bevisa att det stämmer? Det är bara ett påstående. Om man kommer med påståenden som man inte kan leda i bevis, då upphör själva grundvalarna för det politiska samtalet.

Jag har stor respekt för att vi tycker olika och diskuterar utifrån våra olika ideologier om det är bra med privat eller offentlig vård och om Vårdval Stockholm är bra eller inte. Men vi kan inte bara påstå saker som vi sedan inte kan leda i bevis! Varför ska vi då föra ett demokratiskt samtal med varandra? Då blir det bara tom retorik.

I samma fantastiska borgerliga text som finns kring årsredovisningen kan man läsa att det har startat ett 20-tal nya vårdcentraler i vårt län. I min värld – och jag tror de flesta medborgares värld – är vårdcentraler ganska stora verksamheter med läkare, sjuksköterskor och undersköterskor som har en massa patienter som kommer på besök på rätt omfattande vård.

Men när jag tittar i listorna över de 20 ny vårdcentralerna hittar jag Sinekur läkarmottagning med 363 patienter. Det är en vårdcentral, säger Moderaterna. Familjemottagningen i Järfälla har 868 patienter listade. Det är en vårdcentral, säger Moderaterna. Kvalita vårdcentral – som till och med kallar sig just vårdcentral – har 464 patienter. Tror ni verkligen att medborgarna uppfattar en husläkarmottagning med 464 patienter som en vårdcentral?

Jag kan fortsätta en lång stund och räkna upp så kallade vårdcentraler. Det har startat ett 20-tal nya husläkarmottagningar. Men ni påstår att det är vårdcentraler – påståenden igen!

Själva årsredovisningen är ett intressant aktstycke som tjänstemännen har tagit fram, och det är dessutom av mycket hög kvalitet. Jag vill uttrycka min uppskattning till alla de människor som arbetar i våra verksamheter och gör fantastiska insatser både för kollektivtrafiken och för medborgarnas hälso- och sjukvård i länet. Men det politiska samtalet måste det bli lite ordning och reda i. Påståenden bör man kunna belägga, så att oppositionen har en chans att granska dem, så att vi kan föra ett samtal med varandra.

Bifall till Socialdemokraternas reservation i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 112

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Vårdskulden, hur är det med den? Ja, vi betar fortfarande av den. Fler får vård, ännu fler varje år. Under det senaste året har vi haft en ökning av både öppenvården och slutenvården som är betydligt större än befolkningsökningen. Förr var det inte ens lönt för en del att söka vård. I dag finns det faktiskt fler vårdgivare som tar emot.

Dag har kritik mot att vissa vårdcentraler ännu inte är några stora enheter. Men alla stora företag har börjat som små företag. Vi är glada över att det är 28 nya vårdcentraler som redan är i gång, att 32 har avtal och att 13 av de nya ligger i så kallade utsatta områden.

Det är bara att konstatera att Dag Larsson inte gillar att det kommer fram siffror som stör hans världsbild, att fler patienter är nöjda, att fler kommer till vård och att fler utsatta områden får vård.

Anförande nr 113

Landstingsrådet L a r s s o n (S): Birgitta! Jag tar din speciella blogg och dina särskilda påståenden under särskilt beaktande. Jag tycker nämligen att det vore hemsk kul om det du påstår vore sant. Du påstår ju på fullt allvar att de människor som är fattigast i vårt län är de som har blivit mest nöjda med sjukvården.

Under hela dagen i går och i dag har jag försökt ta reda på varifrån uppgifterna kommer. Jag bli ju glad om de stämmer. Men var kommer de ifrån? Jag vänder mig till SKL och frågar. De känner inte igen dem. Jag har vänt mig till hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning både i går och i dag. De känner inte igen dem. Nu har förvaltningen börjat räkna, och de får fram andra siffror än dem du har publicerat på din blogg. Kan jag inte få ditt underlag, så att jag kan få granska dina siffror?

När jag påstår saker och ting om sjukvården hänvisar jag till varifrån jag får mina uppgifter. Jag låter dig kontrollräkna, så att du har möjlighet att påstå att jag har fel, vilket jag kanske har ibland. Men varför får jag inte se dina underlag?

Anförande nr 114

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Jag vill bara deklarerar att jag är väldigt stolt över att min blogg, som är en och en halv eller två veckor gammal, har mött så stort intresse hos Socialdemokraterna.

Anförande nr 115

Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag måste erkänna att jag inte ägnar mig åt bara politik och historia – det har jag berättat för er förut – utan jag tycker också om att läsa skönlitteratur. En av mina bästa böcker är Alice i underlandet. Det är en fantastisk skröna. Den är lika läsvärd som Birgitta Rydbergs blogg när det handlar om faktaunderlaget. Det är för bedrövligt!

Anförande nr 116

T h o m a s M a g n u s s o n (V): Herr ordförande! Den här debatten har pågått under några timmar. Den har varit ganska intressant – men också rätt ointressant, när frågeställare ställer frågor som det inte kommer några svar på. Jag tycker faktiskt att om det ställs tydliga frågor om ursprung till påståenden som man har gjort på sin blogg, då kräver debatten i fullmäktige att man ska kunna svara på dem. Jag tycker att det är direkt pinsamt att Dag Larsson inte får svar på sina frågor.

Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets och Socialdemokraternas yrkande i landstingsstyrelsen.

En sådan här debatt om årsredovisningen är en diskussion om vad som hände under föregående år. Ibland kan man tycka att det är intressant i debatten att säga "Vad var det vi sade?" Ibland när man säger så är det roligt, men ibland är det ganska tråkigt. Den här gången tillhör det den tråkiga delen att säga att det vi sade när man sänkte skatten och det vi sade när vi var oroliga för den ekonomiska utvecklingen och alliansen gjorde tvärtom har besannats. Det tycker jag är tråkigt.

När alliansen genomförde skattesänkningen ville vi i stället försäkra oss om en långsiktigt stark ekonomi. Vi ville ha ett uthålligt ekonomiskt utrymme, men hittills kan vi se att 700 miljoner kronor har försvunnit. Vad som sedan händer 2009 och framöver vet vi ännu inte, men det återkommer vi kanske till under någon annan dagordningspunkt.

Vi kan konstatera att vi hade stått bättre rustade att möta krisen om skattesänkningarna inte hade genomförts. Åtgärder för att möta framtiden och en diskussion om hur vi ska göra det hade kunnat göra skillnad. Därför är det viktigt att vi har insikt om och utvärderar de beslut som har tagits. Det är en nödvändig del i vårt arbete.

I vår reservation pekar vi på att man hade kunnat göra detta på ett annorlunda sätt. Det är ett besvärande faktum att majoriteten säger att det är en stark ekonomi medan det i själva verket är ganska skakigt.

Jag vill göra ett par kommentarer kring årsredovisningen. Det har tidigare nämnts i debatten att årsredovisningen inte fullt ut är upprättad enligt lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed, detta trots kritik från revisionen under de tre senaste åren.

Om man får kritik från revisorerna en gång kan det vara allvarligt, men då finns det möjlighet att rätta till det hela, om den politiska viljan finns. Men om man återkommande får samma typ av kritik är det min uppfattning att det är oerhört allvarligt. Då betyder det att man inte vill lyssna och inte har för avsikt att lyssna på revisorerna.

Det handlar om avsättning till omstruktureringskostnader och pensionskostnader. Som det har sagts tidigare i debatten är det ett trixande som ger en felaktig bild av det ekonomiska läget och försvårar jämförbarheten mellan landstingen men också mellan åren.

Till sist vill jag nämna något om styrningen och om hur landstingsfullmäktige följer upp fattade beslut. Det borde vara intressant i en debatt om årsredovisningen. Jag noterar även här att revisorerna tar upp detta. De säger att det krävs mer samlade analyser och redovisning från landstingsstyrelsens sida och att landstingsstyrelsen bör skapa rimliga förutsättningar för fullmäktiges ledamöter att bedöma hur uppdragen i budgeten har verkställts. Det är viktigt för ansvarsprövningen.

Det är inget nytt, utan det har vi hört tidigare. Därför är i alla fall jag nyfiken på hur alliansen tänker och hanterar detta. Jag skulle uppskatta om någon från landstingsmajoriteten ville säga något om hur man vill hantera detta. Jag anser att styrning och uppföljning av både verksamhet och ekonomi är viktig. Kan man utveckla dessa delar är det en bra metod för att bättre se att de beslut som vi en gång har tagit är riktiga och har en riktning åt rätt håll.

Därför önskar jag att finanslandstingsrådet eller någon annan från alliansen pekar på vilket sätt man vill arbeta på för att förstärka detta.

Anförande nr 117

Landstingsrådet Wig (MP): Herr ordförande, fullmäktige, åhörare! Flera har nämnt att vi befinner oss i en global kris. Den krisen är inte bara ekonomisk utan också social och ekologisk. Priset betalar människor runt om i världen, men det är de fattiga som får betala det högsta priset. Det är de som i största utsträckning får betala krisen. Det gäller naturligtvis även i vårt land. De som har minst pengar, är sjukast och är mest utsatta är de som får betala det högsta priset.

Jag tycker också om solen och vårdagen, som det talades om förut. Men man måste betänka att vi befinner oss i ett helt annat läge nu än vi har befunnit oss någonsin på den här planet, i alla fall så länge människor har funnits på planeten.

Det kommer rapporter varje vecka från IPCC som påpekar att isen smälter ännu snabbare än förra året och än man trodde att det skulle smälta. Nu handlar det om Antarktis, men det smälter inte mindre på Grönland för det.

Allt tyder på att vi har underskattat de värsta scenarierna. Men vi sitter här och säger: Vårsolen lyser därute. Vi får se om vi får uppleva den värsta av scenarier. Våra barn och barnbarn kommer i alla fall att få göra det.

Det sägs också att vi ska uppnå en klimatneutral fordonspark år 2030. Jag var på ett seminarium på KTH, vår främsta högskola i Sverige, som de kallar sig. "Konst och vetenskap" stod det uppe i taket. Beträffande utvecklingen av fordonstekniken sade man, nästan ordagrant citerat: Vi kan inte tänka nytt. Vi måste ta små steg i det vi vet. Vi förnyar det vi redan vet.

Elfordon kommer tyvärr inte att finnas framme år 2013, Gustav Andersson! Här sitter man fast och förbättrar små komponenter i våra befintliga bensinbilar. Där befinner vi oss i dag!

Redan i 2008 års budget föreslog Miljöpartiet Hälsoval Stockholm i stället för Vårdval Stockholm. Vi såg den situation som vi i dag får bekräftad i årsredovisningen, att vi har fått ett läkarfixerat vårdval där vårdcentralerna jobbar förtvivlat för att klara av sin budget. En av de berömda nya vårdcentralerna har redan gått i konkurs innan det första året är avklarat. Då talar jag om den nya vårdcentralen i Södertälje, Hälsokällan.

Vi har i dag vårdcentraler där läkare tar blodprov och blodtryck och säger åt patienterna att de inte får ringa för att få provsvaren utan måste komma tillbaka så att läkaren får en "pinne" till. Där sitter vi i dag – det är det vårdval vi har!

Vårdvalet tvingar vårdcentralerna att avskeda sjuksköterskor, undersköterskor, kuratorer och psykologer. Läkaren, som inte är utbildad för att klara vissa uppgifter och inte heller kan göra det kostnadseffektivt får utföra uppgifter som andra gör på ett bättre sätt.

Mångfaldsarbetet i Vårdval Stockholm är en orwellsk omskrivning av avveckling av den offentliga vården inom primärvården. Det är inte utveckling utan avveckling. Vi är för det privata och det offentliga tillsammans, men utrotar man det offentliga förlorar man ju mångfald i stället för att tillföra den. Jag kan hänvisa till revisionsrapporten om SLSO, där styrelsen ansåg att det var deras främsta uppgift att privatisera vården.

Lars Joakim Lundquist är en av de få ärliga moderata landstingsråd som har stått i talarstolen där borta. Han stod där och sade att målet är att alla vårdcentraler ska vara privatiserade. Jag tackar dig, Lars Joakim Lundquist, för det uttalandet. Alla fackförbund – inte bara Läkarförbundet – är bistra i sin kritik av vårdvalet. Det gäller även alla andra, som Vårdförbundet och Kommunal.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 118

Johan Sjölander (S): Herr ordförande, landstingsfullmäktige! I detta ärende diskuterar vi inte vad som ska komma och vad vi vill utan vad som har varit. Vi tittar tillbaka på det år som har varit för att försöka förstå vad som hände med Stockholms sjukvård och Stockholms kollektivtrafik och värdera det på något sätt.

När man följer en sådan debatt kan man få intrycket att det är något slags tuppfäktning om vilka som är bäst på att bedriva landstingspolitik, om det är vi som är bra och ni som är dåliga eller om det tvärtom är ni som är bra och vi som är dåliga.

Jag skulle vilja försöka anlägga ett lite annat perspektiv på diskussionen. Bakom diskussionen om vem som är bäst eller sämst bygger politiken på att det finns ideologiska skillnader, värderingsskillnader i fråga om hur vi tycker att en bra sjukvårds- och landstingspolitik ska se ut.

Ibland kanske vi diskuterar det lite för lite. Ett sådant perspektiv tycker jag är väldigt tydligt, när man studerar bokslutet och vad som faktiskt har hänt i Stockholms sjukvård under förra året. Det handlar om synen på privat och offentligt ägande.

Alla här inne vet att det spelar roll vilka upplåtelseformer man har. Det gör skillnad hur vi organiserar oss. Men många av oss tror jag också har insikten att även om upplåtelseformerna spelar roll är de inte det viktigaste. Det viktigaste är inte ägandet utan hur vården fungerar: bemötandet, vårdkvaliteten, de mänskliga mötena mellan personal och patienter i verksamheterna.

Den borgerliga majoriteten i salen har vänt upp och ner på det förhållandet. De har sagt att det viktiga inte är kvaliteten och att upplåtelseformerna anpassas efter det, utan de har gjort privatiseringen till ett självändamål. Det tycker jag är extremt tydligt när vi tittar tillbaka på det år som har varit.

Det är många gånger då majoriteten har minskat konkurrensen och mångfalden genom att hindra landstingsdrivna verksamheter att vara med och lägga anbud i anbudsupphandlingar. Man har hindrat kvalificerade utförare att vara med och konkurrera om att ge bästa möjliga vård till stockholmarna – av ideologiska skäl. Det har hänt i Södertälje, på Karolinska och på flera ställen, och det fortsätter att hända.

Vi minns alla vilka effekter det fick på kvaliteten i exempelvis Södertälje. Vi minns rubrikerna i tidningen där sedan man hade tvingat fram en privatisering som ledde till läkarflykt och andra problem.

Vi ser det också när det gäller folktandvården. Gustav Andersson var uppe här och skröt över bra saker som händer i tandvården. Men är det att utveckla kvaliteten som man har lagt politisk energi på under året? Nej, man har tvingat fram utförsäljningar av delar av den välfungerande folktandvården som ger bra tandvård till stockholmarna. Man har först hetsat mot ett antal enheter, blåst upp konflikter, ställt personalgrupp mot personalgrupp och sedan backat och tvingat fram försäljning av helt andra delar. Det är privatisering för privatiseringen skull, som går ut över kvaliteten.

Vårdval Stockholm är – utöver att vara ett orättvist system, som fördelar om resurser från områden där behoven är stora till områden där behoven är små – också ett system som mycket tydligt utgår inte från patientens rätt att välja, inte patientens behov av en bra vård i hela Stockholms län, utan producenternas rätt att tjäna pengar varhelst de önskar i Stockholms län. Det är ett oerhört tydligt perspektiv där privatiseringen går före kvaliteten, går före patientperspektivet.

När vi gör ett politiskt bokslut av det här året – utöver siffrorna i tabellerna och de olika staplarna – och försöker se vad som har hänt politiskt under året, då kan vi konstatera att det är en mycket gammaldags högerpolitik som har förts i Stockholms läns landsting under 2008. Det är inte bara en orättvis politik som ökar klassklyftorna, utan det är också en omodern politik där man stoppar utvecklingen.

Ett tydligt exempel: Raymond Wigg talade om den utveckling som var på gång, där andra kategorier än läkare, som sjuksköterskor och undersköterskor, fick en bättre och tydligare roll i verksamheten. Den utvecklingen pressas nu tillbaka av det system där man ser privatisering som ett självändamål. Vi går baklänges in i framtiden.

Bokslutet är ett ideologiskt bokslut, ett bokslut där det inte är stockholmarnas behov av en så bra och jämlik vård som möjligt som står i fokus utan privatisering som ett självändamål. Det bokslutet borde vi också diskutera betydligt mer.

Anförande nr 119

Landstingsrådet Andersson (C): Herr ordförande! Vad vet du, Johan Sjölander, egentligen om var jag har lagt min energi i arbetet med tandvårdspolitik? Om jag har pratat mer om de viktiga frågorna om driftsformerna än jag har pratat om det förebyggande arbetet för barn och ungdomar eller vår kraftsamling inom arbetet med den uppsökande verksamheten för äldre så beror det på att du och dina oppositionskolleger inte har velat diskutera de frågorna.

Det kanske har sin bakgrund i att när vi tog över landstinget 2006 var Stockholms läns landsting sämst i Sverige när det gällde den uppsökande verksamheten för äldre och funktionshindrade. Men jag tror inte att vi är det längre, eftersom vi har haft en mycket bra utveckling under det här året. Det kommer förmodligen att bli ännu tydligare under innevarande år, eftersom vi nu har gjort en upphandling som har tagit dessa problem på mycket stort allvar.

Det är du som diskuterar driftsfrågorna. Jag diskuterar också de andra frågorna, och jag lägger mycket energi på de frågorna.

Anförande nr 120

Johan Sjölander (S): Gång på gång har ni lagt förslag på hur ni ska kunna privatisera större eller mindre delar av folktandvården. Sedan har ni fått backning, men därefter har ni återkommit och lagt det ena skarpa förslaget på det andra. Det är därför debatten och energin har fokuserats på detta.

Ni har sedan sagt nej till förslag som vi har lagt på hur man ska kunna göra en verklig utveckling av tandvården, hur man ska kunna öka informationen och stärka patienternas roll, som är det viktigaste arbetet att bedriva – att stärka patienternas roll i tandvården gentemot tandvårdsbolagen. Men det har ni sagt nej till, och i stället har ni ihärdigt, gång på gång, kommit tillbaka och med kraft och till varje pris försökt driva igenom en privatisering av folktandvården, en privatisering för privatiseringens egen skull som minskar kvaliteten för tandvården för stockholmarna.

Anförande nr 121

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Vi skulle kanske gå igenom gamla protokoll. Jag tror att jag har pratat betydligt mer om det förebyggande arbetet och betydligt mer om äldres tillgång till tandvård än **Johan Sjölander**. Jag tror att jag har gott samvete i den delen.

Driftsformerna är viktiga och måste diskuteras. Inte minst mot bakgrund av att vi lever i ett län med stora skillnader i inkomster och stora skillnader i sociala villkor är det oerhört viktigt att ha ett patientperspektiv, ett konkurrensperspektiv, ett transparensperspektiv och ett perspektiv att patienternas makt i tandläkarstolen måste stärkas i all tandvårdspolitik.

Vi har sannerligen arbetat med de förebyggande frågorna och frågorna om äldres tandvård. Däremot har ni inte varit så intresserade av att diskutera det. Det kanske beror på att ni inte lyckades särskilt bra med de frågorna när ni var i majoritet.

Anförande nr 122

Johan Sjölander (S): Det är ingen tvekan om att **Gustav Anderssons** tandvårdspolitiska arv kommer att bli den privatisering av delar av folktandvården som han har tvingat fram. Han har skapat konflikter på olika enheter. Det har sänkt produktiviteten och ökat sjukskrivningarna. Man har hetsat personalgrupp mot personalgrupp, och när det inte gick att komma fram på den vägen beordrade man fram en utförsäljning av en viss procentandel av tandvården.

Det, **Gustav Andersson**, kommer att bli ditt tandvårdspolitiska arv – inte därför att vi pratar om det utan därför att det är det största som du har gjort. Jag beklagar det, men det är den nuvarande majoritetens ideologiska inriktning, och det är därför sådant händer. Jag beklagar det eftersom jag är emot den ideologiska inriktningen.

Sedan vill jag avsluta med något positivt. Jag kan säga att ihärdigheten har varit ganska framgångsrik, för det blir ju en försäljning av folktandvården. I den meningen kan jag se att ni har lyckats med ert ideologiska uppsåt. Men jag tycker att det var fel uppsåt, till att börja med.

Anförande nr 123

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande, åhörare, ledamöter! SL visar ett överskott jämfört med budgeten för 2008. Det är ett resultat som till stor del beror på att vi har infört dyrare biljettpriser. Miljöpartiet hade mycket hellre lagt de pengarna på att återinföra enhetstaxan.

Ni pratar om ökad kundnöjdhet och ökad tillförlitlighet i kollektivtrafiken. Jag gläds verkligen åt ökningarna på totalen. Men det finns ett trafikslag som går mot sämre siffror, och det är busstrafiken. Miljöpartiet menar att det är ett resultat av den segregationspolitik som ni i den moderatledda alliansen för. Ni fokuserar bara på spårtrafiken och glömmer att det finns en miljon bussresenärer. Förbättringen i pendeltågstrafiken är ett resultat av vår politik. Det handlar om beställningar som vi gjorde och som nu levereras.

Investeringsvolymen når inte upp till de satta målen. Det behövs rejäla investeringar och reinvesteringar för att vi ska öka andelen kollektivtrafikresenärer i hela länet. Det är avgörande för om vi ska klara klimatmålen. Sanningen är att vi tappar marknadsandelar. Med en regerings politik blir det inte heller några pengar till kollektivtrafiken. Ni har ju flyttat pengar från spår till vägar, och det är inte hållbart.

Slutligen kan jag konstatera att SL:s betalningssystem behöver utvecklas. Det behöver bli fler automater, så att man kan köpa biljetter överallt, var man än bor i detta län. De automater som vi ska införskaffa måste självfallet vara användarvänliga, vilket vi inte kan se i dag, framför allt inte utanför spårsystemet.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation i landstingsstyrelsen och tackar för ordet.

Anförande nr 124

Olov Lindquist (FP): Herr ordförande! Vi börjar väl närma oss slutet av debatten. Den har varit lång. Jag kanske inte är rätt person att recensera den. Men jag måste ändå säga att det var länge sedan jag hörde en så hård ton i debatten. Det tycker jag är väldigt synd. Jag har varit ledamot i landstinget sedan 1991, och jag tycker att några bör besinna sig beträffande det höga tonläget i salen.

Om vi går till ärendet i sig: Bokslutet visar faktiskt ett överskott på över 500 miljoner kronor för koncernen som helhet, och det tycker jag är bra. Läser man oppositionens reservation kan man få för sig att det är tvärtom. I varje fall vill oppositionen måla ut en bild av ett allmänt elände i landstinget. Med rubriker som "Försuttna chanser", "Panikartade nedskärningar på Karolinska", "Vården för de äldsta försämrades" och "Vårdval Stockholm – orättvist och felkonstruerat" har man så att säga angivit tonen i debatten.

Jag vill nu kommentera den sistnämnda rubriken i oppositionens reservation: "Vårdval Stockholm – orättvist och felkonstruerat". För det första håller jag naturligtvis inte med om det. Även om vi kanske måste ändra ersättningssystemet ytterligare är Vårdval Stockholm en bra reform.

För det andra skulle ju bokslutssiffrorna för SNS och SLSO, om det nu vore så eländigt, vara betydligt mer katastrofala än de faktiskt utvisar.

SNS uppvisade i snitt underskott på 118 miljoner, men avvikelserna kan inte hänföras till primärvården utan till den höga produktionen på Södertälje sjukhus inom somatisk specialvård. SLSO har ett utfall på 48 miljoner kronor jämfört med budgetens 35, alltså en förbättring med 13 miljoner. Om det vore så eländigt som oppositionen säger skulle givetvis SLSO gå med ett mycket kraftigt underskott, och det gör inte SLSO, man gör faktiskt tvärtom bättre än budget.

Som jag sade ska jag inte utesluta ytterligare förändringar av Vårdval Stockholm och ersättningssystemet, men så eländigt som oppositionen säger är det faktiskt inte.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 125

Nanna Wikholm (S): Ett tema för den här debatten har varit sjukvården i de mindre väletablerade delarna av vår region. Det är det perspektivet som jag också vill ha.

År 2008 blev året då till slut och trots allt närakuten i Farsta tvingades stänga. Det var en mycket välfungerande, mycket populär verksamhet som verkligen adderade till den vård som vi som bor i Stockholms södra förorter får. Jag var själv med på invigningen våren 2006 och såg den smarta konstruktionen att kunna avlasta akutsjukhusens akutmottagningar och komplettera de vårdcentraler som har funnits i de olika södra förorterna tidigare genom att ha röntgen och labb i samma hus och fylla en helt annan funktion än vårdcentralerna har kunnat göra. Men de passar inte in i Vårdval Stockholmsbygget så man ville stänga ned dem

redan från början. Men eftersom ingen ville ta på sig ansvaret för jourverksamheten på vårdcentralerna fick de på nåder hålla öppet i olika steg. Det var otroligt. Jag vet inte hur många gånger vi har försökt rädda den där närakuten, stått på Farsta torg och hört de upprörda människorna, men 2008 var ändå året då man till slut stängde.

Andra gången jag var på närakuten i Farsta var några veckor efter öppnandet, på midsommarafton 2006, när min son fick hög feber och utslag. Då tog vi barnvagnen hemifrån och gick till närakuten i Farsta centrum och fick alldeles utmärkt vård. Om lilla Cibel blir sjuk i sommar, på midsommarafton, är vårt alternativ att ta taxi eller tunnelbana in till Södersjukhuset. Det är så den borgerliga majoritetens förändringar ser ut för de boende i södra Stockholm.

Näarakuten i Farsta hade 28 600 besök under 2007. Vart ska alla de människorna ta vägen? Att barnfamiljer och äldre ska tvingas till andra akuter är verkligen ingen lösning. Näarakuten i Farsta har varit mycket uppskattad och fyllt en helt annan funktion. Min pappa är 66 år nu så han börjar komma upp i de åren då han behöver gå till vårdcentralen relativt ofta, men det är inte alltid vårdcentralen är det som fyller hans behov. Han gjorde illa axeln och behövde då även kontakt med röntgen. Allt det kunde man lösa väldigt smidigt i den konstruktion som vi genomförde på näarakuten i Farsta.

När man yvs och säger att det är så bra och att man öppnar nya ställen måste vi komma ihåg de stora försämringar, de stängningar som genomförs och som blir ett slag i ansiktet på barnfamiljer och andra boende i söderort.

Anförande nr 126

Juan Carlos Cebrian (S): Ordförande, fullmäktige! Olov Lindquist sade nyligen att den här debatten kändes lång. Det kan jag förstå att han tycker. Den måste kännas lång och det måste vara smärtsamt att ta del av den omfattande kritik som vi på den här sidan salen har uttalat. Det känns långt också för oss och för mig, därför att här ställer man frågor men får sällan något svar.

För min del, och när jag säger för min del tror jag att det är för många andra också, har 2008 varit ett förlorat år när det gäller äldre. Det har varit ett förlorat år för många äldre som har sett att den nära sjukvården har förändrats och försämrats. Jag skulle kunna nämna väldigt många områden där det har blivit så. När jag läser om äldrevård i årsberättelsen ser jag bara tio–tolv rader om geriatrik. Där förklarar man att behovet har minskat, och då har man kunnat spara några miljoner. Det är det enda man nämner i den tjocka luntan som vi har fått.

Man pratar inte om antalet hemsjukvårdsbesök, trots att det sägs att de har ökat. Man har sparat. Vi debatterade senast vid förra fullmäktigemötet flera bra verksamheter i landstinget som har lagts ned, Högalid och Rosenlund. Områdesansvaret avskaffades i och med vårdvalet, och många äldre multisjuka lämnades i sticket utan att veta vem som hade ansvaret för dem.

Väl fungerande hemsjukvård, inte våra verksamheter utan i kommuner som Sigtuna där hemsjukvård sedan många år drivits av kommunen i samverkan med landstinget, har försvunnit. Modellen vårdval tolererade inte olikheter. Modellen vårdval är enheter som bedriver mer eller mindre samma vård.

För några månader sedan gjorde vi en upphandling av geriatrik. Sveriges största geriatriska klinik, som ligger i Dalen, gjorde en kvalitetsupphandling. Priset skulle inte spela så stor roll. Nu är beslutet fattat och vi vet att två avdelningar har lagts ned. Kringliggande stadsdelar och kommuner klagar på landstinget därför att de äldre kommer för tidigt till dem. Att antalet vård dagar har minskat kallar de en kvalitetsupphandling.

Kerstin har nämnt – det debatterade vi också förra gången – överbeläggningar på sjukhusen, inte bara i år när det under jul- och nyårshelg var många lediga dagar utan det är väldigt vanligt, trots att vi under så många år och så många gånger har upprepat att intag till geriatriska kliniken ska vara öppen. Det ska inte behövas någon remiss. Dörren ska alltid vara öppen. Det lyckas ni inte med. Alltjämt är det alldeles för många äldre som åker till akutsjukhusen.

Jag skulle kunna fortsätta väldigt länge, men jag vill bara konstatera, som jag sade i min inledning, att de äldre, framför allt de äldre med stora vårdbehov, inte har prioriterats av högeralliansen.

Anförande nr 127

Pia Lidwall (M): Herr ordförande! Juan Carlos tar upp ett antal frågor som naturligtvis har med vården av de äldre och sjuka att göra. Hemsjukvårdsbesöken säger han har minskat. Man måste dock berätta hela sanningen. Den är att vi hade ett lappverk av väldigt många olika ersättningar, olika avtal, över hela vårt län. Det vi har åstadkommit genom paradigmskiftet med Vårdval Stockholm är att det nu blir någorlunda jämbördiga ersättningsformer. Mitt uppdrag i landstinget är att se till att det blir vård efter behov. Det innebär att det kommer att se lite olika ut, men först måste det här paradigmskiftet ge utslag. Jag kan försäkra Juan Carlos att under 2009 kommer han att bli betydligt gladare på våra beredningsmöten.

Anförande nr 128

Juan Carlos Cebrian (S): Ordförande, fullmäktige! Det är jättebra att ersättningen när det gäller geriatrik och hemsjukvård likställs så att det blir lika över hela länet. Det tror jag ingen här är emot. Det vi är emot är att väl fungerande hemsjukvårdsverksamheter, som Rosenlund, Högalid och hemsjukvården i Sigtuna, försvinner eller läggs ned. Det är det vi protesterar mot.

Vårdval – var femte minut här i salen hör vi ordet vårdval. Vad är det för möjlighet att välja vi har gett de äldre som hade de här enheterna som vårdgivare?

Anförande nr 129

Pia Lidwall (KD): Problemet med din politik, Juan, är att du vill se olika små projekt i olika delar av vårt län. Det vi vill åstadkomma är att det ska bli likvärdig vård över hela länet. Det är en diskussion som har förts under de senaste åren. Det ska vara likvärdig vård över hela länet. Därför erbjuder vi det genom Vårdval Stockholm.

Anförande nr 130

Juan Carlos Cebrian (S): De verksamheter som jag har nämnt är inte projekt. Verksamheten på Södermalm och vid Rosenlund var inga projekt. Det var verksamheter som hade funnits i många år, där många äldre var nöjda. Vårdval och välja – vi är olika, då måste vi ha olika möjligheter att välja. Det är solklart för mig. Jag förstår inte varför det inte är det för dig.

Anförande nr 131

Landstingsrådet Dahlberg (S): Ordförande, fullmäktige! Ett av de områden där det faktiskt råder en väldigt stor och bred enighet i den här församlingen och även bland partiorganisationerna utanför landstinget är investeringar i kollektivtrafiken. Alla partier är överens om att vi här måste göra mer, och vi står inför en rad stora insatser för att förbättra kollektivtrafiken de närmaste åren. Då ska vi titta på 2008, hur gick det? Hur gick det med investeringarna i kollektivtrafiken under 2008? Alla partier stod bakom samma investeringsbudget som skulle genomföras.

Vi kan börja med att konstatera att det som togs upp i budgeten inte genomfördes. Vi fick återkomma från SL-styrelsen till fullmäktige och begära att man minskade ned ramen för investeringsbudgeten med ½ miljard, och av de 4 miljarder som var kvar var det ytterligare ½ miljard som inte förbrukades. Satsningar för 1 miljard underlät SL att fullfölja när det gällde investeringssidan.

Man kan säga att det berodde på ett antal större objekt som inte kunde genomföras av olika skäl. Men som jag sade, vi är överens om att vi behöver göra mer. Det finns en lång rad objekt som står och väntar, som står på kö för att komma i gång genom att vi investerar i kollektivtrafiken. En aktiv majoritet kan mycket väl föra fram nya objekt om det tidigt visar sig att det är problem med förseningar. Inget sådant har skett.

Hur har det gått med de riktigt stora projekten? Vi har tvärbanan till Solna, vi har Saltsjöbanan och vi har det nya spännande projekt som majoriteten har fört fram, Cityspårvägen. År 2008 blev ett år med återkommande besked om förseningar och olika typer av problem. Besked möttes av kontrabesked och till slut visste vi varken om Saltsjöbanan skulle gå till Slussen eller om Cityspårvägen skulle kunna byggas. Det är en bild av hur majoriteten har hanterat tre mycket viktiga investeringar som SL har tagit på sig. Det har inte hänt någonting 2008. I bästa fall kan man säga att det har stått stilla.

Hur har det då gått med finansieringsfrågorna som naturligtvis också är en väldigt viktig del av investeringsarbetet? Vi har naturligtvis vår del i det här, men vi har en nationell nivå också som ska bidra med statsbidrag till investeringar i kollektivtrafiken. Att det är så det ska ske är vi också överens om i alla partier.

Vi har inte fått några besked. Det kom en infrastrukturproposition i höstas som gav ett tydligt besked, nämligen att stödet till fordon ska dras in. Raskt kunde vi stryka bort bortåt 2 miljarder i statsbidrag från den investeringsplanering som SL hade. Även på den kanten kan man säga att 2008 blev ett förlorat år. Vi fick inga besked. Det enda besked vi faktiskt fick gick i fel riktning.

Vi kan summera det område där, som jag sade, alla partier är överens om att vi måste göra mer. Hur blev 2008? Investeringsbudgeten genomfördes inte. De stora projekten stod stilla. Vi fick inga besked om statsbidrag. År 2008 blev ett förlorat år när det gäller investeringar i kollektivtrafiken.

Förste vice ordföranden: Två ledamöter har begärt replik. Den ena är Åke Askensten. Jag ska med spänning lyssna, Åke, vad du använder repliken till. Det är ju så att man får använda en replik om man är apostroferad, som det heter, eller om man vill rätta en felaktig upplysning. Det är kriterierna för att få repliken. Varsågod, Åke! Vi ska lyssna på dig.

Anförande nr 132

Åke Askensten (MP): Ordföranden har ju varit väldigt liberal med repliker till höger och vänster. Jag tycker att han är för liberal. I det här fallet måste jag korrigera Lasse, för jag tycker inte att det är så bra att han berömmar alliansen för deras idé om Cityspårvägen. Den var faktiskt vår idé, Lasse. Du var med och röstade igenom den under förra mandatperioden. Jag vet det, för jag skrev själv motionen. Därför känner jag till det. Du får inte vara för frikostig med berömmet. Vi hoppas att den förverkligas i alla fall.

Förste vice ordföranden: Jag ska inte bli alltför noggrann, men det där var ungefär på den gräns som vi inte bör överskrida.

Anförande 133

Landstingsrådet Dahlberg (S): Äras den som äras bör! Åke har naturligtvis rätt. Jag ber honom om ursäkt för den här lite snabba beskrivningen.

Anförande nr 134

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Herr ordförande, fullmäktigeledamöter! Är det inte underbart! De där två ska regera ihop. Tack, Åke, du beskriver exakt hur det är. Hela tiden ska vi städa upp efter Dahlberg och gänget. Det var ju klart. Ni hade bestämt er för Cityspårvägen. Det fanns ingenting gjort åt det annat än att Socialdemokraterna hela tiden bromsade och bromsade. Det är bara bussar som ska fram och spy ut avgaser, inte spårvagnar. Den där upplysningen tackar vi speciellt för.

Jag har inte den bilden med mig, Lars, som visar hur vi har använt investeringsbudgeten, och det är väl räddningen för dig. Där kan man väl konstatera att vi kanske är ungefär lika dåliga. Vi får gemensamt bli bättre på att se till att de pengar som anslås av fullmäktige också används av SL och andra som ska investera i olika projekt. Där kan vi väl hjälpas åt att bli bättre. Men vi har investerat mer än någonsin.

Anförande nr 135

Landstingsrådet **Dahlberg (S)**: Ordförande, fullmäktige! När det gäller bromsklossar och Cityspårvägen är en bromskloss namngiven och återkommande i medierna om man googlar, som man kan göra nuförtiden. Han heter Mikael Söderlund. Han uppmärksammade majoriteten på att det fanns en rad problem med det upplägg man hade gjort. Där fanns den viktigaste bromsklossen i Cityspårvägsprojektet.

När det gäller investeringsnivåer är vi, som jag sade, överens om att vi måste göra mer. Problemet är bara att det inte gjordes mer under 2008. Det var det mitt inlägg handlade om.

Anförande nr 136

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Herr ordförande! Den bromsklossen är utbytt, Lasse Dahlberg, men du finns ju kvar hela tiden. Du har ju inte gjort något annat än att bromsa utbyggnaden av spårvägar. Det är lite trist. Du släpas ju efter. Hela tiden ska du släpas in av Miljöpartiet och Vänstern. De är ju med oss när det gäller den här utbyggnaden. Kom igen nu och var för modern teknik! Ställ upp för spårvagnarna!

Anförande nr 137

Landstingsrådet **Dahlberg (S)**: Vad bra, Christer Wennerholm, då kan vi förenas i en omfamning och se till att Spårväg syd sätts i gång snarast möjligt, att förstudien som ska inledas i höst så snabbt som möjligt övergår i verklig handling och helst att projektet tidigareläggs så mycket som möjligt.

Anförande nr 138

Landstingsrådet **Nyman (KD)**: Herr ordförande och värderade ledamöter! Det har varit i varje fall bitvis en spännande debatt. Frågan är vilken sida av landstingssalen man ska tro på efter halva mandatperioden. Jag har räknat och läst och kommit fram till att om den andra halvan av mandatperioden fortsätter på samma sätt som den första, på detta sluttande plan, enligt oppositionen, skulle jag tro att vid tiden för valet 2010 kommer emigrationen från Sverige att nå historiska mått. Det finns nämligen ingen vård kvar, inga läkare, inga vårdcentraler – ingenting! Det finns inga listade patienter; det låter som om de inte finns nu heller. Det är inte långt ifrån 90 procent som är listade, och de är listade därför att de är ganska nöjda med den vårdkontakt de har fått och tänker behålla.

Egentligen tror jag inte att skillnaderna är så rasande stora som det låter av debatten, i synnerhet som jag ser att oppositionen yrkar bifall till bokslutet i allt väsentligt. Det är på några punkter det är avvikande meningar, men i allt väsentligt är vi överens.

Jag får ett intryck av att det mer har handlat om vad som borde ha hänt i senaste valet i stället för en granskning av 2008 års bokslut. Det är ingen tvekan om, det finns svart på vitt, och det finns i flera upplagor på bordet i dag, att väldigt mycket har utträttats, såväl under 2008 som året dessförinnan, 2007.

Det går också att dra slutsatsen, även om man läser det här utomordentligt kritiskt, att det har hänt väldigt mycket positivt. När tillgängligheten ökar borde det kunna erkännas också av en opposition. Hur mycket man än sitter fast i den egna retoriken borde det kunna tillstås någon gång. Sedan kanske man inte är nöjd med utvecklingen utan vill ha en ännu högre grad av tillgänglighet för att på det sättet försöka bidra till att den blir bättre.

Jag får ett intryck av att det nog inte görs några läkarbesök och att patienterna är nöjda på fel sätt. Jag vet inte om frågorna ställs annorlunda nu än under tidigare mandatperiod, men man mäter nog på samma sätt. Patienterna är så till den grad nöjda. Resenärerna är så till den grad nöjda. Är det det som är problemet för oppositionen, att det är en alliansregering som styr det här landstinget och lyckas åstadkomma de här resultaten, eller var ligger felet någonstans?

Jag roade mig häromdagen – roa och roa, jag kan säga att nöjet var något begränsat, men ändå – att läsa mellanrubrikerna på de två första sidorna i landstingsstyrelseärendet som ligger på vårt bord i dag. Det finns alltså icke en positiv mellanrubrik från oppositionen, inte en. Allt är enbart elände – medan alliansregeringen här i landstinget naturligtvis är lite mer objektiv i sin beskrivning av vad som har hänt. Läger man de här sidorna bredvid varandra är det som om vi inte befinner oss i samma landsting, kanske inte ens på samma planet. Det är en sådan fantastisk skillnad. Jag vet inte om jag har sett det på det sättet tidigare, men det var så påfallande trist att läsa dessa negativa mellanrubriker. Jag ska inte förstöra nöjet för er i eftermiddag genom att läsa upp dem. Ni kan läsa dem själva. När ni vid något tillfälle känner ett särskilt glädjerus och vill komma i balans, läs de här mellanrubrikerna så får ni syn för sägen.

Jag tror precis tvärtom. Vi har lagt en grund under första halvan av den här mandatperioden som kommer att ge vid handen att väljarna kommer att ge alliansen förnyat förtroende. I dag är skillnaden 23 mandat. Jag är ganska försiktig i min optimism framöver. Jag tror att skillnaden är 25 efter nästa val. Någon gång måste man väl ändå tacka en framgångsrik politisk ledning för de alldeles fantastiska resultaten, relativt sett, som det här landstinget har kunnat gynnas av.

Till dagens besked från den sittande alliansregeringen som lyckades hitta en och annan miljard att tillföra kommunsektorn. Nu tycker naturligtvis alla kritiker att det är alldeles för lite, att det är för sent, att det är passivt och allt det där andra igen. Men det kom ändå ett antal miljarder. Det här landstinget kanske kan räkna in 400 miljoner eller någonting sådant om man räknar lite ytligt och snabbt, eller 402, jag vet inte. Det är naturligtvis ett stöd till den sektor som vi har ett särskilt ansvar för.

Vi ska självfallet tacka och ta emot och hålla regeringen på gott humör på så sätt att de inser att den framgångsrika ledningen av Stockholms läns landsting kan vara värd en och annan dusör ytterligare därför att vi kommer att korta köerna till en behaglig nivå, nämligen den som passar patienterna och deras närstående.

Fru ordförande, blev det nu, får jag också yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag är jag alldeles nöjd.

Anförande nr 139

Viviann Gunnarsson (MP): Ordförande, ledamöter! Nu har vi fått höra en predikan och en lovsång till majoritetens väldigt goda styre. Det är så här, Stig Nyman – det borde du veta som är en gammal landstingspolitiker – att när majoriteten lägger fram sin årsredovisning kan man inte från oppositionens sida göra så mycket annat än att godkänna det mesta som finns i den. Det är så det går till. Det är i budgeten som vi kommer att hantera våra olika ståndpunkter. Vi har ändå här i dag väldigt tydligt visat på var de skiljelinjerna går.

Jag vill också påpeka att vi i Miljöpartiet har en egen reservation i det här ärendet, men skiljelinjen går i det som är ett paradigmskifte, från ett hackande i smått till en långsiktig politik för att få en bra vård för alla och också en bra kollektivtrafik. Det har vi visat i vårt budgetförslag. Men vi ska inte prata om budget utan om årsredovisning, och när det gäller årsredovisningen kan vi inte gå in i andra detaljer än dem som vi har läst om.

Jag vill också peka på då att det är intressant att se på revisionens synpunkter i det här ärendet.

Anförande nr 140

Landstingsrådet Nyman (KD): Inte behöver du be om ursäkt för att du yrkar bifall till det här bokslutet. Känn dig lite stolt över att vara med om det! Det är historiskt på det sättet.

Hellre lovsång än litanior, naturligtvis, alldeles oavsett vad det handlar om. Jag tycker att det finns grund för det jag sade i mitt inlägg. Det finns tydliga framsteg som ett resultat av den förda politiken. Ni säger privatisering och vill göra det nedlåtande – dina partikamrater har gjort det tidigare, flera har gjort det i dag – som om själva fenomenet att personal tar över en vårdcentral till exempel missgynnar befolkningen, skattebetalarna eller patienterna. Ni vet ju erfarenhetsmässigt att det är precis tvärtom.

Sedan kan det finnas ett och annat undantag, även om inte jag känner till dem.

Anförande nr 141

Viviann Gunnarsson (MP): Den där sista biten kanske var lite onödig eftersom det faktiskt visat sig att det kanske inte är helt lagligt att göra på det viset. Det har vi ju diskuterat i många andra sammanhang. Det tycker jag var lite onödigt.

Jag vill bara säga att det också hade varit ett bra bokslut om den andra sidan hade vunnit, men vi hade kommit fram till ett sådant bokslut på andra vägar. Det tycker jag att vi har tryckt på under hela dagen, att det är de andra vägarna som vi tycker är viktiga, där vi ger hela befolkningen samma rättigheter.

Anförande nr 142

Landstingsrådet Nyman (KD): Jag har självklart respekt för att det finns andra synpunkter och andra partier som vill föra annan politik och så vidare.

Om vi ska tala om onödiga inlägg förstår jag inte vad som inte skulle vara helt lagligt i att 60 procent av primärvården är i privata händer. Flera av de här verksamheterna har varit i privata händer i något decennium och drygt det. Att avknopningsvägen numera ser stängd ut är en helt annan sak. Jag talar om bokslutet för 2008 och första halvan av den här mandatperioden. Det var det som så att säga var ingången i mitt inlägg.

Anförande nr 143

Landstingsrådet Elmsäter-Svärd (M): Fru ordförande och fullmäktige! Jag vågar påstå att vi i alliansen är bra, men vi kan bli bättre. Vi går på devisen att den som har slutat att bli bättre redan har slutat att vara bra. Det är en ständig process.

Nu när vi är inne i diskussionen om bokslut och årsredovisning är det också en process. Man måste ständigt ha med sig hur det var tidigare, hur det ser ut just nu och hur det blir framåt. Jag kan i alla fall konstatera att när det gäller vår verksamhet och det som har gjorts under 2008 har vi på 69 av 71 punkter fått näst högsta eller högsta betyget för hur vi har skött våra räkenskaper och hur vår verksamhet och ekonomi fungerar. Men det finns alltså utrymme för att bli än bättre, även om vi redan är bra.

Jag skulle vilja återkomma till det som Thomas Magnusson tog upp i sitt replikskifte när det gäller uppföljning och redovisning, därför att det är någonting som vi måste bli ännu bättre på. Det säger jag i den delen eftersom mer och mer av det sätt som vi har valt att jobba på utgår från att vi styr vår verksamhet med mål- och resultatstyrning. Det kommer att innebära att det ställs allt högre krav på att vi blir duktigare på att följa upp och kontrollera så att vi ser att rätt saker görs för rätt summa pengar. Jag tror också att det är viktigt att vi generellt jobbar betydligt mycket mer med öppna jämförelser, både för verksamhet driven av landstinget och för verksamhet som drivs av någon annan.

Om man då kopplar till den budget som görs, för det är den som föranleder vilket arbete som bör redovisas tillbaka till fullmäktige, har jag under det här året som jag nu har varit med i den här församlingen också ägnat mig en del åt att titta på hur vi egentligen skriver våra uppdrag i en budget. Det är väldigt svårt att följa vad som är ett uppdrag om det kommer in för mycket löpande i en text. Redan där måste vi ta en process för att bli bättre.

Det som vi konkret gör, förutom att vi följer revisorernas goda rekommendationer att inte bara anmäla uppdrag utan även besluta dem, är att jobba fram en process med styrkort så att vi mycket tydligare ska kunna följa upp och redovisa och framför allt avsluta uppdrag, så att de inte bara halkar med hela tiden.

Avslutningsvis, fru ordförande, skulle jag för min del men också från hela alliansens sida återigen vilja tacka all personal som finns ute hos oss i våra verksamheter för att 2008 blev ett så pass bra år för våra medborgare, och till slut önska min med- eller motkombattant Ingela Nylund Watz, innan du försvinner härifrån i dag, en glad påsk och trevlig resa.

Anförande nr 144

Thomas Magnusson (V): Fru ordförande! Tack så mycket, Catharina! Jag tycker att det var väldigt bra att du ändå lyfte fram det som jag efterlyste i mitt inlägg. Verksamhetens styrning och uppföljningen av den behöver faktiskt ventileras mycket mer. Jag uppfattar den signal som du skickar ut som att du faktiskt tar de påpekanden som revisorerna gör på allvar.

Det som dock är ett bekymmer är väl, som revisorerna också påpekar, att vårdvalet, om vi nu tittar på 2008, egentligen i nuläget har försvärat jämförbarheten, har försvärat uppföljningen och har försvärat möjligheten att skapa de öppna jämförelser som du pratar om. Jag vill ändå i det här läget tolka ditt svar som positivt, att du är beredd att arbeta med det här. Det tror jag är viktigt att vi gör tillsammans.

Anförande nr 145

Anders Johansson (S): Fru ordförande! När det är dags för årsredovisningsbeslut skulle jag utifrån en lokal horisont vilja ta upp tre saker som har varit de mest flitigt debatterade bland de väljare som jag representerar och den del av länet som jag kommer från, Sigtuna kommun. Det finns tre saker som jag tror att väldigt många kommer att komma ihåg från 2008 när det gäller landstingets verksamhet och dess konsekvenser framöver.

Den första och allra viktigaste är ju införandet av Vårdval Stockholm som slog sönder en under 14–15 år välfungerande gemensam verksamhet mellan den kommunala hemtjänsten och landstingets hemsjukvård i en hemvård och ersatte den med en gammal, omodern och traditionell hemsjukvårdsverksamhet vid årsskiftet. När landets övriga kommuner och landets övriga landsting strävar mot att hitta en gemensam verksamhetsform mellan den

kommunala hemtjänsten och den hemsjukvård som landstinget ansvarar för gör vi här i Stockholms läns landsting precis tvärtom.

Den äldreomsorg som har klassats som den bästa i hela ABC-regionen, därför att vi har haft en sammanhållen hemtjänst tillsammans med hemsjukvården, kommer inte att finnas på plats under 2009. Den avslutade den moderatledda alliansledningen i landstinget effektivt under 2008. När Juan Carlos Cebrian tog upp den här frågan tidigare i debatten och Pia Lidwall svarade på hans anförande motiverade Pia Lidwall detta med att vi skulle införa en likvärdig sjukvård i hela länet. Det är ett tydligt och rakt besked till de gamla i Sigtuna kommun som har haft den här fina verksamheten: Bara för att ni har haft en kvalitativt bättre verksamhet tvingas ni nu till en försämring därför att vi ska genomföra Vårdval Stockholm i hela regionen. Så talar en sann centralist som vill stöpa all verksamhet i samma form och som slår sönder en välfungerande verksamhet som alla, jag säger alla, tycker har varit bra, men som ni har saboterat och förstört.

Den andra saken som har varit föremål för debatt är nedläggningen av en väldigt uppskattad och välfungerande distriktssköterskemottagning i Rosersberg med tillhörande barnavård. Det finns ingen plats för det i Vårdval Stockholm. De unga barnfamiljer som finns i Rosersbergs samhälle får nu packa sig iväg någon annanstans om de ska till en barnavårdscentral. Den växande befolkningen i Rosersberg, som framför allt beror på det växande antalet företag och de arbetstillfällen de för med sig, har inte längre en lokal distriktssköterskemottagning att besöka. Det slogs sönder i Vårdval Stockholm. Så fungerar centralismen när allting ska stöpas i samma form och mångfalden ska kapas.

Den tredje saken som har stått i fokus i debatten om det som är landstingsverksamhet i den del av länet jag kommer från är SL:s inriktningsbeslut att slopa kvartstrafiken till Rosersbergs och Märsta stationer. Efter många års kamp för att få kvartstrafik i stället för halvtimmestrafik har SL:s styrelse nu beslutat att upphöra med den verksamheten på sikt och införa halvtimmestrafik igen. Det är sannerligen inte för en region på framväxt, och det stimulerar inte till att hålla ihop den här regionen som *en* näringslivsregion och *en* arbetsmarknadsregion.

De tre landstingsfrågorna under 2008 kommer att vara med Sigtunaborna i diskussionerna framöver, och jag tror att de kommer att komma ihåg det den tredje söndagen i september 2010.

Anförande nr 146

Pia Lidwall (KD): Fru ordförande och ledamöter! Det är väldigt intressant att du tar upp just frågan om hemsjukvården. Det är nämligen så att inom hemsjukvården delegerar landstinget en del frågor som har att göra med läkemedelshantering till kommunens verksamheter. Det fungerar utmärkt i allra största delen av vårt län, men just i Sigtuna har man slagit till mot att den inte ska fungera efter att landstingets Vårdval Stockholm sattes i sjön.

Det vore väldigt klädsamt om du som representerar Sigtuna kommun i dag faktiskt kunde berätta att vi ska lösa det här tillsammans och att det som tidigare fungerade väldigt bra med delegering till din personal inom kommunen kommer att fortsätta så att värden av de gamla som bor i Sigtuna kommer att fungera utmärkt. Det gör den i dag, men den kan fungera mycket bättre.

Anförande nr 147

Anders Johansson (S): Fru ordförande! Var det någon som hörde Pia Lidwall svara på min fråga?

Fru ordförande! Man kan få intrycket att det var Sigtuna kommun som slog sönder den gemensamma verksamheten mellan den kommunala hemtjänsten och landstingets hemsjukvård. Det var det inte. Det var Pia Lidwall som gjorde det. Det är därför som vi nu har en gränsdragningsproblematik när det gäller vad som är landstingets ansvar och vad som är kommunens ansvar.

Du kanske skulle efterhöra åsikterna hos den landstingsansvariga sjukvården lokalt i kommunen i form av primärvården och vårdcentralen som plötsligt upptäckte att de behövde köpa in bilar till sin verksamhet för att kunna komma ut på landsbygden och ge insulinsprutor till de äldre som behövde det. Det fanns inga bilar att köra ut med, för dem hade ju kommunen stått för.

Kom inte dragande med att det är Sigtuna kommun som skulle vara ett problem i detta fall. Det är du som har lagt ned den gemensamma hemvården, hemtjänsten och hemsjukvården, i Sigtuna kommun. Andra delar av landet blickar mot detta och vill införa samma system, dina partivänner också, inte bara här i Stockholmsregionen utan också i övriga landet. Dribbla inte bort korten, Pia Lidwall!

Anförande nr 148

Pia Lidwall (KD): Fru ordförande! I den här frågan svarar Sigtuna kommun med att straffa landstinget och människorna som bor i Sigtuna genom att det som tidigare har fungerat väldigt väl med delegering inte ska få göras längre. Jag tycker att det är synd och skam, och jag hoppas verkligen att vi kan lösa den här frågan på ett bra sätt framöver. Det som fungerar överallt i hela länet fungerar helt plötsligt inte i Sigtuna.

Anförande nr 149

Anders Johansson (S): Fru ordförande! Fram till årsskiftet har Sigtuna kommun haft ABC-regionens bästa äldreomsorg. Det främsta kriteriet till att vi har utsetts till det i flera år är att vi har haft en sammanhållen organisation mellan den kommunala hemtjänsten och hemsjukvården. Man har inte fått besök av två tre olika personalgrupper per dygn. Man har fått besök av samma personal, från samma organisation med medicinsk träffsäkerhet och en trygghet för de äldre. Det har Pia Lidwall slagit sönder. Det är det som är huvudfrågan.

Jag tycker att du ska vända dig till den folkpartistiske kommunstyrelseordföranden i Upplands Bro kommun som sitter med samma problematik som Sigtuna kommun gör just nu när det gäller gränsdragningen mellan vad som är landstingets ansvar och vad som är kommunens ansvar. Du kommer snart, om du känner dig ansvarig för detta, att få på halsen av många andra kommuner. Det ser nämligen oerhört olika ut runt omkring i länet när det gäller vem som tar ansvar för olika insatser hos de äldre. Det finns ingen likvärdighet i detta i länet.

Anförande nr 150

Kerstin Pettersson (V): Fru ordförande! När Pia Lidwall replikerade på Juan Carlos Cebrian vet jag inte om jag missuppfattade det hon sade, nämligen att hemsjukvårdsbesöken har minskat på grund av att man har gjort ersättningarna lika, därför att tidigare var ersättningen olika. Jag förstår inte hur hemsjukvårdsbesöken kan minska på grund av att ersättningen blir lika, för behoven av hemsjukvård finns väl fortfarande kvar oavsett vilken majoritet det är här i landstinget. Vi har ändå sett att man har dragit in på hemsjukvården i Sigtuna, i Rosenlund och i övriga delar av länet. Jag kan inte riktigt få ihop det där.

Sedan pratade Pia om att det förut var projekt som var som ett lapptäcke som lappades, men då undrar jag: Är det inte det i dag när vi vet att de stimulanspengar som vi har fått för 2006 och 2007 inte har utnyttjats fullt ut utan vi får lov att betala tillbaka 3,7 miljoner till Socialstyrelsen. Är inte det också projekt som har lappats och lagats och är som ett litet lapptäcke? Man har inte kunnat fullfölja det man har ansökt om pengar för.

Anförande nr 151

Pia Lidwall (KD): Fru ordförande! Vi ville knyta hemsjukvården till vårdvalet därför att det skulle bli en rejäl satsning och ett ansvar för husläkarna att vårda de gamla på ett bra sätt. Därför knöts den basala hemsjukvården till Vårdval Stockholm. Det gällde från och med den 1 januari 2008. Men vi hade gamla avtal som sträckte sig in på 2008 och det gjorde att det fördes en lång diskussion och att några fick säga upp en del personal. Vi mötte detta med att avsätta mer pengar till hemsjukvården från och med den 1 februari i år och gav ett tydligare uppdrag.

När det gäller avtal och lapptäcke är det inte helt obekant att det inom ramen för primärvården tidigare fanns 340 olika avtal. Nu finns det en auktorisationsmodell och ett regelverk som alla ska följa. Det blir mycket enklare i fortsättningen.

Anförande nr 152

Kerstin Pettersson (V): Det ska bli intressant, Pia, att se nästa års redovisning, men jag tror inte att hemsjukvårdsbesöken kommer att öka. Jag tror snarare att det blir en minskning. Vi får väl se nästa år. Du och jag kommer säkert att stå här och debattera då igen.

En annan sak som jag tänkt på är delegering. Jag tycker faktiskt att man måste ta allvarliga diskussioner med kommunerna om vilka ansvarsområden som gäller och inte bara säga att man kan delegera allt till kommunerna när det gäller äldreomsorgen.

Anförande nr 153

Pia Lidwall (KD): Det delar jag din syn på, Kerstin Pettersson, och därför pågår också ett samarbete med KSL när det gäller just de frågor som har att göra med delegering. Socialstyrelsen kommer också med en rapport som handlar om egenvård och den kommer att klargöra vissa saker. Inför nästa år vet vi säkert betydligt mer om hur väl det här slog ut.

Anförande nr 154

Lena-Maj Anding (MP): Jag vill bara knyta ihop påsen efter den här debatten. Vi i Miljöpartiet tycker att den här debatten ändå ganska tydligt har gett vid handen de skillnader som finns mellan de olika partierna. Vi tycker inte att det här landstinget tar ansvar för den ekonomiska utveckling vi har runt omkring oss. Vi anställer inte i det här landstinget längre, vi avskedar personal. Det är inte att stödja social tillväxt.

Vi tar heller inte tillräckligt ansvar för den klimatomställning vi behöver göra i Sverige. Vi stöder alltså inte tillräckligt mycket den gröna tillväxten. Miljöpartiet menar att den politik som förs inte är tillräckligt hälsofrämjande, och därmed är den inte långsiktigt hållbar. Vi tycker att det behövs ett paradigmskifte.

Vi har en budget för detta paradigmskifte och vi avser att lägga fram en sådan budget även för 2010. Tack för debatten!

§ 73 Revisionsberättelser över dels landstingsstyrelsen, dels övriga nämnders, styrelser och bolags verksamhet för år 2008 samt ansvarsprövning

Ordföranden: Under denna punkt kommer vi att behandla revisionsberättelser och ansvarsprövning. Ansvarsprövningen är måhända ett av de allra viktigaste besluten som en fullmäktigeförsamling fattar under ett år. Ni har fått ut handlingar som säger i vilken ordning vi behandlar det här tre ärendena. Ni har också fått ut ett underlag från den beredning som fullmäktiges presidium har gjort i ansvarsprövningen. Ni har också fått ett underlag som talar om jäv. Under denna punkt föreligger jäv enligt vissa regler. Den enkla utgångspunkten för jäv är naturligtvis att ingen fattar beslut om att ge sig själv ansvarsfrihet.

Som underlag för vår bedömning om ansvarsfrihet har vi framför allt det arbete som våra revisorer har gjort. Revisorerna arbetar på fullmäktiges uppdrag, och de är indelade i tre revisionsområden. Inledningsvis ger jag ordet till revisorerna som får berätta om granskningen och sina iakttagelser. Därefter ges ledamöterna möjlighet att ställa frågor till revisorerna angående deras granskning.

Anförande nr 155

Georg Jönsson, ordförande i revisionskollegiet: Fru ordförande, ärade landstingsfullmäktigeledamöter! Nu är det dags för oss i revisionen att redovisa vår syn på det gångna årets verksamhet. Jag har två olika varianter. Jag har med alla handlingar till den långa varianten, men med tanke på den diskussion som har varit kommer jag att fatta mig ganska kort.

Vi noterar från landstingsrevisionens sida ett överskott vad gäller 2008 års verksamhet på drygt ½ miljard. Det är bättre än budget och det är positivt, men det är nödvändigt för att trygga de ekonomiska utmaningar som Stockholms läns landsting står inför.

Vi noterar samtidigt en positiv utveckling vad gäller landstingets två huvudområden, nämligen vården och trafiken. Vi noterar samtidigt att verksamheterna sammantaget har genomförts på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt och under ekonomisk kontroll.

För ungefär ett år sedan redovisade jag vilket uppdrag vi revisorer har och på vilket sätt vi genomför det uppdraget, därför tänkte jag inte gå in närmare på det nu. Vi har lämnat en lägesrapport och en augustirapport i anslutning till delårsbokslutet. Sedan har vi också lämnat en novemberrapport över den löpande granskningen. Det vi nu återkommer till är att knyta ihop säcken och redovisa de samlade bedömningar som vi har gjort.

Jag kan sammanfatta detta i fyra övergripande punkter.

För det första tillstyrker vi ansvarsfrihet för samtliga styrelser, nämnder och bolag inom Stockholms läns landsting.

För det andra har det inte funnits anledning att i något avseende rikta anmärkning mot någon styrelse, någon nämnd eller något bolag inom landstinget.

För det tredje begränsar sig vår kritik och våra synpunkter till tre styrelser inom landstinget: landstingsstyrelsen i en ekonomisk redovisningsfråga, Karolinska universitetssjukhuset i en styrningsfråga och sjukvården i Salem, Nykvarn och Södertälje i en styrningsfråga.

I övrigt är det helt rena revisionsberättelser och granskningsrapporter.

Vi har överlämnat hela materialet till fullmäktiges presidium tidigare, och ni har huvuddelen på era bord – denna tjocka lunta. I foajén har också de olika projektrapporter som har tagits fram under det gångna året redovisats.

Vi vinnlägger oss om att föra en god dialog och ha bra kontakt med de styrelser och nämnder som vi granskar enligt det uppdrag som ni i fullmäktige, som är uppdragsgivare, har gett oss.

Jag tänkte begränsa mig med tanke på den diskussion som fördes i samband med bokslutet, som jag har lyssnat på med stort intresse, och lämnar över till ordförandena i de tre olika nämnderna, nämligen mina kolleger, med början av vice ordföranden i kollegiet tillika ordförande i revisorsgrupp 1, Kenneth Strömberg.

Anförande nr 156

Kenneth Strömberg, ordförande i revisorsgrupp 1: Ordförande, landstingsfullmäktige! Revisorsgrupp 1 har, som ni säkert vet, ansvaret för revisionen av landstingsstyrelsen och alla dess många och viktiga utskott samt landstingets centrala bolag, alltså AB Stockholms läns landstings Internfinans och Landstingshuset i Stockholm AB.

Revisionen under det gångna året har varit väldigt starkt inriktad på den ekonomiska kontrollen och styrningen av verksamheten. Samtliga enheter i revisionsområde 1 har fått minst betyget godkänt för 2008 när det gäller såväl räkenskaper som internkontroll och styrning. Landstingsfastigheter och SLL Internfinans har fått högsta betyg, bra, för både intern kontroll och styrning. Landstingshuset i Stockholm har fått betyget bra för styrning, en höjning jämfört med 2007.

Vi tycker att revisionsarbetet under 2008 från våra utgångspunkter har löpt planenligt och väl. Vi har haft god kontakt med landstingsstyrelsens presidium, utskottsledningar och finanslandstingsråd.

Vid en översiktlig jämförelse mellan budget och givna riktlinjer får det ekonomiska och verksamhetsmässiga utfallet för 2008 från revisionens utgångspunkter bedömas som gott.

Nu, ordförande, till årsredovisningen.

Vi anser att årsredovisningen inte fullt ut är upprättad enligt god redovisningssed. Vi lämnar kritik när det gäller redovisningen av avsättningar för omstruktureringskostnader och pensionskostnader.

Karolinska universitetssjukhuset har avsatt 40 miljoner kronor för omstruktureringsåtgärder inom det egna sjukhuset. De har också gjort en avsättning, en reservering, på 200 miljoner kronor på koncernövergripande nivå. Dessa avsättningar menar vi inte uppfyller kriterierna för avsättning enligt god redovisningssed.

Däremot bedömer vi att avsättningen på 30 miljoner som är gjord för landstingsstyrelsens förvaltning är förenlig med god redovisningssed. Det har att göra med att man där också har kunnat ange hur pengarna ska användas.

I övrigt menar vi att posterna mer eller mindre utgör gissningar om vad som skulle kunna uppstå och därmed uppfyller man alltså inte kriterierna för god redovisningssed.

Revisorerna har haft påpekanden att göra om avsättningarna på koncernnivå. Det började 2006 och fortsatte under 2007. Vi är då också kritiska mot årsredovisningen för 2008. Vi ser det, ordförande, som problematiskt att en felaktig hantering nu sprider sig ut i organisationen. Vi kan också konstatera att fullmäktige fortfarande inte har fått någon samlad återrapportering av effekter av tidigare års omstruktureringsåtgärder, vilket vi efterlyser.

Sedan 1998, ordförande, finns en kommunal redovisningslag som säger att god redovisningssed bestäms av rekommendationer från normgivande organ. Det är alltså ingenting som man från tid till annan kan bestämma över själv. I grunden handlar det alltså om huruvida kostnader är hänförliga till det aktuella redovisningsåret eller inte. I det här fallet handlar det om reserveringar för framtida kostnader, och vi menar att det snarast är en budgetfråga och inte har i bokföringen att göra över huvud taget.

Även om vi trots allt försöker förstå det budgetresonemang som kan ha förts måste revisorerna notera fakta. Vi tycker att förfarandet är onödigt. Det har ingen reell påverkan på landstingets ekonomi men riskerar på sikt att skapa oreda i redovisningen. Om flera kommuner och landsting efterhand börjar göra på detta sätt menar vi att vi får problem att överblicka och jämföra ekonomiska resultat och substans i svensk kommunalförvaltning.

Den kommunala redovisningslagen och etablerandet av god sed, som man nu faktiskt har valt att avvika från, har tillkommit precis för motsatsen, att ge överblick, korrekt information och jämförbarhet för fullmäktige.

Förutom det som jag har sagt om de jämförelsestörande posterna är revisorsgruppens bedömningar i huvudsak positiva, vilket framgår av den revisionsberättelse och de granskningsrapporter vi har överlämnat till fullmäktige i dag. Jag ska inte läsa upp de rapporterna men vill gärna rekommendera er att ta del av revisionskontorets och yrkesrevisorernas rapporter. Där finns positivt och negativt, fakta och analys av ekonomi och verksamhet.

Ordförande! Slutligen till styrningen av verksamheten och ekonomin. Landstingsstyrelsen bör skapa rimliga förutsättningar för landstingsfullmäktiges ledamöter att bedöma hur uppdragen i budget och andra beslut har verkställts av ansvariga styrelser och nämnder. Därför tycker vi att uppdelningen av återrapporteringen av fullmäktiges mål och uppdrag i två dokument försvårar överblicken av måluppfyllelsen, vilket vi har påpekat tidigare.

Mängden av uppdrag liksom avsaknaden av analyser och bedömningar begränsar möjligheten till styrning och uppföljning. Vi menar alltså att denna hantering ur styrningssynpunkt inte är acceptabel.

Det krävs mer av samlade analyser och redovisningar från landstingsstyrelsens sida. Detta tycker vi också är synnerligen viktigt för ansvarsprövningen. Trots viss utveckling kvarstår enligt revisionens bedömning brister. Det kan alltså bli betydligt bättre.

Vi konstaterar också att landstingskoncernens instrument för uppföljning och prognos för den ekonomiska utvecklingen håller en godtagbar standard. Fullmäktiges övergripande huvudmål, att säkerställa en ekonomi i balans, bedömer vi som uppfyllt.

Ordförande, fullmäktige! Revisorsgrupp 1 bedömer slutligen att verksamheten sammantaget sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer, med gjorda påpekanden och kritik av jämförelsestörande poster, att räkenskaperna för 2008 är rättvisande och att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi tillstyrker därför att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för landstingsstyrelsen och dess ledamöter för det gångna verksamhetsåret, 2008.

Anförande nr 157

Göran Hammarsjö, ordförande i revisorsgrupp 2: Ordförande och ledamöter! Revisorsgrupp 2, med ansvar för revisionen av sjukvårdsproduktionen och patientnämnden, vill utöver vad som sägs i det revisionsunderlag som ni har i foajén och som ni har fått hemskickat poängtera några delar av revisionen. Jag kan inte heller underlåta, fru ordförande, att notera att det är trevligt att höra de kopplingar till revisionsunderlaget som har förevarit i den på sitt sätt långa och givande debatt som ni har fört för en stund sedan.

Jag vill också anmäla iakttagelser från den revision som har utförts av revisorerna Bernt Östh och undertecknad för den gemensamma vårdorganisationen i Norrtälje. Låt mig börja med några kommentarer kring ökad tillgänglighet och kortare vårdköer. Vad gäller vårdköer och kvalitet finns det fortsatta iakttagelser i revisionshandlingarna. Några har refererat till dem tidigare. Det framgår också av våra revisionsberättelser för hälso- och sjukvårdsnämnden, sjukhusen och SNS, alltså Södertälje, Nykvarn och Salem.

Fullmäktiges övergripande mål om att förbättra tillgängligheten och kvaliteten inom hälso- och sjukvården bedöms översiktligt ha uppnåtts. Den ökade mängden läkarbesök i öppenvården tyder på detta, liksom att kraven på tillgänglighet enligt vårdgarantin har uppfyllts i högre grad 2008 jämfört med 2007.

Efter genomförd granskning av tillgängligheten till besök och behandling hos specialist bedöms HSN och akutsjukhusen ha prioriterat en ökad tillgänglighet. Vårdgarantin inom specialistsjukvården uppfylls emellertid inte till alla delar. Under 2008 har köerna minskat på sjukhusen beroende på det arbete som bedrivits för att minska köerna innan sjukhusen den 1 januari 2009 övertog ansvaret för vårdgarantin.

När det gäller vårdval och fler vårdgivare, alltså mångfald, har arbetet för ökad mångfald av vårdgivare fortsatt enligt fullmäktiges beslut. Revisionens granskning visar att det saknas ett samlat grepp över mångfaldsarbetet inom hälso- och sjukvården och en övergripande analys av den totala kostnaden. Hälso- och sjukvårdsnämndens beställarroll behöver anpassas till vårdvalssystemet. Få av kvalitetskraven på utförarna är exempelvis nivå-satta. Dessutom saknas tydliga kriterier för uppföljning och eventuellt återtagande av auktorisation. Någon mer utvecklad information om kvalitet eller behandlingsresultat har inte kunnat lämnas till patienterna. Därmed riskerar man att inte uppnå målet att patienten ska ha ett ökat inflytande över vården.

Arbetet med Vårdval Stockholm har hittills bedrivits med kostnadskontroll och relativt tydliga ansvarsavgränsningar. Vidare har patienterna möjligheter att komma i kontakt med husläkarmottagningarna förbättrats.

Beträffande sjukhusens ändrade styrning och styrstrategi pekar vi på några huvudpunkter. Den nya styrstrategin, och framför allt flerårsavtalens utformning, innebär förändrade roller och ansvar. HSN:s förmåga att ställa om organisationen främst till uppföljning, ägarens förmåga att ta ansvar för hälso- och sjukvårdens långsiktiga utveckling och sjukhusens förmåga att leva upp till avtalets intentioner är avgörande för modellens fortlevnad.

Vad det gäller säker vård är uppföljningen av patientsäkerhet inte tillräckligt tydlig på landstingets övergripande nivåer. HSN, styrelser och nämnder har inte heller utarbetat tillräckligt tydliga mål för patientsäkerhetsarbetet. Utan tydliga mål finns en svag grund för att mäta i vilken riktning säkerheten utvecklats.

Så några kommentarer om Karolinska och Tiohundra. Vad gäller styrning och tillämpning av vissa redovisningsprinciper finns iakttagelser i revisionshandlingarna. De framgår också av revisionsberättelsen för Karolinska och har för övrigt kommenterats av mina två föregående kolleger.

Årsredovisningen för Karolinska har i huvudsak upprättats enligt god sed och landstingets anvisningar med undantag för avsättning för omstruktureringsåtgärder på 40 miljoner kronor. Karolinska har inte en sådan förpliktelse mot personalen som skulle rättfärdiga en avsättning för omstruktureringskostnader på 40 miljoner kronor per balansdagen. Räkenskaperna ger dock en rättvisande bild av årets resultat och verksamhet. Verksamheten bedrivs i linje med de specifika ågardirektiven.

Karolinska redovisar ett negativt resultat på 251 miljoner kronor eller cirka 2 procent av omsättningen. Resultatet har påverkats negativt med de 40 miljoner jag alldeles nyss refererade till. Sjukhuset har under 2008 ökat sin produktion på samtliga områden utom för akuta öppenvårdsbesök. Produktiviteten har, beräknad i enlighet med landstingets anvisningar, minskat.

Vissa förbättringar i styrningen och uppföljningen har skett under året, och styrelsen och ledningen har vidtagit ett antal åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen. Dessa åtgärder har dock inte haft tillräcklig effekt under året. Karolinska redovisar för fjärde året i rad ett ekonomiskt resultat som är sämre än av fullmäktige fastställt resultatkrav.

När det gäller Tiohundra, det vill säga Norrtäljeorganisationen, kvarstår i huvudsak tidigare påtalade oklarheter i ägarrollen och ägarstyrningen genom kommunalförbundet. En god samverkan mellan huvudmännen och en tydlig styrning av bolag, nämnd och kommunalförbund är avgörande för de framtida resultatet och för att kunna uppnå syftet med den nya sjukvårds- och omsorgsorganisationen. En kraftfullt markerad styrning på högre nivå erfordras.

Nämnden måste få tydliga direktiv kring och besked om budget i ett tidigt skede för att möjliggöra en bättre styrning av nämndens verksamheter. Nämnden har inte i alla delar haft möjlighet att påverka resursfördelningen utifrån det uppdrag som nämnden haft som finansieringsansvarig.

Rapporteringen till landstingsfullmäktige av hur alla givna uppdrag har genomförts återstår också för ledningen att ta sig an – nu gäller det helheten, inte bara Norrtälje. Det finns ju en handling som i skvallret kallas "Monstret", som är en uppräknings av uppdragen, genomförda aktiviteter och om uppdragen har slutförts eller inte. Det är alltså en volymredovisning. Landstingsfullmäktige behöver också en kvalitets redovisning, med utökad analys och kommentarer av och till resultaten. Landstingsfullmäktige skulle då få bättre möjligheter att läsa av effekterna av styrsignaler – mål, uppdrag, nyckeltal och mått – som finns i fullmäktiges budget.

Sammantaget kan eniga revisorer för 2008, med påpekanden för Karolinska, konstatera att ordningen och redovisningen är godtagbara. Räkenskaperna kan fastställas. Vi har inga formella revisionsanmärkningar till någon av våra styrelser eller nämnder. Ansvarsfrihet tillstyrks från vår sida.

För 2008 års revision i Norrtälje konstaterar jag och Bernt Östh som revisorer att ordningen och redovisningen är godtagbara, räkenskaperna kan fastställas och ansvarsfrihet tillstyrks.

Med detta tackar revisorerna i grupp för sig för innevarande år – eller egentligen för föregående år, men vi gör det i år.

Anförande nr 158

G u n i l l a J e r l i n g e r, revisor: Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Sist men inte minst kommer nu grupp 3 att redovisa. Jag tänkte som företrädare för grupp 3 inför fullmäktige lämna en mycket kort redogörelse, för jag vill bara lyfta fram några enstaka delar av det som ligger på grupp 3:s ansvarsområde för granskningen. Mycket är redan sagt, och det har ju funnits möjlighet att ute i foajén ta del av rapporterna.

Men jag vill ändå nämna någonting om SL. Här vill jag hänvisa till de förvaltningsrevisionella granskningar som har avlämnats i särskilda rapporter under granskningsåret, till exempel planeringen av kollektivtrafik, Djurgårdslinjen, säkerhet och trygga, rena miljöer i kollektivtrafiken, betalningshanteringen, avtalsstyrning och upphandling för buss, tillgänglighetsarbetet i kollektivtrafiken och pendeltågen – samverkan och X 60-vagnarna.

Årets resultat inom SL uppgår till 282 miljoner, vilket ska jämföras med fullmäktiges budgeterade nollresultat. Antalet resande har ökat med 2 procent, och trafikproduktionen ökade med 3,3 procent. Vi kan konstatera att kundnöjdheten generellt har förbättrats under året. Utfallet visar på 72 procent nöjda resenärer, vilket motsvarar det uppsatta målet för 2008. Det kvarstår ändock problem, som gäller tidhållningen i pendeltågstrafiken. Även om utvecklingen i huvudsak är positiv och SL har vidtagit åtgärder för att förbättra läget kvarstår bristerna med X 60-vagnarna.

Styrningen bedöms som acceptabel. Revisionen har under året lämnat synpunkter på verksamhetsstyrningen, bland annat vad gäller trafikplaneringen, avtalsstyrningen, betalningshanteringen samt trygghet och säkerhet. Ekonomistyrningen har stärkts under året, och bedömningen är att den interna kontrollen i huvudsak har stärkts under året och är acceptabel.

Lekmannarevisorerna har även avlämnat granskningsrapporter för dotterbolag hos SL: SL Infrateknik AB, AB SL Finans, SL HR-service, SL Kundtjänst AB och de vilande bolagen Fastighetsaktiebolaget Viggstaberget och SL Lidingötrafik AB.

Jag vill också nämna någonting om kulturnämnden. Uppdragen från fullmäktige har genomförts, och majoriteten av uppdragen har också avrapporterats. Revisorerna har ett flertal år riktat stark kritik mot nämndens hantering rörande inventering av konsten. Fullmäktiges beslut i september förtydligade att ansvaret för inventering av konsten ligger hos respektive nämnd, styrelse och bolag som disponerar konsten. Kulturnämndens övergripande ansvar för konsten kvarstår, och det är av vikt att fullmäktiges beslut följs upp.

Fru ordförande! I och med den här föredragningen har jag lyft fram de frågor som rörde SL och kulturnämnden, och det är av visst sammanhang eftersom de föregående år var mycket starkt i fokus. För övriga områden som omfattas av grupp 3:s granskning – färdtjänstnämnden, Locum AB, Medicarier AB, regionplane- och trafiknämnden, Waxholms Ångfartygs AB – hänvisas i övrigt till grupp 3:s avlämnade årsrapporter.

I samtliga inom revisorsgrupp 3:s område avlämnade granskningsrapporter bedömer vi sammantaget att verksamheterna i allt väsentligt har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer därtill att den interna kontrollen har varit tillräcklig. I våra avlämnade revisionsberättelser för färdtjänsten, kulturnämnden, regionplane- och trafiknämnden bedömer vi sammantaget att verksamheterna i allt väsentligt har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer också att räkenskaperna är rättvisande och att den interna kontrollen varit tillräcklig. Vi tillstyrker att ansvarsfrihet beviljas för ledamöterna i styrelserna.

Ordföranden: Jag ska först och främst å fullmäktiges vägnar tacka revisorerna för ett utomordentligt arbete.

När jag nu ger ordet fritt vill jag påminna fullmäktigeledamöterna om jävsreglerna. Ni får alltså inte diskutera eller kommentera något som ligger inom en nämnd där ni själva har uppdrag.

Anförande nr 159

Lena - Maj Andersson (MP): Ordförande, landstingsledamöter! Jag tänkte uppehålla mig lite grann kring landstingsstyrelsens övergripande ansvar. Eftersom jag inte sitter i landstingsstyrelsen kan jag göra det.

Jag har fäst mig vid det som står om att landstingsstyrelsen ska upprätthålla en helhetssyn och att det finns mycket att göra när det gäller att följa verksamheten och kvaliteten i den service som landstinget ger till medborgarna. Det handlar alltså mycket om uppföljning och samordning och att vi ska ha en god kontroll i landstingsstyrelsen. Det är viktigt för att vi här i landstingsfullmäktige sedan ska ha möjlighet att följa verksamheten på ett bra sätt. Det finns en hel del frågetecken kring landstingsstyrelsen i de här delarna. Det finns frågetecken kring pensionsavsättningar, det finns frågetecken kring effekterna av de strukturförändringar som fullmäktige har fattat beslut om och det finns stora brister när det gäller just uppföljningen.

Upphandling är en sådan viktig fråga, till exempel. Därför krävs det en förbättrad styrning och uppföljning kring det som vi har upphandlat gemensamt. Det behövs gemensamma system, det behöver tas fram indikatorer så att vi kan följa de upphandlingar som vi har gjort på ett bättre sätt.

Också tillämpningen av de policyer som landstingsfullmäktige har fattat beslut om är viktig. Hur följs de egentligen? Det är viktigt för säkerhetsarbetet, och det är viktigt med en systematisk och samlad uppföljning. Det är något som jag tycker saknas i fullmäktige, och det saknas i landstingsstyrelsens ansvar att man har arbetat med de frågorna.

För att kunna över huvud taget göra det arbetet på ett bra sätt måste organisationen vara ändamålsenlig. Här tycker vi också att man måste se över organisationen så att det här kan utföras på ett bra sätt. Man kan till exempel ifrågasätta hur de olika utskotten, styrelserna, beredningarna och nämnderna på hälso- och sjukvårdens sida följer upp detta uppdrag. Man kan fråga sig hur strategiska utskottet klarar sitt uppdrag, vilken roll det utskottet över huvud taget har under landstingsstyrelsen och hur man utövar ägarstyrning.

Det här är frågor som vi i Miljöpartiet vill lyfta och som vi tycker att vi behöver ta ett bättre ansvar för i landstingsfullmäktige och i landstingsstyrelsen övergripande.

Anförande nr 160

Å k e A s k e n s t e n (MP): Ordförande, fullmäktige! Jag vill tacka revisorerna för att de har ägnat så stort intresse åt SL:s handikappanpassning. Det är viktigt, för tiden lider och det är inte så lång tid kvar innan Sverige ska vara handikappanpassat och det är lite oklart om till exempel SL hinner med. Det är väl svårare för SL än för andra delar av landstingets verksamheter.

Därför är det viktigt att ni revisorer håller ett öga på det och fortsätter att bevaka detta – och även att bevaka en brist som finns och som verkar vara svår att komma till rätta med, nämligen att bussentreprenörerna ofta underlåter att använda de hjälpmedel som nu finns och som man faktiskt ska använda. Vi har debatterat det här tidigare i fullmäktige. Det bör man nog hålla ett extra öga på!

Anförande nr 161

L e n a H u s s (FP): Jag har bara några korta ord. Det kan inte vara så lätt för externa åhörare att förstå revisionsdebatten, som ju är av ganska teknisk natur. Ett praktiskt förtydligande: När det gäller själva avsättningen till de där omställningskostnaderna bland annat så är det ett fullmäktigebeslut. Däremot har revisionen påpekat att i fråga om redovisningen av avsättningarna finns det förbättringar att göra.

Det är naturligtvis oerhört angeläget att man följer upp det här och tar lärdom så att vi får en ökad tydlighet och transparens inför framtiden, med tanke på att det här är en återkommande fråga.

Men i huvudsak har trots allt redovisningen skett tillfredsställande och rättvisande. Landstingsstyrelsen bör som sagt naturligtvis ta till sig det här och följa upp frågan inför framtiden.

Anförande nr 162

H å k a n J o n s s o n (S): Ordförande, fullmäktige! Vi socialdemokrater tar allvarligt på de omstruktureringskostnader som revisorerna har synpunkter på. Vi noterar det och tar det på största allvar.

§ 75 Frågestund

Fråga 1

Anförande nr 163

P e t e r A n d e r s s o n (S): Jag har på förmiddagen reflekterat lite över de olika bilder som finns av Vårdval Stockholm. En bild förmedlas från den andra talarstolen, där vårdvalet är det närmaste himmelriket man kan komma, men det finns andra bilder. En sådan bild har Olov fått vid besök på Forums vårdcentral i Nacka genom ett brev som beskriver hur vardagen kan se ut på en av regionens vårdcentraler där distriktsläkaren Maria Marquez von Hage skriver bland annat:

”Vårdval Stockholm fungerar inte! Konsekvenserna av fritt val av husläkare leder till – – – konkurrens som har som effekt att de gamla och mest sjuka får allt mindre tid.”

Med anledning av det här brevet, som Olov har läst, har jag frågat om han är beredd och villig att vidta några åtgärder med anledning av personalens brev om att Vårdval Stockholm inte fungerar.

Anförande nr 164

Olov Lindquist (FP): Herr ordförande! Tack, Peter, för frågan. Det korta svaret på frågan är ja, men jag vill givetvis utveckla det svaret.

Det brev som Peter talar om är inte ett brev från ”personalen”, som det står i din fråga, annat än i väldigt vid mening, utan faktiskt från en enskild läkare. Det säger du ju också nu.

Det som har hänt med brevet är att det bereds av förvaltningen. När någonting ställs till styrelsen så går det ärendet vidare, och det är den beredning som pågår. När den beredningen är klar kommer jag att ta upp frågan i presidiet om vad som ska hända ytterligare med brevet. Om svaret då kräver en politisk behandling så kommer frågan upp i styrelsen – och eftersom brevet dessutom är ställt till styrelsen torde det väl vara så nästan oavsett vad förvaltningen kommer fram till.

Anförande nr 165

Peter Andersson (S): Vi hörde nyligen hur Göran Hammarsjö från revisorerna lyfte fram ett antal kritiska punkter kring Vårdval Stockholm och hur man brister i uppföljningen av det. De signaler som kommer från oppositionen och de signaler som kommer från läkare och annan personal är detta brev som du har fått i din hand ett uttryck för.

Jag tycker att den samlade bilden, som är annorlunda än det talarstolen där borta ger vid handen, borde ge er anledning att sätta er ned och lite bredare se på hur det ser ut, inte minst med ekonomin. De vårdcentraler som redovisas inom SLSO hade förra året ett överskott på 19 miljoner, medan 2008 hamnade på ett minus på 25 miljoner.

Det är klart att de effekter vi ser är att det slår hårdast mot de människor i vår region som är sjukast. Det är också de bristerna som det här brevet tar upp.

Det borde leda till betydligt allvarligare och snabbare insatser och utvärderingar än vad Olov Lindquist nu inte ens utlovar!

Anförande nr 166

Olov Lindquist (FP): Jag kan inte utlova mer än att frågan tas upp i beredning och så småningom hamnar i styrelsen.

Sedan kan man fråga sig vad som är socioekonomiskt svaga områden. Är Nacka kommun ett socioekonomiskt svagt område? Jag hoppas att Peter Andersson inte menar det. Är det i gemen svaga personer som går och besöker Nacka vårdcentral? Nej, det kan ju inte vara fallet. Nacka kommun har faktiskt väldigt bra förutsättningar för att bedriva en bra vård. Ektorps vårdcentral må ha problem, men dess placering är inte i ett socioekonomiskt svagt område.

Anförande nr 167

Peter Andersson (S): Om man tittar på hur ekonomin ser ut i våra vårdcentraler, så tappade Jordbro 28 miljoner, Fisksätra 26 miljoner, Carema i Nacka 28 miljoner och Bollmora 21 miljoner. Att de vårdcentralerna går back beror på Vårdval Stockholm och det ersättningssystem som är infört.

Min fråga har varit: Tänker du ta seriöst på detta, samla upp alla erfarenheter som finns av att det faktiskt inte är himmelriket på alla punkter utan ibland slår fel? Ditt besked till stockholmarna och till landstingsfullmäktige är att det bereds i förvaltningen, men jag har inte fått några större förhoppningar om att majoriteten kommer att gå vidare i någon större vilja till samförstånd över partigränserna i denna fråga. Det är tragiskt.

I brevet står det att läget förvärras dag för dag på deras vårdcentral, och detta budskap upprepas även av andra.

En vädjan till sist: Ta personalens oro och deras negativa signaler på mycket stort allvar!

Anförande nr 168

Olov Lindquist (FP): Du har ställt frågan till mig: "Har du för avsikt att vidta några åtgärder med anledning av personalens brev?" Jag har svarat på den frågan, det vill säga detta kommer upp för beredning i Södra sjukvårdsstyrelsen, i presidiet i första hand och sedan ska vi se till att den även kommer till styrelsen.

Vidare konstaterar jag att Nacka kommun inte är något socioekonomiskt svagt område, utan det finns bra förutsättningar att bedriva vård för de vårdgivare som finns där. Att vissa inte klarar av det lika bra som andra må vara, men Nacka kommun är definitivt inget svagt område i de här sammanhangen!

Fråga 2

Anförande nr 169

Landstingsrådet Sevefjord (V): Ordförande! Jag vill ställa en fråga till finanslandstingsrådet Catharina Elmsäter-Svärd: Tänker du ta några initiativ från Stockholms läns landsting till snabba lösningar så att barn inte ska behöva skuldsätts och dra på sig betalningsanmärkningar? Det gör jag mot bakgrund av bland annat en artikel i Dagens Nyheter som visar att 13 landsting skuldsätter barn; ett av dem är Stockholms läns landsting. Det innebär att om föräldrarna inte har betalat de avgifter de skulle ha gjort när barnet var under 18 år, hamnar skulden när man passerar den gränsen hos barnet. Kan man då inte betala så hamnar den unga människan hos inkassobolag.

Catharina Elmsäter-Svärd har enligt artikeln sagt att det kommer förändringar och att du vill avvakta de här förändringarna, men jag skulle gärna vilja se att man redan nu försökte ingripa så att inte barn behöver hamna hos inkassobolag i onödan.

Anförande nr 170

Landstingsrådet Elmsäter-Svärd (M): Tack, Birgitta Sevefjord, för frågan. När det skulle till en lagändring i höstas när det gällde just skuldsatta barn, gällde det den privata sidan. Då gjordes det en utredning som faktiskt förvånade rätt många, inklusive Barnombudsmannen. Den kom strax före jul. Man kunde då konstatera att rätt många barn hade en skuld till offentlig sektor, mycket för att föräldrarna hade satt barnen i skuld. Det vanligaste är annars att man ser att föräldrarna skriver över bilar och barnen får parkeringsböter och så vidare. Vad vi kunde konstatera i offentlig sektor var framför allt att man uteblir från besök och det uppstår en skuld i det sammanhanget.

Vad jag gjorde då var att träffa Barnombudsmannen i stort sett direkt efter Trettonhelgen tillsammans med Västra Götaland och Skåne – de tre stora landstingsregionerna – för att se hur och på vilket sätt vi gemensamt ska kunna se till att barn inte blir skuldsatta av sina föräldrar, just av det skäl som Birgitta säger, att det ger en dålig start i livet.

Under tiden ställde jag mig några frågeställningar tillsammans med vår förvaltning. 1. Hur kan vi se till på ett bra sätt att få bort de skulder som redan finns hos barn? 2. Hur och på vilket sätt kan vi se till att inga nya skulder uppstår?

Ett problem i sammanhanget är att det inte är så enkelt lagmässigt att bara ta bort en skuld. Det handlar om att byta gäldenärer, och det är heller inte så enkelt. Vad vi gör under tiden är att föra ett resonemang tillsammans med Barnombudsmannen, tillsammans med departementet för att om möjligt få en lagändring och tillsammans med SKL. Efter vad jag förstätt från den på förvaltningen som jobbar med frågan hos oss, hoppas vi att till nästa vecka ha fått fram ett förslag som inte ska vara en snabb lösning utan en hållbar lösning. Det tror jag att vi alla tycker är viktigt.

Anförande nr 171

Landstingsrådet **S e v e f j o r d (V)**: Jag tycker det skulle vara bra om det var en både hållbar och snabb lösning, så att inte fler barn behöver hamna hos inkasso.

Det är riktigt att enheten för individuella vårdärenden gjorde en utredning med anledning av den rapport från Datainspektionen som visade på det här problemet. Men i den utredning som vår egen verksamhet har gjort sägs det sammanfattningsvis att landstinget äger frågan om hur inkassokrav ska hanteras i vårt landsting och att vi alltså här i fullmäktige – om det inte blir en snabb förändring – skulle kunna besluta om särskilda regler när det gäller hur man ska hantera inkassokrav. Till exempel skulle man kunna bestämma att inkassokrav inte kan gå till barn, utan att det alltid i första hand ska vara vårdgivaren som har ansvaret även när barnet har passerat 18-årsgränsen.

Det skulle vara intressant att höra hur du ser på det. Om vi fastnar och det inte blir så bra som du och jag hoppas, finns det en annan väg att gå? Har du beredskap för att gå en annan väg?

Anförande nr 172

Landstingsrådet **E l m s ä t e r - S v ä r d (M)**: Herr ordförande! Vad som är snabbt eller inte kan diskuteras. Det har gått tre månader sedan rapporten kom och initiativ har tagits. Jag förväntar mig att vi får ett förslag i nästa vecka.

Vad som är viktigt att komma ihåg är att vi har gjort en genomlysning av alla verksamheter – sjukhus, SL och så vidare – för att se hur läget ser ut över huvud taget. För fullmäktige kan det då vara intressant att veta att för Stockholms läns landsting finns det ungefär 5 000 barn som har skulder på i snitt 350 kronor, som ofta beror på ett uteblivet besök.

Vad gör vi då? Vi har ju ett inkassobolag, men räkningen går alltid till "målsman för". Vad är det då som inträffar när man fyller 18, vem äger skulden? Jag tror att det finns en tänkbar möjlig lösning. Man har hittat en lösning i Skåne, men den visar sig inte vara riktigt hållbar lagmässigt, det är det som är problemet.

Min mycket goda avsikt, och det jag tror, är att den här frågan ska vara löst före sommaren.

Anförande nr 173

Landstingsrådet **S e v e f j o r d (V)**: Ja, är det löst före sommaren så är jag oerhört glad. I så fall tycker jag att du har gjort en oerhört konstruktiv och bra insats. Jag håller tummarna för att det lyckas före sommaren, annars återkommer jag med frågan.

Anförande nr 174

Landstingsrådet **E l m s ä t e r - S v ä r d (M)**: Du är så välkommen så, Birgitta!

Fråga 3

Anförande nr 175

Landstingsrådet W i g g (MP): Ordförande! Frågan jag ställer till Birgitta Rydberg är: Är det Stockholms läns landsting som har lagt ned Psykoterapiinstitutet?

Anledningen till att jag frågar det är en debattartikel i Läkartidningen, vars rubrik är "Nya riktlinjer raderar ut den dynamiska psykoterapin". I debattartikeln beskrivs svängningarna mellan svart och vitt, mellan yin och yang, i den psykiatriska vården i Stockholm och i Sverige. Med 30-åriga cykler går det från en mekanistisk syn på människan till den andra ytterligheten, då allt är socialt. Nu är vi tillbaka i ett slag, som debattörerna visar på, där man raderar ut den psykodynamiska teorin till förmån för KBT.

I artikeln står det rent faktiskt: "För några månader sedan beslutade SLL att lägga ned Psykoterapiinstitutet i Stockholm, Sveriges största institution för utbildning i psykodynamisk psykoterapi (PDT)."

Anförande nr 176

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Det är så här. Psykoterapiinstitutet kommer inte att läggas ned, utan institutet kommer att ingå som en del av Centrum för psykoterapiforskning. Det handlar om ett stärkt FoUU-arbete och metodutveckling, som ska integreras med klinisk psykiatriverksamhet i hela länet. Det är ett helt nytt arbetssätt och en ny organisation, där man har bildat ett särskilt kompetenscenter inom FoU-psykiatrin, så att man ger psykoterapin en särställning.

Bakgrunden är att man har gjort en ganska omfattande översyn av verksamheten när det gäller psykoterapi, och det har funnits önskemål om en breddning. Det har också funnits synpunkter från Karolinska Institutet att det ska finnas fler inriktningar än psykodynamisk terapi och kognitiv beteendeterapi.

I slutet av september slog det ned som en bomb att Karolinska Institutets utbildningsstyrelse hade fattat beslut om att den här terminens intagning skulle vara enbart kognitiv beteendeterapi. Det hade vi inte alls ställt oss bakom eller haft någon aning om innan från landstingets sida. Det var i det läget som chefen för Stockholms läns sjukvårdsområde snabbt satte i gång en översyn av hela psykoterapiområdet för att finna ut hur vi ska agera.

Jag känner ändå hopp, med den nya organisationen och det särskilda kompetenscentret, att vi ska få ett mycket starkare inflytande på kommande kursers uppläggning. Vi tycker oss ha fått ett löfte från Karolinska Institutet att de kommer att lyssna på oss.

Vi behöver ju få utbildning som ger våra medarbetare den kompetens som behövs för att kunna ge vetenskapligt utvärderad behandling. Vi behöver både kognitiv beteendeterapi, psykodynamisk terapi, framför allt korttidsterapi, som är väl utvärderad, vi behöver familjeterapi för barnpsykiatrin och vi skulle behöva mera interpersonell psykoterapi, vilket väldigt få är utbildade till i vårt landsting. Jag tror att i den nya modellen kommer vi att kunna få det här, men vi får det inte den här terminen för det har KI satt stopp för.

Anförande nr 177

Landstingsrådet W i g g (MP): Det är skönt att höra. Jag blir ju lite orolig att man liksom sköljer ut barnet med badvattnet än en gång.

Det är inte så att KBT är en dålig terapi, KBT är bra där den behövs. Den är väldigt bra för att ge människor verktyg i deras vardag, med självhjälp eller med lättare omgångar terapi med hjälp av terapeuter.

Men om detta skulle innebära vad debattörerna befarar så får vi hoppas att det är en tillfällig åtgärd, som KI ensidigt har beslutat och som inte stöds av landstinget, att slopa utbildningen av psykodynamiska terapeuter i olika terapiformer. Annars vore det fruktansvärt, med tanke på att vi, precis som du säger, Birgitta, behöver en mångfald av verktyg och inte en rent mekanistisk syn. Människan är ju inte bara en social varelse utan vi är sammansatta av en fysisk, en social och en psykisk del.

Jag tycker det låter ändå bra, det du säger.

Anförande nr 178

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Jag är glad att du är nöjd med svaret.

Psykoterapeutprogrammet är ju en statlig utbildning på KI, där den verksamhetsförlagda delen har legat inom ramen för Psykoterapiinstitutet. Nu kommer de som går utbildningen att placeras ut på olika kliniker inom SLSO:s verksamheter och också kunna rotera under sin utbildning för att få en bredare erfarenhet av olika patientgrupper så att de förhoppningsvis har en väl avpassad utbildning för det som patienterna har behov av. Varje år kommer det att prövas vilka kurser man ska starta, beroende på vilka behov vi anger. Jag utgår från att vi, eftersom SLSO har representation i utbildningsstyrelsen, kommer att kunna använda vårt inflytande för att få de utbildningar vi behöver. Jag är rätt bekymrad över att vi bara fick en enda gren i det här årets verksamhetsplan.

Anförande nr 179

Landstingsrådet W i g g (MP): Det du säger låter bra. Jag hoppas verkligen att det blir så.

Nu är det ju vi som betalar mycket pengar till KI för att utföra den där forskningen, och jag hoppas att vi kan lägga kraft bakom de ord du nu säger, Birgitta, för att säkerställa den linjen.

Jag är också lite oroad med tanke på det skifte som har skett i Sydöstra sjukvårdsområdet, där Carema i Nacka bara ska använda sig av KBT som behandlingsmetod. Det är dock en annan fråga, som jag får återkomma till i form av en interpellation. Som jag ser det, om vi har utförare som ensidigt väljer bara en metod, vilket har väckt en viss förskräckelse i läkarkåren – 90 procent av läkarna väljer att inte följa med till det nya företaget Järnhälsan som vann upphandlingen där – är det viktigt att vi sänder ut signaler när det är dags för upphandling genom att inte välja företag som är ensidigt inriktade på en metod.

Anförande nr 180

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): Ja, det här med Sydöstra är en helt annan fråga. De kommer inte bara att erbjuda KBT, men de kommer att erbjuda det betydligt mer än vad landstinget har gjort tidigare.

Nu är det också så att det pågår ett arbete med Socialstyrelsens nationella riktlinjer, som sannolikt kommer att vara klara till sommaren och presenteras i november. Där kommer det att finnas riktlinjer för vad huvudmännen ska använda sig av för metoder, och det kommer också att styra vad vi har för krav på våra verksamheter, oavsett om de är privata eller landstingsdrivna.

Vi får väl se hur man där värderar evidensvärdet av de metoder som finns i nuvarande rekommendationer. Men det är också en helt annan fråga.

Psykoterapeut som sådan är det mycket viktigt att medborgarna får tillgång till, med metoder som är effektiva. Matcha rätt patient med rätt metod och rätt terapeut, vilket inte är det minst viktiga!

Fråga 5

Anförande nr 181

Landstingsrådet *S e v e f j o r d* (V): Ordförande! Vi har ju tidigare i dag diskuterat de ekonomiska problem som vi är mitt uppe i och som vi ser förmodligen kommer att förvärras de närmaste åren. Det har fått effekt för många människor ute på arbetsplatser där man på vissa ställen har fattat beslut om att till exempel frysa sina löner eller gå ned i arbetstid för att på så sätt sänka sina löner för att rädda kvar jobben.

Jag vill ställa en fråga till finanslandstingsrådet Catharina Elmsäter-Svärd: Är du beredd att ta initiativ till en frysning av landstingsrådets och gruppledarnas löner i Stockholms läns landsting?

Jag vet ju att vi redan när den nya majoriteten tillträdde fattade beslut i fullmäktige att knyta de här lönerna till de löner som finns i regeringen, men fullmäktige är ju suveränt att fatta nya beslut så vi skulle kunna ompröva det beslutet, förutsatt att finanslandstingsrådet tycker att det är en bra idé.

Anförande nr 182

Landstingsrådet *E l m s ä t e r - S v ä r d* (M): Herr ordförande! Det här med arvoden och sådana saker lämnar ju alltid utrymme för diskussion, och särskilt i tider som dessa.

Nu är det så att vi inte sätter våra arvoden själva, vi som är råd eller gruppledare, liksom statsråden inte heller sätter sina egna arvoden, utan det görs av en särskild arvodesnämnd. Här i fullmäktige har vi en arvodesberedning.

Man kan fundera på om man ska följa det gemensamma beslutet eller inte. Jag kan svara Birgitta att som det ser ut i dag har jag inte haft för avsikt att ta något initiativ. Däremot vet jag att diskussionen har varit uppe i fullmäktiges egen arvodesberedning, där man ska ta en förnyad diskussion om en månad igen. Dock äger inte arvodesberedningen heller den frågan, men man kan initiera frågan – det är ändå vi här i fullmäktige som fattar beslut.

Man kan också fundera på om man ska ha en diskussion på det sättet, eller om vi ska hålla oss så långt ifrån den som möjligt, vare sig det gäller höjning, sänkning eller frysning. Om vi skulle fatta ett beslut om att frysa, vad blir konsekvensen om statsråden kommer i en situation där de har en poäng i att sänka? Man kan spekulera precis hur man vill.

Jag tycker i alla fall att den ordning som är satt för de här fyra åren – ett beslut som vi gemensamt har fattat, ett beslut som är kopplat till en viss nivå – inte är helt orimligt att följa hela vägen ut. Därför blir mitt svar i dag: Nej.

Anförande nr 183

Landstingsrådet *S e v e f j o r d* (V): Jag tycker det är lite synd att du inte är beredd att säga ja till detta.

Landstingsråd och gruppledare tjänar ju extremt bra, även jag som har ett halvt landstingsrådsarvode tjänar extremt bra, jämfört med vad det stora flertalet i det här landet tjänar, så för oss skulle det egentligen inte spela någon roll när det gäller vad vi har för pengar i vår plånbok.

Däremot är det en symbolhandling, att även vi inser att vi befinner oss i en djup kris. Här fattar folk runt om i landet beslut om att frysa sina löner, som är betydligt lägre än vad vi har, kanske bara 20–25 procent av de löner som landstingsråd har i Stockholms läns landsting. Av det skälet är det viktigt att visa ett uttryck för solidaritet, sympati eller vad du vill kalla det.

Och vi kan göra det! Den här församlingen kan redan nästa gång fatta beslut om att frysa lönerna resten av mandatperioden!

Anförande nr 184

Landstingsrådet Elmäter - Svärd (M): Herr ordförande, fullmäktige! Jag kan mycket väl hysa sympati för det resonemang som Birgitta Sevefjord för. Å andra sidan är det alltid svårt att tala i egen sak, och det är ju precis vad bland andra jag nu står här och gör.

Därför tycker jag att vi bör följa den ordning som är satt, att det finns en särskild arvodesberedning utanför detta hus som kopplar till vilka arvoden som sätts för statsråden – oavsett om dessa går uppåt, nedåt eller fryses.

Sedan kan man vilja göra hur många goda poäng som man vill med vad man tjänar. Då kan vi få en mycket större diskussion om vad som är rätt lön eller rätt arvode. Herr ordförande! Jag avstår faktiskt från att ta en sådan diskussion i dag, för jag tycker att jag inte är den rätta att tala i egen sak. Däremot förstår jag precis signalsystemet som Birgitta Sevefjord är ute efter.

Anförande nr 185

Landstingsrådet Sevefjord (V): Det är riktigt att den arvodesberedning vi har hade ärendet uppe i dag med anledning av det brev på just det här temat som jag har skickat och att man ska återkomma till nästa gång med ett berett ärende.

Men det är ju ändå vi som fattar beslut, och därför är det, tycker jag, vi politiker som måste ta beslutet: Är vi beredda att frysa, oavsett vad arvodesberedningen säger? Arvodesberedningen kan bara rekommendera och komma med förslag, men det är vi som fattar beslutet. Därför tycker jag det är viktigt att vi fattar ett sådant beslut. Nu talar jag inte om lönenivåer över huvud taget, för då hamnar vi i en extremt svår debatt – det kan man ta vid majoritetsskifte eller efter ett val – utan mera vad vi tänker göra här. Under förra mandatperioden fattade vi ju beslut om att frysa lönerna under hela mandatperioden, så visst kan man göra det. Det handlar bara om vad det finns för politisk vilja och vad man tycker är viktigt.

Jag hoppas att du om en månad, när arvodesberedningen har jobbat med detta, faktiskt tycker att det kunde vara en viktig symbolhandling att frysa våra löner resten av mandatperioden.

Anförande nr 186

Landstingsrådet Elmäter - Svärd (M): Jag tycker att det är en rimlig gång. När frågan nu finns i vår arvodesberedning så har den rätt att initiera, men till slut är det vi som kommer att besluta.

På din mycket tydliga fråga i dag, som ska besvaras med ja eller nej, är svaret nej – i dag.

Fråga 6**Anförande nr 187**

Anders Johansson (S): Ordförande! Barn som utsätts för brott hamnar ofta i en mycket svår situation – först och främst naturligtvis för de direkta effekter som brottet utgör, men också ofta därefter, när en utredning träder till. Barnet och dess familj kommer till polismyndigheten, till åklagarmyndigheten, till kommunens socialtjänst och ibland också till någon av landstingets verksamheter.

För att komma till rätta med den här problematiken och för att samhället ska kraftsamla kring barnet och inte tvärtom, tog jag för några år sedan initiativ till att skapa ett så kallat barnahus, där samtliga berörda myndigheter och institutioner som träder in i en utredning kring ett barn skulle samlas under ett tak för att ge barnet ett så rättssäkert och barnvänligt bemötande som möjligt.

Därför är det glädjande att de fem norrortskommunerna tillsammans med polismästardistriktet, åklagarmyndigheten och landstinget har inrättat ett barnahus i norrort. Landstingets verksamheter har tyvärr lyst med sin frånvaro sedan invigningen.

Därför, herr ordförande, vill jag fråga ansvarig ordförande: Är du nöjd med landstingets insatser till barnhuset i norrort?

Anförande nr 188

O l l e R e i c h e n b e r g (M): Ordförande, fullmäktige och Anders! Tack så mycket för frågan.

Barncenter och barnahus bedriver en mycket viktig verksamhet för barn och ungdomar under 18 år som misstänks ha blivit direkt utsatta för hot, våld eller sexuella övergrepp av någon i sin omgivning, och även barnens familjer ingår i målgruppen.

Verksamheten vid Barncenter Norrort startade den 7 november 2008. Denna verksamhet är alltså ett samarbete mellan kommunerna Järfälla, Sigtuna, Sollentuna, Upplands-Bro och Upplands Väsby samt Norrorts polismästardistrikt, åklagarmyndigheten och Stockholms läns landsting genom hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning. De här parterna har tecknat ett samverkansavtal, vilket här i landstinget har passerat Sjukvårdsstyrelse norr – det är där jag kommer in i bilden.

Det som stadgas om syftet med Barncenter Norrort är att barnanpassa mottagandet och utredningsarbetet, förkorta handläggningstiderna och lagföra fler brott mot barn och unga – ett mycket gott och vällovligt syfte, således.

Precis som du, Anders, antyder i din fråga har det varit lite oklart beträffande landstingets medverkan i Barncenter Norrort vad gäller nivån. Det föranledde hälso- och sjukvårdsnämnden att den 21 oktober förra året, i samband med att uppdragsöversynen för de barn- och ungdomsmedicinska mottagningarna och en ny ersättningsmodell för uppdraget behandlades, uppdra åt HSN:s förvaltning att se på vilket sätt BUP och barnmedicinsk kompetens kan säkerställas i barncentra, barnahus och liknande verksamheter. Resultatet av det uppdraget har vi inte sett ännu, men min förhoppning är, Anders, att vi i och med det ska få en tydligare struktur för landstingets medverkan i de här verksamheterna, till gagn inte minst för Barncenter Norrort.

Anförande nr 189

A n d e r s J o h a n s s o n (S): Herr ordförande! Det är ju ett svar som är långt, men inte speciellt handlingskraftigt eller stimulerande att lyssna till.

Jag tror att Olle Reichenberg själv var på plats vid invigningen av det här barnhuset. När Olle Reichenberg nu funderar över nivån på landstingets insatser i detta, kan de med önskvärd tydlighet framgå av den bild som ni ser framför i Landstingssalen: Ni ser ett tomt rum med två pinnstolar. I det ena hörnet har man också placerat ett skötbord med en mobil hängande över. Det här är alltså en verksamhet som vänder sig till barn mellan 3 och 15 år.

Hur känns det att ha klippt bandet för den här verksamheten och alla andra är på plats och tar emot barn för fullt som har hamnat i svåra klammerier, när allt landstinget har bidragit med är två stolar och ett skötbord?

Anförande nr 190

O l l e R e i c h e n b e r g (M): Man kan se det här också på ett annat sätt. Redan när vi kom in i bilden har barncentret gjort oss uppmärksamma på att landstingets struktur för stöd till barncenter och barnahus måste tydliggöras. Det handlar också om att den spetskompetens som behövs på de här mottagningarna är väldigt begränsad. Om jag förstått rätt så handlar det om någon enstaka person i hela landstinget som är specialist på detta.

Vid de samverkansmöten som Sjukvårdsstyrelse Norr haft nu under våren med de kommuner som samverkar i Barncenter Norrort har det framkommit att verksamheten trots allt har fått en bra start. Det bör dock tilläggas att vi än så länge inte har träffat representanter för Sigtuna kommun, där ju du Anders är kommunstyrelsens ordförande. Dem träffar vi i slutet av april.

Visst, vi är inte hundra procent nöjda med landstingets medverkan i det här. Det har vi också visat genom det uppdrag som hälso- och sjukvårdsnämnden har givit.

Anförande nr 191

A n d e r s J o h a n s s o n (S): Herr ordförande! Jag tycker, återigen, att det är tråkigt att man är med och inviger en verksamhet för att ett halvår därefter stå och hänvisa till system som inte fungerar. Åklagarmyndigheten är på plats, polismästardistriktet i norrort är på plats, kommunernas socialtjänst har anställt personal och landstinget behövs där, inte bara genom den direkta sjukvården i traditionell mening men också genom barn- och ungdomspsykiatri.

Det är precis som Olle Reichenberg säger, det finns vad jag vet bara en barnläkarkompetens med den här inriktningen i hela länet. Det bör man så klart tänka på när man sätter i gång en sådan här verksamhet, inviger den och säger att landstinget ska bidra.

Om jag är rätt underrättad finns det dessutom inga pengar över huvud taget avsatta i budget för landstingets medverkan i barnhuset i norrort. Det har kommunerna gjort, det har polisen gjort, det har åklagarna gjort. Detta är väldigt bra för de barn som är väldigt illa ute och deras familjer.

Kom igen nu, Olle Reichenberg! Se till att landstinget kommer på plats nästa vecka!

Anförande nr 192

O l l e R e i c h e n b e r g (M): Det, Anders, tycker jag att jag har varit med om att se till, nämligen genom att ge det här uppdraget till hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning att se på vilket sätt BUP och barnmedicinsk kompetens kan säkerställas i barncentra och barnhus som finns överallt i vårt län. Jag hoppas att det uppdraget kommer att redovisas snart, så att vi kan gå framåt då.

Fråga 7

Anförande nr 193

M i k a e l S u n d e s t e n (S): Ordförande! Sedan Vårdval Stockholm infördes förra året har flera familjecentraler tvingats lägga ned sin verksamhet. Vi har sett att tre familjecentraler i Botkyrka lagts ned, och även en i Hallonbergen i Sundbyberg har lagts ned.

Anledningen är, vilket är välbekant för alla i den här salen, att de ersättningssystem som vi har i Vårdval Stockholm inte premierar den här typen av samverkan mellan kommunerna och landstinget.

I DN Debatt, så sent som i förra veckan, kunde vi läsa att folkhälsominister Maria Larsson anser att stödet till föräldrar brister på flera håll i landet. Hon konstaterar dock i artikeln att föräldrastödet fungerar bäst i de kommuner som har familjecentraler. Mot den bakgrunden vill jag fråga dig, Gunilla Helmersson: Ångrar du att majoriteten inte värnat familjecentralerna mot bakgrund av regeringens konstaterande att familjestödet är bäst i områden där det finns familjecentraler?

Anförande nr 194

Gunilla Helmerson (M): Tack för frågan, Mikael! Vi tycker att familjecentraler är en bra verksamhet, men det är inte det enda sättet att samverka på kring små barn och deras föräldrar eller andra vårdnadshavare. Det står helt klart i regelböckerna för både mödrahälsovården och barnhälsovården att de ska samverka med andra aktörer såsom kommunerna. De har alltså skyldighet att samverka, men den samverkan kan faktiskt ske på olika sätt.

När vi införde Vårdval Stockholm för BVC och MVC så öppnade vi möjligheten för nya aktörer att starta verksamheter. Det har också startats flera BVC efter detta vårt beslut. Att tvinga alla BVC att samverka på ett enda sätt med kommunerna eller stadsdelarna tycker jag inte är rå väldigt smart, det är åtminstone den bedömning som vi har gjort. Det ska finnas valfrihet att välja BVC, och då kan familjen välja renodlad BVC eller en familjecentral. Jag tror inte att någon här i salen tycker att alla BVC skulle tvingas att ingå i en familjecentral.

Jag vill också påpeka att det inte har genomförts några som helst besparingar inom det här området – tvärtom. Vi har tillfört alla de extra resurser som tidigare fanns avsatta för vissa familjecentraler. Det var inte ens så att alla familjecentraler hade extra pengar, utan det var allt ifrån noll kronor till väldigt betydande summor som betalades ut till en del av de här familjecentralerna varje år. Vi har dessutom genomfört en utökning av resurserna som fördelas, och den har nu skett.

Vi har alltså aldrig någonsin tidigare fördelat så mycket pengar till BVC. Det är en väldigt medveten satsning från vår sida, då vi tycker att det är viktigt att barn får en så trygg och frisk uppväxt som möjligt.

Anförande nr 195

Mikael Sundsten (S): Jag tackar för svaret och konstaterar att majoriteten inte är beredd att vidta några åtgärder för att få tillbaka den typ av samverkan som familjecentralerna innebär. Det är väldigt tråkigt, kan jag konstatera.

Du säger att det inte har gjorts några besparingar, men vi kan ju se hur verksamheten har försvunnit. I den kommun som jag kommer från har en barnavårdscentral försvunnit vilket också är den direkta orsaken till att familjecentralen inte har kunnat fortsätta sin verksamhet.

Vi ser också att kommunerna har velat fortsätta den här satsningen. Det finns full uppställning från barn- och ungdomssidan och från socialtjänsten för att fortsätta samarbetet, och vi kan ju också se att det ger väldigt bra resultat när man har fått fortsätta. Jag kan dock konstatera att det alltså blir en sämre situation när de här verksamheterna nu läggs ned.

Jag hade själv möjlighet att besöka den nu nedlagda familjecentralen i Hallonbergen bara för någon kort tid sedan och konstaterade att det är precis likadant som Anders Johansson sade att läget är i Sollentuna, att det bara är tomma lokaler. Det är det enda som finns.

Anförande nr 196

Gunilla Helmerson (M): Nu är det så att det på vissa håll är väldigt korta avstånd, och det har tidigare funnits flera ställen att välja på, och det finns det även i dag. Det är alltså inte ett särskilt långt till dem som tidigare haft en verksamhet att som har valt att kanske gå ihop med någon annan eller flytta. Ibland har några även valt att lägga ned verksamheten.

Som sagt, vi har fått ett antal nya BVC, vi har fler BVC nu än vi hade tidigare. Även för innevarande år har det gjorts extra satsningar på BVC och MVC, så någon besparing har vi inte gjort.

Nu är det så, det vet ni allihop, att ersättningar går ut lika till alla. Inom min beredning, programberedning 4, aktualiseras också frågan om samverkan mellan MVC, BVC och kommunerna framöver då en uppföljning ska redovisas som visar hur samverkan har fungerat med kommunerna. Det ska bli intressant att följa den.

Anförande nr 197

Mikael Sundsten (S): Avslutningsvis konstaterar jag bara att den politik som ni har valt att föra har lett till att det nu på flera ställen inte längre bedrivs någon verksamhet. På de ställen där det tidigare har funnits familjecentraler så har man nu inte den goda verksamhet som er egen regering tycker att man bör premiera.

I många andra sammanhang brukar vi ju hitta stödsystem för att premiera samverkan. Det här är en samverkan mellan två huvudmän – kommunernas verksamhet å ena sidan och landstingets verksamhet å den andra. I det här sammanhanget har landstinget valt att dra sig tillbaka.

I den familjecentral som har funnits ända fram till för något år sedan i Hallonbergen är det nu tomma lokaler vars hyreskontrakt går ut i augusti. Där bedrivs ingen landstingsverksamhet över huvud taget. Kommunen har kvar sin verksamhet och hoppas naturligtvis att man ska hitta någon form av samarbete med landstinget, men det är väldigt svårt när landstinget på det här sättet har dragit tillbaka sin verksamhet och inte längre finns i området. Vi kan konstatera att det stöd till föräldraskapet som man skulle önska inte finns kvar.

Anförande nr 198

Gunilla Helmersson (M): Jag konstaterar att vi i dag har fler barnvårdscentraler än vi någonsin har haft tidigare och även att fler verksamheter samarbetar på olika sätt. En del arbetar som renodlade familjecentraler, om vi nu vet vad det är, det brukar vara lite förvirrade begrepp. Med det menar jag att det finns såväl öppen förskola och personal från socialtjänsten i kommunen som BVC och MVC. Flera av dem som ni ibland påstår har lagt ned verksamheten fungerar fortfarande på ett alldeles utmärkt sätt och samverkar precis som tidigare.

Jag vill också säga att jag är alldeles särskilt glad över att vi under förra året också kunde vara med om att inviga två nya familjecentraler, nämligen de i Vårby gård respektive i Rotebro.

Fråga 8

Anförande nr 199

Johan Sjölander (S): Herr ordförande, fullmäktige! Vi socialdemokrater ägnade rätt så mycket tid och kraft under förra mandatperioden åt att försöka modernisera sjukvårdsstrukturerna, att öppna upp dem och att få dem bättre anpassade efter den moderna storstadsmänniskans behov och preferenser. Den moderatledda majoriteten har nu ägnat nästan lika mycket energi åt att riva ned och pressa tillbaka denna politik. Ett exempel på detta är den njugghet som majoriteten visat mot de populära närankuterna.

Nu finns det möjlighet att utvärdera den här politiken eftersom ni har lagt ned majoriteten av de gamla närankuterna så vi kan se vilka effekterna har blivit. Vi kan då se att vad som har hänt är att besöken på sjukhusens akutmottagningar har ökat med 4,6 procent medan akutbesöken i primärvården har minskat med 3,6 procent. Därför vill jag ställa ansvarigt landstingsråd följande fråga: Är du nöjd med beslutet att lägga ned majoriteten av de gamla närankuterna mot bakgrund av att patienterna nu i stället vänder sig till akutmottagningarna på sjukhusen?

Anförande nr 200

Landstingsrådet **L u n d q u i s t (M)**: Ordförande, fullmäktige! Som alla har hört tidigare i debatten i dag så har vi förbättrat tillgängligheten inom primärvården. Sedan Vårdval Stockholm startades inom primärvården så har vi fått ytterligare 25 vårdcentraler. Ni kastade in handduken när ni satt i majoriteten och inte klarade av att få ordning på primärvården. Då införde ni närakuter i stället som var fruktansvärt dyra. Besöken där kostade tre gånger så mycket som ett vanligt husläkarbesök.

Det är inte bara tillgängligheten i primärvården som vi vill förbättra. Det gäller självfallet också tillgängligheten till den specialiserade vården och även till akutsjukvården. Vi tycker att det är bra att tillgängligheten har förbättrats på alla nivåer i Stockholm.

Om man bryter ned de här siffrorna så ser man att det faktiskt förra året har blivit en ungefär femprocent ökning till akutmottagningarna – det görs 40 fler besök per dag inom akutsjukvården. Primärvården har fått 311 000 fler besök, vilket innebär 852 fler besök per dag inom primärvården.

Jag kan glädja Johan Sjölander med att besöken till akutsjukhusen de två första månaderna har minskat med 5 procent, vilket är lika mycket som de ökade med förra året. Jag tror att våra stockholmare nu har insett att närakuterna inte behövdes – däremot behöver vi våra husläkarmottagningar. Det har folk fått upp ögonen för.

Vi tycker också att det här ordet närakut var väldigt listigt och bra, så vi har döpt om våra kvällsakuter och helgakuter till det namnet. I slutet av 2006, när ni hade mist majoriteten hade landstinget 13 närakuter, i dag har vi 19 närakuter i Stockholms läns landsting, och de har öppet mellan kl. 17 och 22 på kvällarna och mellan kl. 8 och 22 på lördagar och söndagar.

Anförande nr 201

J o h a n S j ö l a n d e r (S): Lars Joakim illustrerar här på slutet klokskapen i den borgerliga politiken. Han säger att närakuter är en styggelse och kostar pengar men han har ändå byggt ut antalet närakuter. Hur kommer det sig? Jo, det som den borgerliga majoriteten har gjort är att skapa en fullständig förvirring beträffande vad som egentligen gäller för de akuta jourmottagningarna inom primärvården. Det finns några gamla närakuter kvar, och så finns det nya närakuter som är något helt annat än de gamla närakuterna men heter samma sak. Till råga på allt finns också lättakuter, vilket i och för sig inte finns så ofta, men de finns ändå som ett namn.

Det är klart att medborgarna blir vilsna, och det är därför som era egna siffror i ert eget bokslut, som vi tillsammans har antagit här, visar att antalet besök vid akutsjukhusen ökar och antalet besök inom primärvården minskar. Missade ni detta när ni godkände det egna bokslutet? Stämmer inte de siffror som vi tillsammans har antagit?

Kan ni inte bara erkänna att det här inte var så lyckat, att ni gjorde fel och säga förlåt?

Anförande nr 202

Landstingsrådet **L u n d q u i s t (M)**: Styggelse var ordet. 25 nya husläkarmottagningar, och samtliga husläkarmottagningar fungerar betydligt bättre nu. 311 000 nya besök visar detta. En tredjedel av alla dem som besöker våra husläkarmottagningar varje dag kommer på öppen mottagning och har inte beställt tid i förväg. De kom tidigare till era närakuter på dagtid.

Ett husläkarbesök kostar i dag knapp 500 kronor, era besök på närakuterna kostade 1 500 kronor. Dessutom tog ni personal från de ordinarie husläkarmottagningarna på vissa ställen och placerade dem på närakuterna. Och när läkarna inte gjorde det så betalade ni fantastiska löner till de här husläkarna som på dagtid tog emot ad hoc-patienter. Det är nu 311 000 besök till husläkarmottagningarna. Det är väl ett bra bevis på det nu fungerar dagtid med husläkarmottagningar! Det fungerade inte under er tid i majoritet, ni kastade in handduken och startade väldigt dyra närakuter i stället.

Vi har gjort om närakuterna till jourmottagningar, vi kallar dem närakuter vilket var ett väldigt bra namn. Tack för det namnet!

Anförande nr 203

Johan Sjölander (S): De intressanta siffrorna som fullmäktige och åhörarna bör känna till är att ett besök för att ta hand om halsfluss på ett akutsjukhus kostar skattebetalarna 2 000 kronor, i primärvården kostar det 484 kronor.

De besök som har ökat under Lars Joakims tid vid makten förra året är fyra gånger så dyra som de besök som har minskat under samma period, och det har skett tack vare att Lars Joakim under samma tid har bidragit till att lägga ned en modern, populär, tydlig del av Stockholms sjukvårdsstruktur. Jag trodde att det skedde mot bättre vetande, men det låter faktiskt som om han tror på den här politiken.

Jag har inte riktigt fått svar på frågan om Lars Joakim är nöjd eller inte, men jag tolkar hans inlägg som att han faktiskt är det. Det är ju i så fall det enda positiva med den politik som ni har fört från den borgerliga majoriteten i den här frågan.

Anförande nr 204

Landstingsrådet Lundquist (M): Ordförande, fullmäktige! Det var en partikamrat till dig, Björn Sjöberg, som införde kvartersakuterna i Stockholm samt de närakuter eller husläkarjourer vi hade på S:t Eriks sjukhus och på Sabbatsbergs sjukhus som sedan slogs samman till Sabbatsberg. Det var ni som gick i täten med Björn Sjöberg 1989–1991. Jag fick möjlighet att fortsätta det arbetet på Kungsholmen och Essingeöarna 1991. Vi var stolta, vi behöll detta.

Därefter gjorde ni om den akutmottagning som fanns på Sabbatsberg och öppnade den dagtid till ett väldigt högt pris. Men då räckte inte innerstadens patienter till så ni öppnade mottagningen för alla i hela landstinget för att få ekonomi att gå ihop hyggligt, eller åtminstone för att få läkarna att göra någonting på dagarna.

Det var inte tanken från början, tanken var att de skulle avlasta de väl fungerande kvartersakuterna i Stockholms innerstad som hade öppen mottagning. Dit gick patienterna, men de gick inte till närakuten på Sabbatsberg för de hade redan god tillgänglighet. Därför öppnade ni Sabbatsbergs närakut för alla landstingets invånare.

Det var rätt spännande att höra Håkan Jörnehed berömma Cityakuten, för det var ett bra alternativ till den mottagningen och dessutom mycket billigare.

Fråga 9

Anförande nr 205

Inger Ros (S): Ordförande, fullmäktige! Jag har ställt följande enkla fråga: Är det rimligt att skattepengar går till dyra marknadsföringskampanjer i stället för till vård? Bakgrunden till frågan är att jag i min hand har fått en hälsocheck värd 250 kronor som ett av de privata företagen använder som argument för att man ska lista sig vid deras vårdcentral före den 30 april.

Den första tanken, innan jag undersökte det här, var: Åh, har den borgerliga majoriteten tänkt om? Ska vi alla få hälsokontroller? Det är ju jättebra!

Så var det inte. Det här är en vårdcentral som ska konkurrera med en av de vårdcentraler som har drabbats hårdast av Vårdval Stockholm, nämligen Vårby vårdcentral. Därför ställer jag frågan: Tycker du att det är rimligt att man på en plats i vårt landsting använder denna marknadsföringskampanj som inte ger alla vårdcentraler samma förutsättningar och som inte ger alla patienter samma förutsättningar?

Anförande nr 206

Marie Ljungberg Schött (M): Ordförande, ledamöter och Inger! Jag tackar för frågan. Jag ska försöka besvara den riktigt seriöst och börjar med att i korta ordalag beskriva Vårdval Stockholm.

Uppdraget att bedriva vårdcentraler är likadant i hela Stockholm. Det är ingen skillnad mellan den vårdcentral som du talar om och andra. Ersättningen från oss, den skattefinansierade ersättningen, utgår i form av listersättning och i form av besöksersättning. Det är de två huvudreglerna.

Vad det är som vårdgivarna förväntas tillhandahålla i form av vård framgår av den regelbok som vi har stött och blött en mängd gånger. Av den framgår också att eventuell marknadsföring som bolagen ska göra ska de sköta själva, alltså respektive bolag. De kan inte förvänta sig att landstinget sköter marknadsföringen åt dem. Det ingår i ersättningen, så att säga.

Om man tar emot ersättning utan att fullgöra sitt uppdrag tycker jag att det är ett riktigt allvarligt fel och någonting som vi omedelbart måste göra någonting åt. Det här följer vi upp genom att vår förvaltning är ute och besöker de auktoriserade mottagningarna. Om det visar sig att de inte ger den vård som de får betalt för så kommer vi att vidta åtgärder.

I det exempel som du berör i det här fallet, Carema, så handlar det om ett företag som bedriver en reklamkampanj i avsikt att locka medborgare att lista sig hos dem och komma på besök när de blir sjuka. Jag tycker inte att detta är något problem under förutsättning dels att det är en seriös kampanj, dels att Carema fullgör sitt åtagande. Jag har ingen anledning att tro att de inte gör det, eller vet du någonting som jag inte vet, Inger?

Anförande nr 207

Inger Ros (S): Nej, Marie, det vet jag kanske inte, men jag vet redan det som du berättar. Jag vet hur ersättningssystemet fungerar. Det var inte det som min fråga gällde.

Det här är ett helt nytt inslag, och vi har i debatt efter debatt har poängterat att det förebyggande arbetet är oerhört viktigt. Nu får ett privat företag den möjlighet som inte ges exempelvis Vårby vårdcentral fått, som faktiskt har fått spara 7,3 procent av sin budget, som har tvingats göra sig av med fem personer i sin personal och som dessutom har lyckats behålla alla sina listade patienter. Jag tycker inte att detta är rättvist, inte ur vårdgivarperspektiv och allra minst ur patientperspektiv.

Jag skulle ha blivit jätteglad om du hade sagt att alla medborgare ska få den här möjligheten att göra en hälsokontroll. Det är oerhört viktigt. Men nu kommer det en kapitalstark vårdgivare som har råd att göra den här kampanjen, och då får några patienter den fördelen medan andra patienter som vill göra en hälsokontroll tvingas betala ganska mycket pengar för den hälsokontrollen.

Det finns ingen rättvisa i detta från ett patientperspektiv.

Anförande nr 208

Marie Ljungberg Schött (M): Anledningen till att jag började med att berätta om ersättningssystemet är att jag vill berätta att beträffande den landstings- och skattefinansierade ersättningen finns det i huvudsak de två ersättningar som jag pratade om, nämligen listningsersättningen och besöksersättningen. Reglerna är precis likadana för alla. Om det är någon som vill bedriva mer vård eller som lyckas och kan bedriva mer vård för de pengar som vi betalar så tycker jag inte att det är något problem.

Tvärtom tycker jag att Carema och andra entreprenörer ska få använda sina överskott eller vinster precis som de vill utan politisk inblandning. Vår uppgift är att säkerställa att befolkningen får den vård den behöver och den vård som vi betalar dem för, vår uppgift är inte att lägga oss i hur företagen sköter sin marknadsföring – men det förutsätter att de inte gör någonting olagligt. De får inte gå ut med felaktig information, de får inte lura eller skrämma befolkningen, förtala andra eller på annat sätt göra något som är olagligt. Så verkar det inte vara i det här fallet.

Anförande nr 209

Inger Ros (S): Eftersom det här är mitt sista inlägg i den här debatten måste jag säga att jag faktiskt inte förstår vad du säger. Det handlar inte om att man inte ska fullfölja uppdrag utan om ett helt nytt inslag i vården, alltså ett förebyggande arbete. Jag stöder det om det kommer alla patienter till del och om du ger Vårby vårdcentral och alla andra vårdcentraler som har mist personal möjlighet att jobba med förebyggande arbete och hälsokontroller.

Jag tycker också att det är viktigt att du som representerar den borgerliga majoriteten funderar på var gränsen går mellan vad de privata vårdgivarna får göra med hänsyn till att vi vill ha en jämlik och rättvis sjukvård. Man kan dra paralleller med friskolan där friskolorna lockade elever med egen laptop och allt möjligt.

Hur långt kan man gå för att man har pengar, och hur långt är du beredd att sträcka dig för att bidra till att befolkningen får lika möjlighet till vård och att vårdcentralerna i vårt län får samma förutsättningar att ge oss den här vården?

Anförande nr 210

Marie Ljungberg Schött (M): Jag trodde att jag skulle svara på frågan om det är rimligt att skattepengar som går till att ge det lilla extra, och det tycker jag att det är om det är ett överskott i bolaget. Det var den frågan som jag försökte svara på.

Jag vill berätta att branschen på ett väldigt bra sätt tar ett eget ansvar för just frågor om etik vid marknadsföring. Sveriges Läkarförbund har skrivit och gett ut regler för marknadsföring av läkarverksamhet med mera. De är direkt bindande för deras medlemmar och de är tillämpbara för andra. Jag tycker att sådana här frivilliga överenskommelser är väldigt bra, för det reglerar marknaden.

När det gäller just det här området skulle jag snarare vilja säga att vi från landstingets sida inte riktigt har lyckats att gå ut med bra information som gör att människor, särskilt de i invandrartäta områden, hittar primärvården tidigare än vad de hittar till akutsjukhusen. Om Carema lyckas med det i en sådan här kampanj så tycker jag att det är alldeles utmärkt.

Fråga 10**Anförande nr 211**

Curt Hansson (S): Det blir inom kort sjösättning. När isarna går upp. Många av oss kommer att söka oss ut i skärgårdarna, till tystnad, lugn och ro, rekreation och fritid bland alla 36 000 öar. Mitt i några av våra vackra naturhamnar dyker fyra vattenskotrar upp, för ett väldigt liv, någon startar en stor tung dieselmotor för att ladda några elbatterier, och på stranden sitter några och sjunger allsånger och dricker vin.

Så kan det också vara ute i skärgården, men det finns erfarenheter från andra håll där man har så kallade hänsynshamnar eller tysta naturhamnar. Detta vill jag ställa en fråga om till Skärgårdsrådets nye ordförande.

Är du liksom jag beredd att ta initiativ för att vi också i vår vackra, men ofta bullriga skärgård, ska kunna få några tysta naturhamnar, så kallade hänsynshamnar?

Anförande nr 212

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Tack så mycket för frågan! Det är alltid ett angenämt ämne att tala om, vår underbara skärgård som också är så pass vidsträckt att den kan ge möjlighet till olika typer av verksamhet och tillfredsställa olika människors behov av rekreation. Självfallet är den stor nog för att vi ska kunna ta hänsyn till varandra och för att människor ska kunna få njuta av skärgårdens tystnad i lugn och ro.

Den fråga som jag har fått av Curt Hansson handlar om ifall jag är beredd att utveckla hänsynsområden i Stockholms skärgård på motsvarande sätt som man har gjort på västkusten. Mitt svar blir två, så att säga, dels att jag tycker att det är en väldigt bra idé, dels att den redan är genomförd i Stockholms skärgård.

Sommaren år 2008 startades två stycken sådana här hänsynsområden, ett i Stora Nassa, som omfattar Stora Nassa skärgård, och ett för Huvudskärs ögrupp. Båda dessa är i dag hänsynsområden på samma sätt som man har hänsynsområden på västkusten.

Ansvar för den här frågan har dock länsstyrelsen, men om erfarenheterna av de här hänsynsområdena, alltså hur detta slagit ut i praktiken, visar sig positiva så kan jag tänka mig att det utifrån de utvärderingar som kan tänkas göras säkert kan vara så att det kan behövas ytterligare något hänsynsområde – inte minst i den norra delen av skärgården, eftersom de två hänsynsområden som redan finns ligger i mellersta och i den södra delen av skärgården.

Anförande nr 213

Curt Hansson (S): Tyvärr är de belägna inte bara i mellersta och södra skärgården, de ligger dessutom väldigt långt ut från de områden som seglare kan ta sig till på helgerna. Det är väldigt långt till de få områden som redan i dag är väldigt skyddade.

Landstinget har ju Skärgårdsstiftelsen och det finns kommuner som äger områden, så visst finns det ett arbete att initiera. Man behöver ju inte alltid fatta beslut, för även om detta är en fråga för länsstyrelsen så kan ju du som Skärgårdsrådets ordförande initiera, ta initiativ till, att vi ska få fler sådana här områden.

Vi vet ju att många söker sig till organiserade naturhamnar just för att det finns service och för att man kan känna en extra trygghet att vara där. Det är just det som är poängen med att ha de här hamnarna inte längst ut i havsbandet utan lite längre in i skärgården.

Anförande nr 214

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Jag vet inte om jag vågar ge ett löfte om att verka för att någon specifik naturhamn, som ligger inom Skärgårdsstiftelsens ram till exempel, i dagsläget skulle vara mogen för att göras till en tyst naturhamn. Det är klart att verksamheten, belastningen och närvaron i den inre skärgården naturligtvis är mycket större än vad den är längre ut.

Låt oss ta med oss frågan som en möjlig utveckling. Dock vill jag åter en gång säga att det visst är en bra bit ut till Stora Nassa, men Huvudskär ligger något lite närmre kusten. Jag tror att många personer redan i dag, och i takt med att kunskapen om hänsynsområdena sprider sig, kommer att kunna njuta av dessa underbara platser.

Anförande nr 215

Curt Hansson (S): Det är vi helt överens om, Gustav, men nu gäller frågan att du som skärgårdsrådets ordförande kan ta ett initiativ på där landstinget självt kan vara med och fatta beslut på ett eller annat sätt. Jag avkräver självfallet inte dig ett löfte rakt av. Om du bara lovar att ta med dig frågan så lovar jag att påminna dig längre fram om att den ska upp på dagordningen. Det kan vi väl vara överens om?

Anförande nr 216

Landstingsrådet Andersson (C): Javisst! Eftersom frågan gällde om vi över huvud taget borde utveckla några sådana här områden i vårt område, så har jag svarat på den frågan åtminstone.

Låt mig säga att jag tror att vår skärgård är tillräckligt stor för att rymma olika typer av aktiviteter. Jag tror att vi ska se på vår skärgård på det viset och låta oss med ett starkt vaktslående om de viktiga naturvärdena också låta vissa områden utvecklas mer medan andra områden mer tydligt reserveras för rekreation och stillhet.

Visst finns det en mycket viktig kärna i din fråga!

§ 77 Fastställande av soliditet, eget kapital, resultatdispositionsregler, redovisning av pensionskostnad samt sanktionsregler för akutsjukhusen**Anförande nr 217**

Johan Sjölander (S): Jag vill passa på att yrka bifall till reservationen i landstingsstyrelsen från S-V-MP-ledamöterna. Vi föreslår ett något annat sanktionssystem där vi reagerar tidigare och sätter in åtgärder när det går åt fel håll på sjukhusen. Jag yrkar bifall till reservationen!

Anförande nr 218

Thomas Magnusson (V): Herr ordförande! Precis som Johan i inlägget alldeles nyss vill även vi i Vänsterpartiet yrka bifall till reservationen i landstingsstyrelsen just utifrån den synpunkten att det är viktigt att man har tydliga sanktionsregler. Vi ger också ett exempel på hur det skulle kunna vara utformat. Bifall till vårt förslag i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 219

Viviann Gunnarsson (MP): Miljöpartiet vill också yrka bifall till S-V-MP-förslaget. Det är ju i stort sett samma förslag som majoriteten har, men vi har velat specificera den här trappan. Jag vet att även majoriteten har tyckt att det kunde vara ett intressant alternativ att studera.

Anförande nr 220

Landstingsrådet Wallhager (FP): Ordförande, fullmäktige! Det här är ett ärende som är viktigt eftersom det handlar om ekonomiska parametrar som måste säkerställas inför bland annat bokslut och sanktionsregler.

Som framgått av debatten här så har vi nog en ganska eller väldigt likartad inställning, och när jag studerar hur ni exakt har konstruerat ert förslag till sanktionstrappa så ser jag att den egentligen inte skiljer sig så mycket från vårt förslag. Det handlar mer om i vilka dokument som vi har skrivit in sanktionerna.

Ni säger till exempel att om 10 procent av det egna kapitalet skulle ha förbrukats under två på varandra följande delårs- och helårsbokslut så ska en åtgärdsplan upprättas. Vi skriver in i de specifika ägardirektiven att det ska ske.

Ni säger att då 25 procent av det egna kapitalet har förbrukats så ska en extern utvärderare tas in. Det står också i de specifika ägardirektiven att man kontinuerligt ska jobba med benchmarking och jämförelser med andra externa parter för att säkerställa sin egen konkurrenskraft.

När 40 procent förbrukats då hänvisar ni till att man ska ha en ekonomisk utvärdering, och till exempel produktionsutskottet ska kunna följa utvecklingen. De som har haft förmånen att sitta i produktionsutskottet vet att vi har haft Karolinska sjukhusets ledning inne praktiskt taget varje månad under hela förra hösten. Det är ett arbetssätt om vi redan använder oss av.

Vad vi från majoriteten har velat fastslå är dels tydligheten om i vilket dokument saker står och när det är ett skarpt läge. Vi har också sagt att det egentligen är oacceptabelt att man drar ut på tiden om det händer saker och ting. Man måste vara väldigt snabb i samband med ekonomiska hot om att man har förbrukat mer än 50 procent av det egna kapitalet. Det är egentligen då de tunga åtgärderna sätts in, det är då man måste ta en diskussion med styrelsen och med ordföranden om huruvida de har fullgjort sitt uppdrag och om det finns någon möjlighet för dem att sitta kvar och fortstätta arbetet.

I princip bedömer jag att vi har samma tankegångar, och det gläder mig verkligen att vi har det, men vi har en lite annan konstruktion som jag yrkar bifall till!

Anförande nr 221

Johan Sjölander (S): Det viktiga i det här förslaget är att vi visar att vi i ett tidigt stadium ändå markerar som ägare när vi ser att utvecklingen går åt fel håll. Vi tycker att landstinget enligt vårt förslag gör detta mycket tydligare.

Vi tycker att det är enklare att samla detta på ett sätt i en sanktionstrappa så att det tydligt framgår hur det hela är tänkt och inte dela upp det här på olika dokument som Maria beskriver det.

Jag yrkar bifall till vårt förslag! Vi tycker att det är bättre men delar kanske Marias uppfattning att detta inte är någon stor ideologisk fråga att bråka om. Vi tycker att vårt förslag är bättre, det är mycket tydligare, det som vi skriver. Bifall till reservationen i landstingsstyrelsen!

§ 79 Reviderad plan för krishantering för Stockholms läns landsting samt plan för krisledningsnämnden inför extraordinära händelser

Anförande nr 222

Landstingsrådet Wiggen (MP): Herr ordförande, fullmäktige och åhörare! Vi kommer att återkomma i den här frågan eftersom vi också har väckt en motion i samma fråga, men jag vill bara framhålla det som vi har sagt i vårt särskilda uttalande i landstingsstyrelsen. Där påpekar vi att det är en brist att klimat- och sårbarhetsaspekterna inte inarbetats i planen. Vi menar att klimat- och sårbarhetsutredningen visade att det finns ett stort antal faror som är klimatrelaterade, och de måste naturligtvis tas med i landstingets krishantering.

Vi har nya smittspridningsvägar, vektorburna, det vill säga insektsburna, sjukdomar, och vattenburna infektioner, amöbor som kommer att finnas i vårt dricksvatten och påverka kvaliteten. Allt detta påverkar naturligtvis landstingets verksamheter. Det kan ganska snabbt hända att vi får ett odrickbart dricksvatten, att vi får vatten som inte duger till processer på sjukhusen, dialyser och andra saker. Vid sådana tillfällen används i dag vatten som har god kvalitet. Därför måste allt detta tas med vid krishanteringen.

Det vi också har påpekat i vårt särskilda uttalande är att man behöver öva de här sakerna. Vi behöver öva regelbundet, kontinuerligt. Ju fler faror som dyker upp desto mindre övar vi i landstinget krishantering.

Det är inte bara terrorhot som vi står inför. Det finns smygande faror som vi faktiskt borde studera. Vad händer till exempel vid en kraftig värmebölja, om det blir 40 grader varmt i två veckor? Det är inget otroligt scenario. Då kommer våra sjukhus inte att räckas till för att ta emot alla som drabbas av värmeslag. Det kommer att bli en enorm belastning. Detta kan ske denna sommar – alltså borde vi öva de här scenarierna. Med detta sagt yrkar jag bifall till förslaget!

Anförande nr 223

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Miljöpartiet har också motionerat om en regional sårbarhetsplan. Det arbetet pågår redan i landstinget.

Klimatförändringarna är utan tvekan en otroligt stor utmaning som vi står inför. Om man ska uttala sig något försiktigt om sårbarhetsutredningen från det perspektiv som har gjorts i landstinget så är väl det att effekterna i vårt landsting på kort sikt inte förefaller vara så oerhört dramatiska. De kommer i samma takt som temperaturen stiger. Jag tror att vi ändå kan känna att vi har tid på oss. I takt med att vårt kunskapsläge förbättras, i takt med att vi hanterar den regionala utredningen av olika typer av risker av klimatpåverkan så kan vi i en framtid naturligtvis hinna möta de risker som kanske inte fullt ut är täckta i dagens läge. Allt sker i den takt som de här förändringarna sker.

Jag tycker att vi kan föra den debatten då vi debatterar den motionen. Jag tror att det finns en stor förståelse för att de här frågorna måste följas, men det är ju inte så att klimatförändringarna, som delvis redan är här, i de flesta fall inträffar över en natt.

§ 80 Regionalt samarbete mellan landstingen i Stockholms, Sörmlands och Västmanlands län, godkännande av avsiktsförklaring

Anförande nr 224

Landstingsrådet **E l m s ä t e r - S v ä r d (M)**: Fru ordförande och fullmäktige! Det har tid efter annan förekommit olika diskussioner, framförts olika önskemål eller farhågor om att Stockholm borde ingå i någonting ännu större, till exempel en region. En statlig utredning har studerat frågan om ifall man möjligtvis ska ändra gränserna efter Axel Oxenstiernas indelning av landet. Ibland framstår Stockholm som ovilligt att vilja göra mer än det vi gör i dagsläget.

På bordet i dag finns en avsiktsförklaring, och det är ett första steg till att ytterligare samarbeta med andra som finns i vår närhet. Beträffande Södermanland och Västmanland kan vi konstatera att det finns medborgare som ibland upplever våra länsgränser som ett rent administrativt hinder. Ett exempel är att det finns personer som bor i Mariefred, jobbar i Stockholm men måste åka till Eskilstuna för att söka sjukhusvård. Av vanliga människor uppfattas detta som väldigt konstigt.

Vi vet att allt fler människor bor på ett ställe och jobbar på ett annat. För enskilda människor kan ett samarbete vara betydligt mycket bättre, men det kan det vara även för landstinget. Ett samarbete som bygger på det som vi själva har makt och befogenhet över kan ge en vinna–vinna-situation.

Samarbete ska inte ställas i motsats till ett regionalt arbete. Det finns företrädare från alla partier, även från oppositionen, som gärna skulle ha sett att vi gick mycket längre och bildade en region. Det som jag tycker är bra, däremot, är att vi nu har företrädare från samtliga partier som jobbar gemensamt i en grupp som representerar det här landstinget tillsammans med samtliga partier från Västmanland och Södermanland. Det här är ett första steg i riktning mot någonting som man kan kalla förlovning. Kommer vi att gilla varandra eller inte? Vi måste lära känna varandra bättre innan vi bestämmer om vi ska göra någonting mer tillsammans någon gång i framtiden.

Jag tycker att det här innebär att vi är mera hands on, att vi tar itu med en situation utifrån ett medborgarperspektiv där vi gör vardagen enklare. Vi har i den här avsiktsförklaringen redovisat några områden som vi har sett att vi skulle kunna börja arbeta med tillsammans och sakta men säkert beta av. Jag tycker att det är oerhört positivt.

Däremot kan vi hålla frågan öppen i den här församlingen hur vi framöver ska kunna återkoppla till den här fullmäktigeförsamlingen eller annat organ hur det här arbetet fortskrider och hur vi skulle vilja utveckla det mycket mer.

Jag vet att det finns företrädare för Socialdemokraterna som tidigare har väckt en motion som handlar om att vi ska ansöka om att vi ska ha en region. Den motionen ligger naturligtvis under beredning, men jag vill i det här sammanhanget påpeka att när det gäller avsiktsförklaringen, det första steget, har vi full politisk enighet och vi har gemensamt kommit fram till den här avsiktsförklaringen i samtliga tre landsting.

Vi stänger heller inte dörren om det finns andra landsting som skulle vilja komma med i det här samarbetet. Örebro läns landsting har knackat på redan, Landstinget i Uppsala län var inne en sväng och vände, men har ännu inte bestämt sig. Dessutom ligger Gotland i närheten, och vem vet hurdan situationen är om ett antal år framåt i tiden.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi ska samarbeta i de frågor som vi kan samarbeta om och vi ska göra det utifrån ett medborgar- och individperspektiv där vi har makt och befogenhet att göra skillnad.

Anförande nr 225

Landstingsrådet Larsson (S): Ordförande, fullmäktige! I de här dystra och lätt tumultartade tiderna, då tillväxten går ned och massarbetslöshet står för dörren, så tror jag att det blir extra viktigt för oss alla att tänka på tillväxtens förutsättningar. Politik skapar inte tillväxt, men politik kan skapa goda tillväxtförutsättningar. Då handlar det om hur politiken är organiserad.

Jag är inte så säker på att de lösningar som var kloka då Axel Oxenstierna och Gustav II Adolf på tidigt 1620-tal satt och resonerade om hur Sverige borde styras, är de lösningar som är de bästa och klokaste i dag för att säkerställa Stockholms läns invånares framtida välfärd samt tillväxt och jobbskapande i regionen.

Jag tror att i den mycket tumultartade och mycket mer globaliserade värld som vi lever i så måste vi skapa oss större och nya samarbetspartner. Det är i det här sammanhanget som regionbildning kan vara intressant att resonera om. Det handlar om sjukvårdens framtid, men inte bara om det. Det handlar också om infrastrukturinvesteringar, det handlar om olika typer av regional näringspolitik, politik som understöder näringslivet andra sådana åtgärder som borde sättas in. Det handlar om Mälardalen som är beroende av att det går bra för Stockholm; Mälardalen hänger ihop.

Jag måste ändå säga att jag är något bekymrad över den tafatthet som den borgerliga regeringen uppvisat i den här frågan. En ansvarskommitté har arbetat och den har gjort ett fantastiskt bra arbete under ledning av förre landshövdingen Mats Svegfors. Utredningen har studerat både hur samarbetet har fungerat mellan staten, regioner och kommuner men också funderat på idén med regioner, hur sådana skulle kunna fungera, och har gjort en fantastisk utredning.

De har gjort en fantastisk utredning som sedan, då den hanterades av regeringen slutar i ett intet. Och vad sker då i stället? Jo, det blir rena rama anarkin. Just nu är det fullt med landstingsråd och kommunalråd runt om i landet som själva håller på att bilda regioner, hipp som happ. Och ingen vet vad som händer om en landsända blir utan samarbetspartner. Det blir som den där leken som ni kommer ihåg, hela havet stormar, då man springer runt ett antal stolar. Något landsting blir över för de har ingen samarbetspartner.

Gustav II Adolf och Axel Oxenstierna var goda på 1600-talet, men om de levde i dag skulle de säga: Den här regeringen är inte klok, de låter lokalpolitikerna själva bestämma hur landet ska regionindelas.

Staten måste ju ta sitt ansvar för detta, men den borgerliga regeringen vägrar tyvärr att ta sitt ansvar i frågan om hur Sverige ska fungera på regional nivå eftersom den inbördes är så splittrad.

Nu är, hur som helst, läget som det är. Jag är glad över uppmjukningen i Moderaternas resonemang här i dag. Det kategoriska motståndet har förbytts i att Moderaterna i alla fall vill föra ett samtal. Det gläder jag mig åt.

Jag tycker att ambitionsnivån borde vara högre och därför yrkar jag bifall till den reservation som Socialdemokraterna har lagt i landstingsstyrelsen där vi tycker att man redan nu skulle ge Catharina Elmsäter-Svärd och landstingsledningen i uppdrag att resonera om hur en region i Mälardalen skulle kunna vara utformad i framtiden. Vi tror att det skulle vara bra för sjukvårdens, för tillväxtens, jobbens och infrastrukturens skull att göra det i det här läget i stället för att töva och arbeta vidare med en organisation som var bra 1628 men som man faktiskt kan ifrågasätta i dag. Jag yrkar bifall till Socialdemokraternas reservation i landstingsstyrelsen!

Anförande nr 226

Lena - Maj Anding (MP): Ordförande, landstingsledamöter! Vi vill klart deklarerat från Miljöpartiets sida att vi är i stort sett positiva till förslaget om utvecklat samarbete med Södermanland och Västmanland. Vi samarbetar gärna med enskilda kommuner också för den delen. Vi tror att det behövs ett närmare samarbete både rörande de klimatrelaterade miljöfrågorna och rörande andra viktiga frågor.

Vi vill ha en grön tillväxt och vi vill åstadkomma en sådan genom att arbeta tillsammans med andra. Vi tror att dagens politik och administrativa system – inte enskilt, inte enskilda kommuner eller enskilda landsting – kan klara alla de utmaningar som vi står inför. Vi måste samarbeta.

Stockholms län omfattar i dag 26 kommuner och vi har den största folkmängden i hela landet. Vi har flest arbetstillfällen, vi har en väldigt omfattande kollektivtrafik, vi har en mycket komplex hälso- och sjukvård och vi har en utvecklad regionplanering. Med alla utökade uppgifter som vi faktiskt har på regional nivå så är vi inte beredda att ta ställning i dag till någon regionförstoring.

Ärendet handlar om samarbete, och det är samarbete som vi strävar efter, inte någonting annat.

Anförande nr 227

Pia Lidwall (KD): Fru ordförande! Det är ingen hemlighet att Kristdemokraterna gärna ser att vi hade kommit lite längre än det ärende som vi har upp till behandling i dag. Redan för tjugo år sedan skrev vi in i vårt principprogram att vi trodde att regioner är en bättre framgångsmodell när det gäller att organisera kommuner och landsting.

Jag vill ändå lämna vårt bifall till det här ärendet, och det är väldigt bra att vi har kommit så långt att vi faktiskt sitter ner och samtalar med intresserade landsting om hur vi ska kunna samarbeta framöver. Det är också bra att vi har noterat vilka frågor som är väsentliga för våra tre landsting som nu finns med i samarbetet även om fler mycket väl kan komma med i samarbetet – det krävs ju faktiskt två för att dansa bra.

Det är naturligtvis viktigt att vi organiserar oss så att invånarna i vår region märker att livet underlättas för dem när det gäller arbete och infrastruktur och liknande frågor.

Jag kan konstatera att varje gång man nämnde Axel Oxenstierna så ler folk lite. Det är lite konstigt att vi fortfarande använder en modell som sjösattes på 1600-talet. Vi är nu i det läget att vi behöver göra radikala insatser för att få till stånd en organisation som bättre stämmer – både den statliga och den landstings- och kommunbaserade.

Det här ärendet är bra, och jag tycker också att det är bra att fullmäktige får information om hur det här arbetet går vidare så att alla känner sig väl informerade och kan komma med synpunkter på hur man ska utveckla det vidare eller bifalla det. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 228

Landstingsrådet Wallhager (FP): Fru ordförande! Jag ska börja med att yrka bifall till ärendet! Det är ingen hemlighet vilken inställning jag och Folkpartiet har i den här frågan. Vi tycker ju att de förutsättningar som finns runt omkring i världen i dag med den globala utmaningen, inte minst utifrån det som vi ser inom finanskrisen i dag, tarvar att man organiserar sig på ett något mer optimalt sätt och att man också säkerställer att de olika beslutsnivåerna har de rätta instrumenten för att kunna hantera de olika utmaningar som man möter i vardagen.

Jag tycker inte, och jag tror att många har samma inställning, att vi i den här regionen har de instrument som vi skulle behöva för att kunna ge förutsättningar för en optimal tillväxt till exempel eller för att underlätta i vardagen för våra invånare. Det är ungefär som Catharina sade, nämligen att det här är en bra början. Nu förlovar vi oss och så ska vi vara snälla mot varandra så kanske vi gifter oss en dag, inte vet jag. Vi får väl se vad som händer.

Det som är viktigt för oss i Folkpartiet i de här frågorna är också att man säkerställer att det blir ett direktvalsparlament. På den punkten kan vi se en av nackdelarna med den här konstruktionen. Här kommer vi att bli ett gäng politiker på hög nivå som är valda av våra politiska organisationer men egentligen inte av medborgarna. Ju fler sådana här indirekt valda organ som inrättas, desto svårare blir det för medborgarna att säkerställa att de kan utkräva vårt ansvar för de beslut som vi faktiskt kommer att fatta även i den här konstellationen

Utan att gå i polemik med Dag vill jag ändå säga att jag tror att det är väldigt viktigt att fundera över varför staten inte tog sitt ansvar. Jag tycker att det finns en poäng i att man faktiskt överlät till oss i regionerna och kommunerna att få ett underifrånperspektiv i den här frågan. Jag tror inte att det hade varit bra om staten hade ritat kartan och vi tvingats rätta in oss i ledet. Vi behöver ha en samordnad aktion för hela landet.

Därför är vi också olyckliga över den utveckling som kommit till stånd där man splittrar frågan. Västra Götaland och Skåne får bli regioner, men Halland och Gotland hamnar utanför. Vi vet inte vad som händer i Norrland och inte vad som händer med Stockholm heller.

Om man ska kunna säkerställa att regionerna får de vitala instrumenten så måste framför allt den statliga organisationen också förändras. Det räcker inte med att organisationen längre ned – i det här parlamentet till exempel – förändras, utan man måste förändra styrsignalerna i strukturerna uppifrån också, annars står vi oss slätt.

Detta är en bra början. Det ska bli ett oerhört intressant arbete att underlätta inte minst för ett vårdval i Västmanland och ett vårdval i Södermanland, vad vet vi – nu är Dag snart alldeles grön i ansiktet –, åtminstone underlätta för dem som vill välja vårdcentral, husläkarmottagning över länsgränsen till exempel. Det är ju ett förslag som det här ärendet skulle kunna ge till resultat genom den här avsiktsförklaringen. Bifall!

Anförande nr 229

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Fru ordförande! Jag kan, utifrån Maria Wallhagers anförande här, inte säga annat än att en följd av en sådan utveckling också skulle vara att spänningen när det gäller utgången av landstingsvalen skulle återställas i någon utsträckning. Det skulle åtminstone ge en fair chance för vänstersidan.

När det gäller regionfrågan så består den av två delar. Den ena är ju den som vi oftast diskuterar, den geografiska utsträckningen, den andra har med ansvarsfördelningen mellan de olika nivåerna att göra.

Jag tycker att det är viktigt i de här sammanhangen att inte glömma bort den frågan. Stockholms läns landsting har en särställning bland landstingen i Sverige genom att vi redan har en viss roll i den regionala planeringen. När det gäller den långsiktiga utvecklingen av vår region så tror jag att oavsett vilken geografisk utsträckning regionerna kommer att få så är det ändå viktigt att vi förstärker den regionala nivåns muskler, så att säga, när det gäller att ta till vara den regionala utvecklingskraften och även ta ökad del av det som i dag är statlig maktutövning inom frågor om infrastrukturpolitik, inom näringslivsutvecklingen och inom frågor som rör högre utbildning till exempel.

När det gäller den geografiska utsträckningen så står Centerpartiet i Stockholm stad och i Stockholms län för en öppenhet mot länen i vår omgivning. Från det perspektivet är det precis som Catharina framhållit i den avsiktsförklaring som vi står inför i dag ett positivt steg.

Jag måste ändå säga i det här sammanhanget att jag tycker att det är lite bekymmersamt att Uppsala län inte är med i samarbetet. Om det skulle vara så att det är de här nämnda tre länen som i slutändan går vidare till att bilda en region utan det fjärde länet, så får vi inte riktigt den logiska geografiska figuration som man nog skulle vilja önska med tanke på hur pendelströmmar och den ekonomiska verksamheten går till. Det är också att beklaga i det sammanhanget att Uppsala läns landsting i så hög utsträckning formar sina ställningstaganden i den här regionfrågan utifrån ett ensidigt sjukvårdsperspektiv. Jag tror att regionfrågan i väldigt hög utsträckning handlar om andra frågor.

I likhet med Maria Wallhager så tror jag på underifrånperspektivet, och jag tror faktiskt att det är vist det som det fyra allianspartierna har gjort på nationell nivå, nämligen att ge det här lite mer tid. Jag tror faktiskt att vi behöver göra de här övervägandena. Vi kan tillsammans med Södermanland och Västmanland penetrera frågeställningar om var vi har synergieffekter inom våra nuvarande ansvarsområden samtidigt som Uppsala län får en möjlighet att fundera.

Vi får väl under nästa mandatperiod se hur det här faller ut och vilka som ska vara i samma region som vilka andra. Låt oss framför allt inte glömma bort den viktiga frågan om att vi behöver en stark regional makt för att kunna ta till vara de olika regionernas tillväxtförutsättningar och inte minst medborgarnas legitima krav på demokratiskt inflytande. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 230

Landstingsrådet **W i g g (MP)**: Fru ordförande, fullmäktige och lyssnare! Att Stockholm ska vara en region tror jag att vi alla är ganska eniga om, och om att vi ska ha de regionala befogenheterna. Sedan återstår frågan om hur denna region ska se ut.

Den ansvarsutredning som Dag hänvisade till och tog credit för i syfte att förespråka en Mälardalsregion sade samtidigt att Stockholm med sina 2 miljoner invånare är en tillräckligt stor region i befolkningshänseende. Det är inte helt okomplicerat att i positiva ordalag hänvisa till det ena som ansvarskommittén säger medan man förkastar det andra.

Om vi skulle få en region som innehåller 3 miljoner invånare så skulle det vara ett demokratiskt problem, vill jag hävda, inte bara i förhållande till övriga regioner eller län i Sverige. Det skulle vara ännu svårare än i detta parlament att upprätthålla kontakten med medborgarna, skulle jag vilja säga. Dessutom, eftersom parlamentet med största säkerhet skulle komma att placeras i Stockholm, skulle vi ha väldigt svårt att sträcka ut våra kontakter till medborgarna i Kilsbergen och i Skinnskatteberg eller Julita eller andra orter som ligger längre bort än Järna och Älmsta som ändå ligger i Stockholms läns landsting i dag.

Det är en demokratisk svårighet, och det är vår huvudinvändning mot att vi ska utvidga den här regionen till något så stort som en Mälardalsregion.

Jag tror att man måste tänka nytt. Det går inte att säga att vi ska gifta ihop oss med Sörmland eller Västmanland – det är den gamla länsindelningen, från Axel Oxenstiernas tid. I dag står vi inför ett nytt sätt att tänka och samarbeta, och då måste vi utgå från den kommunala nivån. Vilka kommuner vill tillhöra den ena eller den andra konstellationen i framtiden? Det tror jag är ett mycket bättre perspektiv.

Vissa kommuner som ligger i anslutning till Stockholmsregionen och är mycket införlivade med den när det gäller kollektiv infrastruktur och arbetsmarknad kanske väljer att tillhöra Stockholmsregionen. Då ska det finnas en öppenhet för det, om det finns en folklig förankring för det i de kommunerna.

Om vi säger att det ska vara hela Sörmland, hela Västmanland, hela Uppland eller hela Örebro, var slutar vi då? Var man än lägger gränserna finns det ändå en baksida, andra regioner att förhålla sig till, annan gränsproblematik. Det är inte så enkelt att säga att man ska välja bara det ena eller det andra.

Vi är i en ny tid, med nya sätt och många olika slags relationer. I stället för att gifta ihop oss, som du sade, Maria, kanske man kan tänka sig ett särboförhållande eller någon annan samlevnadsform i modern tid. Varför ska vi tänka i termer av gamla äktenskapsbalkar och lagar? Tänk lite nytt i den här frågan och se olika möjligheter att leva i en ny tid med nya konstellationer!

Om Västmanlandsborna och Sörmlandsborna ska byta vårdval med varandra, då får Västmanlandsborna ta hälsoval, för i Sörmland har man nämligen hälsoval.

Anförande nr 231

Sverre Launy (V): Ordförande, ledamöter! Det återstår inte så mycket mer att säga – Raymond sade det mesta.

Det vi har att ta ställning till här i dag är ett samarbetsavtal med Västmanland och Sörmland – ingenting annat. Det skulle vara klädsamt om man sparade regiondebatten tills vi har att ta ställning till den frågan och tills vi har hunnit diskutera vilka demokratiska och praktiska konsekvenser en regionbildning skulle få. Det är inte helt okomplicerat – framför allt inte ur ett rättsdemokratiskt perspektiv – att resonera kring den typen av regioner. Den folkliga förankringen i beslutsprocessen kommer att bli oerhört mycket mindre än vad den är i dag, och den är alltför liten som den är – det är bara att konstatera.

Med tanke på vad Maria sade och det Raymond hänvisade till: Hemma där jag bor har jag ett antal ganska goda grannar som var och en har sina speciella egenskaper som kan vara till nytta för de andra. Jag har ingenting emot att samarbeta med mina grannar, men jag tvärvägrar att gifta mig med dem.

Bifall till framlagt förslag!

Anförande nr 232

Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag tror att det var Maria Wallhager som lyfte upp frågan att det egentligen inte handlar om bara regioner och kommuner utan också handlar om hur staten är organiserad. Det är en av de punkter där jag också är kritisk till hur den borgerliga regeringen har hanterat Ansvarskommitténs utredning.

Det vi ser är inte bara en oreda på den regionala nivån, där alla får organisera sig som de har lust – staten lägger sig inte i. Vi ser också ett totalt kaos på den statliga nivån, där de olika statliga organisationerna och byråkratierna inte hänger ihop – inte ens gentemot varandra. Det leder till att det blir svåröverskådligt för medborgarna och att det blir väldigt svårt för kommunpolitiker och landstingspolitiker att hitta gemensamma, bra lösningar ihop med statens myndigheter. Det är en nackdel som man faktiskt borde ta tag i.

Jag ser också att det absolut behöver föras en diskussion om var besluten fattas. Vilka beslut ska vara statliga, vilka beslut ska fattas på den regionala nivån, och vilka ska fattas i kommuner eller stadsdelsnämnder? Det har att göra med demokrati. Där kanske vi kan lära lite av EU-principen att fatta beslut på lägsta möjliga och rimliga nivå, att föra ner beslutanderätt – det är klokt.

Å andra sidan tycker jag att vi borde ha en högre ambitionsnivå för oss som regionalt parlament. Det finns stora regionala utvecklingsfrågor i Mälardalen som ingen i dag riktigt tar tag i och som handlar om framtida möjligheter till tillväxt och välfärd. Hur ska vi ha det med infrastrukturinvesteringarna? Kan vi föra en politik som utvecklar Mälardalens starka branscher och näringar? Sådant borde vi syssla med och försöka skapa ett politiskt forum för.

Vi Socialdemokrater hade ett yrkande i landstingsstyrelsen om att vi ville att landstingsstyrelsen skulle få i uppdrag att bereda frågan om att skapa en region i Mälardalen. Det yrkandet står vi fast vid.

Ett av skälen till det är att jag är oroad över Centerpartiets politiska framtid i regionen. Ni vet ju alla att det partiet har åkt in och ut i landstinget. Jag gillar Centerpartiet och vill gärna sitta med i ett regionalt parlament där jag kan vara säker på att det finns några centerpartister kvar i framtiden. Det är ytterligare ett starkt skäl – inte minst för Centerpartiet – rösta för Socialdemokraternas förslag i den här frågan.

§ 81 Överflyttning av ärenden från Centrum för folkhälsa till annan verksamhet i landstinget och till Karolinska Institutet med anledning av bildande av KFA

Anförande nr 233

Landstingsrådet W i g g (MP): Jag har inga speciella yrkanden. Jag vill bara fråga Stig hur det gick till när namnet ändrades från Karolinska Folkhälsoakademin till Karolinska Institutets folkhälsoakademi. Det framgår inte riktigt av ärende, men går man in på KI:s hemsida står det numera "Karolinska Institutets folkhälsoakademi".

Det kan man tycka är en – ursäkta språkbruket – skitfråga. Men med tanke på de stämningar som har funnits mellan Forum och KI när det hela har växt fram vill jag påstå att det inte är någon skitfråga, utan det är en känslomässig fråga som signalerar något.

Jag vill bara veta hur det gick till, för jag känner inte till att vi här i fullmäktige för fattat beslut om ett namnbyte.

Anförande nr 234

Landstingsrådet N y m a n (KD): Fru ordförande! Jag har ett väldigt bra svar på frågan: Jag var inte där och har inte en aning om hur det gick till. Vi har överlätit verksamheten till Karolinska Institutet, och vi hade inget förbehåll i avtalet, som vi fattade enhälligt beslut om, att vi skulle ha rätt att bestämma namnet för någon annans institution.

Det som dock är viktigt och som vi ska följa nog och nära är att den verksamhet som vi är överens om ska bedrivas genom Folkhälsoakademin sköts på ett sådant sätt att den kommer folk till gagn.

Jag kan berätta för er att vi efter sommaren kommer att inbjuda företrädare för nämnda verksamhet till FoUU-utskottet för en återrapportering om hur det första året gick. Redan om två veckor kommer det samverkansråd som landstingsstyrelsen har tillsammans med handikapporganisationerna att få en rapport från institutionen i fråga.

Men jag måste nog låta det vara förborgat i varje fall ett tag till hur det egentligen gick till när styrelsen för Karolinska Institutet bestämde sig för att ändra namn till det namn som nu finns på hemsidan. Jag är ledsen, Raymond, att jag inte har så nära inblick i den verksamheten att jag kan ge dig ett fullödigt svar.

Anförande nr 235

Landstingsrådet W i g g (MP): Fru ordförande! Tack, Stig, men jag är inte riktigt nöjd med det svaret, och det kanske inte du heller är.

Det handlar om ett signalvärde. Vi är ju huvudfinansiär eller åtminstone stor finansiär för det jag vill fortsätta kalla Karolinska Folkhälsoakademin. Jag tycker inte att man ensidigt från Karolinska Institutet kan välja att ändra namnet, med tanke på att vi ändå är den stora finansiären till verksamheten. Tanken var också att det skulle vara en enhet.

Jag vet att det var en debatt om namnet innan de ändrade. Det sista jag hörde innan det kom i pränt var att vi var överens om att det skulle heta Karolinska Folkhälsoakademin. Jag tycker att frågan har glidit åt fel håll.

Anförande nr 236

Landstingsrådet N y m a n (KD): Om vi nu ska föra en semantisk diskussion om namnet, eftersom jag inte kan ge något ordentligt svar: Jag försvarar inte namnbytet men konstaterar att det kom till. Jag är inte säker på att "Karolinska Institutet" i namnet på den nya folkhälsoakademin på något sätt sänker signalvärdet. Det som hände var att vi ändrade från förkortningen CFF, Centrum för folkhälsa. Innan dess hette det Samhällsmedicin, och innan dess hette det något annat. Vi har hållit på att byta namn på verksamheten.

Om du är ute efter ett kraftfullt signalvärde tror jag det är viktigt att ha med "Karolinska", och jag tror ärligt talat inte – men då är vi inne på semantik och inget annat – att namnet skulle försämrans genom att "institutet" lades till, för det är jag inte så säker på.

Det viktigaste är trots allt att det vi från landstinget beställer av den här verksamheten kommer ut till gagn för länets befolkning. Från den här talarstolen och i andra sammanhang har jag kritiserat mig själv och andra i ledningen för landstinget för att vi inte tidigare, när verksamheten hette Samhällsmedicin eller Centrum för folkhälsa, i knappast någon utsträckning alls utnyttjade verksamheten till det gagn den kunde ha haft, om den hade nyttjats rätt.

Det har varit en verksamhet som alldeles för mycket har levt i sin egen värld, utan egentliga beställningar och uppföljningar, utan egentlig vägledning för beställningen inom hälso- och sjukvårdsnämnden och så vidare. Nu hör du att jag kritiserar mig själv, som har varit ordförande där i fyra år.

Med den ordning som gäller nu har vi ett tydligare partsförhållande. Kan vi skärpa beställningarna och vara mycket tydligare, mer långsiktiga och mer beslutsamma beträffande hur vi nyttjar relationen till Karolinska Folkhälsoakademin, som jag gärna vill kalla den, då kan det bli bra.

Anförande nr 237

Landstingsrådet **Wigg (MP)**: Fru ordförande! Jag instämmer till fullo beträffande inriktningen.

Men när det gäller signalvärdet talar jag inte om signalvärdet utåt mot övriga världen. Karolinska Institutet är en välkänd institution, och signalvärdet utåt är självfallet att det är en mycket bra institution som har ett världsrykte.

Jag talar om signalvärdet inåt, gentemot medarbetarna i verksamheten, som har flyttas över från Centrum för folkhälsa och som har uttryckt stark oro vid överflyttningen för att deras utåtriktade, nära verksamhet med kommuner och folkhälsoarbete skulle minska i betydelse. Det är det signalvärdet jag talar om. Medarbetarna som kom från Centrum för folkhälsa och som hade fått en försäkran om att det skulle bli en mix mellan Karolinska Institutet och landstinget ska kunna känna sig trygga.

Dessutom har vi nu blivit halvt om halvt lurade, även om jag kanske härdrar vad du sade, att vi inte visste någonting. Jag tycker att vi ska ta tillbaka denna fråga för vidare behandling, men då handlar det inte om det här ärendet.

Jag avser att återkomma i den frågan.

§ 82**Bildande av samordningsförbund för rehabilitering i Värmdö****Anförande nr 238**

Vivianne Gunnarsson (MP): Ordförande, ledamöter! Vi i Miljöpartiet yrkar givetvis bifall till förslaget. Det är självfallet bra att det kommer till fler samordningsförbund i länet. Vi skulle väl önska att man kunde göra ännu mer än vi har gjort hittills.

Vi hade tidigare i dag ett ärende som handlade om samordningsförbunden i Södertälje, Botkyrka, Huddinge och Haninge som jag inte hann hit för att kommentera. På grund av det skulle jag vilja säga följande när det gäller det nya samordningsförbundet i Värmdö. De "gamla" samordningsförbunden, som har funnits i två år, tog ganska lång tid på sig inom de kom i skarpt läge – det första året var nästan bortkastat. Jag tycker att det vore synd om det skulle bli så i fortsättningen, att det tar väldigt lång tid innan man kommer i gång.

Ur vårt perspektiv skulle man mycket väl kunna lägga ännu mer resurser på den här typen av verksamhet, speciellt i det läge vi befinner oss, med en vikande arbetsmarknad, där just de grupper som det handlar om – handikappade och människor som står långt ifrån arbetsmarknaden – har väldigt svårt att komma in.

Vi har också lagt ett särskilt uttalande där vi säger att erfarenheterna från arbetet i andra samordningsförbund är goda och att man borde ta till vara erfarenheter från de samordningsförbund som finns i andra landsting, till exempel i Göteborg.

Vi yrkar bifall till förslaget och hoppas att man kommer igång så snabbt som möjligt och inte väntar ytterligare ett år.

Anförande nr 239

Gunilla Helmersson (M): Fru ordförande! Jag tror inte att vi behöver vara så oroliga för att det inte kommer att fungera. Det finns redan ett utvecklat samarbete och en bra samverkan mellan landstinget och Värmdö kommun. Därför känns det bra att detta samordningsförbund kan komma till stånd.

De utredningar som finns visar hur positivt detta är för de grupper som man inriktar sig på. Ibland är det svårt att se att varje part av dem som ingår i samordningsförbunden enskilt tjänar så mycket på insatserna.

Däremot tjänar de personer som man har bildat samordningsförbundet för väldigt mycket på detta. Att man redan har samverkan med Värmdö borgar för att det kommer att fungera bra framöver.

I Värmdö kommun har man varit oerhört angelägen om att vi skulle få till stånd detta samordningsförbund, och det har också de andra parterna. Därför känns det särskilt roligt att vi nu kan gå till beslut i detta ärende.

§ 83 Motion 2008:19 av Lena-Maj Anding m fl (MP) om inrättande av hälsocentraler med förstärkt kompetens i hälsofrämjande arbete

Anförande nr 240

Lena-Maj Anding (MP): Ordförande, landstingsledamöter! Det är ingen hemlighet att Miljöpartiet vill arbeta mer hälsofrämjande med hälso- och sjukvården i Stockholms läns landsting. Det är ingen hemlighet att vi har föreslagit hälsocentraler och ett Hälsoval Stockholm när det handlar om hälso- och sjukvårdsfrågor.

Vi tycker att majoritetens hälsofrämjande arbete saknar viktiga komponenter. Det saknas en organisation för hälsofrämjande. Det saknas kompetenser i primärvården som verkligen kan arbeta hälsofrämjande med människors ohälsa, vilket inte enbart läkaren kan göra.

Det finns säkert många intresserade husläkare som skulle vilja arbeta mer hälsofrämjande, men jag tror faktiskt att de vill göra det i ett team tillsammans med andra, så att de kan få stöd i arbetet. Då tror jag att det skulle bli mycket mer stuns i arbetet.

I dag finns det inga resurser för att genomföra det viktiga arbetet. Det finns ingen tid för att möta människors ohälsa. Det finns faktiskt bristande kunskap i organisationen för att göra ett bra jobb. Det behövs ett antal kunskapscentra för att stödja arbetet. Man behöver både utbildningsstöd och utvecklingsstöd för att jobba med de här frågorna. Det är inte helt lätta frågor. Det handlar inte bara om att stödja människors förändrade livssituation, utan det handlar om att arbeta förebyggande ut mot kommunerna och verksamheten där, att vara en motor i arbetet.

Vi tycker att den modell vi föreslår, med tre hälsocentraler, skulle kunna stödja majoritetens modell i det viktiga arbetet. Det kunde vara ett sätt för majoriteten att hitta en lösning på problemen att organisationen inte är så bra i det här avseendet som den skulle behöva vara. Vi ville räcka ut en hand och skriva en motion om de tre hälsocentralerna, som skulle kunna göra er modell mycket bättre.

I vår modell är hälsocentraler golvet. Där finns det hälsocentraler överallt med team där olika yrkesgrupper samverkar med varandra, där det finns hög kompetens när det gäller folkhälsa och där man vet hur man ska göra för att stödja människor i fråga om ohälsa. Men det är vår modell. Er modell behöver stöd kring detta.

Man kan välja att blunda eller att öppna ögonen för en verklig förändring. Vi tror att en verklig förändring behövs. Det behövs ett förändrat synsätt, och det behövs investeringar i människors hälsa. Det tror vi är långsiktigt hållbart.

I Miljöpartiet har vi en politik för detta inte bara inom hälso- och sjukvården, utan vi har det även inom trafiken och regionplaneringen – hela vägen. Men nu handlar det om hälsocentraler inom hälso- och sjukvården. De vårdcentraler som ni har byggt upp inom Vårdval Stockholm behöver verkligen stöd.

Jag hoppas att ni inte försitter chansen utan gör en omvärdering kring de här frågorna och verkligen kommer fram till att ert hälsofrämjande system behöver något helt annat än det ni har föreslagit i dag. Tre hälsocentraler kan vara motorn i ert arbete för att förbättra folkhälsan.

Bifall till motionen!

Anförande nr 241

Landstingsrådet Rydberg (FP): Lena-Maj! Den ambition som finns i er motion att man ska jobba mer med hälsa delas av alliansen. Du sade att det inte är någon hemlighet att Miljöpartiet vill arbeta hälsofrämjande. Då kan jag säga att det inte heller är någon hemlighet att även Folkpartiet vill arbeta hälsofrämjande, och vi har hela alliansen med oss i det arbetet.

Det finns väldigt mycket som vi skulle kunna göra och som inte görs i tillräcklig omfattning i dag. Vi har en bra organisation med nästan 200 vårdcentraler, husläkarmottagningar och ett stort antal mödra- och barnvårdscentraler som vi redan disponerar. Vi har också flera akutsjukhus som vi disponerar.

Vi har i bred samsyn tagit fram en handlingsplan för hälsa där det finns med en hel del krav på att vi ska utveckla det hälsofrämjande arbetet där sjukvårdens aktörer agerar mer kraftfullt. Dessutom ska vi jobba ihop med kommunerna i det lokala folkhälsoarbetet. Då är inte minst vår folkhälso rapport, när den är nedbruten till lokala data, oerhört användbar.

Jag tror inte på den modell som du förespråkar, med tre speciella hälsocentraler. Jag tror att patienterna kommer att gå till den distriktssköterska eller husläkare som de brukar gå till om de har förtroende för den personen. Då är det den personen som man lyssnar till. Därför är det viktigt att de personerna har en bra samtalsmetodik och kan föra motiverande samtal men också att de har metodstöd för vilka metoder som har effekt.

Jag vill påstå att det händer rätt mycket i primärvården som har att göra med levnadsvanor och hälsofrämjande arbetssätt. Nu plockar man fram måttbandet och mäter midjeomfånget på patienter. Det gjorde man inte för fem år sedan. Man pratar i allt större omfattning om alkohol och rökvanor och uppmanar folk att gå ut och promenera mer. Så var det inte för fem år sedan. Det har hänt något. Men det kan hända mer.

Karolinska Institutets folkhälsoakademi är en resurs som vi har. Sedan har vi också Centrum för allmänmedicin, som riktar sig till primärvårdens olika personalgrupper med utbildning. Vi har oerhört bra resurser i vårt län.

Vad som de facto sker i det enskilda patientmötet har vi svårt att mäta och fånga in. Våra journalsystem har i dag inte mätt på hur man pratar om alkohol, kost och fysisk aktivitet. Vi har än mindre mätt på hur bra effekt man får av det arbetet med de egna patienterna. Det finns en hel del att önska i fråga om utvecklingen av våra IT-system, inte minst för att personalen ska kunna utvärdera sina egna arbetsinsatser. Det finns fortfarande mycket att göra.

I vårt beslut här i fullmäktige för ett halvår sedan har vi varit tydliga med att vi vill att ersättningsmodellerna ska främja att man arbetar med hälsoarbete. Primärvården kommer att vara den första etapp som vi vill rikta in arbetet på, och jag hoppas att vi kommer att komma i mål med att tydligare kunna göra det.

Den första deletappen är att vi har en särskild bonus för distriktssköterskans hälsofrämjande arbete från och med i år, för att markera vikten av det hälsofrämjande arbetet och distriktssköterskans unika kompetens. Men vi behöver ta nya steg på vägen för att få full effekt.

I år kommer våra akutsjukhus att arbeta med hälsofrämjande sjukhus och hälsofrämjande sjukvård på ett nytt sätt med en särskild projektorganisation. Jag tror att det bland våra specialitläkare finns mer nytt att införa som en del av behandlingsmetoderna, inte bara att bota det sjuka. Men det tror jag kräver att vi jobbar mycket med incitament men också uppföljning. Dit har vi en bra resa. Men jag tror inte att lösningen är att bara tre enheter i länet ska lösa hälsoproblemen i länet. Då tror jag inte att vi kommer särskilt långt.

Med det vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag. Jag hoppas att vi ändå gemensamt över alla partigränser ska kämpa för att jobba med det förebyggande arbetet i vården, med hälsofrämjande insatser, betydligt mer framöver än vi har gjort historiskt.

Anförande nr 242

Lena-Maj Anding (MP): Jag vet inte om jag ska ta dig på allvar, Birgitta Rydberg. Det du säger låter väldigt bra, men i praktiken har ni gjort mycket för att förstöra hälsofrämjande arbete som var på gång.

År 2007 hade vi över 12,4 miljoner kronor till olika hälsofrämjande enheter i landstinget. Vi hade särskilda hälsofrämjande insatser på vårdcentraler i både Haninge, Tyresö, Nacka, Haninge och Nynäshamn, med särskilt avtal med vårdcentralerna. Det har tagits bort. Det fanns en hälsoenhet på Boo vårdcentral som var som en motor, ett kunskapscentrum i landstinget för hälsofrämjande arbete som vårdcentralerna kunde använda sig av. Den finns inte längre.

Det fanns en överviktsmottagning i Älta, det fanns ett hälsotorg i Bredäng, det fanns en tobaksterapeut i Vendelsö, och på Huddinge vårdcentral hade man särskilda folkhälsoinsatser. Det fanns något som hette Botsam hälsoteam i Botkyrka. Det fanns en hälsoenhet i Södertälje, men den finns kanske kvar. I Vibblaby, Jordbro och Vendelsö fanns det en hälsocentral.

Vi hade samverkan med kommunerna och särskilda projektmedel med hälsoplanerare och hälsofrämjande arbete i primärvården. Vi hade hälsoplanerare i Nacka, Värmdö, Nynäshamn, Tyresö och Haninge. Vi hade folkhälsosamordnare i Södertälje, Salem och Nykvarn.

Mycket av detta har tagits bort i och med att Vårdval Stockholm kom.

Varför inte bygga på det som fanns? Nej, det tog man bort och ersatte med något annat, och nu ska man börja om igen med att försöka hitta verktyg för att nå människor och arbeta med folkhälsa. Det talas om särskilda bonusar – hur mycket då? Nya steg på vägen – när får vi rapporter om hur arbetet går? Särskild projektorganisation – när får vi veta mer om den?

Det behövs mer incitament till uppföljning, säger du, Birgitta. Jag håller med om det. Det behövs verkligen kunskapscentra för att få fart på arbetet. Vi tycker att man får ett helt otillräckligt stöd i verksamheten i dag och att ni faktiskt lämnar läkarna lite i sticket, som inte har teamet, med kunskapen och kompetensen i ett team, för att arbeta med de här frågorna.

Jag tycker det är tråkigt att ni försitter chansen att genom hälsocentraler i länet förbättra er organisation och därmed förbättra folkhälsan.

Anförande nr 243

Landstingsrådet Wiggen (MP): Fru ordförande, fullmäktige, åhörare! Det är precis som du säger, Birgitta, att vi har gått med i nätverket för hälsofrämjande sjukhus. Det finns bra skrifter, som folkhälsopolicyn och Handling för hälsa. Vi har KFA, vi har Cefam, och vi har många bra rapporter och mycket forskning som stöder det vi borde göra. Men precis som Lena-Maj redovisar läggs verksamheter tyvärr ned i kristider.

Vi var i går på Södertälje sjukhus. Det är ett hälsofrämjande sjukhus. Det var man innan landstinget gick med i nätverket. Där lägger man nu ner sina rökavvänjningsbehandlingar, som man har erbjudit personalen. Hälsofrämjande arbete gäller ju inte bara utåt mot befolkningen utan handlar också om att man ska jobba hälsofrämjande med den egna personalen. I stället för att inarbeta sådant som vi vet är bra i metoderna, i ordinarie budget, ligger detta som ett projekt vid sidan av. Och så länge det är ett projekt är det det första som ryker i budgetbesparingstider – det ska vi vara klart medvetna om.

Det vi i landstinget är dåliga på är att ta vara på all den "excellens" som vi ofta talar om när det gäller Karolinska Folkhälsoakademin och i andra sammanhang. Vi har otroligt mycket kunskap. Men tyvärr använder vi oss inte av den. Här måste vi tänka nytt. Vi kan inte stanna vid vårdcentralen – eller hälsocentralen, som vi säger, Birgitta – utan vi måste bli mer aktiva i skolor, på förskolor och på fritidsgårdar. Det är där landstinget måste arbeta hälsofrämjande och förebyggande tillsammans med kommuner, friskolor och andra föreningar, så att vi inte får ungdomar som växer upp med psykisk och fysisk ohälsa. Det är där vi kan stoppa det.

Vi ska inte bara vara den instans som tar emot dem som redan är sjuka. Vi har lagstöd, forskning och allt stöd vi kan få för att jobba på detta sätt. Ändå gör vi inte det, utan är ut och är in säger vi att det stannar vid vårdcentralen. Som det är i dag, med Vårdval Stockholm, har vi läkaren specifikt som ska göra allt detta. Vi borde stödja distriktssköterskorna, som verkligen är en underutnyttjad resurs i det här sammanhanget, och det teamarbete som vi talar om tillsammans med läkare, sjukgymnaster, kuratorer och andra.

Det är synd att vi väntar till 2011 med att sätta ett nytt ersättningsystem. Ett nytt ersättningsystem – grundat på ACG och de socioekonomiska parametrar som man kan få via Statistiska centralbyrån genom att samköra register, vilket man nu ska göra för Skåne – skulle kunna ge en skjuts åt folkhälsoarbetet. Då kanske vi skulle lyckas vända trenden.

Vi lever längre i dag – vi har en ökad levnadsålder. Men det kommer också starka signaler om att vi väger för mycket och är på väg att få för högt blodtryck och så vidare. Det är oroande tecken på att vi kommer att behöva mer och mer mediciner för att leva längre på mediciner. Men det är inte det som är folkhälsoarbetet, utan det är att vi ska stämma i bäcken i stället för i havet.

Därmed yrkar jag bifall till den motion som Miljöpartiet har lagt.

Anförande nr 244

Landstingsrådet *Sevefjord* (V): Vi i Vänsterpartiet yrkar också bifall till Miljöpartiets motion om hälsocentraler. Vi tycker att det är ett ganska spännande nytänk och också ett nytänk som i mycket bygger på kunskap. Jag vet ju att ni i Miljöpartiet har arbetat mycket med dessa frågor.

Det är synd att ni bara avfärdar detta och hänvisar till husläkarmottagningarna och de så kallade regelböckerna. Jag vet inte hur många gånger i dag som ni har hänvisat till att regelböckerna på något sätt ska lösa problemen – i regelböckerna står allting, och det är de så kallade husläkarna som ska ordna detta. Men vi vet ju att de inte klarar det.

Även en husläkare är bara en vanlig människa. Även om man är allmänspecialist är man bara en vanlig människa, och man klarar inte att göra allting. Man klarar inte att utbilda sig på alla områden, och man klarar inte att ha med sig allt nytänkande in i sin verksamhet. De är mycket hårt belastade och har bara att göra det som absolut måste göras hela tiden, ta hand om det stora inflödet av patienter varje dag. Möjligheterna att kompetensutveckla sig och bygga upp nya verksamheter inom husläkarverksamheten är i dag mycket begränsade. Man har snarare avlövad vårdcentralerna verksamhet som de har haft, precis som Lena-Maj redovisade.

Jag har i 30 år haft Boo vårdcentral som min vårdcentral. Jag vet vilket fantastiskt förebyggande arbete man har gjort där. Men det är ju sönderslaget, för husläkarreformen har slagit sönder allt teamarbete. Det förebyggande folkhälsoarbetet bygger faktiskt på teamarbete, men det finns inte i den så kallade regelboken, utan den är helt fokuserad på läkare.

Jag tycker det är trist att ni inte ens vill försöka tänka lite nytt och kreativt. Jag och vi i Vänsterpartiet ser kanske inte att detta är den ultimata lösningen, men det är ändå ett försök att möta ett växande behov som vi har i vårt landsting, där vi vet att ohälsan på grund av fel mat, för mycket rökning och allt annat behöver en annan typ av vård och omsorg än den som husläkaren kan ge. Vi ser det som att man borde inrätta någon sorts kompetenscentra, som kan samla den excellens som vi pratade om – som redan finns ute i verksamheterna och som är sönderslagen och snabbt kommer att försvinna, om vi inte plockar upp den – och också hjälpa till att föra ut kunskapen i verksamheten.

Vi i Vänsterpartiet tycker att motionen är spännande. Vi kanske inte håller med om precis allt, men vi tycker att det är ett nytänk som man bara inte ska avfärda. Därför yrkar jag bifall till motionen.

§ 84 Motion 2008:21 av Raymond Wigg m fl (MP) om ohälsosamma transfetter

Anförande nr 245

Landstingsrådet Wigg (MP): Fru ordförande, fullmäktige, åhörare! Återigen har vi ett ämne som handlar om hur vi ska agera för att inte hamna i sjukdom. Här har vi en möjlighet som stöds av evidens: all forskning visar att industriellt framställda transfetter har en negativ inverkan på hälsan.

Vi talar ofta i olika sammanhang om vikten av upphandlingar. Revisorerna påpekade tidigare i dag vikten av upphandlingar och att göra det rätta i upphandlingar. Även förvaltningen konstaterar att vi här har något som vi borde uppmärksamma och kanske utesluta, om vi ska arbeta hälsofrämjande och förebyggande.

Vad väljer då de borgerliga partierna att göra, när de svarar? Jo, de väljer att anse motionen besvarad och säger: Vi ska bara jobba med att ändra kostvanorna hos de människor som företrädesvis äter sådan kost som är aktuell – det handlar om halvfabrikat, prefabricerad mat och bakverk, helt enkelt industriellt framställd mat. Den äts i stor utsträckning av människor med låga inkomster och låg utbildning – det vet vi. Där ska vi jobba förebyggande och informera och upplysa.

Men om dessa människor kommer till vården och äter sjukhusmaten eller går ner till kiosken eller restaurangen i sjukhuset, då ska vi inte bry oss, utan då serverar vi den mat som vi vet är hälsofarlig.

För mig framstår det som att vi avhänder oss ännu ett verktyg för att agera förebyggande och hälsofrämjande. Vi säger: Okej, stoppa i er den maten, vi bryr oss inte. Men när ni går hem sedan ska det ligga en lapp i brevlådan om att ni inte ska äta detta.

Det går inte ihop. Tycker man att detta är något som vi bör utesluta i vår mat kan vi gå via upphandlingsinstrumentet och ställa krav i upphandlingen, precis som vi gör i andra sammanhang. Vi kan säga att vi inte vill beställa mat som innehåller ingredienser som är hälsofarliga. Annars säger vi bara: Ät vad du vill – vi tar hand om dig när du blir sjuk, till ökade kostnader i framtiden som vi inte har råd med.

Här står vi vid ett vägval. Det sägs att det handlar om ett förbud och att vi inte ska jobba med förbud utan ska jobba med positiv påverkan. Ja, det är väl positivt om vi kan ta ansvar och säga att vi inte bjuder på mat som ger cancer och andra hälsofarliga sjukdomar. Är det inte positivt? Hur kan man se det som något negativt och förbudsmässigt?

Vi har en mycket stor debatt i samhället om mat, mat på äldreboenden, mat på skolor. Vi har tyvärr alldeles för lite diskussioner om maten på våra sjukhus och vårdinrättningar. Där borde maten vara en viktig ingrediens i det hälsofrämjande, för både den fysiska och den psykiska hälsan. Men där kör vi med andra koncept, och maten får gärna innehålla transfetter.

Hur går det ihop, Birgitta? Varför kan vi inte ta bort transfetterna och säga, när vi upphandlar maten, att vi inte beställer några transfetter? Varför kan vi inte göra det? Det vill jag väldigt gärna ha ett svar på.

Därmed yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 246

Landstingsrådet R y d b e r g (FP): I Sverige är det Livsmedelsverket som i mycket styr vilka värden vi tillåter i kosten. Livsmedelsverket har gjort en ganska stor kartläggning av transfetter som de publicerade för ett år sedan. Den innebar att rätt många företag som först fanns på listan plockade bort transfetterna ur sina produkter. Det har blivit en marknadsfördel.

I Sverige har konsumtionen av transfetter gått ner rätt kraftigt. Vi ligger på under 2 procent av totalfettet. I Danmark finns det en lagstiftning med en gräns på 2 procent. Där har man alltså valt en annan väg än i Sverige, där vi har tyckt att det har varit viktigare att informera om fett som helhet i kosten.

Det stora problemet i svensk kost i dag är att den innehåller för mycket fett och framför allt för mycket mättat fett. Det är där vi får de stora hälsoriskerna i fråga om hjärt-kärlsjukdomar. Varje svensk äter mellan 30 och 40 gram fett om dagen. Det är 10–15 gram mer än vad som rekommenderas. Jag är rätt övertygad om att ifall man skulle mäta nu, efter den kampanj som har varit om Annika Dahlgren-dieten, skulle vi nog se ännu högre värden. Handeln rapporterar ju en kraftig ökning av försäljningen av smör och grädde och den typen av produkter, som i stora mängder är direkt skadliga för våra blodkärl.

Man kan fundera över vilken väg som är viktig om man vill påverka hälsan. Det är naturligtvis att få en bra sammansatt kost med rätt fettbalans i förhållande till protein och kolhydrater och att ha en bra nivå på sin fysiska aktivitet. Det är väl där landstingets roll är särskilt viktig, att försöka främja sådana hälsovanor som gör att man mår bra.

Att stödja att man plockar bort bara en risk som är väldigt liten och tro att man därmed har löst hälsoproblemen kan skapa en falsk trygghet. Eftersom det är så lite transfetter i de produkter vi äter skulle det inte ge så stor hälsoeffekt. Om vi däremot får hela befolkningen att minska sin totalkonsumtion av fett skulle det få mycket stora hälsoeffekter.

Jag tycker nog att det är det som Livsmedelsverket, Socialstyrelsen och WHO rekommenderar är det vi ska följa. WHO har också gränsen 2 gram transfetter per dag som maximum.

För att påverka människors kunskap och inställning till mat är det viktigt att vi förmedlar information om vilka produkter man ska undvika. Det är industrilagad friterad mat, kex, kakor, vissa bakverk och chips. Min uppfattning är att om vi ska nå stora effekter ska vi gå på det stora problemet att vi äter för mycket fetter, felaktigt balanserad kost. Då får vi betydligt bättre effekt än om vi riktar in oss på bara transfetter, för de är inte längre det stora problem som de har varit under några år.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 247

Landstingsrådet W i g g (MP): Jag vet inte om jag har sagt "bara". Det finns ett antal attsatser i motionen, varav en gäller att vi i upphandlingar ska ta bort transfetter. Allt det du tar upp om informationsinsatser och samverkan med andra för att nå målet finns med.

I skenet av den debatt som vi har haft tidigare om folkhälsofrågor: Detta är självfallet inte den enda fråga som är viktig för folkhälsan. Men vi vet ju – och det vet du också, Birgitta – att de grupper som främst konsumerar den aktuella maten är människor som redan har en utsatt situation och dålig folkhälsa. Det vet vi, och det säger också Livsmedelsverket. Varför ska vi då inte exkludera transfetter?

Det är så enkelt gjort. Det är bara att ställa ett krav i en upphandling, att vi inte ska ha dessa farliga ingredienser i den mat vi beställer, och inkludera detta i kostpolicyn, så att det inte heller serveras i tunnelbanans automater, i kioskerna på sjukhusen och så vidare. Vi vill ju att all den mat som vi äter – det gäller även andra fetter – ska vara hälsofrämjande.

Anförande nr 248

Sverre Launy (V): Ordförande, ledamöter! Ibland finns det saker som man inte har någon egentlig förutsättning att förstå, till exempel hur man kan skriva ett sådant yttrande som förvaltningen har gjort och sedan bara anse motionen besvarad.

Det svar som man har skrivit bekräftar ju i princip allt som står i motionstexten. Det är för mig fullständigt obegripligt att man inte kan inlemma information kring transfetter i den allmänna kostrådgivning som man säger sig vilja gå ut med och i anslutning till att man går ut med information om skadliga fetter i övrigt.

Jag kan inte förstå det – om jag inte tolkar svaret illvilligt och misstänker att alliansen medvetet försöker göra detta till ett betydligt större klassproblem än vad det egentligen är. De som nyttjar de födoämnen som innehåller mycket transfetter är – som det så riktigt står i texten och som Raymond påpekade – individer som äter friterad mat, kex, kakor och bakverk. Vi kan lägga till chips också. Det är vanligt bland lågutbildade och socialt utsatta.

Kan det vara så illa att eftersom det handlar om den grupp som är hårdast belastad, där man inte har förmågan att höja sin röst och säga att man inte vill ha detta, då struntar man i att över huvud taget göra något åt frågan? Kan det vara så illa klassmässigt? Jag hoppas inte det.

Birgitta Rydberg hänvisar till att vi inte konsumerar mer transfetter än vad WHO rekommenderar i dag. Då kan jag dra en parallell. För ett antal år sedan jobbade jag på en plattindustri där mängden lösningsmedel i luften höll sig väl under fastställda gränsvärden. Men det hindrade inte att de anställda mätte dåligt. Efter något år lyckades man driva igenom att man skulle få en hälsoundersökning via företagshälsovården. Läkaren konstaterade då att samtliga på skiftet hade symtom på kronisk lösningsmedelsförgiftning, trots att man låg under de antagna gränsvärdena.

Att det finns ett gränsvärde för en skadlig substans innebär inte att intag av denna substans under gränsvärdet är oskadligt. Transfetter som begrepp är ett ganska nytt fenomen i livsmedel. De har inte funnits så länge inom livsmedelsindustrin. De långsiktiga effekterna av även små mängder transfetter i livsmedel har vi inte den blekaste aning om. Vi vet att om man kommer över gränsvärdena och konsumerar en större mängd, då är det skadligt. Men om det är skadligt i det fallet finns det skäl att anta att en långvarig konsumtion av även låga mängder är skadlig, och då finns det egentligen mycket goda skäl för att driva frågan om att förbjuda transfetterna helt och hållet.

Så långt sträcker sig inte motionen, och det kan jag kanske tycka är beklagligt. Men jag yrkar i alla fall bifall till motionen i dess helhet.

Anförande nr 249

Landstingsrådet Larsson (S): Ordförande, fullmäktige! För Socialdemokraternas del vill jag säga att vi tycker att det finns mycket goda skäl att fundera över den danska inställningen i den här frågan. Danmark har nog, tycker vi, tagit ett klokt beslut.

Men det är inte det motionen handlar om, utan motionen handlar om hur landstinget kan agera i fråga om transfetter. Vi tycker att kraven i motionen är modesta, och därför är det svårförståeligt för oss att landstingsstyrelsens majoritet har föreslagit att motionen ska avslås.

För vår del vill jag yrka bifall till motionen. Vi tycker att den är modest, att den är rimlig och att den i högsta grad är möjlig att genomföra i vårt landsting.

Anförande nr 250

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande, åhörare, ledamöter! Jag tänkte lägga fokus i mitt inlägg på att prata lite grann om vad transfetter egentligen är.

Vad är transfetter? Det är inget som i det här sammanhanget skapas naturligt. Det finns även naturliga transfetter, men de har helt andra effekter i våra kroppar. De transfetter som vi åsyftar i vår motion är konstgjort tillverkade. Det är fett som man härdar, och det ger dubbelbindningar i en form som gör att vi inte kan bryta ner fettsyror.

Härdningen i sig skapar faktiskt problem. Vi brukar ofta prata om att det är nyttigt att äta omega-3- och omega-6-fettsyror. Det skapas piller med dem, och man tillsätter dem i maten. Men härdningen när man gör transfetter innebär att man tar bort omega-3-fettsyrorna i första steget, och i nästa steg, när man fortsätter att härda fett, tar man bort omega-6-fettsyrorna. Det är rätt upprörande att vi – med den policy som landstinget har – tycker att det är okej att fortsätta med detta i vår kost.

Vilka effekter ger transfetterna? Återigen en liten biologilektion: Våra kroppar består av ungefär tio miljarder celler. I de cellerna pågår en stor aktivitet utan att man behöver göra något själv. Det sker inuti i kroppen av egen kraft.

De främmande ämnen som vi stoppar in i kroppen lurar kroppens egna ämnen genom att de ser rätt lika ut, så att de byter plats. Det finns ett antal sådana – kemikalier, tungmetaller och transfetter. De gör likadant. De hämmar våra naturliga processer, så det är klart att de gör skada oavsett om man äter lite eller mycket. Den lilla transfettsklick som jag stoppar i mig och som byter plats med en naturlig fettsyra i min kropp gör skada. Bland annat påverkas enzymer, det vill säga bland annat vitaminer, som är livsviktiga. De hämmas av transfetterna.

Cellmembranen, skalen runt våra celler, är otroligt komplexa funktioner i sig. De påverkas genom att transfetterna byter plats med våra naturliga fettsyror. Hjärnan har otroligt många fettsyror. Det är mycket fett som omger hjärnan. Där är man särskilt sårbar.

Även om vi pratar om hjärt-kärlsjukdomar finns det mycket annat som påverkas av transfetterna.

Birgitta Rydberg tar upp Livsmedelsverket. Men Birgitta Rydberg kan väl inte ha undgått diskussionen kring den koppling till livsmedelsindustrin och kemikalieindustrin som Livsmedelsverket i Sverige har? Personligen är jag oerhört tveksam till opartiskheten i Livsmedelsverkets kostråd.

Jag ska avslöja en sak. Jag har alltid ätit smör, grädde och mjölk av inte den lättaste sorten, och jag har också alltid ätit Bregott. Jag har aldrig någonsin ätit dessa lättprodukter. Titta er omkring och se hur människor ser ut i dag! Vi har stora problem med ohälsa och med ökad fetma. Vad beror det på? Vilka har gått ut med kostråden om att vi ska äta lightprodukter och stoppa i oss lättfabrikat? Hur mår människor?

Våga stå emot och våga ta ett klokt beslut! Bifall till Miljöpartiets motion!

Anförande nr 251

Anna Attergren Granath (FP): Ordförande, fullmäktige! Jag vill börja med att tacka Raymond Wigg för att du aktualiserar ett mycket viktigt ämne. Jag tycker att det är betydelsefullt att vi pratar om sådant som faktiskt leder till ohälsa. I takt med att svenska befolkningen fimpas, slutar röka och dricker kanske lite mer i storstäderna men mindre på landsbygden ökar faktiskt fetman i Sverige. De senaste trettio åren har fetman fyrfaldigats, och antalet överviktiga har ökat tre gånger. En färsk brittisk undersökning som omfattar 900 000 personer slår fast att detta leder till för tidig död i samma utsträckning som rökning.

Detta är ett problem som vi måste jobba med och försöka få bort genom att informera och påverka som vi har gjort beträffande rökning. Vad vi har gjort beträffande tobaken är att vi har satt skatt på den och även på alkohol. Danmark har inte bara förbjudit transfetter, utan där är man på väg att införa en fettskatt. Storbritannien håller på att följa det exemplet. Den skatten kommer att vara på 25 danska kronor per kilo fett, och den ska leda till minskad konsumtion av fett, precis som alkoholskatten leder till att man snusar och röker mindre.

Den avgångna generaldirektören på Statens folkhälsoinstitut Gunnar Ågren tycker att skattevägen är rätt väg att gå. Jag vill inte uttala mig om det. Jag tycker att frågan hör hemma på rikspanet men att det är viktigt att vi håller ögonen på den och bevakar den.

Anförande nr 252

Landstingsrådet Wigg (MP): Tack för det inlägget! Jag tycker att det stöder det jag har tagit upp. Jag är glad att även ledamöter från den borgerliga bänken går upp och talar om detta – tack för det!

Man måste se den här frågan i perspektivet av ett helhetstänkande. Det är inte bara transfetterna vi ska rikta in oss på – det sade jag också i mitt tidigare inlägg. Det handlar om ett helhetstänkande.

Människor som äter den här maten kanske också röker och dricker i högre grad än vad som är hälsosamt. Allt i hälsoproblematiken måste lyftas in i sina olika delar. Vad har vi då rådighet över i det här rummet? Jo, vi har rådighet att bestämma att vi inte ska upphandla transfetter.

Det brukar från den borgerliga bänken talas om att vi ska ta vara på alla goda krafter. Det finns goda krafter som stöder det tänkande som har redovisats, andra länder och andra intressenter som säger att det här ska vi nog inte använda, inte äta eller beställa. Låt oss ta vara på de goda krafterna och samverka i upphandlingen med andra landsting och regioner och säga: Kan vi inte gå ihop, skicka en marknadssignal till livsmedelsindustrin att det här inte är någonting som vi vill ha i vår mat. Vi måste jobba med marknaden. Det kan vi göra härifrån.

Sedan tycker jag precis som den föregående talaren att vi ska jobba på den nationella nivån också, med skatteinstrumentet.

Varför gör vi ingenting? Vi kan inte säga i morgon att vi inte visste. Vi vet. Vi vet i dag och det är en sådan liten handling att säga: Jag tycker att det här är en bra idé. Jag tycker inte att vi ska äta transfetter eller ha transfetter i den mat som vi beställer.

Jag var på Sodexos fabrik i Märsta häromveckan och ställde just frågan till dem om transfetter till dem. De kunde inte svara på frågan om den prefabricerade maten innehåller transfetter. Vi väntar fortfarande på svaret från dem. Om den gör det är det ännu mer grannliga att vi i den nya kostupphandlingen beställer mat utan transfetter. Det var ju så att de inte rädde över sina beståndsdelar. De köper in från andra leverantörer som i sin tur prefabricerar maten. Vi väntar med spänning på det svaret.

Jag tycker faktiskt att när vi vet det här borde vi kunna samla oss i det här landstinget och säga: Nej, det här ska vi inte äta. Det här ska vi inte ha i den mat som vi serverar inom vår verksamhet.

Återigen yrkar jag bifall till motionen.

§ 85 Motion 2008:28 av Juan Carlos Cebrian m fl (S) om åtgärder för att förhindra självmord bland äldre människor

Anförande nr 253

Juan Carlos Cebrian (S): Ordförande, fullmäktige! Jag kommer ihåg att jag i början av förra året fick ett mycket sorgligt samtal från en bekant vars pappa nyligen hade dött. Han misstänkte att pappan hade tagit sitt liv med hjälp av det man kallar psykofarmaka. Det var ett mycket sorgligt samtal. Jag hade ingen kunskap om detta. Jag hade sällan hört att äldre människor tog sitt liv. Det är klart att detta gjorde att jag blev lite nyfiken på att få veta om det fanns flera fall och vad som är orsaken till detta. Det gjorde mig nyfiken och hungrig på kunskap. Därför skrev jag den här motionen. Det är flera som har undertecknat den, och det är glädjande att det är flera som tycker att det här är en viktig fråga.

Jag blev också nyfiken därför att jag hade den bild som så många andra har när det gäller självmord eller självmordsförsök. Man läser att det är ungdomar det gäller. Den kunskap som jag fick ganska snabbt bekräftade att det är så. Det är ungdomar som försöker ta livet av sig i mycket större omfattning än äldre. Men det är framför allt äldre som lyckas med sina försök.

Kan ni tänka er att 25 procent av alla som begår självmord i Sverige är över 65 år. Det är landets statistik, men statistiken är väldigt dålig och man får leta länge. Troligen är inte de här siffrorna helt sanna, men de siffror jag har tagit fram ger den makabra bilden att 361 stockholmare tog livet av sig 2006. Bland dem var 105 personer äldre än 60 år. Om detta tycker jag det sällan hörs eller skrivs något. Detta är på något sätt en mänsklig tragedi som behöver åtgärdas med kunskap. Det är vad motionen handlar om, kunskap och åtgärder. Vi yrkar i motionen att det ska tas fram en fokusrapport som med riktiga siffror belyser orsaken till att så många äldre tar sina liv och att man utifrån den kunskapen ska gå vidare och upprätta en handlingsplan för att förhindra och minimera antalet äldre som tar sitt liv.

Det är också svårt att träffa rätt när det gäller orsaken, om man säger så. Många säger att närsvårderna inte upptäcker depressioner i tid, att den är organiserad så att den här gruppen människor inte nås. Vårdvalet har liksom gjort att det har blivit ännu svårare.

Vad säger då Birgitta Rydberg, som får representera majoriteten, om mina yrkanden? Hon säger inte så mycket, men hon hänvisar till två dokument. Det ena är ett dokument som antogs under förra mandatperioden och heter *Äldrepsykiatri*. Det är en fokusrapport som är jättebra. Men om självmord bland äldre finns det bara en tabell, inget mer. Det finns ett bättre dokument. Det är vårt eget dokument, *Strategi för en nollvision för suicid*. Det är en mycket färsk strategi, beslutad i november förra året. Man kan tycka att den är bra därför att den säger mycket, men äldre nämns också där på ett mycket perifert sätt. Återigen fokuserar man när det gäller självmord mer på ungdomar. Om de äldre nämns knappt någonting. Därför yrkar vi i motionen att det skyndsamt tas fram en fokusrapport som ska utgöra underlag för en handlingsplan. Det yrkar jag också härifrån talarstolen.

Anförande nr 254

Mariana Penschansky Buzaglo (S): Jag förstår faktiskt inte varför man bara besvarar den här motionen. Det finns i Stockholms län någonting som heter Äldrecentrum, och vi har möjlighet att ge dem i uppdrag att utforma en fokusrapport för Stockholms län. Det finns faktiskt inte så mycket som stöder allt det som sägs till oss i svaret. Det står att man kan göra en uppföljning, men jag kan inte förstå hur man kan göra en uppföljning utan att göra en handlingsplan först.

Att följa upp en nollvision låter lite löjligt när man inte först har gjort en strategi för en sådan vision.

Det pratas mycket om psykiatri och demens. Numera vet man att man ska uppmärksamma hur många mediciner de äldre har i sina skåp. Man vet att äldre människor medicinerar mer än ungdomar, som gör många självmordsförsök, men att det när det gäller äldre kan gå bara en månad mellan signal och handling, det vill säga att begå självmord. Man måste möta sådana varsel med ömsesidig respekt.

Jag förstår inte varför det är så svårt att ge ett sådant uppdrag till Äldrecentrum. Du nämner faktiskt ingenting i svaret. Om man läser svaren noggrant – jag pratar om två olika svar som vi fick – ser man faktiskt att allt som sägs är att vi ska och vi ska. Men det finns ingen grund att utgå från för att göra alla dessa saker när det inte finns någon konkret rapport som visar vilka orsaker som leder till suicid. Det är inte bara läkemedel och depressioner i stort utan man måste tänka på att i den här gruppen finns invandrare som kan ha traumatiska upplevelser. Det finns ensamhet, till exempel HBT-personer som är ensamma. Det finns de som självsvalter, som till exempel Harry Schein. Det finns olika former av suicid. De här människorna kanske inte kommer till en psykiatrisk mottagning

Bifall till motionen!

Anförande nr 255

Anita Johansson (S): Herr ordförande och landstingsledamöter! Jag tycker att det är en mycket viktig motion som vi tre socialdemokrater har skrivit för att förhindra självmord bland äldre. Vi måste naturligtvis bli mycket bättre när det gäller alla självmord. Det är inte acceptabelt att 1 500 människor i vårt land begår självmord.

Något som för mig var väldigt okänt när jag började botanisera i den här frågan var det som Juan var inne på, att 25 procent av dem som tar livet av sig är över 65 år. Det är en skrämmande siffra. Jag tycker att depression bland äldre inte tas på allvar. Närsjukvården borde agera så att depression bland äldre upptäcks. Det vi har begärt är en handlingsplan. Jag tycker nästan att det är oförskämt att inte bifalla en sådan här motion.

Vi har hört mycket om vårdval i denna sal sedan jag kom in i landstinget. När man nu ser till detta vårdval, det moderata Vårdval Stockholm, och när man hör, ser och läser rapporter från vårdcentralerna om korta och många besök kan man ställa sig frågan: Hur ska läkarna hinna se när de många äldre har depression? Det kanske är någonting som ansvarigt landstingsråd kan svara på. Jag yrkar verkligen bifall till den här motionen.

Anförande nr 256

Lena-Maj Anding (MP): Ordförande, landstingsledamöter! I vårt svar på den här motionen talar vi väldigt tydligt för att vi tycker att man ska ta fram en handlingsplan direkt. Vi har kunskap för att kunna skriva fram en handlingsplan. Vi vill ändra vårt förslag till beslut i landstingsstyrelsen till att bifalla andra att-satsen i motionen och i övrigt anse den besvarad med vår text, alltså reservationen till landstingsstyrelsen. Det är en mycket, mycket bra motion.

Anförande nr 257

Ann-Sofi Matthiesen (MP): Ordförande, ledamöter! Det kan knappast ha undgått någon att det finns stora brister i omhändertagandet av äldre i vårt landsting i dag, inte minst vad gäller äldre som inte bara har somatiska problem utan andra problem också. Utifrån fokusrapporten *Äldrepsykiatri i SLL* från 2005 finns en formulering som lyder: "Äldre människor med psykiska problem är inte så sällan underdiagnostiserade och underbehandlade, t ex vid depression." Det finns väldigt mycket ensamhet och social misär bland de äldre ute i staden och i kommunerna.

Det är ändå inte bara fråga om underdiagnostisering utan också om feldiagnostisering, eftersom symtomen ofta är annorlunda än hos yngre människor. Depression misstolkas ofta som demens, till exempel. Vi har också krisreaktioner, sorgereaktioner, felaktig medicinering, näringsbrist med mera som också kan utlösa depression och därmed utgöra risk för självmord.

Vi anser att man inte får slå sig till ro. Det finns faktiskt saker som vi kan göra redan nu och som inte görs i tillräcklig utsträckning. En sådan sak är att göra ordentliga utredningar av individerna, till exempel vad gäller demens. Ofta är det så att symtomen misstolkas. Det görs inte tillräckligt noggranna demensutredningar. Det räcker inte att bara gå till husläkaren. När det gäller lite mer komplicerade fall ska man göra en mer omfattande demensutredning för att just kunna avgöra var skillnaderna ligger.

Det finns också andra åtgärder vi kan vidta för att minska feldiagnostiseringen hos de äldre. Det tycker jag är viktigt att vi gör redan nu.

Anförande nr 258

Kerstin Pettersson (V): Herr ordförande! Det här är en mycket bra motion, och jag vill yrka bifall till vår reservation i landstingsstyrelsen. Det finns vissa saker som jag ändå vill peka på. Det är inte du som har skrivit detta, Birgitta, men det står att det pågår en uppdatering av det regionala vårdprogrammet från 2002. Däremot står det ingenting om när det ska vara klart. Det tycker jag är sorgligt.

Sedan måste jag säga att jag reagerar på det som står i förslagstexten: "Ett länsövergripande äldrepsykiatriskt mobilt team som ska ge stöd åt äldreboenden där det finns boende med demenssjukdom och svåra beteendeproblem har startat i september 2008." Det är jättebra att de finns, men jag tror inte att de här personerna finns på äldreboendena. Där kan man uppmärksamma problemen på ett helt annat sätt, därför att där har man personal.

Det här handlar om personer som bor i eget ordinärt boende. Därför behövs det en fokusrapport som beskriver problemet och en handlingsplan. Hur bemöter närsjukvården eller husläkarmottagningarna det här problemet? Jag tror inte att man riktigt hinner med. Vi har sett att de inte har fullföljt införandet av hälsosamtal, för de har fått skicka tillbaka stimulansmedlen, hur ska de då klara av det här? Jag tycker att det här är en viktig sak. Om man tar allvarligt på det här och bifaller motionen visar man att man bryr sig om de äldre.

Anförande nr 259

Landstingsrådet Rydberg (FP): Jag tycker att den här motionen tar upp ett väldigt angeläget ämne som vi verkligen måste ta stort ansvar för. Jag hoppas att motionärerna ser att vi har samma bild av vikten av att hindra självmord, att vi tar det på allvar. Vi har också i fullmäktige ett beslut om att arbeta mot en nollvision när det gäller självmord.

Det är inget nytt att det är bland de äldre som flest väljer att ta sitt liv. Delvis kan det bero på att psykiska sjukdomar är vanligare upp i åren. Depressioner är också vanligare upp i åren. Alla självmord går inte att förhindra, men en hel del går säkert att förhindra. Vi vet till exempel att man när man har skrivits ut från en psykiatrisk klinik är väldigt skör. Bara att få en bättre uppföljning efter utskrivning av patienter som har haft suicidförsök eller suicidtankar skulle säkert kunna förebygga en del självmord. Det finns forskning som pekar på det, vilket har lett till att vi i årets avtal med psykiatrin har poängterat detta mer.

Sedan tog Anita Johansson upp en väldigt viktig fråga, nämligen bättre differentialdiagnostik. Någon nämnde också demens. Om inte läkarna klarar att se att det är en depression när en människa kanske har magrat utan ser matproblemet som det stora problemet, eller det är en patient som inte har ord för det han eller hon känner kan det finnas en väldigt stor risk för att de missar att det är en depression.

Det finns också en samsjuklighet. Patienter som har haft stroke och patienter som har Parkinson har också en ökad risk för de här symtomen och för depressioner, vilket gör att man kanske ibland missar att det är en behandlingsbar depression och tror att det bara är grundsjukdomen.

Läkemedelskommittéerna har jobbat en hel del med utbildning när det gäller just äldrepsykiatri och depressioner. Det är ju ett forum där vi når väldigt många av primärvårdsläkarna. De kommer i stort sett mangrant på läkemedelskommittéernas utbildningar.

Äldrepsykiatri, den fokusrapport som togs fram av Karin Sparring Björkstén, som är vårt landstings bästa expert på området, har tyvärr inte lett till tillräckligt tydliga beställningar från det dåvarande sjukvårdsutskottet. Tyvärr splittrades pengarna ut och liksom bara försvann så vi har inte riktigt kunnat identifiera att vi har team. Jag tror att det är dags att vi tänker om och har samlade team vid våra olika psykiatriska kliniker. I den upphandling vi har gjort av sydöstra psykiatrin har vi ett sådant särskilt team för äldrepsykiatri. Det ingår i avtalet. Ambitionen är att vi i årets avtal med våra egna psykiatriska kliniker ska ställa krav på att det finns en särskild teamorganisation för äldrepsykiatri just i riktning mot det som fokusrapporten pekade på. Det finns kunskap där som vi borde använda oss av. Jag hoppas att vi får till det här under det här året.

När det gäller frågan om handlingsplan är skälet till att vi inte har tillstyrkt motionen utan ansett den besvarad att vi arbetar för fullt med handlingsplanen. I och med att vi tog ett beslut om nollvisionen är meningen att vi ska ta fram strategierna för det. Tanken var nog att det här skulle gå lite fortare än det har gjort. Det visade sig att den handläggare som hade uppdraget var långtidssjuk – man förstod inte först att det skulle bli en så pass lång sjukskrivning – men arbetet är i full gång. Nasp, Nationellt center för suicidprevention, med professor Danuta Wasserman är höggradigt inblandad i arbetet med den kompetens som vi faktiskt har i den regionala delen, som vi själva är med och finansierar.

Vi har haft ett ärende i hälso- och sjukvårdsnämnden före jul där vi har tagit en del inriktningsbeslut för det fortsatta arbetet med handlingsplanen. Under året kommer det därför att komma tillbaka ett bredare ärende om vad man gör när det gäller unga, när det gäller människor mitt i livet och när det gäller äldre. Det handlar både om hur vi ska behandla primärpreventivt och hur vi ska agera för dem som finns i vården.

Uppdateringen av det regionala vårdprogrammet ska vara klar nu i vår. Jag vet inte om den faktiskt redan är färdig. Det är samma författare som har skrivit det ursprungliga programmet som jobbar med revideringen av det här. Sedan gäller det ju att vi bryter ut det här på varje klinik till lokala riktlinjer.

Det finns en hel del att göra. Men jag tycker att motionen är viktig, och jag tycker att vi ändå är på gång med en hel del. Jag yrkar därmed bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 260

P i a L i d w a l l (KD): Ordförande! Det här är en viktig motion. Det är naturligtvis en mänsklig tragedi för alla inblandade när det går så långt att det blir ett självmord.

Jag var i fredags och besökte den mottagning som finns på S:t Göran för äldrepsykiatri – 14 platser – och man berättade att det i snitt är ungefär tre platser som är upptagna av personer som har försökt att ta sitt liv. Det är bra att de får hjälp, men det är naturligtvis alldeles för många.

Det är inte heller så enkelt som att det här bara handlar om en sjukvårdsfråga eller en vårdfråga, även om vi kan göra betydligt mycket mer, precis som Birgitta Rydberg säger. Det handlar också om att vi får draghjälp av kommunerna. När de här patienterna kommer hem efter att man har tagit hand om dem på sjukhuset kommer de ju hem till sin vanliga tillvaro, och där är ensamheten bister och kall. I många fall kommer de tillbaka till sjukhuset nästan med en gång.

Det vi behöver göra parallellt med allting annat är att ta upp en diskussion med alla våra kommuner och stadsdelar för att se hur de arbetar med den här typen av medborgare, hur man fångar upp dem och hur nätverken ser ut. Inom geriatriken finns det i dag inskrivet i avtalen att det ska bildas ett nätverk där man ser de här patienterna. Men alla kommer ju inte till geriatriken.

Det som görs just nu är viktigt och väsentligt. Det som också är viktigt är att med kommunpolitikerna och våra förvaltningstjänstemän, som i dag jobbar mycket tillsammans – för första gången har man ju haft gemensamma dragningar om psykiatri, äldrepsykiatri och geriatrik – försöka fånga upp och hitta vad det är vi ska göra. Det arbetet måste ju fortsätta och sedan landa i den här handlingsplanen. Det är en viktig motion, och det är ett viktigt arbete. Både psykiatriberedningen och äldreberedningen har den här frågan uppe.

Anförande nr 261

Lotta Nordfeldt (C): Herr ordförande! Jag vill ge mitt bifall till landstingsstyrelsens förslag och tycker att den nollvision som Birgitta Rydberg talar om ska gälla både unga och gamla. Det är ingen som ska behöva bli så deprimerad och förtvivlad att man tar sitt liv. Jag hann kolla upp lite snabbt det som Juan talade om, att 1 500 per år som tar livet av sig. 25 procent av dem är över 65 år gamla. Det visar sig att det är mest kvinnor. Nästan 80 procent av dem som tar livet av sig är kvinnor.

Så vitt man har kunnat se hitintills är det så att en kvinna över 65 års ålder som tenderar att bli deprimerad också är den person som har fått vänta och inte blivit tagen på allvar, den som inte ens fått en tid hos en läkare. Jag är helt övertygad om att alliansens arbete för tillgänglighet för alla patienter kommer att göra saker och ting bättre. Bifall från Centerpartiet!

Anförande nr 262

Juan Carlos Cebrian (S): Ordförande! Det är en lite sorgsen stämning, och det är klart att det är när vi pratar om en väldigt allvarlig sak. Livet är på något sätt det käraste vi har, och det är ett stort steg som man tar när man bestämmer sig för att ta sitt liv. Ibland bestämmer man sig inte, det kan vara ödet eller något annat som gör att man tar sitt liv. Det är ett väldigt stort steg. Jag talar om äldre, men egentligen talar jag om alla.

Varför pratar jag om äldre? Jo, det gör jag för att jag har sett att Stockholms läns landsting har gjort väldigt lite, för att jag har sett att det finns väldigt lite statistik, att det finns väldigt lite forskat.

Jag känner väldigt mycket för det som Birgitta säger, och det är bra att det finns ett beslut om en nollvision, ett beslut att minska antalet suicidfall både bland unga och bland äldre. Det är väldigt bra.

Men samtidigt i den här första rapporten som du nämnde om äldrepsykiatri från 2004, vi nämner alltid Karin Sparring Björkstén. Hennes namn har nämnts i många år i dessa sammanhang. Varför är det så? Jo, för att verkar som om det bara finns en enda person som har en så hög kompetens, och väldigt få runt omkring har kompetens. Karin Sparring Björkstén beskriver så väl i den här rapporten hur illa förberedd sjukvården är och hur illa utrustad den är för att ta hand om äldre människor som vill ta sitt liv. Hon påpekar, och det står även i den här rapporten, att revisorn påpekar att vårdval många gånger är anpassat för sådana som jag, för människor mitt i livet, och för sådana som du talar om. Vården kommer många gånger inte i kontakt med de här människorna.

Jag tvivlar inte på att ni vill göra väldigt mycket, men jag tvivlar på det som du säger om att primärvården genom vårdalet skulle vara bättre rustad, att det skulle finnas fler psykologer, fler psykiatriker, fler kuratorer i dag på vårdcentralerna som tidigt skulle upptäcka att det föreligger en sådan här risk hos många äldre.

Jag tror inte det. Du kanske har siffror som jag inte har, men jag har bilden att vårdcentraler genom vårdvalet mer eller mindre erbjuder samma sak, nämligen husläkare som är mycket kompetenta, men generalister. De är inte på något sätt experter på att bedöma vad som är depression och vad som är håglöshet hos en äldre människa på grund av ålder. Det krävs kompetens.

Avslutningsvis. När vi är så nära så skulle det kännas väldigt bra om vi alla också gav motionen vårt bifall, för det är många som vill det och känner att det är rätt.

Anförande nr 263

Mariana PENCHANSKY BUZAGLO (S): Birgitta, du pratade om att det är lätt för många äldre att välja att ta sitt liv. Pia pratade om samverkan mellan landstinget och kommunerna. Det är just det som den här motionen handlar om.

Motionen handlar om att vi vill att landstinget ska göra en rapport om varför så många äldre begår självmord och utarbeta en handlingsplan som utgår ifrån den grund som man får av rapporten. Alla pratar så positivt, och jag förstår inte varför vi inte kan göra en fokusrapport och ge ett uppdrag till äldrecentrum. När en forskningsinstitution arbetar så skulle det inte vara så svårt för kommuner och landsting och inte ta så lång tid, bara tre fyra månader, att skriva en sådan rapport. Jag yrkar bifall till motionen!

§ 86 Motion 2008:26 av Håkan Jörnehed m fl (V) om att landstinget ska erbjuda samtalsstöd för transpersoner

Anförande nr 264

Håkan JÖRNEHED (V): Ordförande, fullmäktigeledamöter, åhörare och de personer som definierar sig som transpersoner och som kanske just nu lyssnar på den här debatten! Nu ska vi alltså tala om att landstinget inom det ordinarie sjukvårdsutbudet ska erbjuda samtalsstöd för transpersoner. Ja, det hör väl till ovanligheterna att fullmäktige debatterar, belyser eller hanterar frågor som rör just transpersoner. Det gäller såväl vårt fullmäktige och andra parlamentariska församlingar i Sverige. Kanske är det förhållandet ett bevis på att just transpersoner är en väldigt osynliggjord grupp både i politiken och i samhället i övrigt. Detta osynliggörande avspeglar sig även inom sjukvården. Liksom i samhället i stort har också sjukvården kunskapsbrist när det gäller vad en transperson är eller vad som innefattas i denna paraplyterm.

Det är inte helt ovanligt att det till RFSL:s, riksförbundet för homo-, bi- och transpersoner, kuratorsmottagning kommer samtal från en vårdinrättning och den uppringande ställer frågan till kuratorsmottagningen: Vi har en transperson här, vad ska vi göra?

Transpersoner är möjligen ovanligt men absolut inget onormalt. Transpersoner finns i alla kulturer över hela jorden och genom hela historien. De förekommer oberoende av kön även, om de oftast blir mer uppmärksammade om det handlar om män än om det handlar om kvinnor.

Vilka är transpersoner? Eftersom transpersoner är just en paraplyterm är det viktigt att veta att det finns många olika sätt att vara transperson på. Det finns många olika begrepp och definitioner och därmed även livssituationer och därför är även problematiken väldigt olika. De begrepp och definitioner som är mest kända är väl transsexuell, intersexuell, transvestit, transgenderist, transgendered, *drag queen* eller *drag king*. Transpersoner kan vara homo-, bi- eller heterosexuella. De kan antingen betrakta sin sexualitet utifrån det kön som de upplever eller utifrån det kön som samhället anser att de har. Jag har alltså försökt att förklara att begreppen är väldigt många.

Transpersoner omfattas i dag av den ordinarie sjukvården där tillgång till samtalsstöd finns både inom primärvården och inom vuxenpsykiatrin. Det är jättebra och det ska fortsätta att vara så. Men det kanske inte alltid fungerar optimalt i mötet med vården då det finns kunskapsbrist om transpersoner, och den är antagligen rätt stor.

Det kan i den här vårdsituationen vara olyckligt att påverka bemötandet. Därför är det nödvändigt att ett professionellt samtalsstöd med kunskap om transfrågor kan erbjudas inom det ordinarie sjukvårdsutbudet. Det är inte minst viktigt i en så här stor storstadsregion, eftersom vi kan anta att många transpersoner lever här.

Tyvärr vet vi inte hur många som definierar sig på det sättet här i Stockholm för vi mäter aldrig det, men om vi studerar andra undersökningar som exempelvis en som gjorts i Oslo, så förstår vi att behovet av den typ av samtalsstöd som motionen föreslår ska inrättas är väldigt stort.

En transperson kan självklart bli nedstämd av livets upp- och nedgångar, precis som alla andra människor. En transperson kan precis som alla andra människor bli deprimerad och då behöva samtalsstöd. Då är det viktigt att det blir ett professionellt bemötande i vården och att man har kunskap om transproblematiken så att man inser att problemet inte är att patienten är en transperson utan att patienten är nedstämd.

Jag har här försökt argumentera för varför vi ska erbjuda samtalsstöd inom sjukvårdsutbudet, och det tycker även majoriteten då den säger i sitt svar att man ska ta upp förhandlingar med psykhälsan så att de kan utöka sitt uppdrag för att inte enbart ta emot homo- och bisexuella utan även erbjuda samtalsstöd till hela gruppen transpersoner.

Därför anser jag att motionen är välvilligt behandlad och att det nu sker något konkret, att landstinget nu tar konkreta steg för den här transgruppen. Jag hoppas däremot att föredragande landstingsrådet kan ge besked om från vilket datum psykhälsan får sitt utökade uppdrag och kan erbjuda det här stödet. Avsätts det några extra resurser till psykhälsan och kommer man även att då lösa den organisatoriska tillhörigheten för psykhälsan?

Jag återkommer till frågan om varför jag tycker att fullmäktige ska bifalla den här motionen, för det är ändå det som det hela gäller. Jag återkommer till den frågan, för vi skulle alldeles strax kunna fatta ett historiskt beslut här i salen.

Anförande nr 265

Landstingsrådet Rydberg (FP): Hör och häpna! Vi i alliansen tänker faktiskt yrka bifall till motionen! Ibland blir det en diskussion om påvens skägg fastän vi vill samma sak.

Vi tycker att det är en mycket bra motion som Håkan har skrivit, och vi tycker att det är viktigt att vi kan utöka samtalsstödet till dem som i dag inte passar in i de befintliga organisationer som vi har inom sjukvården.

I dag är det framför allt heterosexuella transvestiter som vi kan se att ingen har något klart uppdrag för inom sjukvården. De vanliga vårdcentralerna har väldigt begränsad kompetens, om ens någon, för just den här patientgruppen. Vår uppfattning är att vi måste föra en diskussion med transvestitföreningen, FPE-S, och RFSL om hur det här ska utformas.

Jag vill hävda att vi har väldigt begränsad kompetens, både vi politiker och våra tjänstemän i hälso- och sjukvårdsförvaltningen, och om vi ska kunna möta de här behoven på ett bra sätt och ge uppdraget till psykhälsans en bra utformning så gäller det att föra den här dialogen.

Jag kan därför inte i dag svara på vid vilken tidpunkt, vilken dag, vi kan ha infört det här uppdraget för psykhälsan och om psykhälsan i sin tur behöver skaffa sig någon ytterligare kompetens. Motionen är välskriven, och jag hoppas att alla ställer sig bakom ett bifall till motionen och det här uppdraget. Tack ska du ha, Håkan!

Anförande nr 266

Håkan Jörnehed (V): Jag tackar Birgitta! Jag blir så rörd att jag nästan kommer att krama dig utanför den här salen.

Det här blir faktiskt historiskt. För första gången synliggör vi den här gruppen. Det är första gången vi inom Sverige visar att det här samtalsstödet finns. Det blir väldigt tydligt, och det är historiskt.

Vi tar ett litet steg. I Danmark och Norge har man kommit längre. Vi som är det största landstinget tar ett steg och synliggör den här gruppen som ofta är väldigt stigmatiserad.

Kram på er alla! Tack!

Anförande nr 267

Landstingsrådet Wiggg (MP): Ordförande! Jag är naturligtvis också jätteglad, för detta visar att det går att ändra på saker och ting. Allt är inte hugget i sten.

Förra sommaren lade vi ett tiopunktsprogram på Pridefestivalen. Vi har också motionerat om detta och den motionen innehåller bland annat en del av de punkterna. Jag hoppas att den motionen får lika välvillig behandling som din, Håkan.

Vi pekar ut just psykhälsan som en lämplig enhet att jobba med transfrågorna men också för att ge ett stöd till de vårdcentraler och enheter ute i länet som annars ringer till RFSL eller andra och frågar vad de ska göra.

Vi behöver skaffa oss mer kunskap. Vi behöver ge stöd till den vårdpersonal som möter dessa människor, vilka de än är ute i länet. Det handlar inte om vilken stämpel man har på sig, man ska kunna möta alla människor.

Jag ser fram emot att vår motion kommer till fullmäktige för behandling. Jag yrkar bifall till motionen!

Anförande nr 268

Lennart Rohdin (FP): Herr ordförande! Jag ansluter mig till de föregående talarna och yrkar bifall!

Det här är en väldigt angelägen fråga. Som Håkan sade tidigare handlar detta om en grupp människor, vi vet inte hur många – antagligen inte så många –, som är väldigt osynliggjorda.

Det som gjorde att jag valde att begära ordet var att jag, när jag läste motionen och övrigt underlag, upplevde att det var en väldig fokusering på transvestiter i de formuleringarna.

Nu har Håkan i sitt första inlägg markerat att transpersoner är ett betydligt mer övergripande begrepp, ett samlingsbegrepp där transvestiter ingår, men där ingår också ett antal andra grupper. Den nya diskrimineringslag som gäller sedan den 1 januari i Sverige talar om könsöverskridande identitet och uttryck just för att inbegripa de olika grupper som det här handlar om.

Avsikten med den formuleringen är att inte exkludera någon som skulle kunna vara berörd av detta. Trots formuleringarna i de här dokumenten uppfattar jag inte att vare sig motionären eller någon annan har någon sådan avsikt. Jag har därför bara en vädjan om att man, när man hanterar det här fortsättningsvis, verkligen hanterar det på ett inkluderande sätt och inte på ett exkluderande sätt, just för att okunnigheten är så pass stor på det här området.

Det innebär naturligtvis också att även de organisationer och föreningar som man ska samråda med ska hanteras inkluderande. Det finns fler föreningar och organisationer för olika grupper av transpersoner. De bör också vara med i det här samrådsförfarandet.

Jag tror att det är avsikten med den totala enighet som har kommit till uttryck här i debatten. Det är viktigt, för det är väldigt utsatta människor som det handlar om.

§ 87 Motion 2007:21 av Raymond Wigg m fl (MP) om en regional sårbarhetsplan

Anförande nr 269

Viviann Gunnarsson (MP): Ordförande, ledamöter! Det här är en partimotion från Miljöpartiet. Det understryker den vikt som vi lägger vid de här frågorna som handlar om en regional sårbarhetsplan.

Vi har tagit upp de frågorna i många sammanhang tidigare, men i detta sammanhang skissade du en bakgrund till att, som vi anser, vi har ett så stort ansvar att agera för att minska utsläppen och förebygga och anpassa samhället till ett förändrat klimat. Det ansvaret är allt mer angeläget och överhängande, och det är ingenting som har med "sedan" att göra. Det har med "nu" att göra. Det är nu vi måste agera, inte bara skriva i utredningar hur vi eventuellt ska göra i en framtid.

Vi förde tidigare en diskussion om klimatförändringarna där Gustav Andersson sade att vi ju redan har gjort en planering i de här frågorna och att vi kommer att fortsätta att planera, och det är inte överhängande att vi behöver göra någonting nu.

Men faktum är att klimatförändringarna är redan här, det är redan nu det är överhängande att göra någonting, och det är aktiv handling som vi behöver – inte bara planerande. Det är redan så att saker och ting redan har hänt. Redan för några år sedan inträffade en översvämning i Stockholm där vatten rann in i tunnlar och ingen visst vad vi skulle göra här i Stockholm. Ännu vet vi inte vad vi ska göra åt det här. Vi vet inte vad vi ska göra åt översvämningar där till exempel en saltvatteninträngning sker från Östersjön in i Mälaren – vilket också kan hända –, för vi vet inte riktigt hurdana de här händelserna kommer att vara.

Det är verkligen angeläget att sätta i gång och börja göra de här åtgärderna så snart som möjligt. Jag vet inte om Gustav Andersson lyssnar, men jag har just kritiserat Gustav Andersson för att han inte vill göra någonting nu åt de här klimatförändringarna.

De tre att-satser som vi har i den här motionen handlar om att Stockholms läns landsting ska ta initiativ till att utarbeta en samlad plan för att förebygga och åtgärda de problem som hänger samman med klimatförändringarna. Det handlar om att utgå ifrån det här och att påverka regionplanen utifrån ett klimatperspektiv och inte så som det är i dag, vilket vi har fått veta i svaret på motionen, att utgå från det som vi redan har Rufs. Rufs utgår inte från klimatförändringarna, Rufs utgår från näringslivsaspekter, från arbetsmarknadsaspekter, från bostäder, kultur och tillväxtaspekter med mera.

Det som vi vill med den här planen är att göra ett aktivt arbete utifrån de kriterier som i dag finns för vad som skulle kunna hända under en klimatförändring och utgå ifrån just klimatförändringen, inte från de andra aspekterna.

Den andra att-satsen handlar om att få stöd för detta av regeringen så att berörda myndigheter och kommuner samverkar i arbetet med en sådan plan. Vi kan ju inte från landstinget ge några order till statliga myndigheter. Vad det handlar om är ju att det ska finnas en ordentlig plan från regeringens sida om hur myndigheter ska samarbeta utifrån en plan där klimatarbetet har satts i förgrunden, inte regionplanarbetet. Det är klimatarbetet som är den viktiga aspekten.

Det tredje kravet som vi har är att vi ska bilda en parlamentarisk styrgrupp för just det arbetet.

Anförande nr 270

Landstingsrådet Andersson (C): Herr ordförande! Jag ska först be Vivianne om ursäkt. Det är mycket riktigt att det tog en halv minut in i ditt anförande innan jag uppmärksammade att det här ärendet hade kommit upp.

Emellertid vill jag säga att jag är ganska frestad att följa Birgitta Rydbergs exempel och snudd på yrka bifall till motionen. Du ska vara medveten om att förslaget att besluta att den är besvarad är ett besvarande som lutar åt det hållet, i det avseendet att de åtgärder som är på gång inom landstinget svarar väl mot intentionerna bakom motionen.

Nu är det så att motionen har legat ett tag, och det kan man ju alltid beklaga, men i budgeten för 2008 gav landstingsfullmäktige ett uppdrag till landstingsstyrelsen att ta fram en fördjupad handlingsplan när det gäller att utreda vilka konsekvenser Stockholmsregionen kan stå inför i ljuset av Klimat- och sårbarhetsutredningens slutbetänkande. Nu har detta tjänsteutlåtande kommit, och det föreslår en rad av de saker som tangerar frågeställningarna som ni har aktualiserat.

Först ska sägas att kunskapsunderlaget till tjänsteutlåtandet i det ärendet, som också inom kort kommer att behandlas här i landstingsfullmäktige, ingår bland annat RTK:s rapport om klimatkonsekvenserna, som bland annat berör hälsokonsekvenser och även konsekvenser för infrastruktur och så vidare.

I tjänsteutlåtandet, som ju är en offentlig handling sedan den 12 februari, föreslår landstingsdirektören att ge i uppdrag att Storstockholms lokaltrafik, hälso- och sjukvårdsnämnden, Waxholmsbolaget, Locum och så vidare ska använda sig av de framtagna kunskapsunderlagen för sin planering. Eftersom de kunskapsunderlagen nog hör till dem i Sverige som är mest fördjupade för närvarande och med tanke på att det även på nationell nivå har kommit initiativ inom området sårbarhet kopplad till klimatfrågorna, är det ju så att väldigt mycket av intentionerna i motionen kommer att motsvaras både av beslut på nationell nivå och beslut på regional nivå inom en nära framtid.

Om jag sedan ytterligare ska kommentera motionen – och möjligen också motivera varför vi inte rakt upp här och nu kan förorda ett bifall – är det naturligtvis som vanligt så att det kan finnas att-satser och inriktningar som likväl kan kräva en ytterligare beredning eller som rent av inte är lämpliga. Bland annat tror jag inte att det är motiverat att ha en tvärpolitisk styrgrupp för detta specifika arbete, som så nära dels berör den allmänna verksamheten inom respektive nämnder och styrelser, dels krisberedskapsansvaret, som numera är ett ansvar för allmänna utskottet. Jag kan inte se att det är motiverat med en extra parlamentarisk styrgrupp för det här arbetet.

Vidare kan man säga att det kunskapsunderlag som vi har fått från RTK påvisar att i den nära framtiden är sannolikt inte de konsekvenser som vi kan förvänta oss av klimatförändringarna så dramatiska som man ibland kan få intryck av utifrån den allmänna debatten. Till exempel väntar man sig inte större högsta vattenflöden – naturligtvis riskerar man fler extrema vädersituationer, men däremot är det tveksamt om det blir fler översvämningar. Vi har också en landhöjning här i vår region, som förväntas ganska väl motsvara konsekvenserna av en eventuellt höjd vattennivå.

Mycket av intentionerna i motionen kommer att följas av regional politik och nationell politik, och i det arbetet har nog också er motion varit en bidragande inspirationskälla, eftersom den bland annat har varit i regionplanenämnden och RTK för övervägande.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag att motionen ska anses besvarad!

Anförande nr 271

Landstingsrådet W i g g (MP): Ordförande, åhörare, fullmäktige! Det händer inte över en natt, sade du väl i förmiddags, Gustav. Nej, det händer inte över en natt, det hände i går – eller rättare sagt 2003, som Vivianne mycket riktigt påpekade. Då stod vattnet över kanten vid Slussen och rann in i tunnelbanan. Det kan inte hända igen, säger du, eller det kan i varje fall inte bli värre. Då kan jag bara svara: Det vet inte du, Gustav, och det vet inte jag heller. Men med tanke på de rapporter som kommer med förskräckande regelbundenhet kan jag inte se hur vi kan avsvära oss möjligheten att det kan hända.

Tunnelbanan är ett lås, en väldigt känslig punkt för kollektivtrafiken. Visserligen kanske man kan leva med att den står stilla under ett antal dygn eller veckor för att saneras och repareras medan det inte går att köra den – men *under* denna tunnelbana ligger det andra tunnlar, som inte är klimatsäkrade, vilket Klimat- och sårbarhetsutredningen visade.

De här tunnlar, som ligger under tunnelbanan, innehåller den elektroniska infrastrukturen för hela bankväsendet. Vi har redan en finanskris. Vad skulle hända om en översvämning rann ned i dessa tunnlar med IT-strukturen för bankväsendet? Det skulle nog förvärra finanskrisen, tror jag.

Det finns också andra tunnlar, vilket Klimat- och sårbarhetsutredningen visade, där hela regeringens elektroniska infrastruktur går. Jag vet inte vilka backupvägar man jobbar med, men det vi säger i vår motion är att man måste inventera det här å det snaraste! Man måste titta på alla de punkter som den digra utredningen lade fram och se vad vi måste göra, här i vårt län.

Då är det inte stuprörstänkande som gäller, det vill säga vad ska landstinget, SL, RTK, hälso- och sjukvårdsnämnden göra, utan här gäller det att ha ett brett perspektiv eftersom vi är delar av en större helhet – en kommunal helhet, en statlig helhet, men även näringslivet kommer naturligtvis att bli hårt drabbat om något sådant skulle uppstå.

Vi är dessutom delar av en helhet eftersom många av de faror som Klimat- och sårbarhetsutredningen pekade på är vattenrelaterade. Då handlar det inte bara om Stockholms län.

Tidigare pratade vi om samverkan inom trafik, hälso- och sjukvård och kultur med Sörmland och Västmanland, men vatten erkänner inte några administrativa gränser. Det gör detsamma för vattnet om det rinner genom Västmanlands, Sörmlands, Uppsala, Örebro eller Stockholms län innan det så småningom rinner ut i havet. Det rinner bara på. Antingen rinner det mycket och fort – med tanke på att det kommer att regna mycket precis som du säger, Gustav – eller så rinner det väldigt lite. Vädret kommer att bli mycket mer instabilt, så även vi i Stockholm kommer att drabbas av torrperioder, visar Klimat- och sårbarhetsutredningen. Det kan bli det ena eller andra, och blir det torrperioder ökar risken för saltvattenintrång, det vill säga våra vattenverk, som dag för dag blir allt mer beroende av Mälarsvatten, drabbas. Alla använder Mälarsvatten, vi pumpar ut det även till skärgårdskommunerna i allt högre grad. Ja, vad gör vi då?

Det är sådana frågor som vi menar att man måste ta ett övergripande grepp om. Det räcker inte att vi sitter i den här salen utan vi måste vidga vårt perspektiv.

Jag väddar till dig. Du sade att det fanns möjligheter, att det här var en bra motion och att du nästan kunde bifalla den.

Återigen, vi vet att vi inte kan veta allt som kan hända, men det känns oerhört angeläget att innan det händer, som vi inte vet om det kommer att hända, försöker ta reda på vad vi kan göra för att förebygga det.

Sternrapporten beräknade för några år sedan de klimatrelaterade kostnaderna fram till år 2050 till 51 miljarder. Han uppgraderade den kostnaden för bara några månader sedan, nu kommer jag inte ihåg exakt hur mycket. Tyvärr, ju längre vi dröjer, desto dyrare blir det att förebygga!

Bifall till motionen!

Anförande nr 272

S v e r r e L a u n y (V): Ordförande, ledamöter! Jag ska börja med att yrka bifall till motionen.

Sedan ska jag resonera lite grann kring Gustavs resonemang. I sitt anförande hänvisade han till att i princip hela första att-satsen faktiskt mer eller mindre är på gång att genomföras. Om det är så, borde han väl i anständighetens namn kunna yrka bifall till första att-satsen? Då har man åtminstone kommit en bit på väg. Det är fullt möjligt att göra så vid motionshantering.

Sedan kommer vi in på den andra att-satsen, som jag tycker är ett av de tyngsta skälen till att yrka bifall till motionen i sin helhet. Syftet i den att-satsen är att man ska få myndigheter och kommuner i länet att samverka kring de här frågorna.

I det svar som har skrivits fram på motionen hänvisas rätt mycket till Rufs och RTK. Jag tycker att det är lite problematiskt, inte bara för att Rufs sysslar med en del andra frågor också men därför att det tyvärr är på det viset att förankringen längre ut i länet när det gäller det arbetet inte är speciellt god. Man betraktar det arbetet med rätt så stor misstro – och det kanske inte är så konstigt, när man i Rufsens material gång på gång kan konstatera att Norrtälje, Nykvarn, Södertälje och Nynäshamn inte ens finns med i kartmaterialet! Då blir det lite svårt för de kommunerna att ta så värst seriöst på arbetet med Rufsen.

Ute i kommunerna görs det på sina håll rätt så mycket arbete just kring de här frågorna. Man har skaffat sig ganska mycket erfarenhet. Min egen kommun är en av dem. Det finns också kommuner som inte gör ett dugg, som låtsas att det regnar höll jag på att säga – det kommer det ju att göra framöver. Jag tror att det skulle vara en stor vinst om man kunde samla alla berörda demokratiska aktörer i länet, alla kommuner inklusive landstinget, till någon form av grupp där man tittar på vad som kan göras inte bara när det gäller översvämningar i tunnelbanan utan när det gäller den vattenhöjning som Gustav tyvärr avfärdar lite för lättvindigt.

De beräknade höjningarna av vattennivåerna framöver överstiger vida den landhöjning vi har här. Så sent som i söndags, eller om det var i går förmiddags, såg jag en liten blänkare i någon tidning om att en av de stora shelfisarna på Antarktis håller på att bryta sig loss. Och om en sådan driver norrut och smälter handlar det inte om centimeter- eller decimeterhöjningar av vattennivån – då handlar det om meter! I kombination med alla glaciärvsmältningar på Grönland, Island och så vidare kommer vi att få en ganska kraftig effekt på vattenhöjningen, och så snabb är inte landhöjningen.

Det finns rätt mycket problematik runt omkring i länet, som behöver hanteras och diskuteras – inte bara inom landstingets egen i och för sig ganska stora sfär men också med de kommuner som finns i länet, framför allt dem som ligger i omedelbar kustanslutning.

Detta leder då till att den tredje att-satsen faktiskt också blir nödvändig. Ska man ha en sådan samarbetsgrupp med kommunerna så fordras det någon form av parlamentarisk sammansättning för att man ska kunna få en trovärdig demokratisk förankring ute i respektive kommun.

Med detta, ordförande, kan jag inte se något skäl att inte bifalla motionen – allra helst eftersom Gustav redan har talat om att man har kommit nästan halvvägs!

Anförande nr 273

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Det är faktiskt så att vi har en regionplane- och trafiknämnd som är ansvarig för landstingets regionplaneringsansvar, och det är en parlamentariskt sammansatt grupp. Nu vet jag att efter den här motionsbehandlingen ska vi behandla en motion om en vetenskaplig regional klimatpanel. Dessvärre är inte landstinget med i den gruppen som har tillsatt den, men det finns en kommunal KSL-grupp som följer upp klimatfrågorna ur ett kommunalt perspektiv utifrån Cederschiöldsarbetet.

Man måste ändå fråga sig: Hur många arbetsgrupper ska vi ha, och hur ska arbetsfördelningen mellan dessa se ut? I detta ligger inte en värdering av klimatfrågans tyngd. Den här församlingen ska ju så småningom ta ställning till ett nytt miljöprogram. I det sammanhanget måste vi också ha någon form av parlamentarisk förankring. Och vi bor i ett väldigt stort län. Om man ska skapa en parlamentarisk styrgrupp för den här frågan, som ska fylla de funktioner som Sverre Launy här skisserar på ett bättre sätt än regionplane- och trafiknämnden kan göra, så handlar det om en mycket stor grupp. I så fall börjar det närmast likna en ny klimatkrishanteringsriksdag.

Nej, jag tror att det är fel spår. Det vi gör nu är att snabbt sprida en medvetenhet i de olika förvaltningarna inom landstinget, och jag tror att den insikten säkerligen också sprids i kommunerna, inte minst genom det ökade klimatfokus som Rufsarbetet ju har fått i samband med remisshanteringen.

Det är inte den som vill ha flest kommittéer som tycker att klimatfrågan är viktigast. Jag tror att vi har en stark samsyn i frågan om klimatet. Jag kan inte se att det vore motiverat att yrka bifall på den att-satsen – och när jag tänker efter är jag inte vidare sugen på att bifalla de andra två att-satserna heller. Jag tror att vi kommer att arbeta snabbt, effektivt och på rätt sätt med de här frågorna. Medvetenheten ökar, åtgärderna är på väg. Intentionerna i motionen är värda att lovorda, men de konkreta förslagen är inte med nödvändighet värda att bifalla.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 274

Sverre **L a u n y (V)**: Ordförande, ledamöter! I dag har jag lärt mig något nytt. Ju viktigare en motion är, ju mer angelägen den är, desto mer säker kan man vara på att den får avslag. Det är ungefär den slutsats man kan dra av Gustav Anderssons resonemang och hans yrkande.

Jag måste erkänna att jag inte riktigt förstår ditt resonemang, Gustav. Jag sade väldigt tydligt innan att problemet med arbetet med Rufs och RTK är att det inte finns någon stark förankring. De har tyvärr ingen stor trovärdighet ute i länet, och det lägger hämsko på hela de här diskussionen.

Om man anser att klimatfrågan har en tyngd, så borde man väl rimligtvis avsätta några som jobbar med det? Exakt hur den konstruktionen ska se ut kan vi vara med och diskutera, men någon form av parlamentariskt sammansatt grupp som tittar på det här och samlar erfarenheter från hela länet borde väl vara lämpligt?

Anförande nr 275

Landstingsrådet **A n d e r s s o n (C)**: Jag kan försäkra dig, Sverre, att det finns folk som jobbar med det här – på regionplane- och trafikkontoret och på Länsstyrelsen. Vi har också en ganska god omvärldsbevakning inom landstingsstyrelsens förvaltnings miljökontor.

Ska vi kunna åtgärda de eventuella brister i förankring som regionplane- och trafiknämnden enligt Sverre kan tänkas ha, så talar vi om ett mycket stort parlamentariskt organ, och jag kan inte förstå att det här skulle vara en viktigare fråga än till exempel att ha en stor parlamentarisk grupp för att komma med de faktiska åtgärderna för att hindra att klimatkrisen accelererar. I så fall är det väl där man ska lägga de stora insatserna och de stora parlamentariska åtgärderna? Det är faktiskt viktigare att förhindra att skadorna uppkommer än att förebygga dem, och vi kommer att göra båda delarna.

Anförande nr 276

Landstingsrådet W i g g (MP): Den här parlamentariska styrgruppen skulle liksom tas ifrån de institutioner som redan finns, naturligtvis. På den nationella nivån finns Länsstyrelsen, det är det statliga organet i vårt län. På den regionala nivån har vi landstinget, och på kommunal nivå har vi KSL.

Jag kan inte inse hur svårt det skulle vara att samla – tanken är ju att styrgruppen ska samla kunskaper och erfarenheter så att man får ihop det arbete som vi behöver göra – eller att de inte skulle kunna föreslå åtgärder. Vi säger ju att de skulle göra upp en plan för vad man behöver göra för att förebygga, men också ha beredskap för eller åtgärda när det händer saker som vi i dag inte vet om.

Det är synd att du tappar sugen, Gustav. Det värsta jag vet är tappade sugar! Vi ska absolut inte ge upp. Jag hoppas att det inte är någon klimatskepticism som breder ut sig hos er på den borgerliga sidan. Det behöver vi verkligen inte!

Anförande nr 277

Landstingsrådet A n d e r s s o n (C): Jag kan försäkra dig, Raymond Wigg, att här tappas det inte några sugar!

Men jag har en stark känsla av att om vi hela tiden ska sitta i sammanträden i olika parlamentariskt sammansatta styrgrupper, då riskerar vi att tappa fokus på att verkligen göra saker.

Det är inte med fler parlamentariska styrgrupper utan genom de åtgärder som vi vidtar som vi kommer att lösa problemen. Jag tror att med de beslut som vi har fattat, med de beslut som vi kommer att fatta och med de beslut som man fattar på den nationella nivån kommer de intentioner som ni eftersträvar att uppfyllas. Det finns det ett intresse för ute i kommunerna utan att vi behöver tro att vi måste fatta beslut här i Landstingssalen vad avser deras samordning.

Med det känner jag att jag nog har svarat på den fråga som lägg i Raymonds tidigare inlägg.

Anförande nr 278

Landstingsrådet W i g g (MP): Jag kan inte förstå motsättningen som du försöker måla upp här.

Att man arbetar på kommunal nivå räcker inte till. Precis som jag beskrev går frågan om klimatförändringarna utöver administrativa och kommunala gränser, den går utöver regionala gränser. Här behövs det ett övergripande insamlande av kunskap, annars skjuter man ju från höften. Om man inte analyserar vad man behöver göra, kan ju den ena kommunen göra si och den andra så, ett landsting gör så och Länsstyrelsen tänker si. Det är därför vi behöver samordna krafterna, för att kunna motverka de faror och risker som finns. Det är just det Klimat- och sårbarhetsutredningen säger, Gustav! Det räcker inte att plottra med enskilda åtgärder.

Vem ska då ta initiativet? Jag skulle vara glad om Länsstyrelsen gör det. Nu vill jag att vi ska göra det. Någon måste ta initiativet!

Anförande nr 279

Vivianne Gunnarsson (MP): Ordförande, ledamöter! Jag tyckte att Sverre Launy uttryckte det väldigt bra när det gällde hur man skulle kunna arbeta, mot bakgrund av sin erfarenhet från kommuner. Jag har också den erfarenheten från kommuner. Det finns redan ett stort arbete gjort.

Vad den parlamentariska styrgruppen skulle göra är att prioritera. Varför skulle man inte arbeta med planering och prioritering inom klimatarbetet, inom det som handlar om att förebygga olyckor? Man måste ju arbeta med prioritering där också. En del av de åtgärder som måste göras är väldigt kostsamma. Förra mandatperioden satte Stockholms stad av 1 miljard kronor för att göra vissa miljöåtgärder, och en del av de pengarna gick åt till att förebygga bräddningar i avloppssystemet – och det är ännu inte klart, utan det var bara en del av det som behövde göras som gjordes med den pengan.

Det är synd att du avfärdar denna planering. Styrgruppen kan se lite olika ut, och man behöver inte heller fastställa exakt hur den ska se ut. Men att den ska vara parlamentarisk tycker jag är viktigt, och att den har ett vidare ansvar än bara det som Gustav Andersson tog upp med att de olika landstingsorganen skulle samarbeta. I och för sig är det ju bra om de samarbetar, men här behövs det ett ännu vidare samarbete för att få det hela att fungera bra.

Vi har ju också andra delar som håller på med samma sak. Men krisnämnden ska rycka in när det verkligen är kris. Det jag pratar om nu är åtgärder för att förebygga kriserna och om det är kris veta vilken åtgärd man ska vidta först och vad man ska göra sedan. Jag kan inte förstå att det skulle vara någon motsättning.

I stället är det ju en planering som vi behöver göra redan nu och inte kan vänta med tills vi står där mitt i krisen. Titta bara på hur det blev när det var jordbävning i Italien – där står man mitt i krisen och måste få fram 1 000 tält. Har vi 1 000 tält över huvud taget? Eller explosionen i tunnelbanan i Madrid, där man ställde upp med en massa fältsjukhus i idrottshallar som omedelbart kunde ta hand om tusentals människor på en gång. Har vi fältsjukhus över huvud taget? Det är sådana frågeställningar som vi behöver få ned på papper så att vi vet vad vi ska göra. Jag förstår inte varför vi inte skulle göra det när det gäller den här problematiken, det gör vi ju i alla andra sammanhang.

Anförande nr 280

Landstingsrådet Larsson (S): Ordförande! Jag satt i Stockholms stads kommunstyrelse ihop med Vivianne Gunnarsson på den tiden när det nästan var översvämning i tunnelbanan. Det tyckte jag var ganska obehagligt, och jag tror att en sådan situation kan inträffa igen.

Jag tror att de flesta av oss är oerhört oroade av vad som händer med klimatet och miljön och de risker som vi alla utsätts för. När vi lever i ett så pass storskaligt samhälle som vi gör kan man också fundera på hur sårbart det är för alla möjliga typer av olyckor, katastrofer och andra risker som vi bör sätta oss ned och titta på.

De resonemangen i motionen tycker jag är hedervärda och väl värda att ta med sig. Däremot är jag inte säker på att motionens förslag till åtgärder är de rimliga.

Det pågår ändå ett ganska omfattande arbete när vi försöker ta fram en ny regional utvecklingsplan. Man funderar på hur den här regionen ska växa i framtiden, var trafik- och kommunikationsvägar ska vara, var vi ska producera energi, var nya bostadsområden ska ligga och sådant. Det är ett gigantiskt arbete. Där delar jag inte Sverres bedömning att Sveriges kommuner och medborgare inte är engagerade. Jag vet väldigt många i kommunerna som är engagerade i det här arbetet, och jag har stor respekt för det arbete som bedrivs av regionplane- och trafiknämnden – vårt parlamentariska organ som just är till för att göra en ny regional utvecklingsplan.

För Socialdemokraternas del kan jag säga att när vi har resonerat kring motionen så har vi sagt att det skulle vara konstigt att ha ett eget arbete vid sidan av den regionala utvecklingsplanen på just det här området. Den regionala utvecklingsplanen förutsätter att man har en sårbarhetsutredning inbakad. Det är så vi ser det. Av just det skälet yrkar vi den här gången bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut. Vi har stor respekt för resonemangen i motionen, men vi tycker att ni föreslår fel sätt att hantera själva problematiken på.

Anförande nr 281

Landstingsrådet W i g g (MP): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag kan bara beklaga Dags och Socialdemokraternas inställning, lika väl som jag beklagar de borgerliga ledamöternas. Jag betvivlar inte alls vare sig Dags eller Gustavs stora medvetenhet om den stora problematiken. Däremot undrar jag över hur övriga borgerliga partier, som inte deltar i debatten över huvud taget, ser på klimatförändringarna.

Jag vet att det finns en rekyleffekt – man orkar inte höra dagliga rapporteringar från Antarktis, Grönland och Arktis, man blir lite avtrubbad. Det är inte att undra på att det har dykt upp så kallade klimatskeptiker den senaste tiden, som ifrågasätter och underminerar de här tankarna, för man värjer sig mot den bistra sanningen. Man orkar inte ta till sig den.

Jag undrar vad till exempel Moderaterna anser om den här frågan. Hur stor förankring har det tänkande som du för fram, Gustav, i det sammanhanget hos det partiet? Det har jag inte hört ett ljud om under den här debatten, och inte tidigare heller.

På Maldiverna, en nation som ligger lite lägre än vad vi gör, har man fattat beslut om att allt överskott från turistindustrin ska gå till att investera i förnyelsebar energi och till att bilda en fond för att köpa ny mark när Maldiverna inte finns längre. Det är en av de nyheter man kan hitta om man går in på Klimatnyheter. Ska vi låta de fattiga nationerna vara de som tar ansvar för klimatfrågan? Återigen är vi där, på den globala nivån. Det är en global fråga – men det friskriver inte oss här från att göra vad vi kan.

Det räcker då inte, Dag och Gustav, att sitta i den här församlingen med de verktyg vi har i våra styrelser, nämnder och bolag, vi måste vidga vårt tänkande. Vi måste ropa till de andra nivåerna i samhället, inte bara de statliga och kommunala utan också till näringslivet som är i högsta grad intresserat av att kunna göra affärer i framtiden också. Det här är ett samhällsligt åtagande. Jag delar uppfattningen att det här är diskussionsämnen i varje hus och hem, men jag ser även i mitt eget hem hur man till slut bara inte orkar ta till sig mer. Det blir för mycket, helt enkelt.

Jag ser fram emot att få höra vad Moderaterna anser om den här frågan. Tycker ni att det finns klimatförändringar, eller är det bara miljöpartistiskt nojs?

Anförande nr 282

J a n S t r ö m d a h l (V): Raymond, jag är inte moderat, men jag ska svara i alla fall.

Gustav Andersson var inne på kopplingen till den fråga som tas upp i nästa motion, nämligen åtgärder för att *förebygga* de förändringar av klimatet som följer av den globala uppvärmningen. De här frågorna om att säkra sig mot eventuella katastrofer, sårbarhetsutredningar och förebyggande åtgärder, går ju tillbaka på samma kunskapsmassa, kan man säga. Bägge de här aspekterna behandlas av IPCC, till exempel, och IPCC har principiella förslag till både åtgärder mot vad som kan hända och för att förebygga att det händer.

Det här leder mig till en tanke: Om nu Gustav tycker att det blir för många församlingar som ska syssla med de här frågorna, så skulle man kanske kunna tänka sig någon organisation som får ta hand om de här två aspekterna på klimatperspektivet, nämligen sårbarheten och det förebyggande arbetet. Det är en tanke som vi kan ta med oss vidare in i diskussionen om nästa motion också.

Anförande nr 283

Landstingsrådet **W i g g** (MP): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag ska inte förlänga det här mer än nödvändigt. Men jag ställer mig återigen undrande och skeptisk till de andra borgerliga partiernas inställning i den här frågan. Det är lätt att skicka fram Gustav, som är en miljöföreträdare med ett sant hjärta och som brinner för den här saken, men i övrigt tiga still. Inte vet jag vad man jobbar med.

Se där, nu begär Gustav ordet! Men jag tycker faktiskt att det borde finnas företrädare för de andra politiska partierna i den här debatten. Var finns ni? Anser ni att den är viktig, eller är den oviktig? Där sitter ni i bänkarna och lyssnar i bästa fall – ett antal finns inte ens i bänkarna! Jag skulle vilja se er komma upp i debatten, tack!

Min talartid är snart slut.

Anförande nr 284

Landstingsrådet **A n d e r s s o n** (C): Jag kan naturligtvis inte tala för mina kolleger i de andra partierna. Samtidigt måste jag säga att en förklaring till att man inte anmäler sig på talarlistan i den här debatten kan möjligen vara att man tycker att det är viktigare att diskutera själva klimatfrågan än de rent organisatoriska sätten att hantera eventuella följder av den.

Som jag tidigare har redovisat i debatten anser jag att vi har den struktur som vi behöver för att kunna ta till oss och planera de åtgärder som krävs för att på ett bra sätt ta hand om de ökade risker som klimatomställningen kommer att medföra, och att de konkreta förslag och frågeställningar som tas upp i motionen är sådant som nu lyfts i landstingets olika organ och i de olika kommunerna.

Det finns ingen skillnad i synen på allvaret i klimatfrågan, ingen skillnad i synen på att vi behöver vidta åtgärder, utan det handlar om att vi nu har haft en halvtimmeslång diskussion om den organisatoriska strukturen runt detta.

Anförande nr 285

Landstingsrådet **W a l l h a g e r** (FP): Herr ordförande och Raymond Wigg! Det är inte så ofta jag låter mig provoceras att gå upp i talarstolen, men jag tycker det här är en alldeles för viktig debatt för att du ska få lov att gå ut ur salen och uppleva att vi andra inte också tycker att den är viktig.

Jag delar till hundra procent Gustav Anderssons analys, och likaså svaret på motionen, så jag yrkar bifall till hur vi i alliansen har valt att behandla motionen.

Men det är en oerhört viktig fråga, och jag vill inte att du går ut härifrån och upplever att vi inte delar Gustavs och din åsikt, att det är viktigt.

Anförande nr 286

V i v i a n n e G u n n a r s s o n (MP): Jag tycker det är lite tråkigt att alla vänder tillbaka till att krypa undan hela frågan. Från början var det positivt, men nu håller alla med varandra i sin ringhörna där borta.

Det viktiga med sårbarheten är att vi har en krisledningsnämnd som har övat ganska lite. Det har vi diskuterat förra gången när det gällde krisledningsplanen. Men det är ju så att genom planering och förebyggande åtgärder och genom att bli mer och mer kunnig på sitt område kommer krisledningsnämnden att kunna öva på ett mycket bättre sätt varje gång, och den stackare som är ansvarig för krisledningsnämnden – som vi alla vet vem det är – kommer att kunna fatta bättre beslut. Vi kommer att ha de där tusen tälten, och vi kommer att ha de där förebyggande bitar som vi behöver ha i en krissituation.

Hur är det i dag? Även om vi har en plan för hur vi ska göra i regionplane- och trafiknämnden, är det ändå så att kommunerna bygger vid vattnet i alla fall! Det är det vi ska försöka förhindra att man fortsätter med.

Nu hoppas jag bara att tjänsteutlåtandet kommer så fort som möjligt, så vi får prata om det här en gång till!

Anförande nr 287

Landstingsrådet **W e n n e r h o l m** (M): Herr ordförande! Jag ska fatta mig kort. Jag tror att Raymond Wigg, som vill ingå i någon form av vänsterkartell, har en del att öva på. Det är nämligen så att vi har fullständigt förtroende för att Gustav Andersson företräder oss som miljölanseringsråd när det gäller en motion där vi har ett gemensamt svar.

Det tror jag ni bör öva på, om ni tänker samarbeta på riksplånet och i andra sammanhang och ha gemensamma program också före valet, och inte efterlysa vad alla andra har för uppfattningar i debatten.

Har vi ett gemensamt yttrande så har vi. Det kanske är någonting att fundera över?

Anförande nr 288

Landstingsrådet **W i g g** (MP): Tack för ett icke-besked, Christer!

Det här var ett uttalande om vilken vikt Moderata samlingspartiet, de nya Moderaterna, lägger vid klimatfrågan.

Jag förbehåller mig alltid rätten att tillhöra Miljöpartiet. Vilken konstellation jag än verkar i och vilka majoriteter jag än sitter i, kommer jag aldrig att sätta beteckningen "vänsterkartell" på den, inte heller "den nya alliansen".

§ 88 Motion 2007:48 av Jan Strömdahl m fl (V) om vetenskaplig klimatpanel för Stockholmsregionen

Anförande nr 289

J a n S t r ö m d a h l (V): Ja, då fortsätter vi alltså med klimatfrågan. Nu handlar det om åtgärder för att förebygga att man hamnar i de situationer som vi diskuterade i den förra motionen, så att vi kanske kan slippa att havet stiger de där tre fyra meterna, och så vidare. Men det kräver ganska kraftfulla åtgärder, inte bara i Stockholmsregionen eller i Sverige utan globalt.

Vi måste alla göra vår del av det uppdraget, och det är det som den här motionen handlar om: Hur ser vår del av uppdraget ut?

När det gäller alliansens samlade argument mot att bifalla motionen har jag hittat tre argument. Det första argumentet är att ett flertal klimatforskare bor i Stockholm. Ja, det används på något sätt mot motionen!

Det andra argumentet är att det finns en miljömålspanel, utsedd av KSL, som har vissa uppdrag i anslutning till Cederschiöldsöverenskommelsen. Det är väl huvudargumentet, har jag förstått. Miljömålspanelen har också en expertgrupp, som sägs ska bevaka de här frågorna enligt svaret. Nu är det så att jag aldrig hade hört talas om den här panelen och den här gruppen, och när jag lyssnade runt var det väldigt få som kände till den. Men det visar sig att den finns, när man går in och letar på KSL:s webbplats eller googlar, och det var intressant att se vad den håller på med. Jag tycker det verkar som att den kan göra väldigt mycket nytta – men det är helt andra frågor än dem vi efterlyser i motionen.

Man ska titta mera på detaljfrågor kring miljökonsekvenserna av genomförandet av Cederschiöldsuppgörelsen eller Stockholmsförhandlingarna, och det är inte det vi efterlyser här utan vi efterlyser vetenskapligt baserade åtgärder som skulle plockas fram för att påverka regionens ställningstaganden faktiskt lite mera i grunden än att bara titta på konsekvenserna av det man redan har beslutat.

Vad har då expertgruppen för sammansättning? Det är tio förvaltningschefer och två som kommer från den akademiska världen, möjligen forskare. Ingen av dem har någon forskningsbakgrund som kan sägas ha med klimatfrågorna att göra.

KSL:s miljömålspanel och expertgrupp gör ett gott arbete, de behövs – men de fyller inte den funktion som vi efterlyser i motionen.

Det tredje argumentet var att landstingets eget ambitiösa klimat- och miljöarbete har en vetenskaplig koppling. Det kan jag nog hålla med om – men då handlar det om landstingets egen verksamhet, och det är en mycket liten del av regionens klimatproblem som ligger på landstingets egen verksamhet, så jag kan inte se det heller som ett argument mot motionen.

Där är min tid ute, så nu bollar jag över till Gustav.

Anförande nr 290

Landstingsrådet Andersson (C): Tack så mycket. Jag vill också nu tacka för en motion med en god intention och med ett tänkvärt innehåll på många sätt och vis. Jag skulle väl nästan drista mig att säga att det här är ett avslag som ligger mycket nära ett besvarande, om det inte var för att vi väl då riskerar att hamna i samma läge som vid behandlingen av den senaste motionen, att debatten så småningom vägleder mig till att ångra det uttalandet och känna att det kanske ändå vore lika bra med ett avslag.

I den bästa av världar kanske man skulle ha valt att inrätta en bred vetenskaplig klimatpanel med koppling till olika institutioner, samhällsgrupper och så vidare, och sedan skulle det också ligga ett ansvar för den regionala sårbarhetsplanen som vi var inne på tidigare. Men nu är det ju så att vi redan har olika organ. Vi har redan en struktur som egentligen är rätt väl lämpad för just de här frågorna, nämligen i form av vår egen regionplane- och trafiknämnd, som ju just försöker anlägga den typen av övergripande perspektiv och som har till sitt förfogande ett kontor som besitter en mycket hög kompetens när det gäller samhällsplanering och som, är mitt intryck, har ett mycket stort intresse för att följa med i den aktuella forskningen och den aktuella utvecklingen.

Om man tittar på hur Sverige som helhet fungerar, finns det ju en rad myndigheter som hjälper till att bryta ned de yttersta forskarnas slutsatser i till exempel IPCC, FN:s klimatpanel, till i ett första steg kanske mer hypotetiska idéer om hur man skulle kunna utveckla till exempel kollektivtrafiken, och så småningom smälter det ned i mer och mer konkreta handlingsplaner, som är direkt användbara på kommunal och regional nivå.

Någonstans väcks frågan: På hur många ställen ska hjulet uppfinnas? Hur mycket av kraften ska läggas på att göra egna analyser, och hur mycket av kraften ska läggas på att faktiskt sätta spaden i jorden och göra någonting åt klimatproblemen?

Detta blev en liten utveckling.

Jag skulle naturligtvis lägga till att jag tror att den regionala klimatpanel som har tillsatts av kommunalförbundet här i Stockholms län är ett mycket bra regionalt organ för att stödja att kommunerna kommer i gång med arbetet och kan utbyta erfarenheter med varandra.

Summan av de två organen – regionplane- och trafiknämnden och den regionala strukturen – och det faktum att vi har en myndighetsstruktur som är mycket inriktad på omvärldsanalys och inte minst fokuserad på klimatfrågorna gör att jag har svårt att se att vi skulle kunna tillföra särskilt mycket genom att också inrätta en egen vetenskaplig klimatpanel på regional nivå.

Jag vill nog ändå hävda att de intentioner som finns i motionen motsvaras ganska väl med det sätt som vi redan har en organisation för och som vi har tillsatt nya regionala organ för. När det gäller själva landstinget är vi väldigt intresserade av att få spaden i jorden, bygga mer spår, se till att vi får en kollektivtrafik som fungerar ännu bättre och satsa pengarna inte på arvoden till forskare utan på att faktiskt se till att minska klimatpåverkan i den här regionen. Vi vill göra vår del i det.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 291

Landstingsrådet W i g g (MP): Herr ordförande, åhörare och fullmäktige! Nu vet jag inte för vilken gång i dag jag säger detta: Den ena goda saken behöver inte utesluta den andra. Ska vi nu göra bra saker inom kollektivtrafiken – vilket inte den fortsatta Unckelprocessen som tog över efter Cederschiöld pekar på, för där är läget i dag två tredjedelar vägar och en tredjedel spår, och på vilket sätt främjar det klimatfrågan?

Det finns ett antal forskare och institut i Sverige som arbetar med klimatfrågan och som röner en hög värdering i IPCC, till exempel Rossby center i Norrköping eller Resilience Centre här i Stockholm. Jag vet inte hur många tusen sidor Klimat- och sårbarhetsutredningen omfattade, men den pekade på att här finns det ett arbete att göra. Det måste arbetas vidare med ett antal frågeställningar, bland annat forskningsläget och att samla ihop vad som ska göras. Just det, Gustav! Nu sitter man på sin kammare på olika håll i länet och gör var och en sitt. Vi har varit inne på det i folkhälsofrågan, där vi har stor kunskap och mycket duktiga vetenskapsmän här i Sverige och i Stockholm. Varför inte samla kunskapsläget, varför inte dra ihop all den kunskap som finns i en klimatpanel som kan säga: Det här är det rätta att göra, i stället för det där, som ni tänkte på er kammare där i landstinget? Det är ju oerhört viktigt att använda pengarna på rätt sätt.

Det är ungefär som att den som gör någonting med vänster hand inte kan göra något med höger hand samtidigt. Det är klart att man kan! Vi måste använda både händer, fötter och hjärna, vi måste kunna göra fler saker samtidigt.

Jag längtar efter att få se det excellenta handlingsprogrammet för landstingets verksamheter som ska möta klimatförändringarna. Jag hoppas att inte Förbifart Stockholm ingår i det, vilket ju påskyndar ökande klimatutsläpp. Nu hörs det spridda rop från den moderata Stockholmsbänken: Jo då, Förbifart Stockholm ska vi ha! De kan visst inte hålla sig, klimatskeptikerna i Moderaterna, utan de visar upp sig nu.

Det är som jag befarade, Gustav. Förankringen i de här frågorna och insikten går inte så djupt. Jag betvivlar inte din och inte heller Marias inlägg, jag tror på er när ni säger att ni tar klimatfrågan på allvar, men i det stora partiet på ert håll – jag kallar er inte för alliansen utan för de borgerliga partierna – Moderaterna finns klimatskeptiker på första bänk, som tycker att det här bara är en nojsfråga, det har ingen relevans, det är bara jag och några till, vänsterpartister och miljöpartister och några andra, som grumlar runt i vattnet. Vi har fel, IPCC har fel och andra har fel. De har rätt. Det är bara att fortsätta och köra, *business as usual*.

Tyvärr, ni som lät era röster höras medan jag talade – jag tror det är ni som har fel. Men välkommen upp i debatten i stället för att sitta i bänken och ge tillrop!

Bifall till motionen!

Anförande nr 292

Jan Strömdahl (V): Det är tråkigt att behöva konstatera, Gustav. Dels kallar du den här KSL-panelen för klimatpanel, vilket den inte heter och inte är, utan det är en miljömålspanel och det är en viss skillnad. Dels verkar det nästan som något slags kunskapsförakt när du avsäger dig de möjligheter som vi föreslår.

Vi efterlyser en ordentlig inhämtning av kunskap från dem som kan de här områdena. Det har vi inte inne i de här organen nu. Det har vi inte i regionplane- och trafikkontoret heller. Och regionplane- och trafikkontoret har inte möjlighet att gå in i alla detaljer på ett sådant sätt som är nödvändigt för att få en ordentlig behandling av de här frågorna.

Jag vill läsa upp vad regionplane- och trafikkontoret säger i sitt förslag till miljökonsekvensbeskrivning när det gäller Rufs och trafiken:

”Den regionala utvecklingsplanen föreslår en kraftig utbyggnad av spårtrafiken och av annan kollektivtrafik, men betydande satsningar på vägtransporter ingår också i planen. Stockholmsöverenskommelsen, som är grunden för den regionala utvecklingsplanens förslag på infrastrukturutbyggnad, ger enligt redovisningen till regeringen inget bidrag alls till en minskad klimatpåverkan, trots att den innehåller betydande satsningar på kollektivtrafik. De beräkningar som nu tagits fram för utvecklingsplanens transportsystem påvisar ännu sämre klimatresultat.”

Ja, man kan säga att de hanterar klimatfrågorna, men de konstaterar i en miljökonsekvensanalys efteråt hur jäkligt det blir, helt enkelt. Vad vi efterfrågar är att få komma in med jätten *innan* man lägger degen.

Anförande nr 293

Landstingsrådet Andersson (C): Dessvärre är nog limpan redan i ugnen. Å andra sidan finns det en trösterik reflexion man kan göra i det här sammanhanget, och det är att det går att påverka processer hela tiden.

Jag tror man ska akta sig för att göra det bästa till det godas fiende. Vi kan göra mycket. Vi har många saker som vi vet att vi kan göra, både här i landstinget och regionalt, och vi är precis på väg att börja göra dem – ja, landstinget har hållit på under en längre period med kollektivtrafiken och annat, men i kommunerna pågår det nu en formlig explosion i klimatarbete. Det är inte givet att det står och faller med att landstinget levererar ett kunskapsunderlag till dem eller fattar beslut om att inrätta nya organ för att leverera det kunskapsunderlaget. Det finns många andra som gör det. Vi har många myndigheter i det här landet – jag skulle ibland vara frestad att säga för många, men många av dem gör ett mycket bra arbete när det gäller att analysera trafikens förnyelse i riktning mot en hållbar utveckling och för att minska klimatpåverkan och så vidare. De här uppgifterna kan ibland nå kommunerna utan att de ens behöver passera regionplane- och trafiknämnden på vägen.

Om det vore så att vi skulle lösa klimatproblemet snabbare genom att inrätta fler kommittéer så vore det en bra insats att göra. Jag tror ju faktiskt att risken snarare är att om vi skaffar fler kommittéer när vi redan har kommittéer, nämnder och andra organ vars arbete är inriktat mot de här frågorna, så riskerar vi faktiskt att få en mer splittrad bild av vad det är som behöver göras än om vi använder oss av de organ som vi redan har. För det är väl inte så att Raymond Wigg och Jan Strömdahl vill lägga ned region- och trafikplanenämnden eller ta ifrån dem deras klimatpolitiska ansvar?

Jag tror att det var Raymond som sade att den ena goda idén inte behöver utesluta den andra, men själv tror jag faktiskt att den ena kommittén ibland behöver utesluta den andra. Det kan ibland vara klokt att vara återhållsam med försöken att lösa saker administrativt när man egentligen redan vet vad som behöver göras. Låt oss göra de sakerna i stället.

Anförande nr 294

Landstingsrådet Wigg (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Nej, det ena goda behöver inte vara det andras fiende. Vi kan ta som exempel ett nyinrättat organ som heter Skärgårdsrådet som ska ha en övergripande funktion över skärgårdsarbetet, som samlar alla intressenter för att veta vad man ska göra. Jag kan dra en liten parallell i det fallet.

Skärgårdsrådet är en nytt organ och jag tycker att det är ett jättebra organ som samlar just kunskaper och samordnar olika stiftelser och andra organ för att få till stånd överblick och samordning.

Precis samma samordning behöver vi i klimatfrågan, annars riskerar vi att göra fel saker, till exempel att bygga Förbifart Stockholm trots att region- och trafikplanekontoret, när de har samlat in uppgifter och kunskaper från naturvårdsverket och andra instanser, konstaterat att den leder till ökade koldioxidutsläpp, inte minskade.

Risken är att vi inte satsar på kunskap utan satsar på något annat – okunnighet.

Anförande nr 295

Landstingsrådet Andersson (C): Jag är nästan frestad att säga *touché*. Men faktum är ju när det gäller det regionala skärgårdsrådet på det sättet att vi lägger ned tre organ och skapar två. Den samlade sammanträdestiden kommer därmed att bli betydligt mindre än vad den tidigare har varit samtidigt som de olika aktörerna träffas på samma plats. Skulle det vara ett sådant förslag som ni väckte i det här sammanhanget så hade det kanske varit en annan sak. Men så är det alltså inte.

Anförande nr 296

Fredrik Kronberg (M): Jag ska ge Raymond Wigg rätt på en punkt. När man känner sig provocerad så att det hörs så ska man självfallet ställa sig i talarstolen. Jag gör det.

Det blir lite märkligt när man får höra att man ska öka den vetenskapliga objektiviteten till grund för ett beslut medan man sedan självfallet har en uppfattning om vad det ska innebära avseende trafikslag. Det får jag inte ihop. Den typen av resultat innan man har tillsatt paneler höll man på med i ett land som ligger lite längre österut för ett antal år sedan. Sådan vetenskap ska vi inte ha.

Raymond Wigg, ponera att det faktiskt blir en elbilsutveckling. Jag märker att till och med Sveriges främsta racerbillverkare ska göra en elbil som ska gå från 0 till 100 på 5,1 sekunder – otroligt höga prestanda. Då känner jag att nu är elbilen framme. Vi kommer mycket snabbt att få elbilar i världen och i Sverige.

Då tänker jag mig att de nya trafiklederna trafikeras med elbilar och därmed har mycket av det ni säger tappat värdet fullständigt. Förutsättningarna har förändrats och er förutsättning för den här motionen faller. Var hamnar ni då?

Anförande nr 297

Landstingsrådet Wigg (MP): Tack, Fredrik Kronberg, för att du talade om din övertygelse i klimatfrågan! Du anser att det bara är att fortsätta att köra, men nu med elbilar. Elbilen uppfanns redan på 1800-talet. Jag var på ett heldagsseminarium på Kungliga Tekniska högskolan, vilket jag nämnde tidigare här i dag. Framtidens fordonsindustri, hette det. Där konstaterade man att elbilen fanns redan innan bensinbilen fanns. Den fanns alltså redan för över hundra år sedan.

Frågan är: Kommer elbilar i kommersiell drift att vara i produktion och trafikera Förbifart Stockholm år 2030? Kommer det att enbart rulla elbilar då? Eller kanske bilar som vi inom Miljöpartiet jobbar för, spårbilar, som kan vara bilar som går på spår men som också kan rulla av spår i framtiden.

Jag är teknikoptimist och vi tror på ny grön teknik, men tyvärr så var det svar som jag fick på KTH negativt. Jag återkommer i den frågan i ett inlägg.

Anförande nr 298

J a n S t r ö m d a h l (V): Ämnet elbilar kommer ju ofta upp i diskussionen när man diskuterar framtida transportstruktur och -system. Men även i det fallet behövs ju ett kunskapsinhämtande.

Det är nämligen inte så enkelt att vi slipper alla koldioxidutsläpp bara för att vi börjar driva bilarna på något annat än olja och bensin. Tillverkningen av bilar, byggandet av vägar, den yta, den plats, som detta kräver i regionen, är sådant som påverkar vårt ekologiska fotavtryck eller vad du vill kalla det.

Det är också delar i någonting som en sådan här vetenskaplig panel skulle kunna bidra med kunskap om, för att slippa just den här typen av förenklade resonemang.

Anförande nr 299

Landstingsrådet W i g g (MP): Fredrik, jag återkommer. Du skulle ha varit med den där dagen. Konst och vetenskap står det i taket på Kungliga Tekniska högskolan. Leonardo da Vinci drömde på 1500-talet om att flyga innan man kunde flyga. På Kungliga Tekniska högskolan säger de att de bara jobbar med det som människan redan vet, de tänker inte ta några nya tekniksprång. De jobbar bara med det som de redan känner till.

Tyvärr så känner jag mig mer teknikpessimistisk sedan jag bevistade den där dagen på KTH än vad jag gjorde innan. Alla seriösa beräkningar om vilka fordon som vi kommer att ha år 2030 – och det är då hela samhället redan måste vara fossilbränslefritt – säger att en stor del av fordonsparken fortfarande drivs med fossila drivmedel.

Inte heller här i Sverige, i ett av världens rikaste länder – kommer vi ha råd att gå över till den nya tekniken som handlar om att bygga på helt andra principer, till exempel kollektivtrafik, och framför allt att ta reda på vad vi behöver göra för att förhindra de här klimatförändringarna.

§ 91 Bordlagd interpellation 2009:6 av Yvonne Blombäck (MP) om sittplatsgarantin

Anförande nr 300

Y v o n n e B l o m b ä c k (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Jag tackar för svaret, Christer Wennerholm. Vi har nu avverkat ett och ett halvt år med er sittplatsgaranti. Den skulle ju innebära att passagerarna skulle vara garanterade sittplats på bussar som åker i hastigheter över 70 kilometer i timmen.

Många anser dessvärre att begreppet är ett skämt. I folkmun heter det snarast ståplatsgaranti, om man nu alls kommer med bussen, vill säga. En av våra stora dagstidningar tog sittplatsgarantin till grund för sitt aprilskämt, och jag tycker att det säger en hel del.

Christer Wennerholm fortsätter sitt mantra i svaret att moderatalliansen gör den största satsningen i SL:s historia, men det är ju så att vi i Miljöpartiet hela tiden har lagt mer pengar på kollektivtrafiken i vår budget. Vi har lagt en halv miljard mer än vad ni har gjort för 2009.

Genom vårt införande av trängselavgifterna och vår strategi att se till att inkomsterna därifrån ska gå till kollektivtrafiken så får vi råd att sätta in 200 nya bussar. Er moderatledda strategi vid maktskiftet var att satsa intäkterna från kollektivtrafiken på vägar. Därför drog ni in de extrabussar som vi hade satt in.

Nu har ni i alla fall förstått att det behöves fler bussar för att fylla behovet, men 50 bussar är bara en fjärdedel av dem som ni tog bort 2007.

Sedan dess har antalet SL-resenärer ökat och trängseln är nära bristningsgränsen. Det kallar jag inte för en strategi. Det kallar jag en panikåtgärd.

Den andra frågan handlar om att jag vill veta på vilket sätt ni stöder bussförarna i arbetet med att förbättra arbetsmiljön så får jag ett väldigt knapphändigt svar. Arbetsmiljön, Christer Wennerholm, handlar om många olika saker. Det handlar om att viseringen leder till väldigt många konfliktsituationer eftersom ni ställer krav på ökade intäkter fastän de ändå inte kan sälja några biljetter. Det har lett till hot och våld. Ni har dragit in trafikvärdar och så vidare. Så vilka konkreta åtgärder har du vidtagit för att underlätta situationen och förbättra arbetsmiljön? Svaret på den frågan kan jag inte hitta i ditt skriftliga svar.

Min fråga är om du är beredd att skjuta till ytterligare resurser om det skulle krävas för att uppfylla sittplatsgarantin. Jag efterlyser den dag då ni i den moderatledda alliansen når upp till Miljöpartiets nivåer i kollektivtrafikbudgeten. Vi kan till exempel direkt förlänga rusningstrafiken med en halvtimme, för det har vi resurser till. Vi kan underlätta på det sättet. De pengarna har inte ni. Jag efterlyser mer svar av dig, Christer Wennerholm.

Anförande nr 301

Landstingsrådet Dahlberg (S): Ordförande, fullmäktige! Frågan om sittplatsgaranti är ju central både från trafiksäkerhetssynpunkt och från kvalitetssynpunkt. Frågan är då vad högeralliansens sittplatsgaranti egentligen handlar om och när den kommer att införas.

I Christer Wennerholms blogg kunde man i september 2007 läsa när det gäller SL-budgeten för 2008, alltså förra året, att sittplatsgaranti skulle införas på alla bussar som kör över 70 kilometer i timmen. Sedan har ni inte varit tydliga med det där, och det finns glidningar i svaret i dag också.

Dessutom är det så att ni i de ärenden som SL-styrelsen behandlar är ännu mer oklar med vad ni menar med er sittplatsgaranti.

I förslaget till trafikförändringar 2009 som SL-styrelsen har behandlat så står det: Inom busstrafiken fortsätter satsningen på att minimera antalet stående passagerare på bussar som färdas i hastigheter som överskrider 70 kilometer i timmen. Vid senaste SL-styrelsen, då frågan var uppe till diskussion, var det faktiskt så att Lennart Rohdin från Folkpartiet gjorde ett inlägg och förde ett resonemang om svårigheten att göra en avvägning om huruvida föraren skulle lämna en person stående vid hållplatsen om det inte fanns sittplatser lediga på bussen eller om man skulle ta med personen och låta den passageraren stå under resan.

Frågan är alltså: Vad menar ni i högeralliansen med er sittplatsgaranti?

Det verkar som om detta är en fråga som ni har svårt att hantera och otydligheten är stor. Jag tycker att resenärerna är värda ett klart besked. Innebär sittplatsgaranti sittplatsgaranti eller innebär det någonting annat?

Anförande nr 302

Landstingsrådet Wennerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Det måste vara jobbigt att vara sådana dysterkvistar! Vad är problemet, mina vänner?

Sedan ni hade makten har vi ökat punktligheten, vi har ökat antalet resenärer och vi har ökat nöjdheten bland de resande.

Det är så att ni uppenbarligen inte är fullt läskunniga och inte fullt skrivkunniga eller räknekunniga. Lasse Dahlberg, du har ju faktiskt lagt budgetförslag där det har saknats 300 miljoner kronor till busstrafik. Du spelade inte ens i samma division när du skulle återställa enhetstaxan.

Det gäller Miljöpartiet också. Ni anslår pengar i budgetförslaget i fullmäktige, men ni har ju ett bortfall på intäkter i SL. Det räcker inte med att skaka på huvudet, sådan är ju verkligheten. De pengar som ni vill anslå i fullmäktige räcker inte för att ersätta SL för det bortfall av intäkter från biljettförsäljningen som ni har haft. Det redovisas ju hos SL som en intäkt. Därför måste ni ha högre anslag från skatten än vi andra. Det är intressant!

Det kan vara intressant att återgå och titta på det beslut som det har handlat om. Det har hela tiden handlat om att sittplatsgaranti ska införas under en period av två år – under åren 2008 och 2009. Därför är det på det sättet att det finns 50 nya bussar. Det har aldrig körts så många bussar i Stockholms län i SL:s regi som nu. Det körs fler bussar nu än under trängselskatteförsöket.

Kom igen nu! Tala om var ni ska hämta pengarna och vilka bussar ytterligare som ni ska köra!

Vi har vidtagit ytterligare åtgärder för att möta det ytterligare efterfrågetrycket. Vi vill ha fler avgångar och vi vill dessutom ha möjlighet att ha bussar i *stand by*-läge om det uppstår situationer där det kommer flera skolklasser som ska åka eller andra grupper som gör att resandetrycket ökar. Så nog möter vi upp mot den tänkta garantin, allt.

Det vore bra om ni återgav beslutet korrekt och inte med era utgångspunkter och fantasier om hur ni skulle vilja att det var. Det är bra om ni sätter er in i hur budgeten fungerar. Det ni anslår i fullmäktige går åt till att täcka ett bortfall inom SL där intäkterna skulle komma in. Ni har aldrig redovisat hur det ska gå till. Ni bara babblar om det, men i verkligheten har ni inga pengar. Kom igen när ni har mer pengar till att köra bussar än vad vi gör nu!

Anförande nr 303

Y v o n n e B l o m b ä c k (MP): Ordförande! Babbla, det kan du göra själv, Christer Wennerholm. Det tycker jag att du gör rätt så friskt här.

Vi har en otroligt kvalitetssäkrad budget. Du kanske kommer ihåg när vi diskuterade årsredovisningen lite tidigare i dag, då nämnde jag just upp det här. Ni höjde biljettpriserna. Då fick ni ett överskott, det är ju det som ni har nu. Ni har ett överskott i SL:s budget. Det överskottet kunde vi använda till något annat i stället, det vill säga till att återinföra enhetstaxan. Vi har trängselavgifterna. De inkomsterna använder ni till vägar. Det är jättemycket pengar varje år. År 2010 beräknades de inkomsterna vara 1 miljard som vi kan använda till kollektivtrafiken – det kan inte ni.

Er regering, era kamrater, har dragit in alla anslag till kollektivtrafiken, det har inte vi, så vi har pengar, Christer, det har inte ni. Så är det med den saken. Vår budget är oerhört kvalitetssäkrad. Vi har våra pengar. Vår budget var inte på något vis fiktiv. Vilken verklighet lever jag i, Christer Wennerholm? Jo, jag lever i den verkligheten att jag får stå på bussen. Den verkligheten lever jag i. Nu har snart halva år 2009 gått, jag kan inte se att du kommer att infria löftet om att vi ska få sitta.

Jag vet så många människor som tvingas stå. Man kan ju undra varför det kallas för ståplatsgaranti? Det är inte jag som myntade det begreppet. Det var mina kamrater som står som packade sillar på bussen som hittade på det. Jag använder egentligen bara det uttryck som andra säger till mig. Och det är inte bara folk i min kommun som tvingas stå på bussen. Jag har hört detta från flera kommuners invånare runt om i länet. Min verklighet är du välkommen till, Christer!

Vi har verkligen diskuterat hur vi ska hantera det här problemet. Jag minns också Lennart Rohdins bekymmer. Jag kommer ihåg när Lennart sade att vi verkligen fick många fler bussar i Norrtälje och då fick folk sitta ett tag, men sedan ökade folkmängden så nu tvingas vi stå på bussarna igen.

Just det som Lasse Dahlberg berörde är intressant, nämligen strategin. Vad ska ni göra? Ska bussförarna säga att folk inte får kliva på? Hur ska de veta att det inte finns fler sittplatser? Var går gränsen?

Jag tycker inte att du har kommit med något svar på vilken strategi du har. Det är lätt att hacka på oss som sitter i opposition, men det är du som sitter i majoritet, du och dina kolleger. Det är ni som har infört garantin. Visa hur ni ska leva upp till den för ni lyckas inte! Ni har inte lyckats. Ni har inte blivit ett dugg bättre på den här tiden och jag ser inte hur ni ska kunna lyckas på de månader som är kvar på det här året. Upp till bevis, Christer Wennerholm!

Anförande nr 304

Landstingsrådet Dahlberg (S): Ordförande, fullmäktige! Detta är ganska avslöjande. Jag ställer frågan: Är sittplatsgarantin en sittplatsgaranti? Då inleder Wennerholm en försenad budgetdebatt i stället för att svara på frågan. Det innebär ju inget besked till några resenärer, och det är definitivt inget besked till fullmäktige.

De 50 bussar som Wennerholm redovisar i sitt svar är inte i trafik. Det sanna svaret på den frågan kan jag ge dig, Christer. Sanningen är att det är 30 bussar som satts i trafik, och att i augusti i år kommer ytterligare 20 bussar att sättas i trafik. Då har du de 50 bussar som du talar om i trafik. Du kan korrigera den delen av bristande fakta.

Faktum kvarstår, min fråga är: Är sittplatsgarantin en sittplatsgaranti? Är det så att vid 2009 års utgång så har bussresenärer på busslinjer som kör över 70 kilometer i timmen rätt till en sittplats eller har de inte det?

Anförande nr 305

Lennart Rohdin (FP): Fru ordförande! Man undgår inte att bli förbryllad. Redan när jag läste interpellationen från Yvonne Blombäck undrade jag vad hon var ute efter. Det handlade naturligtvis då om avskaffad enhetstaxa, indragna trängselavgifter och sådana saker. Det handlade egentligen inte om problemet med sittplatserna.

Detta speglar väl den desperation som den röda vänsterkartellen känner i rådande opinionsläge.

Nu är det så att det som vi i alliansen har lovat är att vi under åren 2008 och 2009 ska se till att man inte behöver stå på vägsträckor där bussarna går i hastigheter över 70 kilometer i timmen. Att säga det här ska genomföras under 2008 och 2009 innebär alltså att vi har tagit två år på oss för att genomföra detta. Det är ett uttryck för att vi går stegvis till väga.

Det finns de som efter ett år och tre månader säger att två år nu nästan har gått. Det är en rolig retorik, men det är fortfarande ett år och tre månader som har gått av de två åren som är genomförandeperioden.

Det är definitivt så att vi har nått en del resultat. Vi är inte framme vid slutmålet eftersom de två åren inte är över.

Yvonne Blombäck och en del andra valde att äta lunch när jag talade tidigare i dag, så jag kan berätta att jag konstaterade när jag tog sjubussen från Norrtälje i morse, att mitt i rusningstrafiken fick till och med de som klev på i Brottbys sittplats.

Jag har på SL:s styrelsesammanträden påpekat det ganska naturliga i att efter det att det har satts in fler bussar så fick alla passagerare sitta. Därefter har allt fler människor insett att man inte längre behöver stå på bussarna, och det innebär att det är fler som nu väljer att åka buss, någonting som jag välkomnar och som jag i och för sig trodde att Yvonne Blombäck också välkomnade.

Det är klart att det återigen blir trängre, och då blir naturligtvis uppgiften för oss i alliansen att gå vidare och ta ställning till hur vi ska möta det ökade resandetrycket. Vi har ju inte misslyckats med ståplatsgarantin som har funnits från Brottbys, den har vi avvecklat under det här första året, men med fler resande tingas vi vidta ytterligare åtgärder för att det ska bli fler sittplatser.

Det är bara befängt att tala om vad som händer om det blir en resande för mycket. Är det någonting som vi inte vill se så är det att bussförarna ska säga till folk som inte vet om det kommer att finnas plats på nästa buss att de inte får åka med. Det blir ett arbetsmiljöproblem för bussförarna – definitivt.

Vi är på god väg att lyckas, vi har ytterligare nio månader under det här året på oss, och jag kan försäkra Yvonne om att vi inte kommer att sluta när det här året är över om det kommer att ställas nya krav på ytterligare insatser för att se till att ingen behöver stå på bussar som färdas på vägar där hastigheten är över 70 kilometer i timmen.

Anförande nr 306

Urban Rydahl (S): Ordförande, ledamöter! Under förra perioden ingick jag i SL:s styrelse. Då kom den här frågan upp. Det var Maria Wallhager, nuvarande landstingsrådet för Folkpartiet, som tog upp frågan till diskussion. Hon var då vice ordförande i SL och hon hyste stor oro för att folk tvingades stå på bussarna ut till Norrtälje, de färdas ju i hög hastighet på motorvägen. Det var olycksrisken som var debattämnet den gången, men naturligtvis tycker jag också att frågan om det är rimligt att folk ska stå i sex mil från Stockholm till Norrtälje eller tvärtom är rimlig att ställa. Jag tyckte inte att det är en rimlig standard.

Vi var ganska överens i en radiodebatt som vi förde då, en debatt i Radio Stockholm om att detta var farligt. Det var inte bra att folk stod i bussarna under färd på motorvägen. Jag sade då att vi socialdemokrater ser allvarligt på den här frågan och att vi är beredda att börja arbeta med den, och det gjorde vi också under slutet av förra mandatperioden.

Nu har det moderata landstingsrådet sagt att vi ska ha en garanti för att folk inte ska stå i bussarna. Om man ger ett sådant löfte så ska man också hålla det. Det här är ju farligt, det är en uppenbar trafikfara. Sedan får det, Lennart Rohdin, vara hur det vill med nya trafikanter.

Om det kommer nya trafikanter så får man sätta in fler bussar så att man kan klara sittplatsgarantin. Det är inte något konstigt med detta. Det här handlar om trafiksäkerhet och därför får det ekonomiska resonemang som trafiklandstingsrådet inledde debatten med stå tillbaka för människors väl och ve och för att trafikanterna ska ha en bekväm resa den timme det tar att resa mellan Norrtälje och Stockholm.

Anförande nr 307

Yvonne Blombäck (MP): Fru, ordförande! Lennart Rohdin vill göra gällande att min interpellation inte handlar om att jag vill att jag och andra som reser med bussarna varje dag ska få sitta i bussarna när den åker på motorvägen. Jag ska komma ihåg det och säga det till mina kamrater när de frågar mig hur det har gått i den här debatten. Jag ska säga att ni inte trodde på mig, att ni inte trodde på att det handlar om att jag tycker att det är upprörande att passagerarna står ända framme vid chauffören. Detta är intressant.

Du säger också att ni har avvecklat ståplatsgarantin. Det är jättekul om ni har lyckats göra det på Norrtäljebussarna, och jag ser verkligen fram emot att det drabbar oss andra som bor på andra håll i länet. Jag är nämligen fortfarande tacksam om jag kommer med på bussen.

Du avslutar med att säga att det inte är någon garanti. Det är precis det som jag är ute efter. Vad ska ni säga till folk? Vad är det för garanti som ni har infört? Ingen alls!

Anförande nr 308

Mona Rudolf (S): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag blir så förskräckligt orolig över att du inte trodde på Yvonne Blombäck när hon berättade om att det faktiskt är ståplats som erbjuds många resenärer på Värmdöbussarna, Christer Wennerholm, eftersom det är en berättelse ur verkliga livet. Vi vet att man inte har sittplatser för alla resenärer på Värmdöbussarna ännu. De bussarna går faktiskt över 70 kilometer i timmen. Man får ståplats, om man över huvud taget kommer med, ska vi tillägga.

Det är väldigt många som har flyttat ut till Värmdö, befolkningen ökar i stormfart. Det betyder kanske att vi behöver ha några fler bussar. Jag vill gratulera Lennart Rohdin till att ni har sittplats på bussarna från Norrtälje i alla fall. Det är kanonbra! Jag önskar bara att våra kompisar som reser från Värmdö också kunde få det.

Hur tänker ni ge Värmdös bussresenärer sittplatser? Bussarna går faktiskt i hastigheter över 70 kilometer i timmen.

När det gäller ekonomin måste jag säga att jag är måttligt insatt i SL:s ekonomi, men jag säger bara en sak: 17 öre på skatten!

Anförande nr 309

Lennart Rohdin (FP): Fru ordförande! Urban Ryadal, just precis så. Om det kommer fler resande så sätter man in fler bussar. Det var det som vi i alliansen lovade i budgetbeslutet för ett år och fyra månader sedan att vi skulle göra under de här två åren. Det jag säger till dig är att vi ska fortsätta med detta.

Jag uppfattar inte att det är ett problem att det faktum att människor i dag kan sitta på Norrtäljebussarna även från Brottbys väg till Stockholm leder till att det blir fler resande. Jag välkomnar det, men det kommer att kräva ännu fler bussar, och det är den inriktningen som alliansen har för sitt arbete.

Jag hoppas att vi ska bli lika framgångsrika på Yvonne Blombäcks Värmdöbussar. Däremot är det faktiskt så, Yvonne, att om man börjar tala om trängselskatter, trängselavgifter, enhetstaxa och liknande så kan jag inte tolka det på annat sätt än att det är mycket mer du vill diskutera än sittplatsgarantin. De problemen är vi på väg att lösa, och det är väl det som är problemet för den röda vänsteralliansen.

Anförande nr 310

Landstingsrådet Wennerholm (M): Fru ordförande och fullmäktigeledamöter! Det intressanta med den här frågeställningen är ju att det är dags att utvärdera hela projektet i slutet av det här året. Då kommer vi att veta om det är lättare att uppfylla en garanti och låta människor slippa stå om man har 300 miljoner kronor mer att bedriva busstrafik för eller om man har 300 miljoner kronor mindre.

Verkligheten får utvisa om det är så att vi som har mer pengar att röra oss med har lättare att uppfylla garantin än vad den har som har mindre pengar. Det kanske är något som fullmäktige bör fundera över.

§ 92 Interpellation 2009:13 av Lars Dahlberg (S) om de nya pendeltågen

Anförande nr 311

Landstingsrådet Dahlberg (S): Ordförande, fullmäktige! Redan i revisionsdebatten fick vi ta del av revisorernas kritik mot att de nya pendeltågen inte fungerar som de ska. Jag har själv tagit del av detta, dels om resenär, naturligtvis, men jag har också haft förmånen att få besöka pendeltågsdepån och se hur det fungerar där. Jag har tagit del av statistik över hurdan utsättningen av vagnar kan vara. Det rör sig i regel om mellan 50 och 55 enheter i början på dagen; i slutet på dagen är det färre för vagnarna drabbas av fel under dagen.

Jag var själv med på en tur som inleddes med att det var sex anmälda fel på det tåg som vi åkte med, och under resan från Centralen till Södertälje uppstod ett sjunde fel. Det är inte nog med att det är problem som leder till att tåg måste stanna i depån, många tåg med fel tvingas också ut i trafik. Det handlar om trasiga dörrar, bromsar som inte fungerar som de ska och motorer som inte fungerar som de ska. Situationen med de nya pendeltågsvagnarna är allvarlig.

Därför tycker jag att det är bra att Christer Wennerholm redovisar att påtryckningarna på Alstom ska öka. Jag vill redan nu säga att det inte räcker. Vi måste gå fram mycket tuffare än så.

Det som ligger i vågskålen är ju vår möjlighet att i längden ge SL-resenärerna en bra pendeltågsresa. Det som nämligen händer när många tåg står kvar i depå är att de tåg som rullar i trafik belastas hårdare. De kan inte underhållas och städas på det sätt som det är tänkt eftersom inte alla vagnar rullar i trafiken och tågen växelvis ställs i depå och så vidare, eftersom vissa har reparationer och åtgärdsprogram som måste genomföras.

De frågor som jag har ställt är befogade och jag tycker att fullmäktige har rätt att förvänta sig lite mer i svaret från Christer Wennerholm. Svaret är en bra början men jag hoppas på mer.

Anförande nr 312

Landstingsrådet Wennerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Till att börja med, Lars Dahlberg, hoppas jag att du tar tillbaka ditt påstående om att revisorerna har riktat kritik, för i formell mening har de inte gjort det. Det är väl första året på mycket länge som SL faktiskt har fått godkänt och har jobbat sig upp.

I sakfrågan är det ju på det sättet, och det har jag sagt tidigare i den här församlingen, att jag är rätt så fascinerad över hur situationen skulle vara om en biltillverkare skulle leverera bilar med så många garantifel som man kan se att fordon i kollektivtrafiken och framför allt de spårbundna fordonen inom kollektivtrafiken är behäftade med, oaktat vilken leverantör det handlar om.

Till den här leverantören har jag tidigare sagt i fullmäktige att jag tycker att de ska skärpa sig. Man kan inte ta deras eventuella framtida bud seriöst om att man skulle leverera fordon till oss och ta på allvar innehållet i en sådan leverans.

Som jag beskriver i svaret har den verkställande ledningen följt upp det hela och det är väl så att det är en betydande ekonomisk sanktion kommer att drabba leverantören. Jag är emellertid övertygad om att det inte är fel att vi dessutom för den här offentliga debatten. Det kanske är mer av detta som behövs. På den punkten kan Lars Dahlberg och jag hjälpas åt, vi kan tala om att vi inte är nöjda med en leverans som har så här många brister. Ingen av oss skulle acceptera, och marknaden skulle inte acceptera, om enskilda individer och hushåll fick bilar med så här många fel. Då skulle det omedelbart vidtas åtgärder, och leverantören skulle återkalla serier och snabbt lägga det hela till rätta.

Jag får sedan höra, och det förstår jag också även om jag är en lekman i det här sammanhanget i förhållande till teknikerna, att kollektivtrafikfordon på spår, med all den teknik de innehåller, är betydligt mer komplicerad än en bil. I något avseende finns det ändå ett åtagande att leverera en produkt som är fullvärdig.

Jag har också en ytterligare synpunkt. Jag är nämligen övertygad om att vi i framtiden ska se till att vi, när vi gör sådana här upphandlingar, är noggranna med att personalen och facket får vara med och lägga synpunkter på underlaget och inte bara duktiga tekniker i SL:s förvaltning. Teknikerna är duktiga på sitt och de är bra på att konstruera på ritbordet och annat, men de som lever och arbetar i fordonen varje dag har andra erfarenheter av hur det fungerar när man arbetar.

På den punkten tror jag också att vi kan bli bättre, att vi skulle kunna se till att det inte finns inbyggda fel av den typ som nu har uppdragats, till exempel att det ges föreläggande om att knapparna som används för att öppna dörrarna är för tröga och liknande så att personalen får förslitningsskador i händerna och liknande. Detta tycker jag att man med gemensamma krafter kunde ha åtgärdat redan från början. Sådana saker får väl vi inom SL ta på oss ansvaret för.

Anförande nr 313

Landstingsrådet Dahlberg (S): Tack för det inlägget, Christer! Jag tror utan vidare att vi kan förenas i den här ambitionen, det är ingen tvekan om det.

Jag tror också att vi måste vara mycket tydligare än vad det här svaret faktiskt är. Det står att 57 vagnheter ska kunna vara i trafik i slutet av året, men det är väl snarast en förhoppning som uttrycks.

Jag tycker att vi måste vara ännu tydligare mot den här leverantören, vi måste vara tydligare mot Stockholmståg, och vi måste se till att SL:s vd agerar betydligt tuffare mot en leverantör som inte alls lever upp till rimliga krav, precis på det sätt som du beskriver.

Jag tycker inte att vi ska nöja oss med en förhoppning om att man ska kunna få 57 enheter i trafik dagligen, eller 64 som det borde vara. Vår gemensamma ambition måste vara att det ska vara på det sättet. Om Alstom inte klarar det så måste SL på något sätt skärpa tonen. Jag har själv uppmanat SL:s vd att samråda med Östergötland, Skåne och Jönköping, som också har köpt vagnar av Alstom, för att den vägen öka trycket på Alstom så att de får klart för sig att om de ska leverera sådana här enheter i Sverige så måste de också leverera kvalitet.

Anförande nr 314

Urban Rydahl (S): Ordförande, landstingsledamöter! Jag tycker att det inlägg som landstingsrådet gjorde här var mer seriöst än det svar som han presterade skriftligen till fullmäktige där han går in på nöjdhetsgarantier och sådant i stället för att ge ett rakt svar på frågan. Det är ett sätt att sprida dimridåer. Man skulle ju kunna tolka det så att ju färre X60 som går på spåren desto nöjdare blir trafikanterna. Men så är det ju inte. I själva verket är det så att alla de här frågorna har väldigt långt minne, så att säga.

Christer Wennerholm berörde i en tidigare debatt att punktligheten inom pendeltågstrafiken hade ökat. Punktligheten har ökat, till stor del tack vare att vi har fått en ny Årstabro. Jag vill gärna påminna om att det var det socialdemokratiska landstingsrådet Claes Ånstrand som för ungefär femton år sedan drev igenom ett beslut om att landstinget skulle satsa pengar på att bygga en Årstabro.

Vi kan kanske tacka Claes Ånstrand också för det initiativet. Annars hade väl tågen gått med ganska dåligt resultat.

Den redovisning som landstingsrådet ändå har givit är bra, och den är ärlig. Om han dessutom kan se till att alla tåg kommer att gå i trafik så är han bara att gratulera.

Anförande nr 315

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är många av mina företrädare som trafiklandstingsråd som har varit med om att driva igenom beslut som vi i dag ser ett bra resultat av. Så är det, oavsett partifärg. Vi pratade även om spårvagnar tidigare i dag.

Det har hänt mycket på trafikens område.

Jag ser i den här diskussionens förlängning att vi har en arbetsmetod kvar som SL-styrelsen har tillämpat i något annat sammanhang när vi hade problem, och det är att se till att företrädare för Stockholmståg och leverantören av tågen får komma till SL-styrelsen och förklara läget – om man nu inte snabbt rättar till problemen.

Den beskrivning som finns i det skriftliga svaret är den situation som man från den verkställande ledningen bedömer är verklighet. Det är inte liktydigt med att styrelsen måste vara nöjd med det.

Jag bedömer att det råder stor enighet i den här salen om att trycket på leverantören bör öka. Jag är inte främmande för att det vore nyttigt för dem att få träffa SL:s styrelse och inte bara företrädare för den verkställande ledningen. Jag tar gärna initiativ till ett sådant möte.

Anförande nr 316

Landstingsrådet **Dahlberg (S)**: Ordförande, fullmäktige! I mitt förra inlägg glömde jag bort att kommentera det du sade om revisorskritiken, för det är ju som Christer säger, nämligen att det inte är formell kritik i den mening som man brukar hänvisa till när det gäller revisorskritik.

I landstingsrevisorernas rapport kan man läsa följande: Vissa problem kvarstår vad gäller tidhållningen inom pendeltågstrafiken även om utvecklingen i huvudsak är positiv. Samarbetet med andra aktörer har också utvecklats i syfte att förbättra kvaliteten. Problemet kvarstår dock vad gäller bristerna hos X60-vagnarna.

För min del tolkar jag det som att revisorerna har ögonen på det här problemet, för det är en viktig framgångsfaktor om pendeltågstrafiken ska fortsätta att förbättras i den riktning som har skett de senaste åren. Jag har samma uppfattning. Den här frågan måste bevakas och vi måste anstränga oss mer än vad vi har gjort hittills.

§ 93 Interpellation 2009:14 av Gunilla Roxby Cromvall (V) om att SL tar bort möjligheten att gå på bak på blåbussarna**Anförande nr 317**

Jan Strömdahl (V): Å Gunillas vägnar tackar jag för svaret. Gunilla är inte helt nöjd. Det är inte jag heller, så jag ska försöka utveckla detta lite grand.

Hennes frågor var: På vilka grunder har ni fattat beslut om att ge trafikvärdarna sparken? Är det förenligt med en ökad servicenivå att avskaffa de uppskattade trafikvärdarna?

I svaret sägs det att alla var eniga om att detta skulle ske när SL Access är fullt infört. Gunilla påpekar att alla inte var eniga och att det framgår av ett protokoll. Dessutom kan man fråga sig vad dessa frågor har med SL Access att göra. Det skulle kunna ha med SL Access att göra om man också sätter upp läsare vid bakdörrarna, för då skulle man kunna få möjlighet till ingång även genom bakdörrarna eller mittdörrarna. Men det är inte tänkt att det ska bli så, efter vad jag förstår.

Vidare så hänvisar Christer till en utvärdering som SL har gjort. Så vitt vi kan förstå så var det en utvärdering som presenterades 2005 efter försöksperioden. I svaret sägs det att det var negativt på alla sätt och att resultatet inte motsvarade kostnaderna. Om man tittar lite närmare på den här utvärderingen, som alltså genomfördes efter ett halvårs försöksverksamhet, så blev svaret svagt positivt när det gäller punktlighet, regularitet och hållplatsuppehållets längd, inte negativt som det står i svaret.

Det står också att det inte var samhällsekonomiskt positivt, men däremot kan man utläsa att både förare och passagerare var mycket nöjda med den här verksamheten. Passagerarna var nöjda till mellan 79 och 89 procent, det var resultatet när man ställde olika frågor. Förarna var nöjda till ungefär 95 procent. Det hela hade alltså en väldigt stor acceptans hos de inblandade.

Anförande nr 318

Landstingsrådet **Wennerholm (M)**: Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Införandet av SL Access innebär ökad servicegrad i och med att tekniken sköter viseringen och det därigenom blir en snabbare kontroll. I dag har man använt sig av den här metoden för att ordna en snabbare inpassering i bussarna. En ensam förare skulle annars sköta den på egen hand genom en okulärbesiktning och titta på alla färdbevis. Det är vitsen med SL Access.

Insläpp genom andra dörrar kommer inte att avskaffas överallt, utan den verkställande ledningen kommer tillsammans med entreprenörerna att se var det kan finnas skäl att fortsätta med insläpp även i andra dörrar på bussen än fram.

Hela idén med SL Access är att tekniken ska ta över i stället för att föraren gör en okulärbesiktning. Då blir det smidigare, och föraren kan koncentrera sig på det som är huvuduppgiften för föraren och eventuellt ingripa om systemet indikerar att någon inte skulle ha giltigt färdbevis eller liknande.

Så ser verkligheten ut. Insläpp genom andra dörrar har inte avskaffats förrän SL Access är i full drift.

Anförande nr 319

Yvonne Blombäck (MP): Ordförande! Tack för svaret, Christer Wennerholm! Jag måste ändå säga: I ditt svar till Gunilla Roxby Cromvall skriver du att SL-styrelsen har fattat beslutet i december 2007 "utan invändningar från oppositionen".

Beslutet i styrelsen den 18 december 2007 gällde budget och verksamhetsplan för 2008. Jag deltog inte i det beslutet i styrelsen eftersom jag inte stödde ert budgetförslag. Det framgår tydligt av protokollet.

Miljöpartiet har inte dragit in några trafikvärdar – tvärtom. I vårt budgetförslag föreslog vi en utökning av antalet trafikvärdar. Vi vet att de behövs. Vi vet, precis som Jan Strömdahl sade, att de är mycket uppskattade i trafiken av resenärer och inte minst av bussförare. Det handlar om både trygghet och ökad effektivitet.

Christer Wennerholm! Du hänvisar till en undersökning som du menar visar att detta att man får gå på genom bakdörrarna medför sämre effektivitet, fast när Jan Strömdahl var uppe visade det sig att det inte stämde. Det är intressant. Menar trafiklandstingsrådet att vi ska införa enkelriktat i tunnelbanor, pendeltåg och tvärbanor av effektivitetsskäl? Eller är det något annat som menas?

Jag vet inte hur ofta Christer Wennerholm åker buss, men de gånger jag gör det och möts av trafikvärdar handlar det väldigt mycket om att de underlättar till exempel vid förarbyten, och det är rätt ofta. Medan föraren kan byta plats med den nya föraren kan trafikvärden se till att människor kan kliva på i alla fall.

Jag tycker det är intressant att ni har skjutit på beslutet om uppsägning av alla trafikvärdar, men de trafikvärdar som är anställda i innerstaden är de facto uppsagda. Det handlar bara om en fördröjning av effekten.

Jag skulle vilja höra lite mer utvecklat om ni har ändrat uppfattning och kanske har förstått att trafikvärdarna gör en massa bra saker, ökar tryggheten, gör nytta och faktiskt är oerhört omtyckta. Jag skulle vilja höra när ni tänker tillföra medel för att införa trafikvärdarna igen och i så fall i vilken utsträckning.

I vårt budgetförslag utökade vi antal trafikvärdar. Vi har inte på något sätt medverkat till att ta bort dem.

Anförande nr 320

Jan Strömdahl (V): Jag noterar att Christer ger en öppning, både när det gäller att skjuta på beslutet och att inte alla trafikvärdar ska försvinna utan att de kan fortsätta i någon utsträckning.

Min fråga är då: Vore det inte vettigt att göra en ny utvärdering, efter de år när vi har haft trafikvärdar? Den första utvärderingen gjordes efter ett halvårs försöksverksamhet. Nu har man hållit på i tre år. Innan man fattar nya beslut vore det kanske läge att göra en ny utvärdering av hur det har fungerat och vilken nytta trafikvärdarna har inneburit.

Anförande nr 321

Landstingsrådet Wennerholm (M): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Det är precis det som står i näst sista meningen i svaret: "För att ge resenärerna en hög service och tydlig information kommer trafikvärdar att förekomma i SL-trafiken även i framtiden. Styrande är" – precis som Jan talade om – "resenärsnyttan."

§ 95 Interpellation 2009:16 av Juan Carlos Cebrian (S) om bristfällig vård för äldre multisjuka

Anförande nr 322

Juan Carlos Cebrian (S): Ordförande, fullmäktige! Om man vill ge vård efter behov utgör äldre och framför allt äldre multisjuka – ibland kallade multisviktande – en grupp som man bör fokusera på.

Jag är andre vice ordförande i äldreberedningen, de äldres och de multisjukas beredning i landstinget. Det mesta av arbetet i vår beredning har handlat om äldre äldre – inte äldre multisjuka. Därför har jag känt mig tvungen att skriva en interpellation om dem.

Jag har ställt fyra konkreta frågor till den ansvariga, Pia Lidwall, och då förväntar jag mig att få fyra någotsånär konkreta svar. Men det jag har tänkt har jag fått revidera.

Om man vill göra något är det bra att veta hur många människor det rör sig om, så min första fråga är: "Hur många äldre och multisjuka finns idag identifierade i länets olika kommuner och stadsdelar?" Pia svarar att det är svårt att ge en exakt uppgift om hur många det är. Men om man inte vet antalet människor kan man inte ge dem den vård som de behöver.

Den andra frågan gäller om det har blivit bättre för äldre multisjuka genom införandet av vårdvalet. Hon säger att bland annat hemsjukvården har fått mer resurser och tydligare uppdrag. Jag ska inte upprepa vad vi sade vid förra fullmäktige, när vi hade en lång debatt om hemsjukvården. Jag påstår att vårdvalet inte fungerar för äldre multisjuka.

Min tredje fråga är kanske den viktigaste. Jag har frågat om Pia är beredd att utreda ett återinförande av områdesansvaret för den basala hemsjukvården. På den frågan har jag fått ett konkret svar, som jag tackar för. Pia är inte beredd att förändra uppdraget. Hon säger att det skulle begränsa valfriheten.

Men det är inte bara jag som säger att områdesansvaret är för viktigt för äldre multisjuka, utan det säger till exempel landstingsrevisorerna i en revisorsrapport nyligen som var uppe på HSN. Och det är inte bara jag och revisorerna som säger det utan också HSN-förvaltningen. När områdesansvaret försvann, då försvann en del bra vård för den grupp som vi pratar om, äldre multisjuka.

Jag återkommer i nästa anförande till min fjärde fråga.

Anförande nr 323

Pia Lidwall (KD): Fru ordförande, ledamöter! Jag kan konstatera att vi inte sitter här för att göra Juan nöjd. Jag kommer nog aldrig att göra dig nöjd, Juan. Men jag ska ändå försöka ge ett svar på dina frågor.

När man pratar om multisjuka, multiviktande, då handlar det om ett kärt barn med många namn. Våra tjänstemän i bland annat Äldrecentrum brukar säga att en person som har tre diagnoser och brukar vara inne på sjukhus ungefär tre gånger per år befinner sig i kategorin att man har svåra sjukdomar och behöver mycket stöd. Det är ungefär 5 000 personer i vårt län som ingår i den skaran.

Om vi har nästan 200 vårdcentraler är det inte så svårt att identifiera dessa personer och veta vilka de är, och det är det egentligen inte heller. Men när man tänker på vårt vårdvalssystem är det per definition en valfrihetsfråga, och då fungerar det inte riktigt med ett områdesansvar. Men vi har ett närområdesansvar för att fånga in människor, så att de inte ska glida mellan de olika systemen. Det finns fortfarande kvar i de fallen.

Vi har tagit två olika beslut under förra året som fångar in multiviktande. Det ena är SÄBO-reformen. Den är betydligt mer omfattande än den var när ni ledde landstinget. Den bygger numera på ett heldygnsansvar och är betydligt tuffare för de läkare som ska besöka de personer som bor i de särskilda boendena. Våldigt många blir omhändertagna inom ramen för SÄBO-reformen, och den reformen följer vi upp väldigt nog. På nästan vartenda samverkansmöte med kommunerna ställs frågan hur det fungerar.

För dem som får basal hemsjukvård, som är den större delen, handlar det numera om ett husläkaransvar, där man hela tiden ska fokusera på den person som är multiviktande. Det följer vi upp nog.

Vi har diskuterat ett sjukdomsbaserat förhållningssätt tidigare. Men vi behöver titta mer på människor ur hela situationen, där man involverar fler yrkeskategorier, eftersom det är så det ser ut med många som sviktat hela tiden. Det kan jag återkomma till.

Anförande nr 324

Juan Carlos Cebrian (S): Ordförande! Jag ställer inte frågor i en interpellation för att du ska göra mig nöjd. Jag bryr mig inte om ifall jag är nöjd eller missnöjd, utan jag vill representera många äldre som har fått sämre vård. Kan jag bli nöjd någon gång? Ja, det är möjligt.

Den fjärde frågan, som jag inte hann ta upp i mitt första inlägg, gäller något som vi har pratat om väldigt länge, att många äldre skulle behöva en koordinator. Många äldre "förbrukar" mycket sjukvård, både kommunal sjukvård och sjukvård genom landstinget. Då är det ypperligt bra om det finns en person som kan samordna dessa mängder av besök, mängder av saker och ting.

I olika rapporter har det kommit fram gemensamt att det saknas en "dirigent" för sådana personer. Då har jag ställt en konkret, enkel fjärde fråga om du har planer på att ge multisjuka/multisviktande möjlighet till en kontaktperson, vårdkoordinator inom närsjukvården.

Nej, säger Pia – vårdvalet tillåter inga sådana olikheter. Pia vill inte ge det som många olika rapporter pekar på behovet av. Hon har läst men inte förstått. Du nämner att vården för multisjuka skulle vara lite mer situationsanpassad, inte sjukdomsorienterad. Jag vet inte vad det betyder. Det är något nytt för mig.

Vad de multisjuka behöver vill du inte ge dem. Du vill inte ge dem en vårdkoordinator som kan samordna vård i olika former. I ditt svar, Pia, ser jag tyvärr att ansvaret för de multisjuka inte är hanterat. Det finns många som har ansvar för dem, men det finns inget särskilt ställe som de kan vända sig till.

År 2006 hade vi socialdemokrater tre mycket välbesökta seminarier om äldre multisjuka. Jag vill ge dig, Pia, minnesanteckningar från de seminarierna. Här finns det mängder med uppdrag. Detta togs fram i samverkan med partikamrater som är aktiva i olika kommuner då Inger Ros var sjukvårdslandstingsråd. Det är framvuxet ur olika diskussioner. Det är present till dig, Pia. Jag hoppas att du får nytta av anteckningarna.

Anförande nr 325

Pia Lidwall (KD): Tack för det, Juan! Jag var själv med på de mötena. Jag vill gärna ge dig och Inger Ros kredit för de seminarierna. De var bra. De fokuserade på rätt saker.

Det är naturligtvis inte alls så att vi sviker den här gruppen människor som har så stora behov, utan det är frågor som engagerar oss dagligen. Men när man väl kommer fram med ett förslag är det viktigt att det vinner gehör hos samtliga, så att det går att genomföra. Det är det arbetet som pågår just nu.

Det är många involverade: stadsdelar, sjukhus, primärvården och säkert många fler, som frivilligansvariga. En fråga som man kan diskutera är frågan om direktinläggning från primärvården till de geriatriska klinikerna. En annan fråga som har kommit upp är om det ska finnas samordnade vårdplaner där kommunerna är involverade. Det är förslag som kommer från de olika läkarföreningar som finns och som är mycket spännande, samtidigt som det finns olika förslag från stadsdelsnämnder.

Vi ska dessutom besöka Malmö i slutet av april och se på hur de har löst den här frågan. Den är inte så enkel. När vi sätter det hela i sjön vill vi naturligtvis att det ska bli "full pott", så att alla känner att det är rätt sätt att gå till väga.

Till dags dato är det primärvården och husläkarna som har det här ansvaret. De kan välja att lägga ansvaret på en distriktssköterska som gör hembesök i den basala hemsjukvården, där de flesta finns. Ansvaret att koordinera finns. Sedan kan det kallas olika saker – det spelar egentligen ingen roll. Själva ansvaret finns redan i dag, och vi ska utveckla det på ett annat sätt så att det kommer den sjuke till del på bästa sätt.

§ 96 Interpellation 2009:17 av Peter Andersson (S) om ouppfyllda mål för hälso- och sjukvården

Anförande nr 326

Peter Andersson (S): Ordförande, fullmäktige! Jag har ställt en interpellation som handlar om mål för hälso- och sjukvården och deras uppfyllande. Det kan väl vara en bra avrundning av en lång dag med många sjukvårdsinlägg, att sammanfatta hur det ser ut när man ser på mål.

Det är hälso- och sjukvårdsnämndens årsredovisning som ligger till grund för interpellationen. I den slås fast att 65 procent av målen för hälso- och sjukvården uppnås i dag och att det således är 35 procent som inte nås.

Man kan se på några av de brister som finns. Det handlar bland annat om att en av fem, det vill säga 20 procent, har avstått från att söka vård någon gång under året. Det är en illustration av att det finns problem i vår region och vårt landsting som faktiskt är oerhört allvarliga – att så många som en av fem av olika skäl avstår från att söka vård.

Vi ser hur vissa delar av hälsotillståndet försämras, men generellt sett står det still, det vill säga det förbättras inte. Det finns alltså skäl att studera hur målsättningen fungerar och vilka ytterligare åtgärder vi kan sätta in för att bli bättre. Telefontillgängligheten är ett annat område där målen inte nås.

När jag tittar på svaret kan jag konstatera att Birgitta i inledningen av interpellationssvaret flyr tillbaka till tidigare majoriteter och konstaterar att inte heller vi hade lyckats så väl. Det kan man ju diskutera mycket om.

Sedan flyr hon till det som är positivt, och det är ju bra att lyfta fram det. Hon säger bland annat att tillgängligheten ökar.

Tittar man tillbaka – det har varit en genomgående trend hela dagen – säger man att tillgängligheten har ökat och att telefontillgängligheten är bra, att informationen och nöjdheten med vården är bra. På alla de punkterna – det kan ni se om ni läser årsredovisningen – har starten på en positiv utveckling börjat ungefär 2001, och resultaten har förbättrats år från år, med några variationer.

Det är alltså inte Vårdval Stockholm och inte ens en nyttillträdd majoritet år 2006 som har åstadkommit allt detta goda, utan det handlar om en långsiktig trend.

Efter att ha läst ditt svar, Birgitta, funderar jag fortfarande på hur ni i dag värderar de mål som nås till bara 65 procent. Finns det skäl att se över målen? I ditt interpellationssvar nämner du insatser för folkhälsoarbete, överviktsarbete och så vidare. Men du är tillbaka till att Vårdval Stockholm är lösningen på väldigt många av problemen, och jag delar inte din syn. Ett av de stora problem vi har är att vårdvalet inte kommer att räcka till i de områden där hälsoproblemen är som störst, och de områdena har nämnts många gånger här i dag.

Anförande nr 327

Landstingsrådet Rydberg (FP): Det som mest avgör hälsoläget och förändringar av hälsoläget är faktiskt utbildningsnivå och om man är sysselsatt eller är arbetslös. Det är sådana faktorer som vi i landstinget tyvärr inte råder över.

De tillskott som kommer till kommuner och landsting kanske bidrar till att arbetslösheten inte blir så kraftig som den annars skulle ha blivit. Utbildningsnivån rår vi inte alls över. Det är viktiga faktorer som påverkar hälsoläget och också förmågan att söka sig till vård och att kunna ta till sig rådgivning från sjukvården.

Jag är – till skillnad från dig, Peter – alldeles övertygad om att den viktigaste åtgärd vi kan vidta är att ha en vältillgänglig primärvård där patienter får en stabil kontinuitet med sin doktor och sköterska som en del i de förebyggande insatserna. Men ännu mycket större är det förebyggande arbete som sker i kommunerna – daghem, mödravårdscentral, barnavårdscentral och skola, där grunden till väldigt mycket läggs. Det handlar om vårt gemensamma arbete tillsammans med kommunerna. Vi levererar kunskap om vilka metoder som har effekt, men det är inte vi som använder dem.

Beträffande de vårdinsatser som man de facto söker har vi från landstingets sida valt att börja mer med att följa upp effekterna, om vi har jämlik eller ojämlig vård på olika områden. Jag tror att det är en oerhört viktig del av beställarrollen, att få kunskap om hur vi ska nå olika grupper och vilka effekter vi får, för att kunna förändra behandlingsrutinerna för vissa patientgrupper för att få bättre vårdresultat och inte minst få dem att följa de råd som lämnas.

Utbudet är viktigt. Har vi inte ett bra vårdutbud är det naturligtvis de med låg utbildning som har svårast att hitta rätt. På den punkten tror jag ändå att vi kan säga att vi i Stockholm har ett gott utbud av vård.

Informationen om vårdutbudet och hur man kommer i kontakt med det är också en viktig faktor. Välutbildade har större förmåga att leta rätt på rätt vård. Men jag vill ändå hävda att Vårdguiden och Mina vårdkontakter, som vi har byggt upp här i Stockholm och fortsätter utveckla, är en viktig väg för att nå grupper som annars inte letar sig fram och googlar på Internet.

Den tredje delen är att ha en hög tillgänglighet, att få bort värdköer. Värdköer kan ju göra att man drar sig för att söka vård.

Min slutsats är att vi ska fortsätta mer med förebyggande vård. Vi ska inte ompröva några mål, även om vi inte ensamma kan verkställa genomförandet av insatserna. Vi ska fortsätta att ha höga ambitioner och mål, och vi ska jobba tillsammans med andra aktörer för att nå dem.

Anförande nr 328

Peter Andersson (S): Ordförande! Jag delar Birgitta Rydbergs uppfattning att arbetslösheten är en viktig faktor som påverkar hälsan negativt. Med den massarbetslöshet som Anders Borg talade om kan man känna stor oro inför framtiden när det gäller hälsan också i Stockholms län, att jobbkrisen breder ut sig även här och därmed påverkar hälsan negativt.

Jag hann förut inte säga att ett av de mål som inte uppnås är att vårdgarantin ska nås till 100 procent. Det är i och för sig en hög ambition. Enligt årsredovisningen ligger siffran på 90 procent. Det är tyvärr fortsatta värdköer, med allt vad det för med sig för Stockholms läns invånare.

Det vi ser runt omkring och det som flera har försökt visa under den här dagen – många socialdemokrater och andra från oppositionen, miljöpartister och vänsterpartister – är att det faktiskt flyttas resurser, att det försvinner, att det skärs ner, att tillgängligheten försämras i de områden där ohälsan är störst. Det är ett stort problem om man ska kunna klara måluppfyllelsen, som den är utformad.

Då har vi två val. Det ena är att man avsätter resurser, ändrar ersättningssystem eller på annat sätt ger verktyg för värden att faktiskt leva upp till målen. Det andra är att man justerar målen och säger: Detta är inte våra ambitioner. Vi har inte så höga ambitioner när det gäller jämlik vård eller så hög ambition när det gäller telefontillgänglighet, som är ett annat område där vi inte når de mål som vi har lagt fast i landstinget.

Min uppföljningsfråga skulle vara: Är du beredd att justera målen, eller är det verktygen du vill utveckla, för att vi ska kunna bli bättre och nå högre upp än de 65 procent vi når i dag, inte minst beträffande den jämlika vården?

I första frågedebatten tog jag fram en bild från en vårdcentral. Det finns ett utmärkt dokument som jag förstår att inte alla har läst. Man kan gå in på riksdagens hemsida och leta fram socialutskottets utfrågning om vårdvalet. Där kan man ta del av erfarenheterna från Elisabet Svensson, som är verksamhetschef för Vårby vårdcentral.

Hon ger en alldeles lysande redovisning av effekterna av Vårdval Stockholm i ett område som Vårby Gård.

Det är sådana berättelser från verkligheten som också borde ligga till grund för hur man utvecklar målsättningen för landstinget.

Anförande nr 329

Landstingsrådet Rydberg (FP): Det finns många sanningsvittnen. Elisabet Svensson har väl inte varit nöjd med något sedan 1992, vad den saken anbelangar.

Jag tycker inte att vi ska ändra målen, utan vi ska fortfarande ha en hög ribba. Men sedan behöver vi hitta verktyg som faktiskt får effekt. Om vi inte kan mäta effekten – det kan vi inte på alla områden – behöver vi hitta sådana verktyg som ändå mäter effekter.

I uppföljningsplanen för olika verksamheter där vi har vårdavtal ingår just att titta på jämlik vård. I alla medicinska revisioner som görs finns detta med jämlik vård med. I alla nya uppdragsbeskrivningar och alla som successivt revideras är jämlik vård något som lyfts fram.

Vi vet egentligen inte så mycket om var vården är jämlik och var den är ojämlik. Jag vet inte hur många av er som har sett Sveriges Kommuner och Landstings skrift. Den pekar på några områden där det är känt att det är olika villkor, som det också anges i titeln: vård på olika villkor. De pekar på att vi vet hur det ser ut just där vi har tittat. Hur det ser ut på andra områden kan vi inte generalisera om utifrån var vi har haft förstoringsglasat.

Det vi ska göra i vårt landsting är att jobba mycket med förebyggande insatser när det gäller den handlingsplan för hälsa som vi har antagit och som innebär att alla vårdverksamheter – privata, offentliga och sjukhus – kommer att få arbeta mer med de här frågorna för att vi ska få en jämlik vård.

Sedan ska vi försöka hålla fanan högt och successivt ändra verktygen, om de gamla verktygen inte fungerar.

§ 97 Anmälan av interpellationer

Ordföranden:

Beträffande Lars Dahlbergs interpellation om ny kollektivtrafiklagstiftning vill jag säga något innan vi godkänner den. Den ställs till Christer G. Wennerholm i hans egenskap av landstingsråd – inte i någon annan egenskap. Det finns glidningar i interpellationen som man möjligen kan läsa sig till. Vi kommer att se till att debatten inte gäller att diskutera med honom i någon annan egenskap än trafiklandstingsrådets. Med detta föreslår jag att interpellationen godkänns.

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Appelgren Lena (KD) 3:1, 18
Nordgren Barbro (S) 3:2
Dingertz Elisabeth (M) 3:3
Anding Lena-Maj (MP) 3:4, 28, 61, 67, 78, 80, 154, 159, 226, 240, 242, 256
Landstingsrådet Sevefjord (V) 3:5, 15, 17, 62, 64, 66, 169, 171, 173, 181, 183, 185, 244
Landstingsrådet Rydberg (FP) 3:6, 9, 11, 13, 16, 48, 50, 56, 58, 60, 112, 114, 176, 178, 180, 241, 246, 259, 265, 327, 329
Landstingsrådet Andersson (C) 3:7, 21, 23, 52, 54, 63, 65, 77, 79, 81, 83, 85, 87, 89, 119, 121, 212, 214, 216, 223, 229, 270, 273, 275, 277, 284, 290, 293, 295
Landstingsrådet Larsson (S) 3:8, 10, 12, 14, 111, 113, 115, 225, 232, 249, 280
Landstingsrådet Wigg (MP) 3:19, 22, 24, 26, 32, 34, 36, 117, 175, 177, 179, 222, 230, 233, 235, 237, 243, 245, 247, 252, 267, 271, 276, 278, 281, 283, 288, 291, 294, 297, 299
Landstingsrådet Elmsäter-Svärd (M) 3:20, 35, 38, 40, 42, 44, 46, 143, 170, 172, 174, 182, 184, 186, 224
Landstingsrådet Nyman (KD) 3:25, 27, 138, 140, 142, 234, 236
Landstingsrådet Nylund Watz (S) 3:29, 39, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 59, 69, 71, 86, 88
Magnusson Thomas (V) 3:30, 116, 144, 218
Landstingsrådet Dahlberg (S) 3:31, 95, 97, 131, 133, 135, 137, 301, 304, 311, 313, 316
Landstingsrådet Wennerholm (M) 3:33, 90, 92, 94, 96, 134, 136, 287, 302, 310, 312, 315, 318, 321
Helmerson Gunilla (M) 3:37, 194, 196, 198, 239
Lidwall Pia (KD) 3:68, 70, 72, 74, 76, 127, 129, 146, 148, 151, 153, 227, 260, 323, 325
Jörnehed Håkan (V) 3:73, 75, 103, 105, 264, 266
Sigurdsson Björn (MP) 3:82, 84
Blombäck Yvonne (MP) 3:91, 93, 123, 250, 300, 303, 307, 319
Landstingsrådet Wallhager (FP) 3:98, 100, 102, 104, 106, 220, 228, 285
Sjölander Johan (S) 3:99, 101, 118, 120, 122, 199, 201, 203, 217, 221
Askensten Åke (M) 3:107, 132, 160
Rohdin Lennart (FP) 3:108, 268, 305, 309
Roxby Cromvall Gunilla (V) 3:109
Pettersson Kerstin (V) 3:110, 150, 152, 258
Lindquist Olov (FP) 3:124, 164, 166, 168
Wikholm Nanna (S) 3:125
Cebrian Juan Carlos (S) 3:126, 128, 130, 253, 262, 322, 324
Gunnarsson Vivianne (MP) 3:139, 141, 219, 238, 269, 279, 286
Johansson Anders (S) 3:145, 147, 149, 187, 189, 191
Jönsson Georg (M) 3:155
Strömberg Kenneth (S) 3:156
Hammarsjö Göran (S) 3:157
Jerlinger Gunilla (S) 3:158
Huss Lena (FP) 3:161
Jonsson Håkan (S) 3:162
Andersson Peter (S) 3:163, 165, 167, 326, 328
Reichenberg Olle (M) 3:188, 190, 192
Sundesten Mikael (S) 3:193, 195, 197
Landstingsrådet Lundquist (M) 3:200, 202, 204
Ros Inger (S) 3:205, 207, 209
Ljungberg Schött Marie (M) 3:206, 208, 210
Hansson Curt (S) 3:211, 213, 215
Launy Sverre (V) 3:231, 248, 272, 274
Attergren-Granath Anna (FP) 3:251
Penchansky Buzaglo Mariana (S) 3:254, 263
Johansson Anita (S) 3:255
Matthiesen Ann-Sofi (MP) 3:251
Nordfeldt Lotta (C) 3:261
Strömdahl Jan (V) 3:282, 289, 292, 298, 317, 320

Kronberg Fredrik (M) 3:296
Ryadal Urban (S) 3:306, 314
Rudensfeldt Mona (S) 3:308